

ЗАКАРПАТТЯ

ХТО € ХТО

**ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ 60-РІЧЧЮ ВОЗЗ'ЄДНАННЯ
ЗАКАРПАТТЯ З УКРАЇНОЮ**

Українська академія геральдики, товарного знаку та логотипу
Українське наукове товариство геральдики і вексилології

Київ 2005

УДК 030(477.87)
ББК 92(4УКР5)
Х-97

ISBN 966-7953-83-1
ISBN 966-8975-02-2
Київ, 2005

Свідоцтво про внесення суб'єкта
видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції № 322 серія ДК

© Автор-упорядник - **Болгов В.В.**,
2005 р.
© Авторський дизайн - **Болгов І.В.**,
2005 р.

ВОЗЗ'ЄДНАННЮ ЗАКАРПАТТЯ З УКРАЇНОЮ - 60 років

Тернистим шляхом йшов великий український народ до своєї незалежності. Мабуть, взагалі важко знайти на політичній карті світу державу, народ якої б кілька разів був так близький до свободи, і який, з лихої долі обставин, раптом втрачав її. І кожного разу все доводилося розпочинати спочатку...

У тому, що Україна стала незалежною, є велика заслуга і закарпатців та їх найкращих представників. Протягом століть український народ Закарпаття перебував у ярмі іноземних поневолювачів. Непрошені гості намагалися довести місцевому населенню, що в нього нема Батьківщини, що земля, на якій вони живуть із прадавніх часів, - це "земля без імені". Їм і на гадку не спадало, що настане такий час, коли ця невелика частина українського народу, яка довгий період була відірвана від своєї матері Вітчизни, на повен голос заявить про свою незалежність і доведе, що вона є господарем власної землі.

Ще в період розпаду Австро-Угорської монархії місцеве населення приязно ставилося до Акта злуки й виявило бажання до возз'єднання. Воно втомилося від ролі постійної іграшки в руках інших держав. 21 січня 1919 року 420 делегатів Всезакарпатського народного конгресу в Хусті одногослосно ухвалили резолюцію про возз'єднання нашого краю з Україною. Для більшості закарпатців Україна була державою, де жили брати по крові, з древньою столицею Києвом. Августин Штефан у своїх споминах так висловився з цього приводу: "Київ - святість, про яку не вільно було голосно говорити, хіба в чотири очі з Богом, Київ - це тайна, недосяжна, незрозуміла, але наша. Тайна, схована в глибині душі, щоб не знайшла її профанна цікавість. Ця тайна довго-довго дозрівала в душах. І коли дозріла - стала словом. Могутнім словом. Воно потрясло всією Карпатською Україною. Було це 21 січня 1919 року в Хусті". Однак, УНР не в силі була вистояти. Свої територіальні зазіхання висунули Польща, Румунія, більшовицька Росія. Делегація УНР до останньої можливості відстоювала соборність українських земель на мирній конференції в Парижі, проте, ці зусилля не увінчалися успіхом. Східна Галичина була включена до складу Польщі, а Закарпаття під назвою "Підкарпатська Русь" опинилося у складі щойно створеної Чехословацької Республіки. Незважаючи на поразку національно-визвольних змагань українців у 1918 р. - на початку 1920-х років, їх боротьба мала велике історичне значення для формування самосвідомості. Без цієї боротьби було б неможливе виникнення в 1939 р. незалежної Карпатської України.

Утворення Карпатської України - результат багаторічної діяльності українських патріотичних сил у всіх сферах суспільно-політичного життя. Однак, не можемо не вказати, що короткочасне існування автоном-

ного, а згодом самостійного Закарпаття збіглося з гострою політичною кризою в Центральній Європі, яка мала місце напередодні Другої світової війни.

Закономірно, що міжнародний фактор робив свій відбиток на суспільно-політичні процеси, які відбувалися в Європі загалом, Чехословаччині та Закарпатті - складовій її частині, зокрема. Незважаючи на складність тогочасної міжнародної обстановки, Закарпаття виборолло автономні права й будувало свою державність у союзі з чехами і словаками. Вибори до Союму 12 лютого 1939 року довели, що закарпатські українці повністю підтримують політику, яку проводив уряд Августина Волошина. Шістьом засіданням Союму, який проходив 15 березня 1939 року, випала доля бути історичними, бо на них були прийняті історичної ваги документи - про незалежність, державний устрій, назву, мову, прапор, герб і гімн Карпатської України. Таємним голосуванням був обраний президент. Ним став Августин Волошин, за якого проголосували всі послы.

Соїм проходив у той час, коли угорська армія вже вторглася на територію Карпатської України. Молода незалежна держава, так і не розпочавши свою діяльність, припинила своє існування. Однак, незважаючи на короткочасність свого існування, саме виникнення Карпатської України як держави ще раз, після 21 січня 1919 року, продемонструвало перед усім світом, що на Закарпатті живуть українці, які бажають мати свою державність разом зі своїми братами з Великої України. Це підтверджується "Проголошенням Всеукраїнської Народної Ради до всього українського народу", прийнятим 10 лютого 1939 року: "Народе Український... кріпко віримо, що у новім великім бою нація Українська героїчно перемаже і стане твердою стопою на тисячолітніх горах Золотоверхого, сонцем свободи осяяного, святого Києва!". Хоча акт проголошення незалежності Карпатської України був більше символічним, ніж реальною політикою, він відіграв велику роль у формуванні самосвідомості всієї української нації. У 1938-1939 рр. український народ Закарпаття в черговий раз переконався, що тільки соборна, незалежна Україна може бути гарантом безпеки краю. Виходячи з цього, незаперечним буде твердження, що існування Карпатської України як автономної, а згодом і незалежної держави, прискорило процес возз'єднання всіх українських земель у єдиному державному механізмі.

28 жовтня 1944 року завершилося визволення Закарпаття від німецько-фашистських загарбників, що поставило питання про возз'єднання краю з Україною.

Перший публічний виступ про возз'єднання відбувся в мукачівському театрі 3 листопада 1944 року після концерту, який дали московські артисти. Ініціатива скликання з'їзду для вирішення даного питання належала

Ужгородському народному комітету. З ініціативи двох міст - Ужгорода і Мукачеве - був створений оргкомітет з підготовки з'їзду, призначеного на 26 листопада 1944 року в Мукачеві.

Аналіз фактів дає право зробити висновок, що скликання в Мукачеві 26 листопада 1944 року з'їзду Народних Комітетів було закономірним явищем, а прийняття Маніфесту про возз'єднання з Україною було, є і залишиться назавжди видатною подією в історії краю, яскравою сторінкою в літописі Української держави. На з'їзді були присутні 663 делегати і 126 гостей, у тому числі 178 робітників, 258 селян, 172 представники інтелігенції і 75 торговців і ремісників. Символічно, що серед учасників цього історичного форуму були делегати Хустського конгресу 21 січня 1919 року, на якому вперше було схвалено рішення про возз'єднання з Україною. З'їзд обрав законодавчо-виконавчу владу Закарпатської України в особі Народної Ради, визначив її конкретні першочергові завдання: керувати всім народногосподарським і політичним життям краю, здійснити волю народу і забезпечити фактичне возз'єднання Закарпатської України з Радянською Україною. "Спираючись на непохитну волю всього народу, - говорилося в "Маніфесті", - висловлену в петиціях і постановах робітників, селян, інтелігенції і духівництва всіх міст і сіл Закарпатської України про возз'єднання Закарпатської України з Радянською Україною, перший з'їзд народних комітетів всієї Закарпатської України постановляє: ... Возз'єднати Закарпатську Україну зі своєю великою матір'ю Радянською Україною і вийти зі складу Чехословаччини".

Які ж причини сприяли такому одностайному рішення про возз'єднання? Їх, на наш погляд, декілька. По-перше, на момент возз'єднання вже була висока свідомість населення краю, адже закарпатці вже мали досвід 1919 р. і 1939 р. Вони остаточно дозріли, щоб самим опікуватися своєю долею, і добровільно вступили в єдину сім'ю українського народу. Це було всенародне прагнення. По-друге, напередодні возз'єднання українці зазнали жорстокої угорської військової диктатури, їм була заборонена рідна українська мова, закриті всі культурні заклади, багато патріотів краю

зазнали страшних тортур з боку окупанта. По-третє, населення краю не знало всієї правди про справжню ситуацію в Радянському Союзі, не знало про голодомор, про ГУЛАГи, до яких потрапили їхні сини і дочки, які, рятуючись від окупанта, втекли до СРСР. По-четверте, політичні діячі Закарпаття знали, що всі закони, які були прийняті чеським парламентом після 29 вересня 1938 року, є недійсними та протиконституційними. Цією резолюцією було скасовано і закон від 22 листопада 1938 року, який надавав широкую автономію Карпатській Україні в рамках ЧСР. По-п'яте, чехи відмовилися захищати Карпатську Україну ще в березні 1939 року, коли майже беззбройні січовики наодинці чинили опір угорським гортистам. Добре пам'ятали закарпатці, як у ніч з 13 на 14 березня чехи роззброїли карпатських січовиків, учинивши криваву розправу на вулицях Хуста - тогочасної столиці Карпатської України. І нарешті, не менш важливим фактором було й те, що мрії закарпатців про возз'єднання збіглися з бажанням командування Червоної Армії, яке врахувало стратегічне значення Закарпаття, підтримало намагання закарпатців возз'єднатися із своїми братами. Воно не тільки не заважало, а, навпаки, надавало всіляку підтримку рухові за возз'єднання краю з Україною.

Головою Народної Ради Закарпатської України було обрано Івана Туряницю, а заступниками - Петра Сову і Петра Лінтура. Членами Народної Ради стали Іван Ваш, Іван Кополович, Дмитро Тарахонич, Степан Борецький, Самуїл Вайс, Гаврило Русин, Іван Керча, Сирена Борканюк, Микола Цуперяк, Михайло Молдавчук, Василь Теслович, Георгій Івашко, Фома Чекан та Ілько Келечаник - усього 17 осіб. Необхідно погодитися із сучасними дослідниками, що аналіз складу Народної Ради дає підстави вважати її народно-демократичною, оскільки до неї ввійшли представники різних національних, соціальних та конфесійних напрямів. Не всі з вищеназваних членів Народної Ради в очах співробітників Політуправління Червоної Армії вважалися благонадійними. Нещодавно сучасними дослідниками відкриті архівні документи, які дають можливість краще з'ясувати тогочасну політичну ситуацію.

У цьому будинку в Мукачеві 26 листопада 1944 року відбувся I з'їзд Народних Комітетів Закарпатської України

Святкування возз'єднання з Радянською Україною (м. Ужгород, 1945 р.)

"Коли хтось з делегатів, - читаємо в цих записках, - говорив про те, що чехи не відмовилися від думки володіти Закарпатською Україною, що вони на місцях намагаються запровадити стару адміністрацію і старі порядки, зал з'їзду справжнім образом закипів і наповнювався гнівом". У політуправління 4-го Українського фронту була сформована власна позиція щодо діяльності І. Туряниці, П. Сиви, Г. Івашка, М. Цуперяка, Г. Русина та інших. Що стосується Івана Туряниці - яскравої постаті історії краю на цьому відрізку часу - то його піддано критиці за те, що "часто в роботі розмінюється на дрібниці", дуже багато приділяє уваги "прийому відвідувачів", тому в нього не вистаєє часу на детальне керівництво роботою окремих уповноважених. Доповідачі не обминули увагою і той факт, що керуючий фінансовими питаннями НРЗУ Г. Івашко "турбується про... платню греко-католицьким священникам", а в Ф. Чекана "політичне минуле... сумнівне".

Дуже швидко з'ясувалося, що Москва і Київ не дуже довіряли автохтонам. Так, після прийняття ЦК ВКП(б) рішення про включення КПЗУ до складу ВКП(б) із 4249 членів КПЗУ квитки членів і кандидатів у члени ВКП(б) отримали всього 2634, або 38% усього складу колишньої організації закарпатських комуністів. Мотивація була різною: служба в угорській армії (811 осіб), перебування в інших "ворожих" партіях (297 осіб), у тому числі 287 - у КПЧ, 4 - в угорській, 4 - у французькій, 2 - у канадській компартіях... Іншим відмовляли за "пасивність у політичному житті", за "антирадянську поведінку після визволення", за належність до "нетрудового елементу". Таким чином, закарпатські комуністи "першими поплавилися за ширию довіру сталінському режимові, який тут і без їх волі невідворотно утверджувався". Щось аналогічне мало місце після приходу радянської влади на Західну Україну в 1939 р., коли постраждали не тільки бойовики ОУН, але й місцеві комуністи. Не випадково, що Комуністичну партію Західної України називали "розстріляною КПЗУ".

Сучасні історики наводять численні факти, які свідчать про те, що в Закарпатті "твердо і неухильно насаджувався режим сталінського соціалізму". Як показала практика, правові органи охороняли територію

Закарпатської України "від проникнення ворожих елементів", "виловлювали й арештовували ворожі елементи, очищали від них державні установи, підприємства", затримували "багато осіб, що виявились ворогами народу". Майбутня Закарпатська область нічим не відрізнялася від решти областей Української РСР - складової частини "єдиного і неподільного" Радянського Союзу. Так, усе це було, такою є правда історії. Але, безперечно, правий Омелян Довганич, що "ідея возз'єднання Закарпаття з усім українським народом виникла у свідомості людей не за тиждень чи місяць до його здійснення, не раптово і не на голому ґрунті. Інша справа, що в цьому доленосному для краю акті були допущені окремі недоліки, і не такими вже доскональними і незаперечними були методи, якими вирішувалися окремі питання. Та найголовнішим було те, що Закарпаття, нарешті, здійснило свою одвічну мрію, своє споконвічне прагнення возз'єднання з братами по той бік Карпат".

До речі, цей історичний акт був високо оцінений також українською діаспорою, яку важко вважати симпатиками більшовиків. Зокрема, письменник і громадський діяч часів Карпатської України Василь Гренджа-Донський відзначав: "...Дуже помиляються ті панове, що думають, що я ... лятиму нинішню українську владу. Ні, панове!.. Україна мені рідна, мила, Україна мені дорога, хоч би вона звалася навіть і радянською, але вона після 300-літньої неволі встала і живе! Україна є і 40-мільйонний народ, який, добившись до своєї рідної культури, не загине, а піде своїм шляхом". Якою б чужою не була для Гренджі-Донського радянська влада, він завжди на перше місце ставив головне - український народ. А коли Василь Степанович вітав возз'єднання краю з Радянською Україною, то вітав не пануючу ідеологію, а віковичне прагнення закарпатських українців до злуки зі своїми братами. Аналогічну позицію займав визначний дипломат Карпатської України Вікентій Шандор: "Під час довгої окупації Мадярщиною, закарпатці тільки у молитві могли згадувати Святий Київ, бо прилюдно згадка про нього дорівнювала державній зраді. Оці тисячолітні прагнення нашого народу й довговічне гноблення і денационалізація

Привітання учасникам святкового зібрання голови Закарпатської ОДА Віктора Балоги (м. Мукачево, 2005 р.)

Привітання від імені делегатів І з'їзду Народних Комітетів Закарпаття Федора Сабова (м. Мукачево, 2005 р.)

вказують на подальшу історичну дорогу. З того хочемо вчитись, бо народ, який не вчиться з власної історії, гине під її колесами". Навіть керівник закарпатських націоналістів Юліан Химинець, якого важко звинуватити в симпатіях до радянської влади, однозначно заявив: "Політична обстановка після визволення полягала в тому, що саме визволення розв'язало людям руки, привело в рух ті сили, які завжди прагнули до возз'єднання. Виникли найсприятливіші умови для його реалізації. І незважаючи на всі втрати, до яких привів більшовицький тоталітарний режим, возз'єднання залишається історично вимірним, виправданим і правильним рішенням. А ті, котрі активно це рішення проводили в життя, заслужили вдячності своїх земляків і їх нащадків. У цьому суть і головна історична заслуга. Формально-юридичні аспекти цього рішення не можуть розглядатися як аргументи переоцінки возз'єднання". Жодні політичні спекуляції навколо возз'єднання не замінять правди, не принизять епохального значення возз'єднання Закарпатської України з Радянською Україною у долі нашого краю, яке відбулося 60 років тому. Ніщо не стримало б наших краян у 1944 р. від возз'єднання з братами по той бік Карпат.

Договір між СРСР і ЧСР про вихід Закарпатської України зі складу Чехословаччини і возз'єднання її з Радянською Україною був підписаний 29 червня 1945 року. Цим актом завершилася дипломатична історія процесу возз'єднання. Ще 8 травня 1944 року в Лондоні була укладена угода, в якій визначалися відносини між радянським головнокомандувачем і чехословацькою адміністрацією після вступу радянських військ на територію Чехословаччини. У липні 1944 року чехословацький уряд призначив своїм уповноваженим на визволеній території Закарпаття міністра економічної реконструкції Ф. Немеца, його заступником - генерала Р. Віесту, а політичним радником - Івана Туряницю. Уже 5 грудня Народна Рада схвалила декрет про припинення зв'язків народних комітетів Закарпатської України з уповноваженим уряду Чехословаччини й висунула вимогу, щоб він залишив межі краю. Він це зробив 1 лютого 1945 року. Питання про Закарпаття врегульовувалося шляхом листування між Й. Сталіним і Е. Бенешом. В одному з листів Й. Сталін

писав Е. Бенешу: "Радянський уряд не забороняє і не міг заборонити населенню Закарпатської України висловити свою національну волю... Ви самі мені в Москві говорили про Вашу готовність передати Закарпатську Україну Радянському Союзові". Е. Бенеш погоджувався на двосторонній договір як форму врегулювання, але тільки після війни при відновленні домюнкенських кордонів Чехословаччини з Німеччиною й Польщею. Після переговорів у Москві 29 червня 1945 року було укладено договір між СРСР та Чехословаччиною про включення Закарпатської України до складу УРСР. Від СРСР його підписав В. Молотов, від Чехословацької Республіки - З. Фірлінгер і В. Клементіс. Необхідно констатувати, що обидва уряди продемонстрували зневагу і до УРСР, і до самої Закарпатської України, не запросивши їхніх представників ні на переговори, ні на церемонію підписання договору.

23 листопада 1945 року Національні збори Чехословаччини, а 27 листопада Президія Верховної Ради СРСР ратифікували радянсько-чехословацький договір про Закарпатську Україну. 22 січня 1946 року Президія Верховної Ради СРСР видала Указ про утворення Закарпатської області в складі Української РСР. Цим указом визначалися основні адміністративно-територіальні положення про Закарпатську область. З 24 січня цього ж року на території Закарпаття стало діяти законодавство Української Радянської Соціалістичної Республіки. Суспільно-політичне і культурне життя Закарпаття за роки радянської влади нічим не відрізнялося від життя населення інших областей України. Великою подією в житті краю стало відкриття Ужгородського університету, який за 60 років свого існування перетворився в один із провідних навчально-наукових центрів Західного регіону, здобувши статус національного.

Мешканці Закарпаття радо сприйняли звістку про державний суверенітет України та проголошення її незалежною державою. Патріотичні сили краю ще наприкінці 80-х років активно включилися в національно-визвольну боротьбу українського народу, яка увінчалася падінням комуністичної імперії. 24 серпня 1991 року Верховна Рада Української РСР схвалила історичної ваги документ - Акт про незалежність України. Так в історії України і Закарпаття почалася нова доба розвитку, складний процес державотворення, суспільно-політичної трансформації.

Наші краєни виявилися достойними світлої пам'яті предків, які в ХХ столітті неодноразово заявляли про свою єдність із великим українським народом. Так було 21 січня 1919 року, напередодні Другої світової війни у 1938-1939 рр., під час масового руху за возз'єднання з Україною в 1944-1945 рр. Під час цих вікопомних подій формувалася національна свідомість закарпатських українців, прагнення до соборності та незалежності.

Делегати I з'їзду Народних Комітетів Закарпатської України
(м. Мукачево, 2005 р.)

Микола Вегеш,

ректор Ужгородського національного університету,
доктор історичних наук, професор

ГЕРАЛЬДИКА ЗАКАРПАТТЯ

ГЕРБ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Щит герба новофранцузький, розсічений, дводільний.

Праве геральдичне поле утворюють чотири сині і три золоті (жовті) пояси (смуги), які поперемінно чергуються. У лівому геральдичному полі на срібному (білому) фоні зображено посталою червоного ведмедя, повернутого до поясів.

Герб виконано у традиційному для Закарпаття колірному сполученні. Синя барва вказує на чесність, вірність і бездоганність. Золото (жовтий колір) означає віру, справедливість, милосердя та багатство. Срібло (біла фарба) втілює надію, правдивість і шляхетність. Цей благородний метал часто вживається в історичних гербах і емблемах краю. Срібна Земля - широко вживана поетична назва Закарпаття. Червоний колір відповідає сміливості та мужності.

Із середини XIII ст. до 1919 р. Закарпаття перебувало у складі Угорщини. Угорці не розглядали його як окрему історичну землю, тому регіонального герба краю не існувало.

Закарпаття отримало свій герб лише після включення його до складу Чехословаччини. Народні збори (парламент) Чехословацької Республіки 30 березня

1920 року затвердили Державний прапор, Державний герб та Державну печатку. На середньому гербі Чехословаччини, серед гербів інших історичних земель, розміщувався і герб Підкарпатської Русі (Закарпаття).

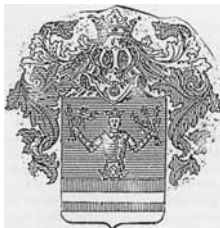
Наприкінці 30-х років XX ст. в краї активізується визвольний рух, який увінчується проголошенням 15 березня 1939 року державної незалежності Карпатської України. Цього ж дня Сойм - вищий законодавчий орган Карпатської України - ухвалює закон про її державні символи. Гербом молоді держави став крайовий герб, до якого додали "тризуб святого Володимира Великого з хрестом на середньому зубі". Сам тризуб був золотий (жовтий) і розташовувався посередині верхнього синього пояса правого геральдичного поля герба.

У березні 1939 р. Закарпаття окупувала гортистська Угорщина.

З листопада 1944 р. воно стало радянським фактично, а в червні 1945 р. - і юридично. Відтоді і аж до початку 90-х років XX ст. регіональний герб краю не використовувався.

Виражаючи волю патріотично налаштованих закарпатців, 18 грудня 1990 року сесія обласної ради прийняла рішення, яким затвердила герб Закарпатської області у варіанті 1920 року.

ІСТОРИЧНІ ГЕРБИ ЗАКАРПАТТЯ

Герб
Ужанського комітату

Герб
Мараморського комітату

Герб
Березького комітату

Герб
Угочанського комітату

Герб м. Виноградів

Герб м. Виноградів

Герб м. Тячів

Герб м. Свалява

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ГЕРБА ЗАКАРПАТТЯ

Підкарпатська Русь - територія південно-карпатських русинів, яка згідно з Сен-Жерменським мирним договором від 10 вересня 1919 року увійшла до складу новоутвореної Чехословацької Республіки як адміністративно-територіальна одиниця.

Коли розглядалося питання про державну символіку Чехословаччини в Народних зборах республіки (Прага, 30 березня 1920 року, засідання № 136), виступив голова Конституційного комітету депутат д-р Гнідек:

"...Середній герб Чехословацької Республіки пропонується створити таким чином, щоби у ньому були представлені основні герби всіх земель, які складають нашу державу. Таких земель є п'ять: Чехія, Моравія, Силезія, Словаччина і Підкарпатська Русь. Як окремі герби цих земель були використані їхні історичні герби, якщо такі були, а якщо їх не було, то необхідно їх було створити.

Заново треба було створити герб Підкарпатської Русі. Цей герб на лівому боці щита. Підкарпатська Русь герба свого ніколи не мала, також переговори з місцевими представниками не приводили до остаточних результатів. Цей герб треба було створювати самостійно, при можливості врахувати побажання місцевих діячів. Після серйозної роботи щодо цього герба пропонується: щит розтягтий навіпіл, в правій його половині (геральдично - авт.) в синьому полі три золотих балки (пояси), в лівій половині в білому полі червоний ведмідь у скоку і вправо дивиться. Кольори обрані згідно з місцевими побажаннями, оскільки в Підкарпатській Русі частина населення дотримується українських кольорів: синього і жовтого, інша частина вирішила про прапори червоно-білі. Ведмідь був обраний тому, що знаходиться в місцевих гербах і можна вважати його з інших причин за вдалий геральдичний символ".

У другій половині дня депутати схвалили законопроект про державний прапор, державні герби і державний печатку. На цьому завершилася півторарічна робота над створенням символіки Чехословаччини.

А починалась вона відразу після розпаду Австро-Угорщини і утворення Чехословацької Республіки у 1918 р. спочатку Народним комітетом, який передав

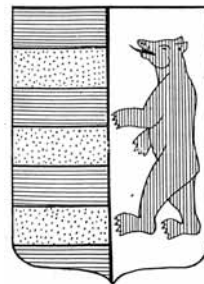
потім це питання уряду, той, у свою чергу, Міністерству внутрішніх справ, а воно вже створило спеціальну геральдичну комісію, до складу якої входили фахівці з історії, геральдики і мистецтва. Важливим і досить складним моментом у діяльності цієї комісії було визначення концепції створення державних символів. Лише за вимогою Міністерства закордонних справ комісія, врешті-решт, зупинилась на принципі гербів так званих "історичних земель".

Але Підкарпатська Русь "історичною землею" не була, тому герба свого не мала. Згідно з думкою професора Празького університету Густава Фрідріха та нотаріуса Ярослава Курси, комісія пропонувала спочатку взяти за герб землі один із гербів найбільших міст Підкарпатської Русі, наприклад Мукачєва, але в Празі не мали можливості визначити точне зображення герба Мукачєва, тому й виникла необхідність звернутись до адміністратора Підкарпатської Русі.

З січня 1920 р. Міністерство внутрішніх справ надсилає адміністратору Підкарпатської Русі в Ужгород урядове нагадування: "З метою попереднього ознайомлення Міністерство внутрішніх справ просить, щоб якнайскоріше було повідомлено: 1. Чи з'явилися у Підкарпатській Русі певні бажання і пропозиції в цьому напрямку; 2. Щоб були надані кольорові ескізи (або фотографії з описом головних кольорів) гербів окремих найбільших міст Підкарпатської Русі".

Два місяці Ужгород мовчав. Тільки вимога депутата Заградника, головного доповідача про проект закону про державний прапор і державний герб, змусила Міністерство внутрішніх справ вдруге письмово звернутись 9 березня 1920 року до представників Підкарпатської Русі щодо прискорення відповіді про проект герба Підкарпатської Русі.

А вже на той час у Празі шляхом телефонної розмови з Ужгородом 8 березня 1920 року вдалося отримати інформацію, що в "Підкарпатській Русі існують, що торкається народних кольорів, дві течії, одна партія бажає введення українських кольорів, тобто синього і жовтого, тоді як інша партія обирає кольори червоний і білий або червоний і синій".

Професор Густав Фрідріх запропонував для герба "обрати ведмедя, який знаходиться в гербі міста Ужгород (помилка професора, в ужгородському гербі ніколи не було ведмедя - авт.); щодо кольорів пропонується компромісне рішення, щоб у гербі були представлені чотири кольори. Опис цього герба був би таким: "щит розтятий навпіл, у його правій половині в синьому полі три золотих балки (пояси), у лівій половині у срібному полі червоний ведмідь у скоку і вправо дивиться".

10 березня 1920 року в Празі у справі створення герба Підкарпатської Русі знаходиться депутація, яка складалась із членів Центральної Руської Народної Ради (А. Бескида): д-р Гагатко, д-р Гомічко та Ц. Проккоп від автономної директорії А. Волошина. Як повідомляла 12 березня 1920 року Президія Ради міністрів, "зазначені особи в цілому не заперечили проти запропонованого герба. До будь-якої обов'язкової заяви вони не вважають свої виступи обґрунтованими".

Врешті-решт, 17 березня 1920 року Горожанська управа Підкарпатської Русі надіслала опис проектів для герба Підкарпатської Русі, де зазначалося, що партія Гагатко-Зуркановича не висловлює серйозних зауважень щодо запропонованого герба Підкарпатської Русі, лише бажає, щоби щит, розтятий навпіл, у нижній частині мав три пагорби, також розтятих, права половина яких золотого кольору, ліва - синього.

У правій половині щита замість трьох золотих балок була половина греко-католицького хреста; у лівій срібній половині на синій основі пагорбів має стояти червоний ведмідь у скоку.

Партія директорії, тобто партія Волошина, запропонувала проект щита занадто складний, який дуже важко описати. Він складається з елементів жупанських гербів мараморського, унзького спіського, березького, земплинського, шариського і угочанського. Центр його займає щит Коріатовича, у верхній третині є позаду гори, з обох боків піхта, у середині олень. Під ним показана штольня з двома шахтарськими молотками і біля центрального щита Коріатовича знаходиться чоловік і жінка зі снопом хліба і виноградним гроном. Під нижньою частиною щита Коріатовича зображена вода з рибами".

Ці документи надійшли в Прагу 22 березня 1920 року, а 6 квітня 1920 року у завершальному документі з

цього питання Міністерства внутрішніх справ зазначалося, що "із запропонованих проектів не міг бути взятий взагалі до уваги проект партії Волошина через свою фантастичність. Більше підходить за суттю простіший проект партії Гагатко, але герб Підкарпатської Русі не був вирішений у цілому згідно із цим проектом тому, що існувала небезпека, якщо б до закону був прийнятий тільки проект однієї партії, це викликало би велике невдоволення іншої політичної партії, а ще й тому, що скоріше, ніж дійшла відповідь із Ужгороду, конституційний комітет прийняв пропозицію уряду щодо герба Підкарпатської Русі і, виходячи із обставин, з якими зустрілося обговорення всього комплексу питань, було неможливо запропонувати в конституційному комітеті перегляд попереднього рішення".

Так був створений герб Підкарпатської Русі, щит із зображенням якого знаходиться серед інших гербів на стінах храму св. Вітта у Празі.

Семіотика герба

На жаль, доля до герба Підкарпатської Русі виявилась не зовсім прихильною. Основна ідея політичного компромісу між українофілами та москвофілами, яку заклав у герб у тиші празьких кабінетів чеський професор Густав Фрідріх, дуже швидко забулася. У політичній боротьбі за владу українофіли і москвофіли стали конкуруючими і навіть ворогуючими сторонами. А в 1924 р. інший чеський професор Іржі Краль, спеціаліст з етнографії, подає зовсім відмінне тлумачення герба: нібито сім смуг, синіх і жовтих, нагадуючи Україну, означають сім головних рік краю - Тису, Тересву, Ріку, Теремлю, Боржаву, Латорицю, Уж, а ведмідь - типовий представник фауни Карпатських гір.

Це етнографічне пояснення, яке так само віддалене від справжнього, геральдичного, як педіатрія відрізняється від хірургії, підхоплюють агітатори ужгородської "Просвіти" і в народних календарях подають його як основне.

Під час проголошення незалежності Карпатської України 15 березня 1939 року лідери УНО не мали часу для розгляду нового герба, бо на Хуст наступала угорська армія, і проголосили герб Підкарпатської Русі в якості державного, додавши до нього ще й тризуб св. Володимира Великого.

У другій половині 80-х років празький історик Мілан Гліномаз та доктор філософських наук Йозеф Новак із Братислави, досліджуючи історію створення герба Чехословацької Республіки в 1918-1920 рр., скорочено подають історію створення герба Підкарпатської Русі, ґрунтуючи свої дослідження на документах Центрального державного архіву в Празі.

Але ці дослідження не були вчасно побачені українськими науковцями. Так, у 1990 р. Павло Федака, етнограф із Ужгорода, дає своє пояснення, що сім смуг означають єдність семи колишніх комітатів Закарпаття, а поєднання срібного і червоного кольорів відбулося під впливом чеської і словацької геральдики.

А в 1991 р. польський економіст Анджей Воцял, який цікавився історією воєн, висуває версію, яка ґрунтувалась на літературі таких українських емігрантів, як Микола Битинський та Роман Клімкевич, що ведмідь - це давній геральдичний символ герба Петра Петровича, наджупана земплінського і ужанського XIV століття, який потрапляє у XX столітті в герб Підкарпатської Русі.

У 1994 р. львівський архівіст, голова Українського геральдичного товариства Андрій Гречило, описуючи герб Закарпаття, схиляється в його тлумаченні до версії Іржі Краля. А після ознайомлення з дослідженнями Мілана Гліномаза та Йозефа Новака він у 1996 р., як типовий представник сучасної галицької русофобської інтелігенції, називає ці дослідження помилкою, які нібито стали набувати політично-провокаційного характеру.

Дивують у цьому дві речі: 1. Чому в сучасних науковців не виникає бажання працювати з першоджерелами, які знаходяться в архівах, задовольняючи себе лише роботами інших дослідників? 2. Як можна науковцю досліджувати геральдику з позиції етнографії, коли одна від другої повністю відмінна - і теоретично, і методологічно, і практично, лише історія об'єднує їх.

Щодо семіотики герба Підкарпатської Русі, можна назвати тільки два випадки, коли насправді відбувся політичний компроміс між українофілами і москвофілами. Це - 1936 рік, коли Центральна Руська Народна Рада, до складу якої входили представники обох політичних течій, приймає і відправляє до Праги проект автономії Підкарпатської Русі.

А також 1938 рік, коли в жовтні чеський центральний уряд вирішив уперше затвердити автономний уряд Підкарпатської Русі.

Про це так згадував Василь Гренджа-Донський: "7 жовтня 1938 року. Ужгород. Три повні дні радилися дві Національні Ради - українська й русская - щоб знайти спосіб утворити спільний фронт і перебрати владу у свої руки. Чехи тільки тоді іменують наш уряд, як буде якийсь "модус вівенді", інакше й чути не хочуть. Якщо хочемо щось здобути, хоч із тяжкою душею, але мусимо йти з кацапами на компроміс... Ми за кожну ціну мусимо здержати дальший доплив чехів, бо вже є їх тут сорок тисяч... Отже, за всяку ціну мусимо здержати доплив чужого нам елементу, а це настане лише тоді, коли в розкішній краєвій палаті будемо сидіти ми..."

Компроміс з кацапами... Трохи дивно звучить, коли ми боремося з ними на життя і смерть. Це є гниль на нашому здоровому організмі, це боляк, який мусимо виоперувати".

На жаль, політики краю в чеський період не змогли досягнути висоти спадку свого крайового герба. Тож політичні поразки Андрія Бродія у жовтні 1938 р. та Августина Волошина у березні 1939 р. є цілком закономірними. Закони духовного світу, які закладені в семіотиці, виявились набагато міцнішими, ніж дії конкретних політиків.

Відродження герба Підкарпатської Русі відбулося у 1990 р., коли в політичному хаосі радянської перебудови Закарпатська обласна рада народних депутатів затверджує на сесії цей герб як герб Закарпатської області. Але відродження виявилось частковим. Опис герба в Положенні виконано з грубими геральдичними помилками: "Герб Закарпатської області має форму геральдичного щита, розділеного по вертикалі на дві рівні частини. Якщо дивитися на щит, лівий його бік ділиться по горизонталі на сім рівних смуг з чергуванням синього і золотистого кольорів, з яких перша смуга - синя, друга - золотиста. В правій частині щита на срібному полі - зображення червоного ведмедя, що стоїть на задніх лапах і дивиться вліво". До того ж, українське законодавство у 1990 р. не передбачало місцевим та регіональним радам мати власну символіку. З 1997 р. таке право вже є. Але до цього часу в Україні немає спеціального геральдичного законодавства.

*Олексій Філіпов,
редактор відділу газети
"Старий замок "Паланок"*

СУЧАСНІ ГЕРБИ ЗАКАРПАТТЯ

Герб смт Великий Березний

Герб смт Великий Березний затверджений
23-ю сесією четвертого скликання
Великоберезнянської селищної ради
27.04.2005 р.

ВИНОГРАДІВ

Герб м. Виноградів

Герб м Виноградів затверджений
3-ю сесією двадцять першого скликання
Виноградівської міської ради
26.09.1990 р.

МІЖГІР'Я

Герб смт Міжгір'я

Герб смт Міжгір'я затверджений
24-ю сесією двадцять третього скликання
Міжгірської селищної ради
26.06.2001 р.

СУЧАСНІ ГЕРБИ ЗАКАРПАТТЯ

Герб м. Мукачево

Герб м. Мукачево затверджений
4-ю сесією двадцять третього скликання
Мукачівської міської ради
13.08.1998 р.
Автори-розробники - О. Андялоші, В. Цигак.

Герб м. Перечин

Герб м. Перечин затверджений
4-ю сесією двадцять третього скликання
Перечинської міської ради
19.03.1999 р.

Герб м. Рахів

Герб м. Рахів затверджений
5-ю сесією двадцять другого скликання
Рахівської міської ради
27.02.1997 р.

СУЧАСНІ ГЕРБИ ЗАКАРПАТТЯ

Герб м. Свалява

Герб м. Свалява затверджений
14-ю сесією третього скликання
Свалявської міської ради
15.09.2000 р.

Герб м. Тячів

Герб м. Тячів затверджений
11-ю сесією четвертого скликання
Тячівської міської ради
10.02.2004 р.

Герб м. Ужгород

Герб м. Ужгород затверджений
1-ю сесією двадцять першого скликання
Ужгородської міської ради
14.06.1996 р.

ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ ЗАКАРПАТТЯ

БАЧИНСЬКИЙ АНДРІЙ ФЕДОРОВИЧ (1732-1809)

БАЧИНСЬКИЙ
Андрій Федорович

Церковний, культурно-освітній діяч, публіцист, палкий захисник національних інтересів свого народу.

Друга половина XVIII ст. для Закарпаття відзначалася активізацією культурно-освітнього життя, зростанням прошарку інтелігенції, яка була представлена, головним чином, духовенством. Краща її частина вірно служила розвитку в краї освіти, науки, зростанню національної самосвідомості закарпатських русинів. Яскравим її представником був А.Ф. Бачинський.

Він народився 14 листопада 1732 року в с. Бенятино (сьогодні - Словаччина) в сім'ї священика. Освіту здобув в Ужгородській гімназії і Трнавській семінарії. Будучи каноніком, він у 1771 р. успішно завершив багаторічну боротьбу за відокремлення Мукачівської греко-католицької єпархії від Егерського єпископату латинського обряду, а в 1772 р. його було призначено Мукачівським єпископом. За 36 років керування єпархією він увійшов в історію не тільки як церковний, а й культурно-освітній діяч, публіцист, палкий захисник національних інтересів свого народу. Він активно виступав на захист національної культури: у 1780 р. переніс єпископську резиденцію з Мукачєвого в Ужгород, заснував тут богословську семінарію, збагатив єпископську бібліотеку, яка вже тоді нараховувала близько 9 тис. примірників стародавніх рукописів, першодруків, рідкісних книг з європейських міст, заклали основи єпархіального архіву.

А. Бачинський доклав багато зусиль для розвитку освіти. У своїх посланнях вимагав від священиків організувати при церквах школи, в яких би "діти не токмо письма, і добрих нравов от учителя училися". Зобов'язував батьків в обов'язковому порядку віддавати дітей до школи, а "котрих родителей чада до науки хибити будут, такових оскаржити потреба будет". Причому навчання мало здійснюватися рідною мовою. В умовах посиленої латинізації він відкрито став на захист "рущизни" - рідної "руської" мови, вважаючи, що без "отеческія природнія науки рускія невозможно есть в священстві народові своєму служити".

Ніби передбачаючи закономірність виникнення незалежної Української держави, А. Бачинський повчав: "Історичний досвід свідчить, що для зміцнення будь-якої народності або нації немає підойми міцнішої та тривалішої, аніж збереження питомої батьківської та материнської мови, писемності та віри. Як тільки який-небудь народ починає соромитися і цуратися рідної мови, писемності та релігії, а відтак і зовсім її забувати, одразу ж починають відбуватися незворотні зміни із самим цим народом".

Добре розуміючи необхідність навчання молоді, він домогся виділення додаткових місць для молодих закарпатців у вищих навчальних закладах Будапешта, Відня, Трнави, причому просив дати стипендії не лише богословам, а й кандидатам інших факультетів. Особливо багато зусиль він докладав в організації навчання закарпатців у Львівському університеті. З приводу цього Андрій Бачинський разом зі Львівським та Перемишльським єпископами звернулися до самого імператора, в результаті чого 9 березня 1787 року був виданий декрет про дозвіл викладати окремі предмети в університеті "руською" мовою.

Незважаючи на високу посаду в Австрійській імперії, А. Бачинський особисто показував приклад розмовляти рідною мовою. Свої послання до священиків підписував першими буквами слов'янського алфавіту АБВ, що означало "Андрій Бачинський Владика".

Андрій Бачинський - один з перших просвітителів на Закарпатті, який стояв біля витоків національного відродження закарпатських українців.

Дмитро Данилюк,

доктор історичних наук, професор

БАЛУДЯНСЬКИЙ МИХАЙЛО АНДРІЙОВИЧ (1769-1847)

БАЛУДЯНСЬКИЙ
Михайло Андрійович

Вчений, педагог, перший ректор Петербурзького університету.

Російський міністр освіти О. Голіцин у свій час, доповідаючи урядові про дефіцит наукових кадрів, зауважив: "Один народ, від якого можна нам бажати вчених, є карпатороси, які розмовляють однією з нами мовою і зберегли віру предків наших". Серед цих "карпаторосів" був Михайло Андрійович Балудянський (26.09.1769 - 03.04.1847), уродженець с. Вишня Ольшова (сьогодні - Словаччина). Навчався в Кошицькій академії, юрфаці Віденського університету, а при Будапештському університеті в 1797 р. захистив дисертацію і одержав диплом доктора юридичних наук, а згодом його обрали деканом юрфаку Пештського університету. Володів практично всіма великими європейськими мовами.

На запрошення другого закарпатця, І.С. Орляя, у 1804 р. М. Балудянський прибув у С.-Петербург і обійняв посаду професора політичної економії в педагогічному інституті. Цей "іноземний слов'янин", як його називали колеги, відразу привернув до себе увагу петербурзьких придворних і наукових кіл. Наукова обізнаність і добропорядність наблизили його до царського двору. Разом з другим закарпатцем, В.Г. Кукольником, він став учителем майбутнього імператора Миколи і його брата Михайла (1813-1817 рр.) У 1819 р. його обирають деканом юрфаку і в тому ж році на альтернативній основі - першим ректором Петербурзького університету.

М. Балудянський виступав за прогресивний розвиток усіх наук, першим у Росії увів термін "політична економія", зайняв гідне місце серед кращих педагогів і вчених Росії. Його думки щодо удосконалення соціально-економічної системи набагато випередили час. Засуджуючи кріпосництво, він рекомендував "відновити природну свободу і природний порядок у суспільстві", а дійовим зростанням добробуту вважав правосуддя, покровительство і свободу промисловості разом з освітою громадян і поширенням торгівлі.

Як людина Михайло Балудянський вирізнявся чесністю і справедливістю, непохитністю при встановленні істини, особливо при вирішенні долі людей. Ці риси особливо яскраво виявилися в 1821 р., у період наступу реакції на прогресивних професорів університетів з метою викорінення "духа вольнодумства" і "воспитання покорності". Один із тодішніх професорів М. Греч згадував, що вони поділялися на таких, які намагалися "по зависти, подлости, трусости и желанию выслужиться у гнусного начальства", і тих, які "придерживались своего мнения и выражали оное по искреннему убеждению, по долгу правды и чести".

Прогресивні погляди М. Балудянського не вписувалися в самодержавну систему "воспитання" і він залишив посаду ректора, однак його багатющий досвід був використаний у комісії М. Сперанського по кодифікації права. Під його керівництвом вийшло 15 томів "Зводу Законів Російської імперії".

За багаторічну і плідну працю М. Балудянський був удостоєний кількох нагород, а в одну з них - герб - сам імператор наказав вписати цифру "XV", за числом томів "Зводу Законів".

Він був таємним радником, статс-секретарем, сенатором, віддав сорок років на вівтар прогресивного розвитку своєї другої батьківщини - Росії. Як представник західноєвропейської науки, він виріс до державного діяча, зробив вагомий внесок у розвиток економічної думки, кодифікацію законів, реформування народного господарства.

Помер у Петербурзі і похований у Троїце-Сергієвій лаврі. На надгробній плиті виписаний улюблений його вислів: "Да будет воля Твоя!". Сьогодні на юрфаці УжНУ є іменна стипендія М.А. Балудянського.

Дмитро Данилюк,

доктор історичних наук, професор

ІЛОНА ЗРІНІ (1643-1703)

Ілона ЗРІНІ

Національна героїня Угорщини.

Народилася в 1643 р. в сім'ї бана (правителя) Хорватії Петра Зріні і Катрини Франгепан, нащадків старовинних аристократичних родин.

Життя Ілони Зріні збіглося зі складним політичним періодом, коли Угорщина була поділена між австрійськими Габсбургами, турецьким султаном і трансільванськими князями. Батько разом з іншими аристократами брав участь в антигабсбурзькій змові. Шлюб Ілони з трансільванським князем Ференцом I Ракоці в 1666 р. мав зміцнити політичний союз, але невдовзі князь помер, залишивши Ілону з двома малолітніми дітьми: п'ятимісячним Ференцом і чотирирічною Юліанною.

Удруге Ілона Зріні вийшла заміж за угорського графа Імре Текелі. Пишне весілля 39-річної Ілони відбулося 15 червня 1682 року в Мукачівському замку. Краса і благородство княгині підкорило серце 25-річного Імре, на той час уже визнаного політичного лідера, керівника антигабсбурзького руху куруців (так називали повстанців ще з часів хрестових походів, *cruciati* - хрестоносці).

Відразу після одруження Текелі продовжує боротьбу проти австрійців. Але після невдалого штурму Відня у 1685 р., в якому разом з турецькою армією брала участь і армія Текелі, австрійці переходять у наступ і виганяють турків з Угорщини. Сам Текелі потрапив у немилють султана і був заарештований.

У листопаді 1685 року австрійський генерал Зігберт Гайстер захопив Ужгородський замок і підійшов до Мукачівського. Володарка замку княгиня Ілона Зріні вирішила захищатися. Вона сама на чолі гарнізону з двох з половиною тисяч добре озброєних вояків керувала обороною замку. Власне облога почалася 10 березня 1686 року, коли до замку прибув генерал Енеас Капрара. Протягом семи місяців облога мала активний характер, але гарнізон замку мужньо відбивав усі атаки противника. Княгиня піднімала бойовий дух вояків, часто з'являючись на бастіонах разом з десятилітнім сином Ференцом. У кінці 1686 р. австрійці відступили, не здолавши навіть першої лінії оборони - водяного рову навколо замкової гори.

Звістка про героїчну оборону Мукачівського замку вразила всю Європу. Як міжнародну сенсацію сприймали європейські держави непокору княгині Ілони Зріні австрійцям, тоді як уже вся Угорщина скорилась Габсбургам. Турецький султан Махмед IV нагородив княгиню грамотою-атнаме, що є єдиним випадком в історії Туреччини.

У 1687 р. відомий австрійський генерал Антоніо Караффа почав нову (уже третю) облогу Мукачівського замку, яка тривала майже цілий рік. Удвічі збільшеними силами австрійські війська атакували замок, але безуспішно. Наприкінці року становище захисників замку стало критичним: закінчилися запаси, допомога не прийшла. Упевнившись у неможливості подальшого опору, Ілона Зріні погодилася на переговори і 15 січня 1688 року підписала капітуляцію. Разом з дітьми княгиню вивезли до Відня і помістили в монастир урсулінок, а сина відправили в єзуїтський коледж у Чехії. У 1692 р. Ілону Зріні обміняли на взятого в полон австрійського генерала Зігберта Гайстера, і вона виїхала до свого чоловіка Імре Текелі у Туреччину. Там, у вигнанні, вона померла 18 лютого 1703 року, не проживши кілька місяців до початку визвольної війни Угорщини проти австрійців, яку очолив її син - князь Ференц II Ракоці. Зерна свободолюбства і патріотизму, посіяні матір'ю в героїчні дні оборони Мукачівського замку, проросли у великій справі її сина. Прах Ілони Зріні і Ференца II Ракоці нині знаходиться в соборі Святої Єлизавети в м. Кошіце (Словаччина). Одну з вулиць Мукачева названо іменем Ілони Зріні.

Мукачівський замок

Ференц II Ракоці

Зіта Карпова,

науковий співробітник Мукачівського історичного музею "Замок "Паланок"

МІГАЙ МУНКАЧІ (1844-1900)

Мігай МУНКАЧІ

Глава реалістичного живопису Угорщини, мистецькі успіхи якого пов'язують також із культурою Німеччини, Франції та Закарпаття.

Народився 20 лютого 1844 року в м. Мукачево в сім'ї німецького колоніста з Баварії, дрібного чиновника по збору соляного податку Лео-Михайла Ліба та угорської аристократки Цецилії Рек. За співчуття до революції 1848 р., метою якої була незалежність Угорщини, сім'я зазнала переслідувань від австрійських властей. Після смерті Лео Ліба та Цецилії Рек залишилися п'ятеро дітей, у тому числі й шестирічний Мігай.

Закінчивши початкову школу, Мігай працював у ремісника столяром. Унаслідок важкої хвороби залишає роботу і вирішує стати художником. Перші спроби він робив під керівництвом художника Кароля Фішера, а потім мандрівного митця Елека Самоші. Восени 1863 р. Мігай Мункачі прибув до столиці Угорщини Пешту і в Національному музеї копіював картини класиків, а потім протягом півтора року вивчав рисунок у художній академії Марачоні. З 1865 р. навчається у Віденській і Мюнхенській академіях мистецтв, де його вчителями стають Вільгельм Каульбах та Вільгельм Лейбль. У Мюнхені копіює картини відомих майстрів. У Старій Пінакотечі - роботи Ван Дейка і Тенірса, у Новій Пінакотечі - пейзажі художників Барбізонської школи.

Восени 1868 р. М. Мункачі їде у Дюссельдорф до художника Людвіка Кнауаса. Проте, як виявилось, за три роки після їхнього першого знайомства він не тільки зрівнявся у майстерності з Л. Кнауасом, а й переріс його. Про це свідчив шалений успіх картин М. Мункачі "Позіхаючий Іннаш" та "Камера смертника". Остання була експонована на Паризькій виставці 1870 р., отримала золоту медаль і одразу була куплена американським колекціонером Уільтеком. Творчість М. Мункачі з цього часу має такий успіх, що стає предметом для наслідування серед молодих художників Німеччини, Франції, Угорщини. Зокрема, критики відмічають багато спільних рис у роботах М. Мункачі і провідного представника німецького пленерного живопису Фріца фон Уде (1848-1911). Послідовником і учнем вважається також відомий угорський живописець, професор Будапештської академії мистецтв, що проживав на Закарпатті (м. Виноградів), - Імре Ревес (1859-1945).

На початку 1872 р. на крилах слави художник приїжджає в Париж. 1873 рік був особливо вдалим, створені такі шедеври, як "Нічні бродяги", "Прощання", "Селянка, що збиває масло", "Збиральниця хмизу", "Мати з дітьми" та інші. Триумфальною подією в житті митця стала персональна виставка творів у 1879 р. в знаменитому Скляному палаці Мюнхена. Роботи М. Мункачі почали вивчати в школах і академіях Німеччини. Художник одружився з вдовою, відомою в Парижі баронесою де Марше, а їхній дім став центром культурно-громадського життя столиці.

Угорський уряд нагородив художника орденом Залізної корони III ступеня. Для отримання почесного звання дворянина і дворянського прізвища Мігай звернувся до Мукачівської мерії з проханням дозволити йому зміну прізвища Ліб на Мункачі, тобто "мукачівський". 4 листопада 1880 року це прохання було задоволено і Мігай Мункачі оголошено почесним громадянином міста Мукачево. Вручення грамоти і лаврового вінка зі срібла відбулося 3 березня 1882 року.

Згодом було написано багато творів, серед них: "Каштанова алея", "Христос перед Пілатом", "Портрет Ференца Ліста", "Прихід угорців на свою батьківщину". Помер М. Мункачі 1 травня 1900 року, у лікарні поблизу Бонна. Похований у Будапешті.

Іван Небесник,

ректор Закарпатського художнього інституту

Збиральниця хмизу. 1873 р.

Позіхаючий Іннаш. 1870 р.

ДИНАСТІЯ ШЕНБОРНІВ

Карл-Едуард
фон Шенборн-Бухгейм
(1803-1876)

Ервін-Фрідріх
фон Шенборн-Бухгейм
(1842-1903)

Фрідріх-Карл
фон Шенборн-Бухгейм
(1869-1932)

У 1711 р. маєток-домінію (dominium - маєток, власність) Ференца Ракоці II з центром у м. Мукачево було конфісковано на користь австрійського цісарського двору. Австрійський імператор Карл VI 31 червня 1728 року дарує конфісковану домінію єпископу бамбергському і архієпископу майнцькому Лотару-Францу Шенборну (1655-1729), який став на початку XVIII ст. союзником Габсбургів. За свої заслуги перед Габсбургами сім'я графів Шенборнів отримала також володіння в Нижній Австрії на захід від Відня (графство Бухгейм).

У січні 1729 р. Лотар-Франц Шенборн помирає, а спадкоємцем Мукачівської домінії стає його племінник - Фрідріх-Карл Шенборн (1674-1746), імперський віце-канцлер, єпископ бамбергський і вюрцбургський. Останньому імператору Карлу VI дарує 5 лютого 1729 року ще й сусідній маєток Святого Міклоша (теперішнє Чинадієво). Так був покладений початок династії Шенборнів на Закарпатті, які стали володарями величезної домінії, що за своєю площею (2300 квадратних кілометрів) у XVIII ст. знаходилась на другому місці у всій Угорщині. У 152 селах і чотирьох містах, що входили в домінію, проживало всього 14 тисяч осіб. Власник домінії жив у Вюрцбургу (Франконія), куди лист з Мукачєва йшов 15 днів, а домінією керував адміністратор. Намагаючись зміцнити своє становище, Шенборн почав переселяти до своїх нових володінь німецьких колоністів із Франконії, яких відносили до привілейованого класу. Так, уже в 1730 р. число німців-переселенців склало близько трьох тисяч осіб. Це були здебільше ремісники, дрібні торговці, виноградарі. Серед перших переселенців було чимало справжніх майстрів своєї справи, приїхали також і представники інтелігенції: шкільний учитель, органіст, лікар. Переселенці-фахівці сприяли розвитку економіки домінії, багато в чому були прикладом для місцевого населення у веденні господарської діяльності.

У червні 1746 р. Фрідріх-Карл Шенборн помирає від запалення легенів, а домінію успадковує родина віденських графів Шенборнів-Бухгеймів. Деякий час домінію управляє графиня Шенборн-Ментфорд, мати і опікунка малолітнього спадкоємця, майбутнього володаря домінії Євгена-Ервіна Шенборна-Бухгейма (1738-1817). Графи Шенборни-Бухгейми, на відміну від Шенборнів-баварців, були світськими особами, закінчували Віденський університет. Наступними представниками династії були Франц-Філіп Йозеф (1768-1841) та Карл-Едуард фон Шенборн-Бухгейм (1803-1876).

Євгеном-Ервіном, який був певний період не тільки власником домінії, але й головою Березького комітату, вперше в краї було введено в сільське господарство вирощування соняшнику, картоплі, збільшуються площі під кукурудзу, велика увага приділялась бджолярству. Продовжується реконструкція старих і будівництво нових підприємств. Відкривається кінний завод, сироварня, текстильна мануфактура (перша "фабрика"), успішно функціонує побудована у 1728 р. в Підгорянах пивоварня. У результаті реконструкції Мукачівського замку він набув того вигляду, який має сьогодні.

У лісове господарство було впроваджено раціональну систему ведення лісової справи, яка полягала в тому, що власник, який одержав дозвіл на вирубку певної площі, був зобов'язаний її заліснити. Перш ніж розпочати вирубку лісу, потрібно було внести передоплату за заліснення. Передоплата поверталася при умові виконання зобов'язання. Варто б і в наш час повернутися до цієї системи, можливо, зменшилася б кількість стихійних лих.

Шенборни першими оцінили цінності властивості мінеральних вод Закарпаття і будували купелі в Синяку, Поляні, Лісарні, на місці яких потім були створені санаторії.

ДИНАСТІЯ ШЕНБОРНІВ

Георг-Ервін-Фрідріх
фон Шенборн-Бухгейм
(1906-1989)

Замок "Паланок"

Палац "Берегвар"

У 1872 р. до Мукачева прокладено залізницю, яка в 1887 р. була продовжена до Стрия, а згодом і до Львова. Це значно покращило економічне становище домінії. У 1885 р. в Будапешті відкрилася господарська виставка, на якій домінія Шенборнів була представлена окремим павільйоном, каталог-путівник по якому склав цілу книгу. Численні експонати були удостоєні високих відзнак, а власник, на той час Ервін-Фрідріх фон Шенборн-Бухгейм (1842-1903), був удостоєний великої золотої медалі.

Саме Ервін-Фрідріх, представник уже шостого покоління Шенборнів на Закарпатті, будує в 1889 р. мисливський палац, який назвали Берегвар, тобто замок у комітаті Берег (var по-угорськи - замок, палац) - сучасний корпус № 2 санаторію "Карпати". Кам'яний палац побудували на місці старого дерев'яного, спорудженого ще у 1840 р. Побудований у стилі архітектурної еkleктики з переважанням елементів готики, він милує око в будь-яку пору року. Найбільше він послужив графу Фрідріху-Карлу фон Шенборну-Бухгейму (1869-1932).

По закінченні Першої світової війни Закарпаття, згідно із Сен-Жерменським мирним договором 1919 року, увійшло до складу буржуазної Чехословаччини під назвою "Підкарпатська Русь". Чехословацький уряд провів земельну реформу, згідно з якою у маєтках, які мали понад 100 га землі, лишки підлягали відчуженню і продажу дрібним і безземельним селянам. Щоб обійти закон і не втратити своїх володінь Фрідріх-Карл запропонував уряду проект "індустріалізації" своєї домінії. У 1928 р. концерн "Біньон", де переважали французький, швейцарський і чеський капітали, "відкупив" домінію за символічну ціну 35 млн крон (реальна вартість була в десятки разів більшою) і тут же переуступив її земельні володіння фірмі "Латориця", найвпливовішим акціонером якої був граф Шенборн.

Невідворотно наближалася Друга світова війна, по закінченні якої у світі встановилися зовсім інші історичні реалії. Останній власник мисливського палацу граф Георг-Ервін фон Шенборн-Бухгейм (1906-1989) назавжди покинув Мукачево у вересні 1944 р.

Лише через 50 років після тих подій, графиня Крістіана фон Шенборн-Бухгейм, друга дружина Георга-Ервіна, вперше відвідала Мукачево. В інтерв'ю одній із місцевих газет вона розповіла, що живе недалеко від Відня в селі Шенборн. Походить із відомої династії графів фон Маркгоф, яка дала Австрії віце-канцлерів та міністрів, а на питання щодо чуток про бажання одержати спадщину свого чоловіка на Закарпатті розповіла наступне. Граф важко переживав події, які сталися після 1944 року, адже на Мукачівщині пройшли кращі роки його життя, проте ніколи не заводив розмови про повернення майна. Перед смертю просив дружину відвідати Закарпаття, надавати краю посильну допомогу. І Крістіана фон Шенборн-Бухгейм виконує це прохання. Стараннями графині здійснювалося фінансування проекту водопостачання мікрорайону Паланок м. Мукачево із бюджету Австрії. Організуючи виставки-продажі власних картин, які маєє у своєму замку, фінансує придбання апаратури та ліків для обласної дитячої лікарні.

Графині Крістіані фон Шенборн-Бухгейм, громадянці Австрії, 22 жовтня 1997 року за благодійницьку діяльність було присвоєно звання "Почесний громадянин міста Мукачево".

Володимир Мерцин,

за архівними матеріалами Магдаліни Гудак-Кайнц,
голови Мукачівського національно-культурного товариства німців "Паланок"
та матеріалами видання В. Цигака "Санаторій "Карпати"

КЛИМПУШ ДМИТРО ІВАНОВИЧ (1897-1959)

КЛИМПУШ
Дмитро Іванович

Один з перших на Закарпатті підприємців, непересічна особистість, яскравий виразник українського гуцульського духу, полум'яний патріот свого народу та української ідеї.

Народився у 1897 р. в с. Ясіня в багатодітній селянській сім'ї. Під час Першої світової війни воював в австро-угорській армії, був двічі поранений.

Дмитро разом з братами успішно займався сільським господарством та деревообробною діяльністю.

У 1923 р. Дмитро Климпуш стає членом соціал-демократичної партії, а 1927 р. його було обрано секретарем сільської організації соціал-демократичної партії. З 1937 р. стає членом окружного представництва СДП Чехословаччини.

У 1923 р. Климпуш вступає в члени спортивного товариства "Січ", а в 1927 р. очолив його. Товариство не ставило перед собою жодних політичних завдань, займалось спортивно-виховною роботою та організації різноманітних спортивних змагань. Членом товариства був і О.Борканюк.

Дмитро разом з братами брав активну участь у піднесенні національної та громадської свідомості. Вони вносили пожертви на будівництво Народного дому товариства "Просвіта" в Ужгороді та Рахові, підтримували закарпатських студентів у Празі, фінансували їх видання "Альманах підкарпато-українських студентів", брали участь у всіх заходах закарпатської "Просвіти". Для поїздки на Всеукраїнський з'їзд, що відбувся у жовтні 1937 року, було замовлено та оплачено спецпоїзд з Ясіня до Ужгорода та назад, який забирав усіх очікуючих на станції просвітян.

Восени 1938 року Підкарпатська Русь, як тоді офіційно називалось Закарпаття, стала автономною частиною Чехословаччини. На початку листопада 1938 року на запрошення прем'єра краю Августина Волошина Дмитро Климпуш прибуває до м. Хуст. Було вирішено змінити статут товариства "Січ" і на його основі створити "Карпатську Січ" - напіввійськову організацію, яка б готувала кадри для адміністративного апарату внутрішніх справ, а також із чехословацькими прикордонниками охороняла кордони Карпатської України. 10 листопада 1938 року статут Організації народної оборони "Карпатська Січ" був затверджений, а її головним командантом було обрано Дмитра Климпуша, обов'язки якого Дмитро виконував на громадських засадах. Д. Климпуш був розважливим керівником - і, як комендант, не розділяв радикальних поглядів членів організації, усвідомлюючи безперспективність протистояння регулярним військам. Усю свою увагу Дмитро Климпуш зосереджував на підвищенні якості військової підготовки та розбудові організаційної структури організації.

Після проголошення самостійності Карпатською Україною, майже відразу вона була окупована Угорщиною, сили січовиків та регулярної армії були нерівними. Під час окупації були розгорнуті широкомасштабні репресії проти січовиків. Частина з них емігрувала, частина переховувалась, як і брати Климпуші.

З приходом Радянської армії Дмитро Климпуш уперше був заарештований у грудні 1944 року, у січні 1947 року його звільнили. Звичайно, Дмитро Климпуш мав можливість разом із сім'єю емігрувати на Захід, але він не міг собі навіть уявити, що може покинути рідний край, своїх людей і не розділити їхньої долі. У квітні 1947 року він був заарештований повторно і звинувачений в українському націоналізмі. За вироком так званої трійки був засуджений на вісім років виправних таборів у Сибіру.

Повернувся додому в 1956 р. з надломленим здоров'ям і через три роки помер. Похований Дмитро Климпуш в с. Ясіня, поряд з батьками. Посмертно реабілітований 2 лютого 1993 року.

Закарпатські кияни віддають шану родині Климпушів (сmt Ясіня, 2000 р.)

БОРКАНЮК ОЛЕКСІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ (1901-1942)

БОРКАНЮК
Олексій Олександрович

*Я син Карпат. Я - вічний. Я - народ.
Мене не вб'ють і не змішать
з землею.*

*Мені стоять і радуватись з нею
Над Тисою поміж гірських висот.*

*Я із легенди виріс. Я гуцул.
Мене топтали принци і жовніри.
Та не зрікався я свого народу й віри,
Стояв несхитно, як стоїть Менчул.*

*Любов Забашта.
Уривок з поеми
"Олекса Борканюк" (1954)*

Пам'ятник Олексі Борканюку в м. Рахів

Народний герой Закарпаття. Герой Радянського Союзу.

Народився 11 січня 1901 року в с. Ясіня на Рахівщині в багатодітній селянській родині. Освіту здобув у сільській та горожанській (неповній середній) школах. Продовжив навчання в Мукачівській та Ужгородській торговельних школах (академіях).

Під час навчання вступив до комсомолу, а в 1925 р. став членом Комуністичної партії Чехословаччини.

У 1926 р. розпочав навчання в Харківському комуністичному університеті імені Артема на факультеті журналістики, по закінченні якого став першим українським професійним журналістом Закарпаття.

Після повернення на Батьківщину в 1929 р. О. Борканюк був обраний секретарем крайкому комсомолу і одночасно призначений редактором молодіжної комуністичної газети "Працююча молодь".

З 1931 р. - редактор "Карпатської правди" - органу Закарпатського крайового комітету Комуністичної партії Чехословаччини.

З 1932 р. по 1936 р. очолював Закарпатський крайовий комітет КПЧ.

Організаторську роботу Олекса Борканюк поєднував з публіцистичною. Зокрема, ним видані книги нарисів про СРСР "В країні, де наше завтра стало вчорашнім днем" (1931), "Чим є для нас Радянський Союз" (1937); статті: "За хліб працю, землю і волю", "Всі до бою за краще майбутнє Закарпаття", "Хто ми і куди належимо", "Пропозиції Комуністичної партії за вирішення автономії, господарського, соціального і культурного піднесення Підкарпаття".

У 1935 р. обраний до Чехословацького парламенту. Пріоритетними в депутатській діяльності для О. Борканюка було відстоювання прав та інтересів робітників і селян, роз'яснення необхідності єднання трудящих у боротьбі зі своєю та чужою буржуазією, за створення власної державності, справедливе розв'язання національних питань, мовних та інших проблем.

У 1938 р. Комуністична партія Чехословаччини, з огляду на критичну міжнародну ситуацію, була розпущена. Комуністи перейшли на нелегальне становище. Після окупації нашого краю Угорщиною О. Борканюк разом з групою відповідальних працівників Закарпатського крайкому КПЧ у березні 1939 р. емігрували до СРСР, і згодом він став працювати в апараті Комуністичного Інтернаціоналу поряд з Георгієм Димитровим.

У січні 1942 р. О. Борканюк на чолі таких же сміливців-розвідників був десантований на Закарпаття для організації антифашистського підпілля, однак хортівською контррозвідкою був вистежений і схоплений. З жовтня цього ж року, після жорстоких тортур, О. Борканюк був страчений у Будапештській в'язниці Маргіт-Керут.

У передсмертному листі-заповіті до дружини та дочки він написав: "...Почуваю себе здоровим, повним енергії, необмеженої охоти до життя... І нема порятунку - мушу вмирати. Зате йду на смерть сміло, мужньо, так, як людям мого покоління належить".

Похований О. Борканюк у Рахові. Посмертно удостоєний звань Народного героя Закарпаття та Героя Радянського Союзу. Його іменем названі вулиці, навчальні заклади. Закарпатці свято бережуть пам'ять про мужнього борця-антифашиста.

Микола Макара,

кандидат історичних наук;

Іван Мигович,

доктор філософських наук,

перший секретар Закарпатського обкому КПУ

ШПІРА ХАЇМ ЛАЗАР (1871-1937)

ШПІРА
Хаїм Лазар

Рабин. Теолог. Видатний коментатор Тори.

Народився 17 грудня 1871 році в м. Стрижів в родовитому священничому домі, рабинами були його дід і батько. Освіченість, глибина віри і аристократизм духу супроводжували хлопця з дитинства. З пелюшок його готували до релігійної кар'єри.

У 1903 р. Хаїма Шпіру було обрано головою мукачівського рабинського суду. Авторитет молодого, але мудрого, принципового і справедливого судді росте з року в рік. Неспокійного 1913 р. його обрали головним рабином єврейської общини Мукачево. Тоді вона тут нараховувала понад 8000 осіб - 48% (!) населення міста. Паралельно високоосвічений теолог засновує рабинатну школу, яку очолює.

43-річний ребе був сповнений енергії і терпіння до виконання своєї місії. Та головною його рисою, відмічають сучасники, було велике людянолюбство. Це й допомогло йому в наведенні ладу в такій чисельній і строкатій общині. Дуже скоро йому почали вірити беззастережно. Настільки, що всі конфлікти і позови довірили розглядати і вирішувати тільки йому. Його називали мукачівським Соломоном. Ребе Шпіра був для громади духовним батьком, останньою інстанцією на землі. Довкола рабинату згрупувалися найзнаніші і наймогутніші представники єврейської громади. У місті тоді діяли 4 синагоги, 9 молільних будиноків, єврейська школа, їдальня для бідних і людей похилого віку, культурний центр світського спрямування.

Довірливі і дружні стосунки склалися в нього з мукачівським мером Возарі. Шпіра підтримував усі раціональні загальноміські ініціативи і часто сам шукав можливості меценатства. Був залюблений у Мукачево, відхилив прохання перебраться до столичних міст Європи. Шпіру як патріота краю шанували й християни.

Беззаперечний авторитет Шпіра мав і за межами Закарпаття, дружні стосунки склалися в нього з прем'єр-міністром Бенешом та Президентом Чехословаччини Масариком, у якого він був, фактично, радником стосовно проблем євреїв та Підкарпаття.

А все-таки інша, непублічна, іпостась цієї видатної людини залишалася лише для втаємничених. Він був великим ученим, володів неординарними знаннями в усіх галузях талмудичної і кабалічної науки, видатним коментатором Тори. Ним написано більше 20 книг. Його книгою "Мінхат Елазар" і досі послуговуються в єврейських релігійних колах цілого світу. Ім'я Шпіри є в першоджерелах усіх солідних видань.

У 30-х роках відчувся холодний подих страшної сили, що зароджувалася в Німеччині. Серце покликало його на Святу Землю, де він щиро молився над святинями отців. Тривожні передчуття засмучували його. З ще більшою ревністю і теплотою він став дбати про свою громаду. Уже за життя його вважали святим і здійснювали паломництво в Мукачево. Сповнений віри, осяяний істиною, він стояв над клопотами світу, умовностями ладу, титулами.

Рівно через сім років після повернення із землі обетованої, 1937-го року, Хаїма Лазаря Шпіри не стало.

У грудні 1999 р. в Закарпатті було створено обласний благодійний фонд, який надає соціальну, матеріальну, юридичну і психологічну допомогу малозабезпеченим людям, родинам з маленькими дітьми, інвалідам. Фонд був названий на честь Хаїма Лазаря Шпіри - "Хесед Шпіра" ("хесед" у перекладі з іврити - доброта, турбота, милосердя).

Шпіра в Мукачівській резиденції

Зустріч з прем'єр-міністром
Чехословаччини Бенешом

Володимир Мерцин,
за матеріалами **Мирослава Дочинця** "Мукачівський Соломон"

АРХІМАНДРИТ ВАСИЛІЙ ПРОНІН (1911-1997)

АРХІМАНДРИТ
Василій Пронін

Мукачівський монастир

Видатний богослов, науковець, історик.

Народився о. Василій (при хрещенні Володимир) 8 вересня 1911 року в м. Києві у дворянській родині, яка в 1917 р. виїхала в Румунію. Там Володимир закінчив Кишинівську гімназію і вступив до Сербської православної семінарії в м. Бітоль. У 1937 р. закінчив богословський факультет Белградського університету, через два роки прийняв чернечий сан з іменем Василій і був рукоположений священником.

Архімандрит о. Василій Пронін був відомий далеко за межами краю. Мав особливу повагу і любов серед духовних осіб, інтелігенції і простого люду. Видатний богослов, науковець, історик залишив помітний слід в історії Закарпаття. До нього за порадою приходили вчені, письменники, журналісти, всі, хто хотів почути правду з вуст Людини від Бога.

Служив о. Василій у різних приходах Закарпаття. Був настоятелем Покровського храму в Ужгороді, духівником Домбозького монастиря, а з 1951 р. і до смерті - архімандритом Мукачівського монастиря на Чернечій горі. У 1958 р. за працю "Історія Мукачівської єпархії" в Московській Духовній Академії йому був присвоєний науковий ступінь кандидата богословських наук. Він володів 14 мовами: латинською, грецькою, вільно розмовляв англійською, французькою, німецькою та всіма слов'янськими мовами.

Рукопис кандидатської дисертації на тему: "Історія Мукачівської єпархії" написано російською мовою, кілька разів вона перероблялася і остаточний варіант вийшов у 2005 р. у видавництві ОНР "Філософія" під назвою "История Православной церкви на Закарпатье". Це видання знайомить з історичним шляхом духовності Закарпаття від апостольських часів до початку ХХ ст. У книзі є додатки: фотографії монастиря, замку "Паланок", ратуші, костелу св. Мартина, дарча грамота князя Федора Корятовича (латинською), розмова з архімандритом Алексієм Кабалуком, список стародруків книг у бібліотеці монастиря, бібліографія літератури, якою користувався автор під час написання "Історії..." (1407 назв, з яких половина латинською мовою).

Архімандрит о. Василій Пронін у 1954 р. знайшов на Чернечій горі печери, які вважав поселенням монахів X-XI ст. Він невтомно займався археологією, написав працю "Палеоліт Чернечої гори" (понад 400 машинописних сторінок і 100 рисунків знайдених на Чернечій горі каменів).

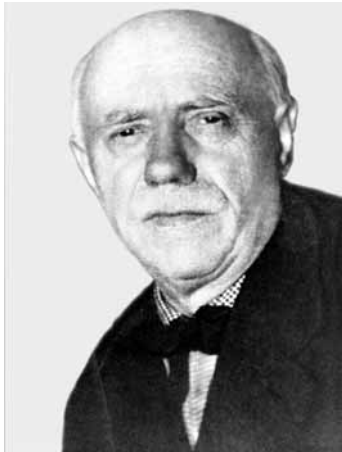
Келія отця Василя була переповнена книгами, рукописами, журналами, філософською та історичною літературою. Написав "Монаший статут", "Обряди Мукачівського монастиря", "Біблію і математику", "Гравітацію і відродження", "Лінгвістику Закарпаття", "Акафест Преподобному Моисею Угрину".

Отець Василій був прекрасним майстром пензля. Намалював картину "Явлення Ангела на ріці Латориці князю Федору Корятовичу", кілька ікон для монастирської церкви, портрети Олександра Духновича та Івана Раковського.

В останні роки життя архімандрит занедужав. Два роки був прикутий до ліжка, але приймав до сповіді духівництво і сестер монастиря. У ніч з 4 на 5 січня 1997 року монастирські дзвони рознесли сумну звістку: отець Василій відійшов у вічність. Похований він на монастирському кладовищі, де день і ніч горять свічки від тих, хто знав і пам'ятає нині цю прекрасну Людину.

*Василь Пагіря,
письменник*

БОКШАЙ ЙОСИП ЙОСИПОВИЧ (1891-1975)

БОКШАЙ
Йосип Йосипович

Хатинки над струмком. 1940 р.

Автопортрет. 1925 р.

Народний художник України, народний художник СРСР, член-кореспондент Академії мистецтв СРСР, один із засновників закарпатської художньої школи.

Народився в 1891 році в с. Кобилецька Поляна Рахівського району Закарпатської області. Дід, батько, рідний брат майбутнього художника були греко-католицькими священиками. У сім'ї всі захоплювалися мистецтвом (музикою і живописом). Середню освіту Йосип Бокшай здобував у Мукачівській гімназії, де малюнок викладав Тібор Калмар. Протягом 1910-1914 рр. навчався на педагогічному відділенні Будапештської академії мистецтв. Викладачем з фахових дисциплін у Йосипа Бокшая був відомий угорський живописець Імре Ревес.

Після закінчення навчання в академії, в перший день війни, 1 серпня 1914 року Йосипа Бокшая мобілізували рядовим вояком австро-угорської армії, а 24 березня 1915 року він потрапив у полон російської армії. Після півторарічних поневірянь у Туркестані, проїздом через Бухару, Самарканд, піски Каспію його перевели в Центральну Україну. У селі Куцеволька Катеринославської губернії поміщик Н. Грабовський надав у розпорядження художника бібліотеку, забезпечив його олійними фарбами. Тут Й. Бокшай мав змогу писати українські краєвиди, жанрові композиції, спілкуватися з українськими селянами та їх дітьми.

Навесні 1918 року Йосип Бокшай повернувся з полону на Закарпаття і розпочав педагогічну діяльність в Ужгородській горожанській школі, а з 1919 р. - в Ужгородській реальній гімназії, в якій пропрацював безперервно до 1945 р. Весь цей час він також займався творчістю, в основному пейзажним живописом, виконував натюрморти, вирішував фігуративно-декоративні теми з народного життя, писав портрети релігійних і громадських діячів, досягав особливих успіхів у церковному малярстві.

Поряд із творчою і педагогічною діяльністю Йосип Бокшай брав активну участь у роботі Руської народної ради (1918-1919 рр.), у заснуванні Прогресу (1920 р.), в організації творчих виставок у рамках Клубу художників Підкарпатської Русі (1921 р.). З метою вдосконалення майстерності здійснював поїздки в Італію, Німеччину, Югославію (Далмацію), Францію. Найбільше захоплення в Йосипа Бокшая викликали твори Джованні Баттісти Тьєполо та Фріца фон Уде. Підсумком творчих пошуків художника цього періоду стали персональні виставки в 1926 р. у Празі та Ужгороді.

Заповітною мрією Йосипа Бокшая та його товариша Адальберта Ерделі було виховати молоде покоління митців на Закарпатті. Для багатьох відомих художників України, що навчалися в Ужгородській реальній гімназії, Публічній школі рисунка, а пізніше в Ужгородському училищі прикладного мистецтва, Йосип Бокшай був улюбленим учителем. Серед них такі відомі митці, як Золтан Шолтес, Василь Габда, Антон Кашшай, Іван Шутєв, Юрій Герц та інші.

Значним є внесок Й. Бокшая у справу розвитку художньої освіти у Львові, де він працював на посаді доцента Львівського державного інституту протягом 1951-1957 рр. У цей період, а також у 60-70-ті роки твори майстра виставлялися практично на всіх значних виставках, що відбувалися в Україні і Радянському Союзі.

Помер художник у zenіті слави й визнання після тривалої важкої хвороби 19 жовтня 1975 року в місті Ужгород, де й похований на кладовищі "Кальварія".

За особливі заслуги в розвитку закарпатської художньої школи ім'я Йосипа Бокшая присвоєно Закарпатському художньому музею.

Іван Небесник,

ректор Закарпатського художнього інституту

ЕРДЕЛІ АДАЛЬБЕРТ МИХАЙЛОВИЧ (1891-1955)

ЕРДЕЛІ (ГРИЦЬ)
Адальберт Михайлович

Міст у Дворбі. 1943 р.

Груповий портрет ужгородських
художників. 1947 р.

Один з провідних художників, що діяли на території сучасної України в ХХ ст. Народився 25 травня 1891 року в с. Загаття Закарпатської області.

Його батьки - сільський учитель Михайло Гриць та мати Ілона Цайскі - виховували одинадцятьох дітей. У 1901 р., у зв'язку з політикою угорського уряду на Закарпатті, сім'я взяла нове прізвище - Ерделі.

Освіту майбутній художник здобував у Мукачівській гімназії, учительській семінарії міста Сигот та Угорському королівському інституті в м. Будапешт. Його вчителями з фаху були І. Ревес, А. Івані-Грюнвальд, Т. Земплені, К. Ференці, Ф. Ольдяї. Найулюбленішим вчителем був Карой Ференці.

Після закінчення навчання в інституті повертається в Мукачево, де протягом 1916-1922 рр. займається педагогічною діяльністю в горожанській школі, гімназії та вчительській семінарії. Вирішивши присвятити себе мистецтву і досягненню в ньому вершин досконалості, їде в 1922 р. в Мюнхен, де перебуває до 1926 р. Тут він працює в студії Франке, виконує багато портретів відомих людей Мюнхена, в тому числі головного редактора баварської газети "Munche Augsburger Abendzeitung", з допомогою якого організовує у 1923 р. виставку власних творів у найбільшому виставковому центрі "Glaspalast". Свої враження цього періоду художник виклав в автобіографічних романах "Dimon" (1922) та "Imen" (1924), а також у щоденниках.

Після повернення на Закарпаття А. Ерделі викладає рисунок в Ужгородській учительській семінарії та Ужгородській горожанській школі з чеською мовою викладання. У 1927 р. разом із Йосипом Бокшаєм засновує Публічну школу рисунка. Серед його учнів такі відомі згодом митці, як Андрій Коцка, Адальберт Борецький, Ернест Контратович, Андрій Добош, Василь Дван Шарпотоки, Золтан Шолтес. У цей період А. Ерделі бере участь у численних виставках в Ужгороді, Брно, Празі.

У 1929 р. А. Ерделі їде в Париж, а згодом на південь Франції, де творчо працює в художній колонії Гаржілес разом з Андерсом Остерліндом, П'єром та Анрі Жаме та ін. У 1930 р. в Парижі проходить виставка митців, що працювали в Гаржілесі. Найпомітнішим серед них критики називали А. Ерделі. Наступного року він експонував свої твори на виставці у Брюсселі.

Повернувшись додому, А. Ерделі включається до активної громадської, творчої і педагогічної діяльності. У 1931 р. в Ужгороді створюється Товариство діячів образотворчого мистецтва на Підкарпатській Русі, яке очолює Адальберт Ерделі. Твори маестро виставлялися в більшості столичних міст Європи.

Після возз'єднання Закарпаття з Україною Адальберт Ерделі став головним ініціатором створення обласної організації Спілки художників України та відкриття в Ужгороді вищого художнього навчального закладу. У березні 1946 р. замість академії було відкрито Ужгородське художньо-промислове училище, а в серпні 1946 р. розпочала свою роботу Закарпатська організація Спілки художників України, і очолив їх А. Ерделі.

Творчий доробок художника становить тисячі картин, але основним його здобутком є заснування закарпатської художньої школи. Останні роки його життя були затьмарені переслідуванням з ідеологічних мотивів. У 1954 р. в Ужгороді відбулася остання прижиттєва виставка творів А. Ерделі.

19 вересня 1955 року художник помер і був похований у місті Ужгороді на кладовищі "Кальварія". Із заснованого ним училища виріс коледж мистецтв, що носить його ім'я, та Закарпатський художній інститут.

Іван Небесник,

ректор Закарпатського художнього інституту

ТРОЯН МИХАЙЛО ВАСИЛЬОВИЧ (1923-1987)

ТРОЯН
Михайло Васильович

Разом з батьками (червень 1940 р.)

З сином Михайлом

Один із найвідоміших істориків Закарпаття.

Учасник I з'їзду Народних Комітетів Закарпаття 26 листопада 1944 року. Відмінник народної освіти, заслужений працівник вищої школи України.

Народився 19 червня 1923 року в с. Верхні Ремети на Берегівщині в сім'ї селянина.

Після закінчення початкової школи вступив до Берегівської реальної гімназії, потім продовжив навчання в Хустській гімназії. Навчався на філософському факультеті Будапештського університету.

Повернувся на Закарпаття і був призначений викладачем Мукачівського кооперативного технікуму. Брав активну участь у створенні Союзу молоді Закарпаття.

Закінчивши історичний факультет Львівського університету, два роки був завучем Хустського педагогічного училища. З 1949 р. викладав у Мукачівському педагогічному училищі, одночасно навчаючись на зооному відділі аспірантури Київського університету. У грудні 1950 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: "Боротьба трудящих Закарпаття за своє національне і соціальне визволення та возз'єднання з Радянською Україною".

З 1955 р. перейшов на викладацьку роботу до Ужгородського державного університету, на кафедру історії. Саме тут усебічно розкрився талант педагога, наставника молоді, вченого.

У 1970 р. М.В. Троян успішно захистив докторську дисертацію.

Він зробив вагомий внесок в історичну науку, опублікував кількості наукових і науково-популярних праць, серед них книги: "Того дня зійшло сонце возз'єднання", "40 незабутніх років", "Угорська комуна", "Мукачівський замок", "История Венгрии", "Закарпаття в роки війни", входив до редакційної колегії енциклопедичного видання "Історія міст і сіл. Закарпатська область".

Трудову, громадсько-політичну та науково-педагогічну діяльність Михайла Васильовича Трояна високо оцінено. Йому присвоєно звання відмінника народної освіти, заслуженого працівника вищої школи України, відзначено багатьма державними нагородами.

Привертають увагу неопубліковані праці, понад 5 тисяч машинописних сторінок, які зберігаються в Мукачівському історичному музеї "Замок "Паланок" з матеріалами про 663 делегатів I з'їзду Народних Комітетів Закарпаття. Для кожного делегата відведено окрему папку, де, крім нарису М. Трояна, містяться особисті записи делегатів, матеріали з газет та журналів.

Михайло Васильович був у дружніх стосунках з дочкою Бейли Куна, угорським письменником Анталом Гнідашем. Разом з Ласло Червняком працював в архівах Будапешта, Сегеда, Ніредьгази, Праги, Кошіце, готуючи до видання книгу "Єдність трудящих Угорщини і Закарпаття". Раптова смерть 20 травня 1987 року обірвала його плани.

Але зроблене за життя не зникло безслідно. У 2005 р. на основі матеріалів, зібраних Михайлом Васильовичем Трояном, упорядником Омеляном Дмитровичем Довганичем до 60-ї річниці I з'їзду Народних Комітетів Закарпаття видано книгу про всіх 663 делегатів під назвою "Навічно в пам'яті історії".

Василь Пагіря,
письменник

НАЦІОНАЛЬНІ ГРОМАДИ
ЗАКАРПАТТЯ

УГОРЦІ ЗАКАРПАТТЯ

Десь з початку VII ст. н. е. угорці вступають у контакти із східними слов'янами, зокрема в'ятичами, сіверянами і полянами. У цей період, аж до здобуття нової батьківщини, вони займалися сільським господарством і прийняли християнство. У IX ст. (896 р.) перебувають у Карпатську низовину трьома різними шляхами: через Веречанський перевал, Семигород (Ердель, сучасна Румунія) та пониззям р. Дунай. Угорські племена знайшли на цій території слов'янські поселення і встановили з їх мешканцями безпосередній контакт, який триває вже понад тисячу років.

Серед майже 49-мільйонного населення України угорці становлять 0,3%. За переписом 2001 року, на Закарпатті мешкало 1 млн 258 тис. осіб, серед яких угорці є найбільшою національною меншиною і складають 151,5 тис. осіб (12,1%). Майже 98% із них угорську мову вважають рідною. Представники угорської національності працюють у всіх ланках державної влади (сільських, районних, міських, обласній та Верховній радах).

Угорці Закарпаття об'єднані в різних громадських організаціях: Закарпатське угорське культурне товариство, Демократичний форум угорців України, Закарпатське товариство угорської інтелігенції, Форум угорських громадських організацій, Закарпатська спілка угорських бібліотекарів, Закарпатська угорська спілка працівників здоров'я, Закарпатське угорськомовне педагогічне товариство та інші.

Крім цього, в області працює понад 20 гуртків, покликаних розвивати угорську культуру, традиції, літературне життя на Закарпатті: Гурток Дравой Гізели (м. Ужгород), гурток Голлоші Шімона (м. Тячево), гурток композитора Бийли Бартока (м. Севлюш) та інші.

Успішно працюють понад 100 українсько-угорських спільних підприємств, які об'єднані в Закарпатське обласне товариство підприємців та угорських власників (газдів).

На Закарпатті в населених пунктах, де більшість складають угорці, налічується понад 130 бібліотек із

470 тисячами книг угорською мовою, 118 клубів та будинків культури, понад 600 колективів художньої самодіяльності, а в Берегові діє професійний Берегівський угорський національний театр ім. Дюлі Ййеша. При Ужгородській філармонії працює художній колектив угорської мелодії. На Закарпатті зареєстровано також угорське відділення Національної спілки письменників України, членами якого є Балла Ласлов, Балла Д. Карой, Фізеші Моґда, Солої Борбала та інші. Дванадцять письменників Закарпаття, що пишуть угорською мовою, є членами Спілки письменників Угорщини. Серед угорців Закарпаття є чимало художників, композиторів, артистів.

Нині на Закарпатті працюють 103 угорськомовні школи, із них: понад 20 середніх, 4 гімназії, 2 ліцеї, в яких навчається понад 20 тисяч учнів. Діють і п'ять ліцеїв приватної форми навчання. Угорські групи є і у ВНЗ та наукових закладах Закарпаття. Перш за все, це Ужгородський національний університет, де вже з 1963 р. відкрито угорське відділення на філологічному факультеті, на якому сьогодні навчається 150 студентів, більше 500 студентів угорської національності є студентами інших факультетів УжНУ.

У 1968 р. при кафедрі угорської філології відкрита аспірантура, з 2000 р. - спеціалізована вчена рада із захисту кандидатських дисертацій з угорської мови. На кафедрі працює 10 викладачів, з яких один доктор філологічних наук, професор та 5 кандидатів наук. Усього на кафедрі захищено 12 кандидатських дисертацій. Випущено 760 спеціалістів - викладачів угорської мови та літератури.

У 1988 р. відкрито Центр гунгарології, завданням якого є проводити наукові дослідження з угорської мови, літератури, етнографії та історії. Центром гунгарології видається науковий журнал "Аста Hungarica", 15 номерів якого вже побачили світ.

При центрі з 1993 р. працює Закарпатське угорськомовне наукове товариство, членами якого є 37 докторів наук, професорів і 45 кандидатів наук, доцентів, які щомісяця першої середи виступають із доповідями і публікують їх у "Віснику Закарпатського угорськомовного наукового товариства". Уже вийшло п'ять номерів цього вісника. Науковцями кафедри опубліковано понад 60 монографій, 25 підручників з угорської мови та літератури для шкіл області з угорською мовою навчання та понад 800 наукових статей.

На Закарпатті виходять три обласні угорськомовні газети та п'ять районних. Діє угорськомовне радіо та телебачення.

Петро Лизанець,

*доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри угорської філології
Ужгородського національного університету*

Народний фольклорний хореографічний колектив Будинку культури с. Дерцен Мукачівського району

СЛОВАКИ ЗАКАРПАТТЯ

За офіційними даними останнього перепису населення, в Закарпатті проживає близько 7000 словаків, половина з них - в обласному центрі Ужгороді, інші - у Мукачеві, Перечині, Великому Березному, Сваляві, а також у селах Середнє, Сторожниця, Тур'я Ремети, Анталовці, Глибоке, Довге, Доманинці, Кленовець, Кольчино, Кам'яницька Гута, Родникова Гута та ін.

Словаки на Закарпатті мешкають як автохтонне населення, яке протягом XVII-XIX століть збільшилося в результаті значної кількості переселенців зі словацьких областей Угорщини, серед яких були землероби й виноградарі, кваліфіковані ремісники - майстри по металу, дереву, склу. Серед словацьких поселень поступово виникла певна господарська диференціація: Анталовці були відомі деревообробкою, Середнє і Глибоке - виноградарством, Сторожниця - овочівництвом.

Упродовж 1918-1939 рр., коли землі Підкарпатської Русі входили до складу Чехословацької Республіки, кількість словаків у цьому регіоні зростає за рахунок держслужбовців і спеціалістів різних галузей господарства. Так, 1900 р. словаків на території Закарпаття було 7300, тобто 1,6% населення, 1921 р. - 19 930 (3,3%), 1930 р. - 37 900 (4,8%). Той період був найсприятливішим у розвитку словацької культури в нашому краї: відкривалися словацькі школи і гімназії, дитсадки, працювали кружки народної творчості, театр.

Після війни Закарпаття було приєднано до Радянського Союзу, і відповідно до угоди 1947 року між СРСР і ЧСР словаки отримали можливість рееміграції. Тоді багато представників словацької національності, аби уникнути репресій, повернулося на рідні землі. З деяких сіл вони виїхали практично повністю (Гута, Новий Кленовець, Оноківці). Період 1947-1989 рр. був несприятливим у культурному розвитку словаків, відбувалося їх поступова асиміляція.

Після 1989 р. починається відродження словацької етнічної меншини на Закарпатті. Виникає цілий ряд

словацьких культурних осередків, серед яких активно роботою виділяється обласне культурно-освітнє товариство "Матіца словенска" на Закарпатті" (голова - Й.Й. Гайніш), засноване 1992 р. Воно видає газету "Podkarpatsky Slovak", активно відтворює народні традиції, регулярно проводячи відомі в області Дні словацької культури і народної творчості: у вересні в одному із словацьких сіл святкується "Словацька веселиця" (Slovenska veselica), на Різдво в Ужгороді проходить "Словацький бетлегем" (Slovensky betlehem), перед великим постом у ресторан "Закарпаття" на "Словацький бал" (Slovensky ples) з'їжджаються словаки з усього Закарпаття, навесні в с. Середнє проводиться співочий конкурс "Золотий соловейко" (Zlaty slavik), серед дітей проходить конкурс читців "Чарівні казки" (Caro rozpravky).

На закарпатському обласному телерадіоцентрі працює редакція словацьких програм, яка регулярно випускає телепередачу "Slovenske pohľady", словаки мають змогу чути рідну мову і в радіопередачах. Розширюється факультативне вивчення словацької мови в районах компактного проживання словаків, відкриваються словацькі класи, в обласному центрі функціонує школа № 21 зі словацькою мовою навчання. У місцях компактного проживання словацької етнічної меншини богослужіння ведеться рідною мовою.

З 1996 р. на філологічному факультеті Ужгородського національного університету працює кафедра словацької філології, яка готує вчителів словацької мови і літератури, перекладачів. Кафедра словацької філології УжНУ - науково-методичний центр словакістики в Україні, на її базі організуються міжнародні наукові конференції "Українсько-словацькі взаємини в галузі мови, літератури, історії і культури", видається науковий збірник "Studia Slovatistica", публікуються студентські переклади в альманаху "Між Карпатами і Татрами".

Далеко за межами Закарпаття відомий фольклорний ансамбль "Словенка" з Середнього, якому присвоєно звання "Народний" (художній керівник - О. Ленарт). Окраса словацьких народних свят - танцювальний ансамбль "Тур'янська долина" з с. Тур'я Ремети (художній керівник - заслужений діяч культури І. Пастеляк), народний фольклорний колектив "Ліптаки" (с. Великий Березний), ансамбль "Гутнянські вечорниці" (с. Родникова Гута) та ін.

Своєрідна словацька мелодія гармонійно влітає в мультикультурну поліфонію багатонаціонального Закарпаття.

Свято словацького народного мистецтва
"Словацька веселиця" (м. Ужгород, 2002 р.)

Світлана Пахомова,
професор, доктор філологічних наук,
завідувач кафедри словацької філології
Ужгородського національного університету

РУСИНИ ЗАКАРПАТТЯ

Русини - один із древніх слов'янських народів - населяють, крім Лемківщини у Польщі, південні схили Карпат - обширний географічний простір від Високих Татр на заході до Говерли на сході. Історичні корені карпатославян сягають сивої давнини. Як аборигени вони постійно поповнювалися пришельцями зі східних (з-за Карпат) слов'янських земель, західними і південними сусідами - словаками, сербами, хорватами, а також германськими, волоськими і тюркськими елементами.

Предки підкарпатських русинів прийняли християнство у другій половині IX ст. від святих Кирила і Мефодія. З приходом угорських племен (895 р.) і утворенням їх державності на Дунаї підкарпатські русини, як і їх сусіди - словаки, хорвати, серби, волохи, - стали об'єктом експансії з боку Угорського королівства. До кінця Першої світової війни русини проживали в комітатах Абауй, Берег, Боршод, Угоча, Унг, Земплин, Мараморощ, Сепеш колишньої Австро-Угорської монархії. В умовах національного і соціального поневолення, периферійної віддаленості від центральноєвропейських промислових, політичних і культурних центрів та ряду інших причин русинам не вдалося створити самодостатньої економічної незалежності. Спроби малочисельної політичної еліти в середині XIX ст. домогтися автономно-державного статусу виявилися марними.

Русинська культура формувалася в особливих геокультурних і етнополітичних умовах. Маючи давньоруську мовно-культурну основу, вона увібрала в себе запозичення від сусідніх чи споріднених етносів - українців, росіян, словаків, поляків, угорців, румунів, німців, одночасно щедро ділячись з ними своїми духовними надбутками. Отже, русинська культура розвивалася на стику двох цивілізацій - західної і східної.

Славені русинські вчені Іван Орлай, Михайло Балудянский, Василь Кукольник, Петро Лодій, Андрій Дешко та інші, сягнувши високого рівня європейської освіти, зробили вагомий внесок у скарбницю науки,

розвиток західної системи освіти в Росії, а видатний учений-славист Юрій Гуца-Венелін вписав своє ім'я золотими літерами в історію Болгарії як великий просвітитель болгарського народу. Чимало високоосвічених карпатських русинів проявили себе і на теренах України як педагоги європейського рівня, зокрема, у Львівському, Харківському університетах.

Із закінченням Першої світової війни, за рішеннями мирної конференції в Парижі, у 1919 р. етнічна територія карпатських русинів була поділена між новоутвореними центральноєвропейськими державами (Польща, Угорщина, Румунія), де русини стали меншинами, поступово асимілюючись. Тоді ж більшість - дві третини русинів - у складі Чехословаччини формально дістали автономію, якій у 1939 р. судилося згинуть і вже ніколи не відродитися внаслідок угорської окупації і приєднання до України у складі СРСР (1945 р.).

Цей історичний акт став, як тоді говорили, "завершенням об'єднання всіх українських земель". Хоча при цьому Москва і Київ залишили без уваги прохання словацьких (пряшівських) та румунських (марамороських) русинів з'єднатися зі своїми етнічними братами. І без них СРСР за Карпатами дістав не просто територіальне придбання, а надзвичайно вигідний військово-політичний і геостратегічний плацдарм у Центральній Європі.

Підкарпатська Русь була перетворена в Закарпатську область, підкарпатославян переіменовані в закарпатоукраїнців, етнонім (русин) вийшов із вжитку. Проте ні інтенсивна радянська, ні посилена українська, а фактично русифікація, впродовж півстоліття не змогли до кінця витравити в корінного населення історичної пам'яті, своєї самобутності, материнської бесіди, традицій і звичаїв, віросповідання, способу життя.

Потужні процеси демократизації і революційні перетворення в Центрально-Східноєвропейському регіоні кінця 80-х початку 90-х років XX століття, розвал

Верховинки.
30-ті роки XX ст.

Обласний фестиваль русинської культури "Червена ружа",
м. Мукачево, 2005 р.

Радянського Союзу, Чехословаччини, Югославії, несподіване здобуття Україною незалежності викликали в русинів, як і в інших етнічних спільнот, що населяють країну, новий імпульс національного відродження. Він був розпочатий ще в середині XIX ст. А. Добрянським, О. Духновичем, О. Павловичем, В. Хиляком, Г. Костельником та іншими карпаторусинськими будителями.

Нова хвиля русинського руху в нашому краї дала про себе знати створенням Товариства карпатських русинів (лютий 1990 р.). Біля колиски руху за відродження русинів як самодостатнього слов'янського народу в Карпатах стали науковці: професори І. Гранчак, І. Поп, І. Кривський, І. Туряниця, М. Головей; письменники В. Фединашинець, В. Сочка-Боржавін, М. Кемінь, І. Петровцій, Т. Керча; відомі в краї педагоги А. Шела, Михайло і Василь Молнари, М. Попович, Б. Сливка, В. Сарканич, М. Алмаші, О. Глипка; медики Ю. Думнич, З. Митровка, М. Сютрик, М. Завадяк; архітектор М. Томчаний, юрист П. Годьмаш, журналіст І. Попович, краєзнавець Л. Філіп, бізнесмен С. Ач та багато інших.

Майже одночасно (1990-1991 рр.) у країнах, де проживають русини, створювалися культурологічні об'єднання: Русинська оброда в Словаччині, Товаришування лемків у Польщі, Організація русинів Угорщини, Руська Матка в Югославії, Спелечность Приятелів Підкарпатської Русі в Празі. Усі вони разом об'єднані у Світову Раду русинів. Кожного другого року проводяться Світові Конгреси русинів. Один з них - п'ятий - відбувся в Ужгороді (1999 р.), а останній - восьмий - у червні 2005 р. у містечку Криниця (Польща), де закарпатські русини були представлені чисельною і авторитетною делегацією.

Нині на Закарпатті діють мукачівське Товариство карпатських русинів (Л. Луцович), обласне Товариство підкарпатських русинів (М. Бобинець), обласне Товариство ім. А. Духновича (М. Алмаші), Ужгородське міське товариство ім. А. Духновича (Л. Філіп), Товариство ім. Кирила і Мефодія (о. Д. Сидор), Русинське науково-освітнє товариство (М. Макара), Союз русинських письменників (М. Град, В. Фединашинець), Русинська молодіжна організація та інші об'єднання.

Обласний фестиваль русинської культури "Червена ружа", м. Мукачеве, 2005 р.

З часом виникла потреба в координації їх діяльності, тому частина організацій об'єдналася в асоціацію "Сойм підкарпатських русинів". На другій сесії другого скликання сойму Підкарпатської Русині (ПР) (Народного парламенту) головою обрано о. Д. Сидора, секретарем - М. Алмашія. При соймі ПР сформувався Науковий центр русиністики (керівник - доктор фізико-математичних наук І. Кривський). Плідно запрацював видавничий Центр русинської літератури (В. Падяк). Окрім названих, у нас і за кордоном діють ряд прорусинських організацій, які загалом доповнюють русинський рух.

Доводиться враховувати, що внаслідок перебування у складі різних держав при різних політичних режимах, в тому числі і в "обіймах братів-слов'ян", русини зазнавали постійного етнічного знекровлення, соціально-економічного визиску, маргіналізації. У процесі формування карпаторусинської ідентичності неоднозначну роль відіграли русофільський та українофільський напрями, яким у 20-30 роках вдалося вплинути на значну частину молоді інтелігенції нашого краю.

Оскільки державно-політичні режими і національні орієнтації часто змінювалися, то наші земляки певною мірою втратили етнічне самопочуття. У сучасних умовах виживання народ децю збайдужів до свого коріння. Етнонаціональна самоідентифікація (самовизнання) втратила пріоритетність; етнонаціональний нігілізм, помножений на нинішню соціально-політичну невизначеність, може перетворити древній слов'янський народ у "субетнос", у безлику масу, у вічних заробітчан, приречених на поступову асиміляцію і зникнення.

Історія не простить, якщо на зламі тисячоліть з етнічної карти Центрально-Східної Європи зникне русинський народ, а його земля, полита кров'ю, сльозами і потом усіх попередніх поколінь, перетвориться на територію, заселену етнічно розмитим населенням. Зникнення будь-якого етносу є непоправною втраатою для всього людства.

Отже, русини хочуть єдиного: аби їх визнали рівними серед рівних етнічних спільнот багатонаціональної України. Русини не протиставляються українцям, росіянам, словакам чи іншим слов'янським народам. Вони з ними близькі, споріднені, але не тотожні - бо різні.

Наше майбутнє - у єдності, а єдність - у різноманітності.

М. Макара,
голова Русинського
науково-освітнього товариства,
кандидат історичних наук

НІМЦІ ЗАКАРПАТТЯ

Перші згадки про поселення німців на території теперішнього Закарпаття маємо у XII ст., коли угорський король Гейза II (1129-1162) запросив німців на свої землі, які були спустошеними, безлюдними через міжусобиці, набіги половців та епідемічні хвороби. Німці-переселенці були вихідцями із Саксонії і Фландрії і були розселені на території Берегівщини.

Перша хвиля переселення німців на Закарпаття закінчилась у кінці XIII і дець на початку XIV століття.

Другою наймасовішою хвилею переселення німців на Закарпаття характеризується XVII і кінець XIX століть. Переселення відбувалося з різних регіонів Німеччини - Баварії, Саксонії, Шварувальда, а також з Австрії, Богемії (Чехії). Друга хвиля переселення почалася в 1730 р. з Фракконії (Баварія), коли одне з найбільших володінь Ференца-Ракоці II - Мукачівсько-Чинадіївську домінію було подаровано архієпископу з Майнца графу Лотару-Францу фон Шенборну, внаслідок чого було переселено німецькі сім'ї в Мукачево та район. Мукачівсько-Чинадіївська домінія складалась з одного міста, трьох замків, 181 села, в яких проживало 40000 мешканців.

З архіву графів Шенборнів відомо, що в 1730 р. виїхали в Мукачево перші 100 сімей - ремісники, виноградарі, майстри по дереву, пекарі, м'ясники, столяри, майстри з пошиття одягу, взуття, вчителі та лікарі.

За статистикою, до 1774 р. було переселено близько 1350 осіб.

У 1775 р. за Указом Марії-Терези розпочалось переселення німців у Тячівський та Рахівський райони.

У 1822-1878 рр. відбулось переселення німців з Богемії. Навколо Мукачева з'явилися села, де компактно проживали німці: Верхній та Нижній Шенборн, Павшино, Паланок, Барбово, Н. Кучава, Лалово, Синяк, Березинка, Н. Грабівниця, Пузняківці, Кендерешово, Ключарки, Софія.

Хор "Співочі серця" Національно-культурного товариства німців "Паланок" у монастирі м. Герас (Австрія)

Після смерті графа Лотара-Франца фон Шенборна спадкоємцем домінії став племінник Фрідріх-Карл Шенборн, архієпископ Вюрбурга та Бамберга. Це людина високої моралі, досвідчений дипломат, прекрасний господарник, мисливець. Саме за часів Шенборнів, які понад 200 років були господарями в Мукачівсько-Чинадіївській домінії, у краї вперше почали вирощувати картоплю, кукурудзу; берегівські вина займали перші місця в Європі, Підгорянська пивоварня мала європейське визнання. У другій половині XVIII ст. Мукачівська домінія стала головним виробником товарного хліба, молочних продуктів та м'яса, Свалявська мінеральна вода в 1855 р. отримала Золотий диплом на виставці мінеральних вод Європи в Парижі. А на початку XX ст. домінія досягла щонайвищого рівня розвитку (в той час такого господарського "монстра" не знала вся Європа).

Німці-переселенці, опинившись на нових місцях проживання тогочасного Закарпаття, не обжитих, не окультурених і безлюдних, мали чимало проблем як соціального, так і духовного характеру. На батьківщині вони залишили обжиті місця, рідних та близьких. Будучи правовірними католиками, переселенці твердо дотримувались основних християнських заповідей і так вчили своїх дітей. Не маючи власної церкви, вони свято дотримувались релігійних свят. У XIX ст. почалося будівництво дерев'яних церков та каплиць у 80 селах, де компактно проживали німці.

Доктор Франц Й. Беранок у своїх спогадах писав, що в кожному селі розмовляли на своєму діалекті, а їх на той час було 15.

Німецькі переселенці тих часів жили дещо самоізолювано від інших спільнот, були одномовними. Саме через мовні бар'єри в цей період було мало міжетнічних відносин, шлюбів. Поступово ця ізолюваність зникає.

Дівочий хор "Співочі серця" (обласна рада, Нижня Австрія)

Зі своїми сусідами різних національностей та різних віросповідань німці жили в мирі і злагоді.

Протягом двох століть у Мукачево, Сваляві, Тячево, Хусті, Рахово, Виноградово та селах велика увага приділялась розвитку культури. Для цього запрошувалися вчителі з Фракконії. Вірні своїй справі, вони дотримувалися кредо: "Зберігати рідну мову, культуру, духовність". На це витрачалася велика енергія та матеріальні кошти. Такими були Йоган Томас, Стефан Остіо, внесок яких у культурне життя німців дуже великий. Саме тому до сьогодні німці Закарпаття зберегли рідну мову, національну культуру, традиції, обряди та духовність.

Розквіт освіти припадає на ХХ століття, особливо коли Закарпаття входило до Чехословаччини. У 1935 р. на Закарпатті функціонували 36 німецьких народних шкіл, у м. Мукачево - німецька неповна середня школа, у якій навчалось 150 дітей.

У сімнадцяти німецькомовних селах функціонували музичні оркестри, дитячі та дорослі хори.

У селах Паланок, В. Роконець, Павшино, Шенборн, Софія, Барбово, Пузняківці, Сіняк, В. Коропець проходили різні заходи до релігійних свят.

Велика робота в цьому напрямі проводилась у дитячих садках, школах, літніх таборах, молодіжних організаціях.

У 1936-1937 навчальному році, за статистикою, ще працювали школи з німецькою мовою навчання; кількість їх після 1939 р. навіть зросла, але після 1944 р. всі школи були ліквідовані. Після цього відбувся певний спад німецької культури, хоча в сім'ях і надалі зберігали традиції, обряди, мову та релігію. І тільки із здобуттям Україною незалежності почалося відродження німецької культури.

У 1990 р. в м. Мукачево було створено обласне товариство німців "Відродження", яке очолив Еміл Кайнци, з 1995 р. його очолює Золтан Кірман.

Було проведено перший (після 50 років) фестиваль німецької культури в с. Шенборн. Також було створено хор та танцювальний колектив, які ознаменували початок відродження німецької культури. Керівником

Дитячий ансамбль "Зіронька" на святкуванні Дня матері

хору став Іван Піров. Колектив концертував у багатьох містах України та за кордоном. Згодом ансамблю пісні і танцю "Едельвейс" було присвоєно звання "Народний".

Нині щорічно проводяться фестивалі народного мистецтва в с. Павшино, м. Хуст, с. Шенборн. Дев'ять фестивалів проведено в центрі німецької культури "Паланок", який знаходиться в колишній німецькій школі.

Багато зроблено для відродження культури в селах Павшино, Сіняк, Шенборн, Барбово, В. Коропець, Драчино, Усть-Чорна.

З 1993 р. в Центрі німецької культури "Паланок" проводиться активна робота з молоддю та дітьми.

При центрі працює дівочий хор "Співочі серця", танцювальні колективи "Едельвейс" та "Зіронька", художня студія, молодіжний ансамбль "Паланок".

У центрі проведено 9 міжнародних фестивалів народного мистецтва. Його відвідують гості з ФРН, Австрії, Угорщини, Словаччини. Тісні дружні зв'язки товариства встановлені з графинєю Крістіаною Шенборн-Бухгейм, дружиною останнього графа Шенборна, який у 1944 р. емігрував із Закарпаття. Дружні контакти, встановлені з округом Оберфринкен (Баварія), товариством "Україна - Пфальц", містом Філлах (Нижня Австрія), містом Матезалка (Угорщина), допомагають проводити різноманітні культурні заходи, обмін колективами в галузі культури і освіти.

З приїздом священиків з Німеччини в 1995 р. в німецькомовних селах та Мукачево відновлено богослужіння на німецькій мові.

Допомагає товариству кафедра німецької філології Ужгородського національного університету, надає свій ефір обласне телебачення, співпрацюють будинки культури сіл і міст.

Німецька громада впевнена, що, відроджуючи національну духовну культуру, ми робимо посильний внесок у духовне відродження всієї України.

Магдалина Гудак-Кайнци,

голова Мукачівського національно-культурного товариства німців "Паланок"

Всеукраїнський фестиваль німецької культури "Karpatenland" (м. Мукачево, 2005 р.)

ЄВРЕЇ ЗАКАРПАТТЯ

Історію життя євреїв на Закарпатті неможливо зрозуміти без урахування того, що вони протягом усього історичного шляху своєї нації взаємодіяли з представниками різних національностей, що населяли край. Необхідно зазначити, що Закарпаття належить до тих небагатьох місцевостей Європи, де ніколи не було єврейських погромів.

Перші згодки про єврейську общину Закарпаття датуються 1575 роком. Масовий приплив єврейської еміграції розпочався з 1850 р. Рятуючись від погромів в Російській імперії та Україні, євреї перейшли Карпати та оселились у русинських селах.

У 1918 р., від моменту приєднання Підкарпатської Русі до Чехословаччини, євреї були визнані національністю. Це дало можливість створювати етнічні громади без асиміляції. Єдиною розповсюдженою релігійною течією був ортодоксальний іудаїзм, щоправда, громада була поділена на різні групи прихильників конкретних рабинів. Одним з видатних рабинів того часу був Хаїм Лазар Шпіра. Довгі роки в демократичній Чехословаччині євреї жили повноцінним життям.

У тридцять роки згідно з переписом на Закарпатті проживало 102 тис. осіб єврейської національності (13,8% всього населення), зокрема в Ужгороді - 10 тисяч (28%), в Мукачево - 11,7 тисяч (37%), у Хусті - 16 тисяч - більше половини населення міста.

З розпадом Чехословаччини та після приєднання Підкарпатської Русі до Угорщини стан євреїв погіршився. Антиєврейські закони, прийняті гортистською Угорщиною, поширилися і на територію Закарпаття. Євреїв позбавили можливості вчитися і працювати в престижних організаціях, експропріювали фабрики та майстерні, заводи та торгові заклади, забрали приватну власність та землю.

Згодом декретами релігійні громади були позбавлені законного статусу. Це призвело до того, що молоді євреї стали емігрувати з регіону. Деякі виїхали до Західної Європи, а потім у Францію та Великобританію (як майбутній британський видавець та газетний магнат Роберт Максвел (Людвік Гох з Солотвина) або в Ізраїль, деякі перейшли через Карпати на територію Радянського Союзу, де їх разом з біженцями русинами арештовували та відправляли до таборів ГУЛАГу.

Згодом угорська політика обмежень була замінена політикою фізичної ліквідації. У червні 1941 р. фашистські власті оголосили євреїв, які не змогли знайти підтвердження того, що вони є корінними мешканцями регіону (це були люди, що втікали зі Львова, Галичини, Польщі), особами без громадянства. Цілими сім'ями їх вивозили в район Кам'янець-Подільського та розстрілювали. Там загинуло близько 30 тис. осіб.

У березні 1944 р. Угорщина розпочала страшну реалізацію гітлерівського наказу про масове знищення єврейського населення. На території Закарпаття було створено гетто у восьми населених пунктах (у деяких містах і по два), два табори праці та два пересильних концентраційних табори, з яких 112500 євреїв було відправлено в концтабори Освенцім, Дахау, Біркену. Там загинула більша частина євреїв Підкарпатської Русі - близько ста тисяч.

Після закінчення Другої світової війни стало зрозуміло, що вижило тільки 20% (25 тисяч) закарпатських євреїв. Багато з них повернулися додому, а потім емігрували в Західну Європу (як майбутній лауреат Нобелівської премії Елі Вейзель з Марамороського сірету), в США та Ізраїль (у тому числі видатний історик Холокосту Лівія Роткірхен з Виноградова).

Синагога в Мукачево. 30-ті роки ХХ ст.

Підкарпатська Русь. 1937 р.

Послідовники мукачівського ребе Шпіри під керівництвом його внука, рабина Мойше Рабіновича, створили свою громаду в кварталі Боро Парк у Брукліні (м. Нью-Йорк).

Емігранти в Ізраїль відкрили релігійний та культурний центр свого земляцтва в м. Тель-Авів. Вісімнадцять тисяч закарпатських євреїв обрали чехословацьке громадянство.

Таким чином, у результаті депортації, Холокосту та післявоєнної еміграції єврейська громада на Закарпатті значно зменшилась.

Після звільнення Закарпаття Червоною армією дехто з євреїв повернувся. Разом з армією для відбудови зруйнованого господарства в область приїхали тисячі єврейських сімей (12 тисяч, за даними 1950 року). Це були освічені люди: професори медичного, математичного та історичного факультетів Ужгородського державного університету, багато вчителів середніх шкіл, лікарів, музикантів, акторів, письменників (Фелікс Кривін, Матвій Тевелів, Леонід Шпіцер, художників Гаврило Глюк, Михайло Роскін), але деякі з них втратили єврейські традиції.

Місцеві ж євреї зберегли традиції, ходили до синагог, жили за законами Тори, хоча і не завжди робили це відкрито.

Єврейське населення області значно зменшилося у зв'язку із зростанням еміграції до Ізраїлю та США з 1970 р. і до 1990 р. Згідно з переписом населення 2001 року, тільки 565 осіб на Закарпатті записали себе євреями.

У сьогоденній вільній Україні єврейські громади Закарпаття живуть повноцінно.

В області зареєстровано 10 релігійних громад, діють 3 недільні єврейські школи, організовано єврейське культурне товариство, за підтримки "Джойнта" в 1995 р. була створена філія фонду "Маген Авот", а в 1999 р. розпочав свою роботу обласний благодійний фонд "Хесед Шпіра" з філіями в Мукачево, Хусті, Берегово, Виноградово.

Продавець кошерного морозива. Мукачево, 1937 р.

Однією з найчисленніших громад в області є єврейська релігійна громада м. Мукачево (керівник Абрагам Лейбович). Громада налічує 350 осіб. Діє синагога, кошерна їдальня, миква.

Громада пишається і пам'ятає євреїв, які зробили суттєвий внесок в економічний розвиток Мукачево: Вайса Золтона - директора меблевої артілі, Альшутлера Олександра - директора курортторгу, Міллера Олександра - директора швейної фабрики, Урмана Філіппа - директора хлібокомбінату, Мілявського Михайла - заступника директора міськторгу, Бермана - директора міської поліклініки, Майзельса - головного лікаря поліклініки, Клейнера Семена - заступника директора меблевої фабрики, Когана Івана - директора металоремонтного заводу, Мешка Миколи - директора ремонтно-будівельної контори, Відера Ернеста - заступника директора заводу Плосківських мінеральних вод.

Не меншою за Мукачівську є Ужгородська іудейська релігійна громада (голова Іван Мошкович).

Більше 100 осіб налічують Хустська (голова Семен Репкін), Виноградівська (голова Микола Вайс), Берегівська (голова Ернест Гольдбергер) іудейські релігійні громади.

В Ужгороді проживає і працює головний рабин Ужгорода і Закарпатської області Менехем Мендель Тайхман.

Політичні та економічні зміни в незалежній Україні сприяли поверненню підприємницької діяльності євреїв, що виїхали за кордон. Найбільш значимою постаттю серед них є Алекс Ровт - президент міжнародної корпорації "Ай-Бі-І" (IBE). Алекс Ровт надає велику допомогу не тільки єврейській громаді Закарпаття, він визнаний кращим меценатом України в 2005 р.

Абрагам Лейбович,

голова релігійної громади м. Мукачево;

Алла Агофонова,

директор фонду "Маген Авот"

Єврейське весілля. Мукачево, 1994 р.

ВІРМЕНИ ЗАКАРПАТТЯ

Сьогодні важко однозначно відповісти, коли на території нинішнього Закарпаття з'явилися перші вірмени. Але вважається, що будівництво перших білокам'яних хресто-купольних церков здійснювалося під керівництвом вірменських майстрів у традиціях національного зодчества Закавказзя в першій половині XII століття. Стильову єдність гуцульських хрещатих одноверхих церков з храмами Вірменії було доведено М. Дроганом. Зокрема, характерним було будівництво для українців в 1361 р. церкви Юрія та повторення її тим же зодчим в 1380 р. для собору вірмен у Львові і в той же час визнання їх відповідності архітектурі традиційного національного зодчества Вірменії. Також характерною є побудова перших кам'яних церков з безрозчинними швами, властивими вірменській будівній технології, а не ромській з обов'язковим товстим швом.

З архівних матеріалів відомо, що один з видатних церковних діячів краю був вірменин за національністю. Тарасович (Торосян) Василь (?-1651) був родом зі знатної галицької купецької сім'ї. Інший представник сім'ї - Микола Тарасович у 22-дворічному віці був обраний архієпископом вірмен Галічини.

Василь Тарасович був православним єпископом Мукачівської єпархії. У цій іпостасі його визнавав і трансільванський князь-протестант Дьордь I Ракоці та іменував його "єпископом Мукачівським і Марамороським". Однак Марамороським приходом Тарасович керував недовго (1639-1640 рр.). Василь Тарасович був прихильником унії, прийняття якої забезпечувало б рівний правовий та майновий стан з католицькими ієрархами, але проти унії виступав князь-протестант Дьордь I Ракоці. Тарасович був змушений залишити Мукачево і оселився в західній частині Мукачівської єпархії, в місті Калло Саболцького комітату. Але в 1640 р. за наказом князя Ракоці був заарештований і майже два роки перебував у казематах Мукачівського замку. Був звільнений за клопотанням церковних та громадських діячів різних напрямів, у тому числі й Папи Римського, але князь Ракоці не дозволив Тарасовичу залишитися в Мукачево.

Однак ідея створення унії не полишала його. Своїм спадкоємцем у Мукачівській єпархії Тарасович назвав послідовного прихильника унії Партенія Петровича, разом з яким і добилися створення унії 24 квітня 1646 року в каплиці Ужгородського замку, де 63 священники засвідчили єдність із Вселенською Церквою.

У сім'ї вихідців з Вірменії в м. Мараморощ-Сигеті народився видатний художник Угорщини Шимон Голлоші (1857 р. н.). Талант Шимона проявився ще в дитячі роки. Батько, підтримуючи розвиток цього дару, віддав сина навчатись у Вищу школу малювання в Будапешті, а потім у Відень. Швидко опанувавши

найкращі традиції обох шкіл і отримавши нагороди та премії за свої роботи, художник переїжджає в модний на той час Мюнхен, де продовжує вдосконалювати свою майстерність.

Апогеєм творчої та педагогічної діяльності Голлоші є "тячівський період" життя художника. Відчуваючи нерозривність з цією землею, він вирішує пов'язати з Тячевом своє подальше життя. Кожен рік - літо та осінь проводить тут, а з 1915 р. і до кінця своїх днів живе в Тячеві. Тут і засновує свою інтернаціональну школу, в якій навчались угорці, австрійці, німці, українці, росіяни, вірмени.

Помер Шимон Голлоші 8 травня 1918 року. За бажанням дружини, яка була родом з Австрії, прах його був перезахоронений у м. Сигет.

Нині багато картин Шимона Голлоші знаходяться в галереях за кордоном, у тому числі в Будапештській художній галереї.

Жителі Тячева з повагою згадують Шимона Голлоші. У 1988 р. одну з вулиць міста було названо на честь великого майстра. У центрі міста 2 травня 1943 року було встановлено пам'ятник художнику, а Тячівській гімназії, з навчанням на угорській мові, було присвоєно його ім'я. Кожного року в м. Тячеві проводиться фестиваль "Золота осінь", присвячений Шимону Голлоші. У 1997 р. Товариство вірменської культури Закарпаття "Арагат" та Ужгородський коледж мистецтв провели спільну наукову конференцію, присвячену 140-річчю з дня народження Шимона Голлоші.

27 вересня 2002 року виповнилося 100 років з дня народження Семіраміди Аркадіївни Хосроевої (вірменки за національністю) - прекрасного музиканта, концертної піаністки, педагога. Вона залишила глибокий

Горяньська ротонда.
Ужгородський район

слід в історії музикальної культури та мистецтва Закарпаття. С.А. Хосроєва з 1946 р. жила та працювала в м. Ужгород завідувачем фортепіанного відділу та провідним педагогом Ужгородського музичного училища. Хосроєва виховала понад сто музикантів-піаністів, композиторів. Її учні живуть і працюють у різних куточках планети. Серед її випускників - заслужені діячі мистецтва України, композитори Іштвом Мартон, Віктор Теличко, доцент Національної музичної академії України ім. П. Чайковського Мар'яна Екшмідт, дипломант Всеросійського конкурсу ім. М. Глінки, доцент Петербурзької консерваторії ім. М. Римського-Корсакова Надія Тульчинська, педагоги музичних училищ Угорщини Моріка Дьорь, Агнеса Гедеон, доцент Національної музичної академії, член правління Національної спілки композиторів України, магістр міжнародного права Юрій Чекан та інші.

Після закінчення Великої Вітчизняної війни багато офіцерів Радянської армії, вірмен за національністю, після демобілізації залишилися жити на Закарпатті. Вони брали активну участь у відновленні Закарпаття. Так, Петросян Шмавон керував колгоспом "імені 31-ї річниці Жовтня" у селі Заріччево Перечинського району. Під його керівництвом колгосп став першим мільйонером на Закарпатті. Петросяна Шмавона неодноразово обирали членом бюро обласного комітету Закарпаття. Саркісов Велихан брав активну участь у відновленні харчової промисловості, Арутюнов Гайк виконував обов'язки военкома району.

У подальшому кількість вірмен збільшувалась у Закарпатті з різних причин: брали участь у будівництві доріг та житла, працювали на магістральному нафтопроводі "Дружба", проводячи труби через Карпати.

Після землетрусу 1988 р. у Вірменії багато сімей із зони лиха, за рішенням уряду Радянського Союзу, були розселені по різних регіонах країни, частина з них оселилась і на Закарпатті.

Глава Української єпархії Вірменської Апостольної церкви архієпископ Грігоріс Бунатян разом з випускниками недільної вірменської школи

Наступна хвиля переселенців-вірмен з'явилась на Закарпатті після кривавих міжнаціональних конфліктів у Закавказзі, зокрема після трагічних подій у Сумгаїті та Баку.

Нині в Закарпатті проживає близько 500 вірмен - громадян України (фактично - понад тисячу), які працюють у різних галузях господарства, культури, науки. Виділимо лише деяких з них, які відомі як у Закарпатті, так і в Україні.

Петросян Хачатур - директор агропромислової фірми "Леанка" (відомий виробник закарпатських вин), заслужений працівник сільського господарства України, академік Східноукраїнської академії України, лауреат всеукраїнського конкурсу "Ділова людина року".

Саркісянц Олександр - режисер-постановник обласного музичного театру.

Брати Матевосян - засновники та керівники взуттєвої фабрики ТОВ "Ветеран". Продукція фабрики добре відома в країнах Західної Європи.

Гутманян Артур - доктор філологічних наук (англійська мова), викладав в Ужгородському національному університеті.

Тадевосян Арсен - заслужений тренер Вірменії, суддя міжнародної категорії з кік-боксингу, його учні - учасники чемпіонатів України та Європи - неодноразово ставали призерами.

Нікогосян Тиран - лауреат міжнародного конкурсу серед композиторів.

Балаян Ануш - директор Закарпатського інституту агропромислового виробництва Української академії аграрних наук, кандидат економічних наук.

Анаїт та Софі Карабахцяни - модельєри; Товмасян Вардан та Нікогосян Андронік - керівники взуттєвих підприємств; Нікогосян Ані - редактор на обласному телебаченні, журналіст; Варданян Рузана - директор вірменської недільної школи; Саркісов Борис - директор представництва "Кий Авіа" та туристичної фірми "Спутник"; Орбелянц Гарнік - директор будівельної фірми та багато інших, Петросов Олег - завідувач патологічної лабораторії обласного онкодиспансеру.

Письменник М. Кейман так сказав про вірмен: **"Любов до особистої самостійності, терпіння і наполегливість разом з твердістю та працелюбство є характерною рисою вірменського характеру"**.

У 1996 р. в Закарпатті створено Товариство вірменської культури "Арапат", метою якого є збереження і розвиток національної культури, мови і традицій вірмен, які проживають на Закарпатті, сприяння освіті на рідній мові, формуванню національної самосвідомості. Зареєстрована громада вірменської григоріанської церкви. У 1999 р. на базі Ужгородської школи № 8 відкрито вірменську недільну школу.

Вірменська громада успішно інтегрувалася в багатонаціональне Закарпаття, зберігаючи і розвиваючи традиції та культуру свого народу.

Сергій Нікогосян,

голова Товариства вірмен Закарпаття "Арапат"

БОЛГАРИ ЗАКАРПАТТЯ

Болгари відомі у світі своїми високими врожайми овочів. Вони не тільки вдома, але й на полях чужих держав вирощували чудову городину, поливаючи солоним потом землі далеких і близьких країн. Обробляли орендовані городи біля великих міст майже всієї Європи.

У Закарпатті болгарські овочівники з'явилися в середині XIX століття. Орендували у багатих людей землю в Мукачеві, Берегові, Ужгороді. Працювали по 20 годин у день. Болгарські городи в Мукачеві були з двох сторін Латориці в Росвигові "біла млина" (район міського парку, біля Росвигівського кладовища, Підгоряньського мосту, вулиці Івана Франка). Вони забезпечували свіжою городиною не тільки Мукачево, але й Сваляву, Хуст та Іршаву.

Болгарське господарство складалося переважно з 5-6 осіб. Мали своїх, коней, свиней, возили городину на базар і продавали. Чоловіки працювали на городах, а дружини були і кухарями, і пекарями, допомагали полоти грядки.

Праця овочівника нелегка, але в болгар вона була розрахована на взаємодопомогу всієї бригади.

Газда колективу мав такі обов'язки: представляти товариство перед місцевою владою, перед власником землі, керувати процесом вирощування овочів, вести розрахунки, розподіляти прибутки, а у вільний час працював разом з колективом. При обробці землі залучалася і наймана праця. Запрошувалися робітники, з якими укладалася угода на оплату за день, тиждень або й за місяць. Якщо хтось захворів, йому виплачували середній заробіток.

Було в болгарських овочівників мудре правило: одне рихлення ґрунту замінює один полив овочів. Вода повинна поливати кожну рослину - це спеціальна система поливу овочів у борознах і грядках. Виведені ними сорти овочів розповсюджені по всьому світу.

На базі цих болгарських господарств у 1946 р. був

Герої Соціалістичної Праці Пенчо Пенчев, Пенчо Острев, Гафія Зварич і Йосиф Роглев на обласній сільськогосподарській виставці (м. Ужгород, 1951 р.)

створений перший у Закарпатті колгосп - імені Дмитрова. Ініціаторами створення були болгари Федір Ганчев, Йосиф Роглев, Пенчо Пенчев, Пенчо Острев, Дньо Пеев, Йордан Ризов, Златко Асенов. Вони днювали й ночували на усупільненій землі. Досягнувши високих врожаїв, першими в Закарпатті одержали високе звання Героя Соціалістичної Праці.

Крім болгар у колгосп імені Дмитрова вступили і малоземельні українці Росвигова, Клячанова, які працювали декілька років разом з болгарськими овочівниками, прекрасно вивчили не тільки їх секрет, але й мову. Це майбутній голова колгоспу Михайло Шкирта, брати Барни, Іван Фединишинець та інші. Героями Соціалістичної Праці стали й українці Василь Долинський, Гафія Зварич, Іван Семеняк та Олександр Ткалич. Колгосп ім. Дмитрова дав 10 героїв. Першим його головою обрали Федора Ганчева. Під його керівництвом уже першого року колгосп підбив підсумки зробленого. З кожного гектара було зібрано 24 ц пшениці, 23 ц жита, 32 ц вівса, 78 ц кукурудзи, а рекорд побила картопля - 513 ц з гектара!

Федір Ганчев тривалий час очолював школу голів колгоспів. Його син Михайло закінчив інститут, 43 роки працював головою колгоспу в селі Кольчино. Його працю відзначено багатьма нагородами.

У 1946 р. овочеву бригаду очолив Йосиф Роглев. Він успішно закінчив республіканську сільськогосподарську школу і до останніх днів свого життя невтомно трудився на землі. Його ланка в 1947 р. одержала по 503 ц картоплі з гектара, за що йому і було присвоєно звання Героя Соціалістичної Праці.

Чотири сини народилися в сім'ї Роглевих, усі вони здобули освіту. Найстарший Христо живе і працює в м. Києві незмінним директором готелю "Братислава", Микола 12 років був мером міста Мукачева, Йосип - художник, Марин - водій.

Старші овочівники відійшли у вічність, але залишили молодим свій досвід. Навколо Мукачева вирости дачні ділянки, на яких зазеленіли грядки овочів, завезених колись у цей край болгарськими трудівниками.

Болгарський учений Цони Ганчев так характеризував овочівників: **"Це люди прості, які нічого не признають окрім чесної праці, яка в їх мускулах та нервах. Ці мускули родять золото, полите солоним потом"**. Як не погодитися з ним? Вони не сиділи й взимку, бо займалися плетінням кошиків для розсади, для збору врожаю, плели з соломи мати для парників, готували плуги, лопати та інший господарський реманент для роботи навесні і влітку.

Усе це передалося молодому поколінню, яке любить землю та зберігає традиції.

Василь Пагіря, Христо Роглев

ЗАКАРПАТТЯ ОФІСІЙНЕ. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА РАДА

АНДРУСЬ

Микола Іванович

**Голова Закарпатської
обласної ради**

*м. Ужгород, площа Народна, 4,
тел.: (0312) 61-31-40, факс: 61-43-64
E-mail: jd_tsa@mail.uzhgorod.ua*

Народився 1 грудня 1954 року в с. Кибляри Ужгородського району Закарпатської області.

Закінчив Мукачівський радгосп-технікум, за фахом - зоотехнік-організатор, та Львівський зооветеринарний інститут за спеціальністю "Зоотехнія". Кандидат економічних наук.

З 1982 р. працює в органах державної виконавчої влади.

З 1995 р. по 2001 р. - на посаді голови Ужгородської районної державної адміністрації.

За цей час у районі було створено ряд нових підприємств; вперше в Україні споруджено сучасні комплекси АЗС; організовано мережу універсальної прикордонної інфраструктури, куди ввійшли підприємства системи "Дьюті-Фрі Трейдінг", ЗАТ "Автопорт-Чоп", автотермінал "Закарпаття", СП "Інтерпак", ТОВ "Вітал-Плюс", ЗАТ "Закарпатінтерпорт", міні-молокозавод "Настуня" та цілий ряд інших; проведено реконструкцію мосту через річку Тиса. У відкритті названих заходів взяли участь Президент та Прем'єр-міністр України.

Ужгородський район першим в області провів оптимальну реструктуризацію і реорганізацію підприємств агропромислового комплексу. Завдяки акумулюванню коштів газифіковано більшість населених пунктів.

За період керування Миколи Івановича Ужгородський район єдиний в області був бездотаційним, що дозволяло своєчасно виплачувати заробітну плату і пенсії працівникам бюджетної

сфери і сплачувати податки та обов'язкові платежі.

У липні 2001 р. М.І. Андрусь був призначений першим заступником голови обласної державної адміністрації. Саме він був ініціатором розробки довгострокової перспективи розвитку області - Концепції сталого розвитку Закарпаття, доклав максимальних зусиль до залучення інвесторів в економіку області. Особливу увагу приділяв розвитку малого і середнього бізнесу в регіоні, саме тому користується авторитетом серед керівників підприємницьких структур.

17 квітня 2002 року обраний головою Закарпатської обласної ради.

М.І. Андрусь - ініціативний, енергійний та принциповий керівник, якого поважають і колеги, і підлеглі. За час перебування на керівних посадах завжди був вимогливим до себе та інших. Головне його кредо - "Кожен керівник на своєму місці повинен бути, в першу чергу, організатором і господарем". Він є сучасним лідером нового покоління, прихильником ринкових і демократичних змін у державі та суспільстві.

Особливу принциповість і рішучість проявив під час катастрофічних паводків 1998 р. і 2001 р.

М.І. Андрусь - член правління Асоціації місцевих і регіональних влад.

Нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня та премією Міністерства внутрішніх справ України "За сприяння органам внутрішніх справ України". Заслужений працівник сільського господарства України.

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ГАВАШІ

Олег Олодарович

**Голова Закарпатської
обласної держадміністрації**

м. Ужгород, площа Народна, 4,
тел.: (0312) 61-30-51, 61-34-19, факс: 61-33-56
E-mail: admin@carpathia.gov.ua www.carpathia.gov.ua

Народився 24 листопада 1958 року в м. Мукачево Закарпатської області.

Закінчив Ужгородський державний університет, за фахом - математик, викладач математики (1982 р.).

Трудовий шлях розпочав на освітній ниві в рідному місті. З 1976 р. по 1999 р. працював лаборантом, вихователем, учителем, заступником директора, директором школи, інспектором відділу народної освіти Мукачівської міської ради народних депутатів, завідувачем відділу освіти Мукачівської міської ради.

У 1999-2000 рр. - начальник управління освіти Закарпатської обласної державної адміністрації.

У жовтні 2000 р. призначений на посаду заступника голови Закарпатської обласної державної адміністрації.

З квітня 2001 р. очолював Виноградівську районну державну адміністрацію.

Відтак працював першим заступником голови, виконуючим обов'язки Мукачівського міського голови.

Протягом 2003-2005 рр. - помічник-консультант народного депутата України.

З лютого 2005 р. працював на посаді в.о. заступника голови Закарпатської обласної державної адміністрації. З березня цього ж року - заступник, а з травня - перший заступник голови облдержадміністрації.

7 жовтня 2005 року Указом Президента

України призначений головою Закарпатської обласної державної адміністрації.

О.О. Гаваші - ініціативний, енергійний, принциповий керівник, палкий прихильник та активний учасник демократизації суспільства, утвердження принципів свободи і прав людини, здійснення назрілих економічних і соціальних реформ, процесу євроінтеграції, розвитку економічного, культурного співробітництва Закарпаття із прикордонними регіонами Словаччини, Угорщини, Румунії, Польщі.

Депутат обласної ради, член постійної комісії обласної ради з питань освіти, науки, культури, духовності, молодіжної політики і спорту.

Головне його кредо - "Важливо реально оцінювати свої можливості і все в житті робити професійно".

За вагомий внесок у розвиток освіти і науки на Закарпатті удостоєний почесного звання "Заслужений працівник освіти України".

Щотижнева прес-конференція голови ОДА

КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЗАКАРПАТТЯ

Схвалена рішенням обласної ради IV скликання від 16 жовтня 2002 року № 71

Вступ

Трансформаційні процеси, які відбуваються в соціально-економічному житті України, ставлять нові вимоги до їх державного регулювання. Саморегулюючий ринковий механізм, на який до останнього часу покладалися надмірні надії, без ефективного регулюючого впливу держави на соціально-економічні процеси в умовах перехідної економіки виявився недовгим. Таким чином, практика макроекономічного розвитку черговий раз підтвердила, що ефективне функціонування соціально орієнтованого ринкового механізму неможливе без активної державної соціально-економічної політики.

Таким чином, цілком очевидним на сучасному етапі розвитку України та її регіонів є той факт, що система розробки концепцій, прогнозування, планування і розробка програм соціально-економічного розвитку повинні стати структурно визначальною складовою загальної системи державного регулювання, дієвим інструментом реалізації економічної політики держави.

Концепція сталого розвитку Закарпаття розроблена відповідно до фундаментальних підходів у політиці державотворення та ринкових трансформацій, вимог Закону України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України", проекту Концепції сталого розвитку України та інших базових документів. Її основне завдання - визначити пріоритетні напрями створення реальних умов для поліпшення добробуту населення, вирішення його соціальних проблем на основі підвищення ефективності функціонування регіональної економіки через структурну реорганізацію, більш ефективного використання кліматичних, мінерально-сировинних та гео економічних чинників.

Ініціаторами розробки Концепції сталого розвитку Закарпаття виступили науковці області, обласна рада та обласна державна адміністрація. Статус Концепції визначається як документ довгострокового прогнозування еколого-економічного та соціального розвитку адміністративної території.

Мета та основні завдання Концепції

Ідея сталого розвитку полягає у рівності всіх поколінь і людей у кожному поколінні, в оптимальному використанні потенційних можливостей суспільства при збалансованості суспільного розвитку і потенціалу природи.

Сталий розвиток краю - це соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток його території та господарського комплексу.

Метою Концепції сталого розвитку Закарпаття слід вважати: забезпечення динамічного соціально-економічного зростання, збереження навколишнього сере-

довища, раціональне використання та відтворення природно-сировинного потенціалу.

Забезпечення сталого розвитку Закарпаття має ґрунтуватися на комплексі притаманних області сприятливих географічних, історичних, гео економічних, демографічних, соціально-економічних, рекреаційних

та екологічних особливостей та стимулювати вирішення проблем, що зумовлені факторами лімітуючого характеру - малоземелля, низький рівень індустріального розвитку, працевнадлишковість, складні умови проживання в гірській місцевості, високий ризик сільськогосподарської діяльності.

Основними завданнями сталого розвитку Закарпаття слід вважати:

- економічне зростання області;
 - раціональне і ефективне використання природних ресурсів;
 - охорону навколишнього середовища.
- Сталий розвиток Закарпаття базується на принципах:
- гармонізації співіснування людини і природи;
 - забезпечення потреб сучасного і створення умов для майбутніх поколінь;
 - збереження та відтворення навколишнього природного середовища;
 - взаємної відповідальності органів влади, підприємницьких структур та населення за сталий розвиток краю;
 - відкритості та прозорості соціально-економічної політики та участі всіх верств населення в реалізації Концепції сталого розвитку області.

Гірське озеро Синеvir

ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЛАСТІ

Закарпаття - одна з невеликих областей України. Питома вага за територією - 2,1 відсотка серед 27 регіонів.

Потенціал народногосподарського комплексу

Через певні історичні, природно-географічні й економічні фактори область належала до регіонів з низьким рівнем розвитку продуктивних сил та індустріального розвитку.

Характерною ознакою для області стали працевадливість та трудова міграція.

Незважаючи на складні умови, в яких опинилась область у період реформ, вона однією з перших в Україні перейшла від тривалого спаду до економічного зростання.

Системна економічна криза суттєво знизила частку промисловості у створенні валової доданої вартості.

Але, незважаючи на втрату свого потенціалу, промисловість відіграла і продовжує відігравати важливу роль в економіці Закарпаття. У ній зосереджена третина основних фондів та більше чверті середньо-облікової чисельності працюючих.

Структура виробництва стала більш наближеною до ресурсних можливостей області. Питома вага харчової і переробної, деревообробної та меблевої галузей, які працюють в основному на власній сировині, зросла майже до 50% (проти 34,0% у 1990 р.).

Крім названих, до провідних галузей промисловості слід віднести легку та машинобудівну, які працюють в основному на давальницькій сировині і частка яких у загальному обсязі виробництва становила близько 20 відсотків.

Відбулися зміни форм власності на землю.

Головними видами сільськогосподарської продукції є картопля, овочі, фрукти, ягоди, виноград, у яких регіон є самодостатнім. Зернове господарство є ефективною галуззю народного господарства. Однак область через природно-кліматичні умови не може забезпечувати себе продовольчим зерном. З технічних культур привабливою культурою є тютюн, сировина з якого має постійний попит.

ВАТ "Перечинський лісохімічний комбінат"

Природно-кліматичні умови дозволяють вирощувати ранні, надранні та пізні овочеві культури.

Закарпаття є одним з регіонів, що володіють унікальними умовами для розвитку садівництва та виноградарства, можливостями виробництва високоякісної продукції виноробства. Вина Закарпаття увійшли в каталоги кращих вин держави, неодноразово отримували золоті медалі на міжнародних виставках-ярмарках.

Важливою частиною агропромислового комплексу області є харчова промисловість, пріоритетними видами якої є виноробство, виробництво безалкогольних напоїв та розлив мінеральної води, хлібопекарна та консервна промисловість, видобуток кухонної солі.

Туристично-рекреаційна галузь є пріоритетним напрямом розвитку економіки області. Мальовничі ландшафти, природні об'єкти (озеро Синевир, солоні озера та інші), багаті культурні, історичні, етнічні традиції, широка мережа туристично-рекреаційних та санаторно-лікувальних закладів дають можливість розвивати різні види туристичної діяльності.

Виробнича інфраструктура Закарпаття представлена розгалуженою транспортною мережею, що включає залізничний, автомобільний, повітряний та трубопровідний транспорт, розвинену систему зв'язку, міжнародну систему телефонного обміну та мобільного зв'язку. Діє розгалужена мережа Інтернет-провайдерів та Інтернет-клубів.

Розвивається ринкова інфраструктура та фондовий ринок. На початок 2002 року в області діяли 40 банківських установ, 23 аудиторські фірми, 23 страхові компанії та їх філії, 5 агентств регіонального розвитку. Отримала значний розвиток система підтримки підприємництва, яка включала 4 бізнес-центри, 2 бізнес-інкубатори, 4 фонди підтримки підприємництва, 27 кредитних спілок.

Природні ресурси

Природні ресурси Закарпаття багаті та різноманітні. Вони забезпечують сировинну базу для функціонування багатьох галузей промисловості.

Найбільше багатство регіону - ліси. Ними покрито більше половини його території. За запасами деревини, які оцінюються майже у 200 млн м³, область займає перше місце в Україні. Більше половини запасів - цінні породи деревини. Щорічна заготівля деревини становить понад 1 млн м³, що в основному дає можливість забезпечити внутрішні потреби.

Мінерально-сировинна база нараховує майже 150 родовищ більш як 30 видів корисних копалин, серед яких є і нетрадиційні для України (поліметали, алуніти, перліти, цеоліти, ліпарити, барити).

Введено в дію єдине в Україні Мужіївське родовище золотополіметалевих руд та готується до розробки родовище Сауляк.

Розробляється Берегівське родовище первинних каолінів, придатних після збагачення для фарфорофаянсового та паперового виробництва.

Закарпаття - один з найбагатших регіонів світу щодо покладів цеоліту, запаси якого визначаються у 125 млн тонн. Область - єдиний постачальник перлітової сировини в державі, розвідані запаси якої становлять 48 млн тонн, що дає можливість забезпечувати перлітом не тільки потреби України, а і потреби країн СНД та Європи.

Великий практичний інтерес становлять барити та бентонітові глини. Розвідане Біганське родовище бариту також єдине в Україні. Область володіє значними запасами сировини для виробництва облицювального і будівельного каменю, цегли та облицювальних плиток, сировини для ювелірної промисловості (яшмовидні туфи, родоніт тощо).

Інтенсивно ведуться пошуки природного газу, що сприятиме розв'язанню проблеми енергозабезпечення. Введено в експлуатацію Солотвинське та Русько-комарівське родовища. Облаштовано Станівське газове родовище, готується до розробки Королівське. Розв'язання проблеми енергозабезпечення у перспективі можливе за рахунок використання гідроенергетичного потенціалу річок області, який становить четверту частину потенціалу України.

Регіон має високий природно-рекреаційний і курортний потенціал. Тут зосереджено більше 5 від усіх природно-рекреаційних ресурсів України. Основними рекреаційними ресурсами області є мінеральні і термальні води.

Ґрунти регіону оцінюються як середньородючі з неглибоким гумусовим горизонтом та високою кислотністю. На сільськогосподарський ландшафт припадає лише 30 відсотків території.

Потенціал людських ресурсів

Чисельність населення на 1 січня 2001 року становила 1257,7 тис. осіб (2,6 відсотка населення України), 37 відсотків якого проживало в містах. Близько 250 тис. осіб проживало в населених пунктах, які мають статус гірських. Середній вік населення становив 34 роки.

Кількість працездатних осіб - близько 780 тис. Відносно низький рівень розвитку економіки обумовив існування надлишку трудових ресурсів. Цим і викликає значна трудова міграція населення.

Закарпатська полонина

Екологічна ситуація

На фоні інших регіонів України Закарпатська область вважається регіоном з порівняно сприятливою екологічною ситуацією. Гірські Карпати - унікальна природна екологічна система, яка є загальнодержавною цінністю. Екосистема Карпатського біосферного заповідника віднесена до найцінніших екосистем Землі і входить до міжнародної мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО.

Разом з тим територія області характеризується високим рівнем сукупного прояву небезпечних геологічних процесів, таких як зсуви, селі, бічна річкова і площинна ерозія, карсти, підвищена сейсмічність. Територія Закарпаття відноситься до найбільш паводко-небезпечних регіонів Європи. Існує ряд об'єктів підвищеного екологічного ризику: магістральні нафто-, газо- та продуктопроводи.

Закарпаття - найбільш зволожена область України.

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ТА ПРІОРИТЕТИ СТАЛОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Фактори регіонального розвитку

Політика сталого розвитку області базується на врахуванні комплексу об'єктивних та суб'єктивних факторів сприятливого та лімітуючого характеру. До перших слід віднести такі фактори:

- географічний - вигідне географічне положення (область є воротами України в Західну Європу);
- історичний - своєрідність краю, де збереглась висока культура господарювання, традиції і навики місцевого населення, що в поєднанні з близькістю країн Західної Європи створює передумови для швидкої адаптації населення до ринкових умов господарювання;
- економічний - досягнуті позитивні структурні зрушення служать вагомою передумовою для поступового економічного зростання;
- транспортний - розвинута мережа автомобільних доріг та залізниць з врахуванням зручного географічного положення може принести реальну вигоду області;
- рекреаційний - область володіє потужним природним потенціалом для санаторно-курортного лікування та оздоровлення людей;

• екологічний - порівняно низький рівень антропогенного забруднення довкілля та виняткова екологічна роль Карпат на континенті сприяють позитивному іміджу області.

Поряд з існуванням зазначених вище переваг треба враховувати реальні фактори лімітуючого характеру, які мають суттєвий вплив на соціально-економічні і екологічні процеси тепер і в перспективі. Серед них:

- відсутність необхідної нормативно-правової бази врегулювання взаємовідносин між центром і регіонами;
- дефіцит сільськогосподарських угідь та низька врожайність багатьох сільськогосподарських культур;
- надлишковість трудових ресурсів;
- високий ризик виникнення небезпечних природних стихійних явищ;
- складні умови проживання і господарської діяльності в гірській місцевості;
- велика залежність області від поставок енергоносіїв;
- обмеженість внутрішніх фінансово-кредитних ресурсів.

Стратегічні завдання та пріоритети сталого розвитку

Стратегічна мета сталого розвитку області полягає у становленні на основі сприятливого інвестиційного клімату високоефективної соціально орієнтованої економічної системи ринкового типу.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- поліпшення якості життя та соціального забезпечення людей за рахунок економічного зростання;
- створення умов для продуктивної зайнятості населення;
- забезпечення потреб усіх верств населення в послугах охорони здоров'я, освіти, культури, спорту, соціальної підтримки, житлі;

- продовження структурного реформування освіти;
- розвиток регіонального споживчого ринку;
- перетворення краю на міжнародний санаторно-курортний та туристичний регіон;
- досягнення стійкого зростання валової доданої вартості;
- зміна структури промислового виробництва шляхом збільшення питомої ваги продукції деревообробної та меблевої, харчової та переробної промисловості і промисловості будівельних матеріалів;
- технічне і технологічне переозброєння та модернізація підприємств;
- раціональне використання природних ресурсів, науково-технічного та інтелектуального потенціалу регіону;
- розвиток сировинної бази для видобувної і переробної промисловості;
- створення єдиної регіональної системи зовнішньо-економічної діяльності;
- розвиток спеціальної економічної зони;
- розвиток депресивних територій;
- розвиток мережі виробничої і соціальної інфраструктури, насамперед у гірських населених пунктах;
- проведення екологічного обґрунтування розміщення продуктивних сил області;
- інформатизація всіх сфер соціально-економічної діяльності;
- відновлення і збереження навколишнього природного середовища.

Інвестиційно-інноваційна діяльність

Пріоритетні напрями інвестиційної політики:

- забезпечення державними інвестиціями первинних умов для залучення приватних та іноземних інвестицій у пріоритетні галузі економіки;
- формування регіональної інвестиційної та фінансової інфраструктури;
- залучення коштів вітчизняних та іноземних інвесторів;
- реструктуризація та санація неефективних виробництв, продовження та удосконалення процесів приватизації;
- використання кредитних ліній та залучення кредитів, грантів міжнародних фінансових організацій;
- використання міжнародних програм для малого та середнього бізнесу.

Окремий напрям інвестиційної діяльності - забезпечення зростання обсягів інвестицій в економіку області через діяльність спеціальної економічної зони (СЕЗ) "Закарпаття".

Рекреаційно-туристичний комплекс

Пріоритетними напрямками розвитку туристично-рекреаційного комплексу є:

- оздоровчо-лікувальна діяльність;
- гірськолижний туризм;
- зелений (сільський) туризм;
- пізнавальний туризм (пішохідний туризм, екскурсії тощо).

Санаторій "Сонячне Закарпаття"

Для розвитку вказаних напрямів необхідно забезпечити:

- формування нових економічних засад галузі на основі різних форм власності;
- вирішення питання підпорядкованості (власності) санаторно-курортних і туристичних закладів;
- зміцнення матеріально-технічної бази комплексу;
- ініціювання, розробку та прийняття державної програми поліпшення автошляхів, дорожньо-транспортної, комунікаційної та енергетичної інфраструктури;
- створення рекламно-інформаційного продукту рекреаційно-туристичного комплексу;
- розширення лікувальних послуг, впровадження нових міжнародних видів послуг;
- мікрокредитування господарів садиб зеленого туризму;
- ініціювання прийняття законодавства та розробку комплексу заходів, які спрощують перетин кордону особам, які направляються на оздоровлення та відпочинок;
- створення в пунктах пропуску через кордон відповідної інфраструктури для обслуговування рекреантів (туристів);
- вдосконалення та розробку нових туристичних маршрутів;
- формування дієздатної аварійно-рятувальної служби;
- санітарне упорядкування територій населених пунктів рекреаційних зон;
- підготовку працівників сфери рекреації та підвищення їх професійного рівня, вивчення іноземних мов;
- розширення виробництва продукції із застосуванням символіки Закарпаття.

Промисловість

Пріоритетними в промисловості на основі структурної перебудови необхідно вважати:

- лісопромислове виробництво;
- харчову та переробну промисловість;
- легку промисловість;
- промисловість будівельних матеріалів і будіндустрію;
- окремі, екологічно чисті, виробництва машинобудівної галузі.

Основним завданням необхідно вважати створення ефективного механізму впливу органів влади на розвиток промисловості, який має передбачати:

- освоєння та модернізацію виробництв, які базуються на досягненнях науково-технічного прогресу;
- освоєння та випуск конкурентоспроможної продукції;
- розвиток міжгалузевої кооперації та системи виробничого сервісу;
- налагодження механізму міжрегіональної та регіональної кооперації з метою утворення замкнених технологічних циклів випуску продукції;
- розробку системи інформаційного забезпечення міжрегіональних та регіональних ринків промислової продукції;
- підтримку вітчизняного виробника і протекціонізм щодо нього з використанням усіх дозволених законодавством України заходів;
- сприяння появі ефективних власників;
- органічне поєднання державного впливу і ринкових регуляторів у промисловому виробництві;
- залучення вітчизняних та іноземних інвестицій на структурну перебудову пріоритетних галузей промисловості.

Агропромисловий комплекс та земельні відносини

Пріоритетними напрямками розвитку агропромислового комплексу є:

- завершення реструктуризації сільськогосподарських підприємств;
- побудова неформальної відроджувальної вертикалі на основі виявлення аграрних центрів відродження агроформування села, району, області;
- формування ефективного агропромислового виробництва з поглибленою переробкою та зберіганням сільськогосподарської продукції;
- підтримка як колективних сільськогосподарських підприємств, так і приватного сектору, створення ефективної інфраструктури обслуговування аграрного виробництва;
- вдосконалення фінансово-кредитного обслуговування аграрного виробництва;

Продукція українсько-угорського підприємства "Грін-Рей"

- невідкладне запровадження систематичного моніторингу здійснюваної аграрної реформи на селі;
- здійснення системних заходів щодо підтримки індивідуального аграрного сектору;
- створення на науково обґрунтованих засадах оптових ринків сільськогосподарської продукції.

Успіх проведення реформ у агропромисловому комплексі залежить від земельної реформи в області.

З метою належного регулювання земельних відносин необхідно забезпечити:

- завершення процесу оформлення приватної власності на землю (паї);
- впровадження важелів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель;
- налагодження роботи органів інфраструктури ринку землі за участю кваліфікованих землевпорядних кадрів;
- невідкладне створення земельних банків;
- завершення інвентаризації земель усіх категорій та здійснення розмежування земель державної та комунальної власності;
- контроль з боку держави за використанням і охороною земель та їх моніторингом.

Лісопромисловий комплекс

Ефективне використання лісів та лісосировинних ресурсів є одним з визначальних факторів сталого розвитку та життєзабезпечення населення краю.

Основні стратегічні завдання розвитку комплексу:

- ведення лісового господарства виключно на науковій основі;
 - врахування соціально-економічного становища місцевого населення та його традиційного життєвого устрою та менталітету;
 - втілення в життя єдиної організаційно-технічної політики використання лісових ресурсів та лісовідновлення;
 - збереження, поліпшення стану і відновлення лісових екосистем та елементів ландшафту шляхом зниження техногенного тиску на лісові масиви,
 - застосування природозберігаючих технологій;
 - реалізація заходів, що сприяють скороченню вивезення непереробленої деревини і збільшують експорт виробів кінцевого споживання;
 - ефективно залучення вітчизняних та іноземних інвесторів з метою відродження меблевого виробництва, глибокої переробки деревини і забезпечення природозберігаючих технологій в галузі;
 - підвищення природоохоронної активності.
- Шляхи реалізації стратегії розвитку галузі:
- проведення екологічної експертизи стану лісів після паводків 1998 та 2001 років і визначення впливу рубок лісу на навколишнє середовище;
 - забезпечення координації і об'єднання зусиль;
 - комплексне використання деревини, збільшення обсягів переробки малоцінної сировини, оновлення і модернізація виробництва;
 - відновлення позицій виробників продукції комплексу на традиційних ринках збуту;

- перехід на надання лісосічного фонду на конкурсних засадах та формування ринку лісопродукції;
- акумулювання коштів на лісовідновлення, будівництво доріг та іншої лісової інфраструктури;
- користування лісовою дорожньою мережею всіма підприємствами та організаціями народногосподарського комплексу області на договірних умовах.

Енергозабезпечення та енергозбереження

Пріоритетними напрямками нарощування енергетичних потужностей необхідно вважати:

- будівництво мікро-, міні-, малих та середніх гідроелектростанцій;
- модернізацію існуючих гідроелектростанцій;
- будівництво каскаду ГЕС на ділянці ріки Тиса;
- запровадження електро- та теплогенеруючих установок з використанням енергії вітру, сонця, термальних вод, виробництва біогазу, інших екологічно чистих джерел енергії;
- розвиток малої теплоенергетики з використанням відходів деревини;
- розробку і експлуатацію малих газових родовищ області.

Завдання і шляхи енергозбереження:

- запровадження стовідсоткового обліку споживання енергоносіїв усіма категоріями споживачів;
- впровадження сучасного устаткування енергозберігаючих технологій в усіх сферах суспільного виробництва;
- вдосконалення схеми теплозабезпечення житлових мікрорайонів міст області;
- заміна застарілого і зношеного обладнання енергопостачальних компаній, ліній електропередач з метою зменшення втрат енергоносіїв;
- модернізація енерго- і теплозабезпечення бюджетних установ з переведенням їх на автономне теплозабезпечення.

Виробнича та соціальна інфраструктура

Пріоритетними напрямками розвитку транспорту та зв'язку є:

- створення дійових умов комунікаційної інформації, координації суб'єктів транспортних засобів області із прикордонними територіями суміжних держав;

- розвиток матеріально-технічної бази через реалізацію інвестиційних проектів, програм TACIS, PHARE, кредитів ЄБРР та інших;
- оновлення рухомого складу;
- проектування та будівництво залізничного тунелю на ділянці Бескид-Скотарське;
- розвиток авіаційного виду транспорту за рахунок реконструкції і використання можливостей колишнього військового аеродрому в м. Мукачево;
- освоєння водного виду транспорту шляхом спорудження річкового вантажного порту в м. Чоп з метою входження у транспортний коридор № 7 Дунайський водний;
- будівництво нових та розширення і технічне переобладнання діючих АТС;
- розширення можливості підключення споживачів до мережі Інтернет;
- створення конкурентного середовища на ринку мобільного зв'язку;

Супермаркет будівельних матеріалів, м. Ужгород

- розширення існуючих і впровадження нових видів поштового зв'язку;
 - створення технічних умов для покриття програмами телебачення високогірних населених пунктів.
- Головними завданнями розвитку житлово-комунального господарства є:
- проведення реформування структури управління житлово-комунальним господарством;
 - поступовий перехід до самоопунності галузі з одночасним зниженням собівартості послуг та підвищенням якості обслуговування;
 - створення єдиних розрахункових комп'ютерних центрів;
 - створення товариств співвласників житла;
 - нарощування будівництва житла різних форм власності;
 - забезпечення жителів усіх населених пунктів якісною питною водою;
 - технічне переоснащення галузей житлово-комунального господарства;
 - удосконалення правового регулювання питань функціонування і розвитку житлово-комунального господарства.

Основні завдання в галузі торгівлі та побутового обслуговування:

- побудова раціональної мережі підприємств торгівлі та побуту на території області;
- створення торгово-сервісних центрів та супер-маркетів;
- наповнення споживчого ринку області якісними та безпечними для життя і здоров'я людей товарами;
- створення мережі закладів торгівлі та побуту через систему Інтернет;
- підвищення кваліфікації спеціалістів торгівлі та побутового обслуговування населення.

Соціальна та гуманітарна сфера

Пріоритетні напрями соціального розвитку:

- запровадження науково обґрунтованих єдиних регіональних соціальних стандартів на основі загальнодержавних;
- підвищення реальних доходів населення;
- життєві заходи щодо ліквідації бідності, скорочення прощарку малозабезпечених громадян.

Головними пріоритетами у сфері охорони здоров'я громадян мають стати:

- доступна і якісна первинна медико-санітарна та спеціалізована допомога всім верствам населення;
- ефективне використання фінансового, матеріально-технічного та кадрового потенціалу галузі;
- забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя;
- удосконалення моделі багатоканального фінансування охорони здоров'я;
- реалізація заходів щодо виховання у населення здорового способу життя;
- сприяння розвитку фізкультури і спорту.

У галузі освіти і науки необхідно забезпечити:

- гарантії доступності в одержанні освіти, збереження інтелектуального потенціалу регіону;
- формування нової системи життєвих цінностей, екологізацію освітньо-виховного процесу;
- зміцнення матеріально-технічної бази закладів освіти;

Завод з виробництва автомобільних джупів "Ядзакі Україна"

• забезпечення підготовки робітників і фахівців відповідно до потреб галузей народного господарства області.

Головними завданнями у сфері культури і мистецтва мають стати збереження духовно-інтелектуального потенціалу, культурної спадщини і самобутності регіону, підтримка обдарованої молоді, зміцнення матеріальної бази закладів культури та оснащення їх сучасними технічними засобами.

Зовнішньоекономічна діяльність

Пріоритетними напрямками зовнішньоекономічної діяльності є:

- зменшення витрат у пріоритетних галузях, які мають експортну значимість;
- розширення географії взаємовигідних зв'язків з країнами світу;
- створення позитивного історико-культурного, економічного, рекреаційно-туристичного іміджу регіону;

На Мукачівській швейній фабриці

• використання можливостей діючих субрегіональних об'єднань (Карпатський єврорегіон) та участь у створенні та діяльності нових міжнародних структур, а також спеціальної економічної зони Закарпаття та територій пріоритетного розвитку;

- здійснення наукових досліджень та підготовка кваліфікованих кадрів для сфери економічної діяльності;
- забезпечення у сфері зовнішньоекономічної діяльності конкурентного середовища, гласності, стабільності і передбачуваності;
- розвиток прикордонної інфраструктури, адаптованої до західноєвропейської;
- ефективне використання існуючих транспортних коридорів у розвитку зовнішньоекономічних зв'язків.

Техногенна і екологічна безпека

Пріоритетами техногенної та екологічної безпеки повинні стати:

- запровадження екологічно безпечних технологій, у першу чергу в лісовому, сільському і водному господарствах;
- забезпечення оптимальної лісистості в межах водозборів, заліснення непридатних до сільськогоспо-

дарського використання земель, відновлення верхньої межі лісу та зменшення навантаження на високогірні луки;

- запровадження консервації змитої ріллі і ріллі на схилах понад 10 градусів;
- створення умов для запобігання наслідкам шкідливої дії вод (поводків);
- розробка і запровадження ефективного механізму збереження джерел прісних та мінеральних вод, забезпечення населення екологічно чистою питною водою;
- створення умов для організації виробництва екологічно чистих продуктів харчування з маркою "біо";
- захист річок, потоків та водойм від засмічення і забруднення промисловими та побутовими стоками, реконструкція і капітальний ремонт діючих очисних споруд та будівництво нових у населених пунктах та на підприємствах, де вони відсутні або малопотужні;
- створення нових сміттєзвалищ, облаштованих згідно із вимогами екологічної безпеки та санітарно-гігієнічними нормами;
- запуск підприємств з переробки промислових та побутових відходів у найбільших містах області;
- вирішення проблеми збору і утилізації побутового сміття у сільській місцевості;
- створення мережі діагностичних регулювальних пунктів та обладнання стаціонарних забруднювачів пилогазоуловлювальними установками;
- вжиття додаткових заходів для збереження біологічного різноманіття;
- виконання законодавчих актів з питань створення загальнодержавної екологічної мережі, розширення територій та розвитку об'єктів природно-заповідного фонду.

Визначальною складовою Концепції сталого розвитку Закарпатської області є формування регіонального господарського механізму, в основі якого повинна бути закладена соціально орієнтована економічна система ринкового типу.

Мальовничі краєвиди Закарпаття

ЕТАПИ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ

Основний принцип функціонування регіонального механізму еколого-економічного та соціального розвитку полягає в збалансованому управлінні розвитком регіону, раціональному використанні ресурсного потенціалу, стимулюванні охорони довкілля та відновлення його природних властивостей.

Базовим елементом господарського механізму регіонального розвитку є відносини власності та їх вдосконалення. Головне завдання регіональної влади у цій сфері - забезпечення рівних конкурентних умов для всіх форм власності. Визначальним критерієм оцінки ефективності тієї чи іншої форми власності в процесі її функціонування повинна бути економічна і соціальна результативність.

Стратегічним напрямом подальшого вдосконалення організаційних форм і структури відносин власності в регіоні є завершення великої приватизації. Вона має здійснюватися виключно в грошовій формі з механізмами залучення інвестицій у розвиток підприємств.

Регіональна соціально-економічна політика повинна передбачати застосування механізму банкрутства до підприємств, які протягом тривалого часу не можуть ліквідувати заборгованість перед Державним бюджетом і Пенсійним фондом.

Важливим сегментом ринку і ринкового механізму регулювання є конкурентне середовище. Забезпечення його функціонування та подальшого розвитку через сприяння в реалізації антимонопольного загальнодержавного механізму регулювання.

З цією метою важливими напрямками є:

- забезпечення ефективного контролю за недопущенням та попередженням порушень антимонопольного законодавства;
- сприяння суб'єктам господарювання, в першу чергу малого і середнього бізнесу, в доступі на існуючі ринки та створення організаційно-економічних умов для виходу нових суб'єктів господарювання на монополні ринки;
- захист інтересів підприємців та споживачів від неправомірних обмежень конкуренції та впливу негативного тіньового сектору економіки;

Історичний центр м. Ужгород

• стимулювання нарощування випуску товарів на підприємствах області, здатних ефективно конкурувати на ринках, де домінує продукція іноземних виробників.

Інституційно правовий сегмент регіонального господарського механізму відіграє виключно важливу роль у процесі усунення структурної деформації економіки, здійсненні ринкових перетворень. Ключовими завданнями регіональної влади в цій сфері будуть:

- ефективне проведення місцевими органами влади державної регулятивної політики з врахуванням регіональної специфіки;
- формування і забезпечення ефективного функціонування організаційного механізму рівних можливостей для всіх суб'єктів підприємницької діяльності;
- вдосконалення структури і, власне, діяльності інститутів корпоративної саморегуляції.

Міська ратуша м. Мукачево

До важливих завдань щодо управління державними корпоративними правами належить ліквідація і недопущення заборгованості перед бюджетом та Пенсійним фондом, виплата заробітної плати працівникам, досягнення показників, які передбачені відповідними регіональними програмами, залучення інвестицій, проведення реструктуризації чи реконструкції, забезпечення екологічної безпеки тощо.

Особливе місце в реалізації Концепції сталого розвитку Закарпаття посідає малий бізнес, який є найбільш демократичним інститутом ринкової економіки, що забезпечує значну частку валової доданої вартості і значну частку робочих місць.

Першочерговим завданням місцевої влади є сприяння створенню інфраструктури для обслуговування малого бізнесу, що включає: заснування, участь та пряме фінансування певних установ інфраструктури; соціальні замовлення; ваучерні програми (субсидіювання тренінгових чи освітніх курсів).

Усунення адміністративних бар'єрів шляхом: спрощення процедур надання приміщень в оренду та дозвільних документів; встановлення прозорого та справедливих порядку одержання дозволів на розміщення малих архітектурних форм; створення місцевих фондів гарантування кредитів; оприлюднення інформації про

комунальне майно, що може здаватися в оренду; організація відкритих тендерів на виконання замовлень місцевої влади.

Механізм фінансового забезпечення - ключовий елемент Концепції сталого розвитку області. Визначальна його функція - залучення та раціональне використання фінансово-кредитних та інвестиційних ресурсів.

Важливим напрямом діяльності регіональних владних структур є їх усебічна робота щодо формування сприятливого інвестиційного клімату в регіоні.

Реалізація Концепції сталого розвитку регіону передбачає ряд етапів. Враховуючи систему якісних і кількісних показників, які характеризують рівень розвитку економічних і соціальних процесів, можна виділити два етапи її реалізації.

Перший етап - відновлення докризового рівня валової доданої вартості, обсягів виробництва промислової та сільськогосподарської продукції. На цьому етапі процес виробництва буде здійснюватися переважно на екстенсивній основі. Враховуючи середньорічне зростання обсягів промислового виробництва на рівні 6-7 відсотків, досягнення рівня 1990 року реально можливе в 2005 році.

Другий етап характеризується переважно використанням інтенсивних факторів соціально-економічного розвитку. Першим із ієрархії пріоритетів на цьому етапі буде технічне переозброєння матеріального виробництва та невиробничої сфери. На цьому етапі в сукупність пріоритетів реально включатимуться соціальний розвиток і екологічне оздоровлення регіону, перехід до застосування переважно економічних механізмів регулювання соціально-економічних процесів, що є притаманним для цивілізованого соціально орієнтованого ринкового середовища. Початок другого етапу накладається на кінець першого і є його логічним продовженням.

Концепція сталого розвитку Закарпаття визначає довгострокову (20-30 років) перспективу еколого-економічного та соціального розвитку краю. Пріоритети, визначені Концепцією, будуть враховуватись у таких програмних документах:

- стратегічних програмах економічного та соціального розвитку області;
- програмах економічного та соціального розвитку області, що розроблятимуться на період повноважень новообраних органів місцевого самоврядування;
- щорічних програмах економічного і соціального розвитку області.

Заходи, які вживатимуться в області щодо реалізації Концепції сталого розвитку, залежатимуть також від прийняття Верховною Радою України Концепції сталого розвитку держави та відповідних законодавчих актів.

Над Концепцією працювали:

- методично-координаційна рада, створена спільним розпорядженням голови обласної ради та голови облдержадміністрації від 14.09.2001 р. № 45;
- робоча група з науковців області та спеціалістів Головного управління економіки облдержадміністрації, депутатів обласної ради;
- керівники та спеціалісти управлінні і відділів облдержадміністрації.

*З повним текстом Концепції сталого розвитку
Закарпаття можна ознайомитись
на сайті www.carpathia.gov.ua*

Найвища вершина України - гора Говерла

ГЕНЕРАЛЬНЕ КОНСУЛЬСТВО СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ
В ЗАКАРПАТСЬКІЙ, ЛЬВІВСЬКІЙ, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ,
ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ТА ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТЯХ

ЛУКАЧОВІЧ

Антон

Генеральний консул

м. Ужгород, вул. Локоти, 4,
тел.: (0312) 61-36-66, 61-34-95, факс: 61-25-40
E-mail: gkuzhorod@utel.net.ua

Народився у 1958 році в Словаччині.

У 1981 р. закінчив економічний університет у Братиславі.

З 1984 р. працює у закордонній службі.

Протягом 1984-1989 рр. працював у кооперативному підприємстві із закордонної торгівлі "Інтеркооп", м. Братислава.

У 1990-1992 рр. - робота в торговому представництві Чехословацької Федеративної Республіки в Москві.

З 1993 р. - на дипломатичній службі МЗС Словацької Республіки, Посольство СР у Москві.

З 1995 р. - консул Посольства Словацької Республіки в Загребі.

З травня 2005 р. - генеральний консул Словацької Республіки в Ужгороді.

Володіє чотирма іноземними мовами.

Одружений, виховує доньку Ленку (1982 р. н.), дружина Богуслава - дипломат.

Генеральне консульство Словаччини відкрито в 2000 р. Мета створення - правозахист громадян Словаччини, всебічний розвиток відносин між Україною і Словаччиною з поглибленою увагою до дружніх стосунків між східними словацькими областями та західними українськими; оформлення віз; розвиток співпраці в галузі культури, науки, освіти, а також підтримка словацьких громадських організацій на Закарпатті.

Генеральне консульство приділяє велику увагу програмі транскордонного співробітництва "Розвиток Карпатського Єврорегіону", яка включає прикордонні області України, Словаччини, Румунії, Польщі, Угорщини.

Україна належить до тих країн, які є найважливішими економічними партнерами Словаччини щодо потужності ринку, а також значних можливостей підприємницької діяльності словацьких експортерів, інвесторів. Вона й донині залишається важливим поставальником стратегічних мінеральних копалин для Словаччини. Варто зазначити такий факт: якщо взаємний зовнішньоторговельний обіг Словацької Республіки та України впродовж 2000-2002 рр. становив лише 340 млн дол. США, то в 2003 р. він уже зріс до

455 млн дол. Динаміка товарообігу спостерігалася також у 2004 р., досягнувши показника 710 млн доларів.

Конкретним проявом зацікавленості Словаччини українським ринком є відкриття в лютому 2002 р. Торговельно-економічного відділення Генерального консульства Словацької Республіки в Ужгороді.

Словацька сторона позитивно оцінює те, що спільні зусилля вже, у відносно короткий час, проявилися в розширенні можливостей та підвищенні рівня взаємної торгівлі. Так, наприклад, якщо товарообіг між Словаччиною і Закарпаттям за 1998-2001 рр. становив усього 20 млн дол. США, то в 2002 р. досяг уже понад 26 млн дол., в 2003 р. - 43 млн дол., а в 2004 р. перевищив 62 млн дол. Отже, у 2004 р. взаємний товарообіг зріс, у порівнянні з попереднім роком, на 45%.

Торговельно-економічне відділення Генерального консульства Словацької Республіки в Ужгороді є надійним партнером словацьких та українських підприємців, організатором їх ділових зустрічей, координатором взаємовигідної співпраці.

За підтримки Генерального консульства в Ужгороді створено спеціалізовану загальноосвітню школу I-III ступенів з українською та словацькою мовами навчання, в якій викладають педагоги зі Словаччини.

Для зручності громадян Генеральним консульством уперше в Україні запроваджено запис громадян для подачі візових документів за допомогою мобільного зв'язку: 8 (050) 188-85-96, 8 (050) 188-86-38.

Зустріч словацького єврокомісара Я. Фігела з українським віце-прем'єром з євроінтеграції О. Рибачуком (Ужгород, 2005 р.)

ГЕНЕРАЛЬНЕ КОНСУЛЬСТВО УГОРСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ
В ЗАКАРПАТСЬКІЙ, ЛЬВІВСЬКІЙ,
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ ТА ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТЯХ

СІКЛАВАРИ

Вілмош

Генеральний консул

88000, м. Ужгород, вул. Висока, 60,
тел.: (0312) 61-40-89, факс: (03122) 362-27
www.konzulatus.uz.ua

Народився 25 вересня 1954 року в м. Будапешт.
У 1973 р. закінчив технікум машинобудування,
у 1979 р. - Університет економіки в Будапешті.

Протягом 1979-1983 рр. працював у МЗС Угорщини
на посаді референта у справах Балканських країн.

З 1983 р. по 1988 р. - третій секретар Посольства
Угорської Республіки в м. Софії.

У 1988-1991 рр. - референт у справах Балканських
країн МЗС Угорщини.

Упродовж 1991-1995 рр. - заступник посла Угорської
Республіки в м. Софії у ранзі радника.

У 1995-1997 рр. - заступник начальника головного
управління у справах Балканських країн МЗС Угорщини.

З 1997 р. по 2002 р. - заступник посла Угорської
Республіки в м. Софії у ранзі радника.

У 2002-2005 рр. - заступник начальника Головного
управління у справах Балканських країн МЗС Угорщини
у рангах надзвичайного посла та уповноваженого
міністра.

Неодноразово був спостерігачем від ОБСЄ за про-
цесом виборів у Боснії-Герцоговині, Болгарії.

Голова Незалежної профспілки працівників МЗС Угор-
ської Республіки.

Володіє російською, англійською, болгарською мо-
вами. Одружений, має двох синів-студентів.

У 1991 р. Угорська Республіка відкрила своє дипло-
матичне представництво в м. Ужгород у ранзі консуль-
ства. У зв'язку з розширенням консульського округу
у 1992 р. установа підвищена до рангу Генерального
консульства. Консульський округ Генерального кон-
сульства в м. Ужгороді нині охоплює 4 західні області
України: Львівську, Івано-Франківську, Чернівецьку та
Закарпатську.

Генеральне консульство має консульські бюро в
м. Ужгород, а з 2001 р. - і в м. Берегово.

Після вступу 1 травня 2004 року Угорської Республіки
у Європейський Союз завдання Генерального консуль-
ства розширилися. Членство у Європейському Союзі
спонукає бути готовими і до правозахисту громадян
європейської спільноти.

Завдання Генерального консульства:

- Правозахист громадян Угорщини.
- Підтримка процесів транскордонного співробітництва.
- Підтримка процесів економічного та прикордонного співробітництва.
- Підтримка співробітництва в галузі культури, освіти.
- Підтримка регіональної співпраці.
- Підтримка зв'язків міст-побратимів.
- Спостереження за станом справ нацменшин.

За кордоном громадяни Угорщини перебувають під
захистом Угорської Республіки (абзац 3, § 69 Консти-
туції), але в той же час вони повинні дотримуватися
законодавства, правил, звичаїв країни перебування.

Угорські консули надають допомогу і підтримку гро-
мадянам Угорщини з питань:

- допомагають у повідомленні родичів, у випадках,
коли особі здійснити це самостійно перешкоджають,
надають інформацію про суть місцевих процедурних
дій при нещасному випадку, в інших надзвичайних си-
туаціях, при народженні, одруженні, у випадку смерті;
- надають поради щодо переказу коштів, необхідних
для повернення додому;
- надають поради щодо знайдення адвоката, нота-
ріуса, перекладача та отримання медичної допомоги;
- підтримують зв'язки із затриманими угорськими гро-
мадянами, надають допомогу відповідно до специфіки
місцевого законодавства, вживають заходів щодо на-
дання угорських проїзних документів взамін втрачених.

Прийом представника МЗС Угорщини
в Генеральному консульстві (м. Ужгород, 2005 р.)

ЗАКАРПАТСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТОВАРИСТВО РОСІЙСЬКОЇ КУЛЬТУРИ "РУССКИЙ ДОМ"

РОМАНОВА

Тетяна

Голова товариства

88000, м. Ужгород, вул. Благоєва, 14/20,
тел.: (0312) 63-92-20

Народилася 23 липня 1952 року в м. Ужгороді.
Закінчила Ужгородське художнє училище, академію мистецтв у м. Ленінграді.

Крім картин, пише вірші, музику, виконує власні романси. У 2002 р. вийшла книга лірики під назвою "Je T'aime", CD-диск з власними романсами.

Виставки картин Тетяни Романової проходили в багатьох країнах світу, зокрема в Угорщині, Австрії, Німеччині, Швейцарії, Франції.

Останні два роки прожила в Парижі, де писала портрети видатних діячів Франції. Її картини знаходяться в багатьох музеях Європи і приватних колекціях, зокрема картина "Красная смородина" - в Букенгемському палаці у королеви Англії - Єлизавети II (Тетяна Романова має письмову подяку від її Королівської Величності), картина під назвою "Quand Paris dort..." (Des fleurs pour la France) знаходиться в мерії Парижа.

У багатьох паризьких церквах і навіть самому Собору Паризької Богоматері "Нотр-дам де Парі" знаходяться ікони, виконані Тетяною Романовою. "Вони є символом духовного єднання між усіма людьми світу," - говорить художниця. Де б не проходили виставки, Тетяна Романова завжди лишає цьому місту в подарунок крапельку свого серця - чи то ікону, чи картину.

"Уся моя діяльність спрямована на зміцнення престижу моєї Батьківщини. У мене, як у митця і творчої людини, є унікальна можливість впливати на формування думки про нашу країну і ставлення до неї у світі".

Закарпатське обласне товариство російської культури "Русский Дом" створене в 1992 р. Мета його діяльності - пропаганда та утвердження російської культури, мови, історії, культурологічна та просвітницька робота, формування міжетнічної злагоди в краї.

До складу товариства входять Мукачівське (голова - Мойсей Раїса Андріївна), Береговецьке (голова - Разгулов Валерій Михайлович) та Виноградівське (голова - Гуров Іван Васильович) міські товариства російської культури "Русский Дом".

"Русский Дом" об'єднує людей різних національностей, які люблять, шанують, бережуть "руський" дух

і "руську" душу, культуру. Існуючи в багатонаціональному Закарпатті, "Русский Дом" дбає про зміцнення і примноження культури в рідному краї, використовуючи при цьому різноманітні форми та напрями роботи.

Завдяки зусиллям товариства були організовані концерти хору "Кантус" у м. Перм (Росія), ювілейні вечори С. Єсеніна, О. Блока, К. Симонова, М. Гоголя, О. Пушкіна та ін.

За сприяння товариства учні міст Ужгорода, Мукачева, Берегове, Виноградова беруть участь у щорічних регіональних пушкінських конкурсах, що проводяться у м. Львові, та постійно займають призові місця.

У м. Мукачево при товаристві створено хор, який є учасником багатьох масових заходів міста та області. У 2002 р. хор став дипломантом першого фестивалю культур національних меншин Закарпаття.

Останнім часом у діяльності товариства визначився новий напрям роботи - науковий. Група вчених, яка входить до складу товариства, провела дослідження "Росіяни в етнічній структурі Закарпаття". На цю тему були зроблені повідомлення на конференціях у містах Ужгороді та Києві, проведений науковий симпозіум "Українсько-російські відносини в контексті європейського співробітництва". Товариство тісно співпрацює з органами влади та місцевого самоврядування.

Вечір російського романсу, присвячений дню народження О.С. Пушкіна (м. Ужгород, 2005 р.)

РУСИНСЬКЕ НАУКОВО-ОСВІТНЄ ТОВАРИСТВО

МАКАРА
Микола Петрович
 Голова товариства

88000, м. Ужгород, пл. Народна, 4,
 тел.: (0312) 23-41-71

Народився 18 грудня 1934 року в с. Дубриничі Перечинського району Закарпатської області.

У 1957 р. закінчив історичний факультет Ужгородського державного університету. Кандидат історичних наук, доцент.

Опублікував понад 270 наукових, науково-популярних праць, у тому числі 5 монографій, окремих розділів, статей у збірниках наукових праць, періодичних виданнях. З 1997 р. розробляє проблематику русинства. Опубліковано понад десять науково-публіцистичних матеріалів.

Русинське науково-освітнє товариство (РНОТ) створено у 1997 р. на установчих зборах представників русинської інтелігенції Ужгорода та інших міст Закарпаття, об'єднує понад 100 членів.

Завдання товариства - об'єднати, науково обґрунтувати і спрямувати в єдине русло потенційні можливості закарпатських і зарубіжних істориків, економістів, етнологів, етнополітиків, лінгвістів, літературознавців, соціологів, краєзнавців, богословів, журналістів та представників інших галузей, які досліджують русинську проблематику.

Для науковців товариства першочерговим завданням є домогтися створення політико-правових засад для визнання, відродження і розвитку русинського етносу, його соціально-економічних, культурно-освітніх і духовних традицій.

Науково-освітня діяльність товариства розпочалася з виявлення й аналізу письмових джерел (указів, урядових постанов, міжнародних та міждержавних угод різних періодів, статистичних і демографічних матеріалів, монографічних досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців).

У перші роки існування було розпочато проведення тематичних семінарів в Ужгороді, Мукачеві, Сваляві, до роботи яких залучалися відомі науковці-історики, лінгвісти, економісти, правники - доктори і кандидати наук Михайло Болдижар, Петро Лизанець, Іван Мигович, Іван Кривський, Людвиг Філіп, Михайло Алмашій, Петро Годьмаш та інші.

Одночасно під егідою товариства і поза ним розпочалася мововпорядкувальна робота. Зі своїми проектами граматики, словників русинської мови заявили про себе о. Димитрій (Сидор), Ігор Керча, Юрій Чорі, Петро Лизанець та інші. На шляху до кодифікації русинської мови ці праці по-діловому обговорювалися, аналізувалися. У процесі роботи визріла ідея об'єднання русинськомовних письменників. Заступник голови РНОТ Володимир Фединишинець нещодавно став лауреатом Міжнародної літературної премії імені О. Духновича.

Русинське науково-освітнє товариство здійснює активні інформаційні зв'язки з Карпаторусинським дослідним центром США, Інститутами русиністики в Будапешті, Пряшеві, Празі. Підтримує виважені стосунки з органами влади та місцевого самоврядування.

Для товариства і надалі актуальними залишаються завдання засобами усного і друкованого слова відновлювати історичну пам'ять русинського народу, зберігати й розвивати його самобутню етнічну культуру, мову, автентичну фольклорну спадщину; формувати національну самосвідомість русинів, захищати їх права, підвищувати роль і місце серед інших етносів регіону і країни в цілому.

Пріоритетним напрямом діяльності товариства залишається збір, систематизація і наукова обробка матеріалів з питань матеріальної і духовної культури русинів, їх етногенезу, мовотворення, фольклору, літературного життя, світських і культових обрядів, звичаїв.

Члени товариства виступають з доповідями на різних науково-практичних конференціях, презентаціях, "круглих столах", у ЗМІ. Свої праці публікують в енциклопедіях, наукових збірниках, брошурах, обласних, центральних і зарубіжних часописах. Число таких публікацій дедалі зростає.

Русинське науково-освітнє товариство видає науково-популярний збірник "Руснацький Світ". Вийшло три випуски у чотирьох книгах.

ТОВАРИСТВО ВІРМЕНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ЗАКАРПАТТЯ "АРАРАТ"

НІКОГОСЯН
Сергій Сенікеримович
Голова товариства

*88009, м. Ужгород,
вул. Генерала Свободи, 5/1,
тел.: (0312) 66-47-35*

Товариство вірменської культури Закарпаття "Арарат" засноване рішенням Зборів представників вірменської діаспори в Закарпатській області 26 жовтня 1996 року.

Метою товариства є збереження і розвиток національної культури, мови і традицій вірмен, які мешкають на Закарпатті, сприяння освіти на рідній мові, забезпечення прав вірмен, формування національної самосвідомості.

Товариство підтримує постійний зв'язок із Посольством Вірменії в Україні, активно співпрацює з вірменською громадою Угорщини. Підписані Угоди про наміри співпраці з вірменськими організаціями Угорщини, Німеччини, Австрії.

За роки свого існування товариство провело різноманітні заходи. У травні 1997 р. спільними зусиллями товариства та представників Ужгородського художнього коледжу проведено конференцію, присвячену 140-річчю від дня народження одного з відомих митців Європи Шимона Голлоші - вірмена за національністю.

Уперше за межами Вірменії було створено струнний квартет (у його складі немає жодного вірмена), який 23 квітня 1998 року у великій залі обласної філармонії на концерті, присвяченому ювілею композитора, виконував народні мелодії в обробці Комітаса.

Знято 10 документальних фільмів (співавтор - Сергій Нікогосян), присвячених життю і діяльності вірмен Закарпаття, три з яких - лауреати всеукраїнських і міжнародних фестивалів.

29 листопада 1998 року в залі музичної школи № 1 м. Ужгорода було проведено концерт, присвячений 2780-річчю міста Єреван.

Проведено п'ять виставок народного майстра живопису Вірменії Мальвіни Балог, одну з них - у м. Ниредьгаза (Угорщина). Видано книгу "Зажгите свечи" (автор - С. Нікогосян), присвячену М. Балог.

У 1999 р. в школі № 8 м. Ужгорода відкрито вірменську недільну школу, де навчаються 37 учнів, серед яких, крім вірмен, українці, росіяни, поляки. Директором і вчителем вірменської мови і літератури працює Рузанна Варданян. Вона разом із студенткою УжНУ

Ані Нікогосян за підтримки товариства вперше в Україні підготували вірменсько-українсько-російський словник для вірменських недільних шкіл.

У квітні 2001 року проведена виставка картин вірменських митців і концерт, присвячений 1700-річчю прийняття Вірменією християнства.

У квітні 2003 року спільно з Ужгородським музичним училищем ім. Д. Задора у великій залі філармонії м. Ужгорода відбулися урочистості і великий концерт, присвячені 100-річчю від дня народження Арама Хачатуряна, у яких узяв участь Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Вірменія в Україні Грач Сілванян.

У червні 2004 року товариство відзначило 75-річчя з дня народження екс-чемпіона світу із шахів Тіграна Петросяна. Цей рік Світова шахова федерація оголосила роком Петросяна. Переможців турніру медалями і цінними подарунками нагородив Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Вірменія в Україні Армен Хачатрян.

24 квітня 2005 року вірменський народ відзначав день пам'яті жертв геноциду вірмен Османською Туреччиною. Товариство цю подію відзначило літургією в Кафедральному соборі м. Ужгорода, видало книгу С. Нікогосяна "Стон душі".

Разом з Алексом Аванесяном - керівником вірменських громадських організацій Європи

ТОВАРИСТВО ПОЛЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ЗАКАРПАТТЯ

ВАКАРОВА
Галина Володимирівна
Голова товариства

88000, м. Ужгород, вул. Кошицька, 7,
тел.: (03122) 4-34-77
E-mail: sneg@mail.uzhgorod.ua

Народилася 17 липня 1951 року в м. Мостиськ Львівської області в польській родині.

У 1974 р. закінчила лікувальний факультет Львівського державного медичного інституту.

Обласний сексопатолог обласної лікарні м. Ужгорода.

Член Української асоціації планування сім'ї, Української асоціації сексологів і андрологів, Євроазіатської асоціації сексопатологів.

Одружена, чоловік - еколог; діти - лікарі: син - психіатр, дочка - отоларинголог.

З 1995 р. - засновник і голова ТПКЗ, член правління Федерації польських організацій в Україні.

Товариство польської культури Закарпаття (ТПКЗ) засновано у 1995 р. з ініціативи групи ужгородських лікарів польського походження. Організація має обласний статус і налічує 45 членів. Польська меншина не має місць компактного проживання на Закарпатті й "розпорошена" по території області, члени товариства проживають у містах Ужгороді, Мукачевому та Перечині. Це, в основному, представники інтелігенції - лікарі, педагоги, науковці та службовці.

Одним із головних напрямів своєї діяльності ТПКЗ вважає пробудження національної свідомості польського населення Закарпаття, збереження і розвиток рідної мови, культури, традицій і звичаїв. Доброю традицією стало спільне відзначення національних і народних свят, активна участь у культурних заходах, що проводяться в рамках товариства та всієї області.

Товариство є членом і активно співпрацює з Федерацією польських організацій в Україні (Львів - Київ).

З 1999 р. на базі Ужгородської ЗОШ № 5 функціонує польська суботньо-недільна школа при ТПКЗ, якій у квітні 2003 р. було присвоєно ім'я відомого польського філософа-гуманіста Юзефа Тишнера. У школі, крім дітей членів ТПКЗ, навчаються польській мові та літературі, географії та історії Польщі ті, хто бажає вивчити польську мову, в тому числі й дорослі. Нині школа налічує 115 учнів. І польська суботньо-недільна школа, і ТПКЗ мають власні бібліотеки літератури польською мовою, значна частина якої була

отримана в дар від польського міста Ярослав. З самого початку заняття проводять учителі польської мови з м. Санок Підкарпатського воєводства Польщі, і польська громада має всі підстави пишатися високим рівнем підготовки учнів. Гордістю школи є випускники, які здобувають вищу освіту у вищих навчальних закладах Польщі. Щоліта групи школярів безкоштовно оздоровлюються в літніх таборах Польщі. Реалізуються цікаві культурно-просвітницькі програми, в рамках яких молодь здійснює поїздки в сусідню Польщу та приймає польських гостей у себе на Закарпатті.

При товаристві діє медична секція "Коло лікарське", яка підтримує контакти із зарубіжними колегами, є ініціатором і організатором міжнародних наукових конференцій, було ініціатором підписання угоди про співпрацю між УжНУ та Слезькою медичною академією (м. Катовіце, Польща).

Товариство активно співпрацює з організацією "Вспулнота Польська" (польська організація, яка опікується закордонними поляками), й за її підтримки було проведено багато цікавих культурно-просвітницьких акцій.

ТПКЗ багато працює для зміцнення культурних зв'язків Закарпаття з сусіднім Підкарпатським воєводством, що було відзначено на міжнародній конференції, яку наприкінці травня 2005 р. ТПКЗ провело в рамках реалізації програми, присвяченої 10-річчю товариства.

Польська суботньо-недільна школа, м. Ужгород

УЖГОРОДСЬКИЙ ПРЕС-КЛУБ РЕФОРМ

БРЕЗА
Ірина Юрївна
 Голова клубу

88000, м. Ужгород, вул. Кошицька, 30/6,
 тел.: (03122) 3-41-10 E-mail: pressclub@uzh.ukrtel.net
uzhgorod@cure.org.ua <http://www.uzhgorod.cure.org.ua>

Народилася 27 червня 1976 року в м. Ужгород.

Закінчила Ужгородський державний університет, факультет романо-германської філології (1993 р.), аспірантуру УжНУ, спеціальність "Загальне мовознавство" (2004 р.). Працювала в газетах "Молодь Закарпаття - реформа", "Фест", кореспондентом обласної держтелерадіокомпанії.

З 2000 р. - координатор освітніх програм Ужгородського прес-клубу реформ, з червня 2004 р. - голова Ужгородського прес-клубу реформ.

Викладала німецьку мову в лінгвістичному центрі "ЛІК" та на кафедрі іноземних мов УжНУ (1999-2000 рр.). Стипендіат програми для молодих журналістів "Journalisten International" DAAD 2002 р., Берлін. Автор наукових статей про мову ЗМІ, зарубіжні ЗМІ.

Одружена, виховує сина.

Ужгородський прес-клуб реформ (створений у 1999 р.) є прес-клубом Українського освітнього центру реформ і діє на засадах незалежного журналістського клубу. Головні напрями діяльності організації: інформування громадськості про суспільні процеси, сприяння суспільній обізнаності щодо важливих проблем сьогодення, інформаційна підтримка економічних, соціальних і політичних перетворень в Україні, сприяння розвитку вільної та незалежної журналістики в Закарпатті. Щотижня в прес-клубі відбуваються засідання та прес-конференції з українськими та іноземними державними діячами, економістами, науковцями та підприємцями; тренінги для журналістів з окремих питань економіки, журналістики та права; інформаційні шоу, презентації нових видань, фотовиставки тощо, публікації про які з'являються в обласній пресі, готуються передачі на обласному ТБ та радіо.

Гості прес-клубу - відомі люди краю та України в громадському та суспільно-політичному житті, зірки шоу-бізнесу, науковці, творчі особистості. За шість років роботи організації в прес-клубі презентували свої твори письменниця Г. Малик, професор М. Тиводар, історик Р. Офіцинський, мистецтвознавець М. Сирхан та багато інших, побували відомі журналісти

С. Рахманін, В. Мостовий, кореспонденти закордонних видань. Закарпатські журналісти познайомилися у прес-клубі з послом США в Україні Карлосом Паскуалем, співаками Русланою та В. Меладзе, гуртом "Таліта Кум". Економічні питання обговорювали з В. Пинзеником, О. Кужель, М. Каламуняк, представниками малого та середнього бізнесу, з багатьма народними депутатами та політиками.

У прес-клубі регулярно проходять семінари для НДО у роботі зі ЗМІ від гуманітарного консорціуму "Генеца" (м. Львів), Української освітньої програми ринкових реформ (м. Київ), Winrock International тощо. Презентували свою діяльність Посольство США, Карпатський фонд, Творчий Центр "Каунтерпарт", Міжнародний фонд "Відродження", інформаційним партнером-представником якого на Закарпатті є прес-клуб.

З 2002 р. у прес-клубі реалізовано проекти для журналістів, підтриманих Посольством США в Україні: "Центр юридичних консультацій для закарпатських ЗМІ", "Забезпечення відкритості та прозорості виборчого процесу на президентських виборах 2004 року", "Інформування громадськості про перебіг виборів - 2004". З липня 2005 р. у прес-клубі відкрито Незалежний громадський прес-центр "Закарпатський вибір - 2006", де журналісти можуть отримати вичерпну інформацію про політичні партії та блоки, зустрітися з учасниками виборчого процесу України та області.

На одному з медіа-заходів клубу

ЗАКАРПАТТЯ СЬОГОДНІ

ЗАКАРПАТСЬКА ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВА ПАЛАТА

КОВЧАР
Отто Олександрович
Президент палати

88015, м. Ужгород, вул. Грушевського, 62,
тел.: (0312) 66-22-14, тел./факс: 66-94-99
E-mail: tpp@tpp.uzhgorod.ua www.tpp.uzhgorod.ua

Народився 22 червня 1959 року в с. Тросник Виноградівського району.

У 1986 р. закінчив Ужгородський державний університет, здобувши фах економіста. У 1989 р. із відзнакою закінчив факультет зовнішньоекономічних зв'язків Всесоюзного інституту ПК ФБУ Мінфіну СРСР у м. Москві.

З 1977 р. по 1994 р. працював на різних посадах у системі Міністерства фінансів СРСР та Міністерства фінансів України. З 1994 р. по 1998 р. - начальник Закарпатського обласного управління зовнішньоекономічних зв'язків Міністерства зовнішньоекономічних зв'язків і торгівлі України. З 1998 р. по 2000 р. - керівник торгово-економічної місії у складі Посольства України в Словаччій Республіці. За особистий внесок у розвиток двосторонніх торгово-економічних зв'язків між Україною та Словаччиною нагороджений золотою медаллю ТПП Словачької Республіки.

З 2000 р. працює в системі ТПП України, нині обіймає посаду президента Закарпатської торгово-промислової палати, член Ради Торгово-промислової палати України.

З 2004 р. - голова Української частини Українсько-словацької ділової ради.

Володіє 8 іноземними мовами.

Нагороджений Почесною відзнакою ТПП України "Золотий знак - Меркурій" за вагомий внесок у розбудову палати.

Одружений. Дружина - Сергієнко Тетяна Степанівна - кандидат історичних наук, викладач УжНУ. Виховують сина Романа та дочку Корнелію.

Закарпатська торгово-промислова палата - недержавна неприбуткова самоврядна організація, що об'єднує юридичних осіб та громадян України, зареєстрованих як підприємці, та їх об'єднання, які створені і діють відповідно до законодавства України.

Закарпатська ТПП тісно співпрацює з центральними і місцевими органами влади, іноземними посольствами, їх торгово-економічними підрозділами, акредитованими в Україні, та посольствами і торгово-економічними

місіями України за кордоном, іншими державними і недержавними структурами. На сьогодні кількість членів Закарпатської ТПП становить понад 200.

Члени палати презентують практично всі сфери діяльності регіону: промисловість, аграрний сектор, банківську та страхову сферу, туристичну галузь, транспортно-експедиційну діяльність тощо.

Палатою укладено понад 50 угод про співпрацю з регіональними палатами зарубіжних країн, у т. ч. з країнами Карпатського Євросоюзу.

Зовнішньоекономічна діяльність Закарпатської ТПП спрямовується в першу чергу на розвиток економічних, науково-технічних і торговельних зв'язків підприємств регіону і, зокрема, членів палати, із закордонними діловими колами за такими основними напрямками:

- співробітництво із зарубіжними торгово-промисловими палатами та міжнародними організаціями;
- розвиток співробітництва з іноземними посольствами та торговельними місіями в Україні, а також посольствами і торговельно-економічними місіями України за кордоном;

- прийом зарубіжних делегацій та проведення міжнародних заходів в Україні;

- організація виїздів українських бізнесових кіл на виставки та ділові зустрічі за кордон;

- проведення презентацій закордонних фірм у Закарпатській ТПП, а також представлення та презентація продукції українських підприємств за кордоном.

У рамках заходів, що проводяться палатою, традиційними є проведення Міжнародних контактних днів.

Пріоритетні напрями діяльності Закарпатської ТПП визначені нагальною потребою створення сприятливих умов для підприємницької і зовнішньоекономічної діяльності в регіоні, надання підприємствам та організаціям області комплексу послуг із встановлення виробничих, промислових, науково-технічних і торговельних зв'язків в Україні і за кордоном, сприяння розвитку та поглибленню взаємовигідної співпраці закарпатських підприємств з діловими колами інших регіонів України, близького та далекого зарубіжжя.

ТОВ "ЕДЕЛЬВЕЙС - ЛЕГО"

БАСАРАБ
Петро Михайлович
Директор

89600, м. Мукачево, вул. Комунарів, 15,
тел.: (03131) 2-31-18, 2-14-65
E-mail: info@edelvf.mukachevo.net

Народився 21 січня 1947 року в с. Клячаново Мукачівського району.

Закінчив Донецьке професійне училище, Виноградівський політехнікум, Київський інститут легкої промисловості, за фахом - інженер-механік.

У 1982-1987 рр. - головний інженер житлово-комунального управління, у 1987-1992 рр. - директор будівельної організації житлово-комунального управління.

З 1992 р. по 2000 р. - голова правління ЗАТ "Едельвейс". З 2000 р. - директор ТОВ "Едельвейс - Лего".

Нагороджений міжнародною премією "Кришталевий Лицар" (1997 р., Швейцарія), медаллю Закарпатської облдержадміністрації "Кращий роботодавець області" (1999 р., 2000 р.). Лауреат відзнак ЦК галузевих профспілок.

Президент Українсько-польської секції та член Ради Закарпатської торгово-промислової палати.

Академік Української технологічної академії (1996 р.).

Заслужений працівник легкої промисловості України (2003 р.). Депутат Закарпатської обласної ради.

Товариство з обмеженою відповідальністю "Едельвейс - Лего" створено на основі фабрики художніх виробів, підприємства широкого профілю, що виготовляло швейні вироби дитячого та дорослого асортименту, керамічні вироби, валізи-дипломати, сувеніри, мішки поліетиленові, столярні вироби та іншу продукцію.

З часом сувенірний цех і цех з виготовлення продукції з поліетилену виділились в окремі малі підприємства.

З переходом на ринкові відносини фірмою було розпочато пошук нових партнерів, і наприкінці 1994 р. розпочалося співробітництво з німецькою фірмою "Le go Bekleidung swerke".

За рахунок отриманих інвестицій на суму 1,8 млн грн поновлено парк обладнання настільними агрегатами "BALMEWERKE", "YFSTEMA", пресами дублювання "KAINEGIESER", швейними машинками "JUKI", "DURKORPFF", "TEXTIMA", що дозволило впровадити нові прогресивні технології пошиття виробів, які відповідають світовому рівню якості.

ТОВ "Едельвейс - Лего" спеціалізується з пошиття

жіночих блуз, спідниць, брюк і костюмів з давальницької сировини іноземного замовника, виготовляючи щомісячно по 80-100 тис. одиниць виробів 60-70 моделей. Вироби підприємства реалізуються замовниками в більшості країн Європи та на всіх континентах.

Обсяг випуску продукції для фірми "Лего Беклайдунгсверге" зріс від 381 тис. одиниць у 1996 р. до 1,1 млн одиниць у 2003 р., тобто майже втричі. Це свідчить про те, що впродовж 10 років ТОВ "Едельвейс - Лего" є надійним партнером, здатним виробляти конкурентоспроможну продукцію, нарощувати обсяги виробництва, освоювати нові передові технології, своєчасно виконувати замовлення, забезпечувати стабільну роботу, досягати високих техніко-економічних показників діяльності. Цілком закономірним стало відкриття філій та нових цехів у м. Берегове, селах Великі Лучки та Іванівці Мукачівського району.

Понад 600 працівників підприємства забезпечені належними умовами праці, оздоровлюються за рахунок підприємства, мають інші соціальні пільги та гарантії.

ТОВ "Едельвейс - Лего" неодноразово відзначалося ЦК галузевих профспілок України, визнавалося Закарпатською обласною державною адміністрацією як "Кращий роботодавець області" (1999 р., 2000 р., 2002 р.).

Наприкінці 2004 р. продукція ТОВ "Едельвейс - Лего" в конкурсі "Бізнес-Олімп" визнана "Золотою торговою маркою".

ЗАТ ФІРМА "НАФТОГАЗБУД" БУДІВЕЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ № 21

ДАЦЬ
Михайло Іванович
Начальник управління

88000, м. Ужгород, вул. Урожайна, 28-а,
тел.: (0312) 66-04-16, факс: 66-05-16
E-mail: bud21@utel.net.ua

Історія колективу Будівельного управління № 21 розпочалася 2 липня 1973 року, коли на базі госпрозрахункової дільниці виробничого об'єднання "Укргазбуд" було створено будівельне управління. Необхідність створення такої структурної будівельної одиниці в м. Ужгороді виникла у зв'язку з будівництвом заводу газової апаратури та другої черги компресорної станції в м. Ужгороді.

У 1973-1974 рр. було збудовано перший об'єкт - компресорну станцію в м. Ужгороді на газопроводі Долина - Ужгород - Держкордон СРСР - ЧССР потужністю 60 тис. кВт.

Протягом 1973-1983 рр. силами управління побудовано пускові комплекси цехів Ужгородського експериментального заводу газотранспортних турбоустановок. Тоді управління входило до складу союзного міністерства "Міннафтогазбуд СРСР" і будувало наземні споруди та виконувало спеціальні роботи з ізоляції газо- та нафтопродуктопроводів на всій території колишнього СРСР, у 1978-1990 рр. брало участь у будівництві експортних газопроводів "Союз", "Уренгой - Помари - Ужгород", "Прогрес".

У 1987 р. силами колективу була збудована база управління з адміністративною спорудою та допоміжними приміщеннями (ремонтна майстерня, сучасний бетонний вузол, складські приміщення та їдальня).

За період становлення нашої держави багато змін відбулося в економіці, світогляді людей на важкому, але необхідному шляху ринкових перетворень. Ці перетворення позначилися і на колективі управління. У січні 1988 р. організація стала госпрозрахунковою, у жовтні 1992 р. ввійшла до складу орендної будівельно-монтажної фірми "Нафтогазбуд". З грудня 1993 р. Будівельне управління № 21 є структурним підрозділом ЗАТ фірми "Нафтогазбуд".

Поле діяльності будівельного управління поширюється на:

- будівництво нафтогазотрубопроводів;
 - будівництво компресорних та нафтоперекачувальних станцій;
 - будівництво ліній електропередач 0,4-10 кВт та електрохімзахист;
 - житлове будівництво;
 - будівництво тепломереж, водогонів і водозаборів.
- Зберігши 30-річний профіль, управління нині виконує:
- ремонт нафтопроводів, газопроводів;
 - облаштування газових родовищ;
 - земляні, зварювальні та ізоляційні роботи в польових умовах;
 - а також виготовляє металеві, бетонні та залізобетонні конструкції; проводить лабораторні випробування і заміри у своїй ліцензованій лабораторії.

У 2004 р. Будівельне управління № 21 виграло міжнародний тендер з реконструкції системи водопостачання м. Львова, що фінансується Європейським Союзом.

Пошуки шляхів удосконалення технології будівництва, підвищення якості будівництва, модернізація діючої техніки та обладнання, а також постійна турбота про своїх працівників - ці питання були в центрі уваги керівництва та технічних працівників протягом усього часу існування Будівельного управління № 21.

У 2004 р. управління сертифіковане Міжнародним технічним товариством БЮРО ВЕРІТАС у Системі менеджменту якості, що відповідає вимогам стандартів серії ISO 9001-2000.

До основних об'єктів, побудованих за участю Будівельного управління № 21, належать:

ПІДПРИЄМСТВА

Завод "Турбогаз" - 1973-1984 рр.
Комплекс ПТУ з гуртожитками - 1981 р.

КОМПРЕСОРНІ СТАНЦІЇ

КС Ужгород - 1974-1978 рр.
КС Росош - II черга - 1980 р.
КС Голятинська - 1991 р.
АГНКС Свалява - 1994 р.
Техпереозброєння КС Ужгород - 2001 р.

НАСОСНІ СТАНЦІЇ ТА РЕЗЕРВУАРНІ ПАРКИ

Об'єкт 243 ТР; 1 "а", 19;
площадки 1/1; 2/1;
житловий комплекс - 1979-1988 рр.
НПС "Августовка" - 1984 р.
Розширення резервуарного парку
ЛВДС - 1995 р.
Реконструкція резервуарного парку
НПС Карпати - 1995 р.
НПС Броди - 2002 р.
НПС Кам'яногірка - 2002 р.

ОБЛАШТУВАННЯ ГАЗОВИХ РОДОВИЩ

Гаївське - 1997 р.
Руськокомарівське - 2001-2002 рр.

НАФТОПРОВІДИ

Загальнобудівельні роботи при спорудженні нафтопроводу Одеса - Броди - 1997-2002 рр.

Нафтопровід Броди - Держжордон - внос нафтопроводу з аварійно небезпечної зони 232 км - 285 км (I та II черги) - 2002-2003 рр.

Поряд з промисловими об'єктами колективом за тридцять років збудовано об'єкти соціально-культурного призначення, а саме:

- комплекс ПТУ на 600 місць з гуртожитками;
- 110- та 126-квартирні житлові будинки по вул. Заньковецької;
- 122-квартирний житловий будинок по вул. 8-го Березня в м. Ужгороді;
- два 12-квартирні житлові будинки у с. Росош;
- дитячі ясла-садок на 50 місць у с. Росош;
- 36-квартирний житловий будинок у м. Сваляві;
- 12-квартирні житлові будинки в містах Мукачеві, Берегове та смт Воловці.

Без сумніву, найбільшою цінністю Будівельного управління № 21 за всі роки існування були і є його працівники. Колектив управління складається з кваліфікованих спеціалістів і робітників, більшість з яких працює з дня заснування управління.

Сумлінна праця будівельників відзначена багатьма урядовими та відомчими нагородами.

Основними рисами колективу управління є глибокі знання, багатий досвід, яким старше покоління будівельників охоче ділиться з молодими працівниками, а також висока технологічна дисципліна.

Усе це дозволяє проводити будівельні роботи в складних природно-географічних умовах.

Підприємство активно сприяє духовному відродженню Закарпаття - надає благодійну допомогу в реставрації і будівництві церков, музейних закладів, зокрема впорядкувало Лемківську садибу-музей у с. Зарічево Перечинського району, є традиційним спонсором популярного вже й за межами Закарпаття фестивалю гумору "Карпатський словоблуд", підтримує культурологічні та видавничі проекти.

У 2004 р. БУ-21 - лауреат рейтингу "Кращі підприємства України" в номінації "Будівництво".

*Ліцензія на будівельну діяльність
серія АА № 320964*

ЗАКАРПАТСЬКЕ РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ПРИВАТБАНКУ

КОВАЧ
Володимир Степанович
Директор

88000, м. Ужгород, просп. Свободи, 14,
тел.: (03132) 67-91-70
E-mail: mk@pbank.com.ua

Народився 12 лютого 1963 року в м. Виноградів Закарпатської області.

У 1988 р. закінчив Харківський юридичний інститут.

З 1996 р. виконував обов'язки заступника директора Мукачівської філії ПриватБанку.

З 2000 р. обіймає посаду директора Мукачівської філії ПриватБанку.

У 2004 р. призначено директором новоствореного Закарпатського Регіонального Управління ПриватБанку.

Заснований 19 березня 1992 року, сьогодні ПриватБанк належить до найбільших системних банків і є визнаним лідером банківської системи України.

ПриватБанк - банк загальнонаціонального масштабу, обличчя банківської системи України.

Наприкінці 1999, 2003, 2004 років у рамках рейтингу Best Bank Award журнал Global Finance визнав ПриватБанк "Найкращим банком в Україні". Global Finance також у черговий раз підтвердив визнання ПриватБанку найкращим банком України за підсумками щорічного рейтингу Best Emerging Market Banks 2005. Авторитетний міжнародний фінансово-аналітичний журнал "The Banker", за результатами проведених у 2000 р. і 2002 р. досліджень, присвоїв ПриватБанку звання "The Bank of Year". Інший, не менш впливовий журнал - "Euromoney" в 1999, 2000, 2001, 2002 і 2005 роках визнає ПриватБанк найкращим банком України.

Під час проведення досліджень ринку банківських послуг компанією GFK-USM 19,8% опитаних жителів України назвали ПриватБанк найбільш привабливим для себе українським банком. Понад 26% опитаних, яким відомий бренд ПриватБанку, вважають його послуги і якість обслуговування найбільш привабливими.

ПриватБанк також є лідером серед українських банків за кількістю клієнтів: його послугами користується понад 16% населення України.

Сьогодні ПриватБанк - один з найкращих банків з точки зору вкладників, що підтверджують і компетентні експертні оцінки. Так, 1 березня 2005 року ПриватБанк отримав престижне звання "Банк, у якому б Ви розмістили депозит" під час підведення підсумків щорічного "Фінансового рейтингу", який проводить авторитетне українське фінансове видання - газета "Бізнес". Як відзначають оглядачі "Бізнесу", результати отримано на основі експертних оцінок провідних українських банкірів та фінансистів, представників страхових та інвестиційних компаній.

Важлива складова ефективної роботи банку - вдосконалення вже існуючих банківських продуктів та створення нових, із врахуванням сучасних потреб клієнтів. Впроваджуючи нові види банківських послуг, ПриватБанк постійно покращує якість банківського обслуговування.

Мукачівське відділення № 7 Закарпатського РУ ПриватБанку

Мукачівське відділення "Лангер" Закарпатського РУ ПриватБанку

Сьогодні банк обслуговує 306 тисяч корпоративних клієнтів і приватних підприємців, понад 9,4 мільйона рахунків фізичних осіб. Обсяг залучених банком коштів юридичних осіб, станом на 1 жовтня 2005 року сягає 6583 млн грн, у тому числі депозитний портфель юридичних осіб - 2843 млн грн. Обсяг коштів фізичних осіб, залучених ПриватБанком на 1 жовтня 2005 року, становить 8,528 млрд грн (найбільший показник серед усіх українських банків), у тому числі депозитний портфель фізичних осіб - 6,423 млрд грн.

Створено та діє ціла низка зручних кредитних програм, таких як "Товари у розстрочку", "Універсальна", "Подієве кредитування", "Авторозстрочка". Встановивши кредитні ліміти на пластикові картки, Ви отримуєте можливість без сплати першого внеску розрахуватись за вибраний товар, а вже потім сплачувати за кредит. Дані програми максимально спростили процес кредитування, не вимагають оформлення великого пакету документів і є дійсно зручними для клієнта. Яскравим прикладом популярності кредитних програм ПриватБанку є те, що понад 40% клієнтів банків, які оформляють кредити для придбання побутової техніки, користуються кредитними картками ПриватБанку.

Інноваційна політика ПриватБанку орієнтована на впровадження на українському ринку принципово нових, сучасних банківських послуг, які надають клієнтам нові можливості управління своїми фінансами. ПриватБанк першим в Україні запропонував своїм клієнтам послуги Інтернет-банкінгу "Приват-24" і GSM-банкінгу, а також послуги з продажу електронних ваучерів провідних операторів мобільного зв'язку та IP-телефонії через мережу своїх банкоматів та POS-терміналів.

ПриватБанк є визнаним лідером ринку пластикових карток України. Сьогодні банком емітовано понад 7,1 мільйона пластикових карток (36% від загальної кількості карток, випущених українськими банками). Наявність широкої мережі обслуговування пластикових карток - 4,2495 банкомати, 1870 відділень банку в Україні та 16626 POS-терміналів - дозволяє ПриватБанку активно впроваджувати послуги з автоматизованої видачі заробітної плати корпоративним клієнтам.

Закарпатське Регіональне Управління ПриватБанку створено на базі Ужгородської і Мукачівської філій у 2004 р.

Сьогодні в Закарпатській області повноцінно функціонує 61 відділення банку. Ініційовано відкриття відділень там, де реально відчувається дефіцит якісних банківських послуг. Так, відкрито відділення в найвіддаленіших гірських населених пунктах області, таких як Нересниця, Буштино, Угтя - Тячівського району, Вишково - Хустського району, Колочава - Міжгірського району та ін.

На Закарпатті послугами депозитних вкладів скористались понад 10 тисяч жителів. Залучивши більше 55 млн грн, Закарпатське РУ ПриватБанку впевнено лідирує на ринку депозитних послуг фізичних осіб.

Одним з найважливіших факторів успіху є робота команди висококваліфікованих працівників - спеціалістів ПриватБанку. Якість виконуваних банківських операцій багато в чому залежить від їх досвіду та компетентності. Сьогодні персонал ПриватБанку - це команда висококваліфікованих спеціалістів, здатних оперативно вирішувати найскладніші завдання і задовольняти швидко зростаючі потреби клієнтів у банківському обслуговуванні. У банку працює понад 23 тисячі співробітників, з них 632 - у Закарпатському Регіональному Управлінні. Середній вік працівників - 30 років. Більшість з них (75%) мають вищу освіту та відповідають своїм посадам.

У ПриватБанку створено всі умови для підвищення кваліфікації працівників. Так, відділення банку, відкрите в приміщенні економічного факультету Ужгородського національного університету, є прекрасною базою для навчання та підготовки молодих спеціалістів. Саме тут вони можуть набути практичних навиків роботи з сучасними банківськими програмами, які потім знадобляться їм у повсякденній роботі.

Індивідуальні успіхи кожного працівника становлять єдине ціле - ПриватБанк. Передові технології у поєднанні з професіоналізмом усього колективу формують успіх ПриватБанку в цілому.

За підсумками опитування населення та спеціалістів Закарпатської області, яке щорічно проводиться за підтримки газети "Закарпатські оголошення", переможцем у номінації "Фінансова установа та організація" - "Лідер року 2004" стало Закарпатське Регіональне Управління ПриватБанку.

м. Ужгород

Виноградівське відділення Закарпатського РУ ПриватБанку

АППБ "АВАЛЬ" ЗАКАРПАТСЬКА ФІЛІЯ

ГОНЧАРКО
Віктор Сергійович
Директор філії

88000, м. Ужгород, пл. Театральна, 19,
тел.: (0312) 61-97-04, факс: 61-97-11

Народився 29 травня 1958 року на Івано-Франківщині.

У 1980 р. закінчив економічний факультет Ужгородського національного університету.

У 1992 р. ініціював створення Ужгородської філії банку "Аваль", а в 1993 р. і Закарпатської обласної філії.

Нагороджений золотим знаком банку "Аваль".

Останні два роки - переможець рейтингу "Лідер року" серед банківських установ області.

АППБ "Аваль" працює на ринку України вже тринадцять років і є одним із найбільших банків у країні.

Послугами банку користується понад 220 000 корпоративних клієнтів, понад 3,8 млн приватних клієнтів мають рахунки в АППБ "Аваль", статутний капітал банку складає понад 1,5 млрд грн.

Банк "Аваль" займає перше місце за розмірами чистих активів, статутним капіталом, кількістю рахунків юридичних осіб та кредитно-інвестиційним портфелем серед усіх банків України.

На сьогодні мережа банку "Аваль" з урахуванням обласних дирекцій (філій), спеціалізованих відділень з обмеженим переліком послуг нараховує 1400 структурних підрозділів, розташованих по всій Україні.

Банк має власний процесінговий центр і обслуговує 30% українського ринку операцій з картками провідних міжнародних платіжних систем.

Мережа банкоматів АППБ "Аваль" - одна із найрозгалуженіших в Україні.

Протягом кількох років банк "Аваль" визнається кращим агентом міжнародної платіжної системи Western Union у Східній Європі: на сьогодні через банк "Аваль" проходить 40% усіх переказів Western Union.

Закарпатська обласна філія банку "Аваль" уже другий рік поспіль визначається "Лідером року" серед банківських структур регіону, зберігаючи найвищу динаміку розвитку. Сорок відділень філії працюють у всіх районах області і надають весь комплекс банківських послуг, зокрема:

- відкриття та обслуговування поточних, розрахункових та депозитних рахунків юридичних та фізичних осіб;

- кредитування юридичних та фізичних осіб;
- усі види операцій з цінними паперами;
- автоматичне виконання та централізований контроль платежів;
- міжнародні перекази та розрахунки;
- відкриття та обслуговування зарплатних та корпоративних платіжних карток;
- обслуговування карток міжнародних платіжних систем;
- проведення комунальних та інших платежів;
- грошові перекази по Україні ("Аваль-Експрес") та всьому світі (Western Union);
- продаж та компенсація дорожніх чеків і карток Visa, Travel Money, Cash Passport;
- оренда індивідуальних сейфів;
- операції з банківськими металами;
- продаж монет з дорогоцінних металів монетного двору Австралії, Королівського монетного двору Британії, Національного монетного двору Греції, золоті швейцарські злитки найвищої проби;
- купівля-продаж валюти, видача довідок на вивіз валюти та чеків за межі України;
- продаж електронних ваучерів операторів мобільного зв'язку, IP-телефонії;
- продаж строкових продуктів.

Головний офіс філії

АКБ "ТАС-КОМЕРЦБАНК" ЗАКАРПАТСЬКА ФІЛІЯ

ПРОКОПЕЦЬ
Василь Іванович
Директор філії

88000, м. Ужгород, пл. Корятовича, 10,
тел.: (0312) 66-95-55
E-mail: uzhgorod@filial9.tas-combank.com.ua

Народився 21 жовтня 1960 року в с. Кузьмино Мукачівського району. У 1986 р. закінчив економічний факультет УЖДУ, у 1997 р. - Санкт-Петербурзький ДУ за спеціальністю "Банківська справа".

З 1988 р. по 1993 р. - завідувач оргвідділу, перший заступник голови Ужгородської міської ради, перший заступник голови міськвиконкому.

У 1996-2004 рр. - директор Ужгородської філії Приват-Банку. З жовтня 2004 р. очолює Закарпатську філію АКБ "ТАС-Комерцбанк".

АКБ "ТАС-Комерцбанк" успішно працює на фінансовому ринку України з 1991 р.

2001-2005 рр. стали періодом глибоких структурних перетворень і стрімкого переходу ТАС-Комерцбанку на якісно новий рівень, розпочато реалізацію програми створення загальнонаціональної мережі філій.

Своїм ключовим завданням менеджмент банку вважає розкриття творчого потенціалу колективу, його об'єднання для досягнення поставленої мети - у найближчі 5 років увійти до першої десятки банків України.

Місія банку - створення для людей можливості реалізації їх ідей, пропозиція індивідуальних фінансових рішень та унікальних банківських продуктів.

Принципи банку: **Команда:** "Кожен наш співробітник - член команди ТАС-Комерцбанку. Ми надаємо кожному члену команди можливість реалізувати його особистий потенціал, очікуємо від нього безперервної роботи над собою і готовності зробити свій внесок у розвиток банку". **Партнерство:** "Наші клієнти - наші рівноправні партнери. Ми оцінюємо якість нашої роботи зростанням їх добробуту". **Послідовність:** "Ми є послідовними в наших рішеннях і діях та прагнемо будувати довгострокові відносини з клієнтами, співробітниками і діловими партнерами". **Надійність:** "Ми відповідально ставимося до поставлених завдань і рішень, які ми приймаємо, якісно і своєчасно виконуючи домовленості. Ми поважаємо закон, забезпечуючи легітимність наших рішень і дій". **Інновації:** "Ми готові до змін і прагнемо стати інтелектуальним лідером на фінансовому ринку України".

Філософія банку - креативний банкінг - створення цінностей для клієнтів, заснована на:

- ставленні до клієнтів як до партнерів, а не "споживачів послуг";
- прагненні зрозуміти і задовольнити справжні потреби клієнтів, а не нав'язувати їм рішення, "зручні" банку;
- вмінні розробляти унікальні рішення для досягнення клієнтами їхніх цілей;
- готовності нести солідарну відповідальність за розвиток бізнесу партнерів банку.

Закарпатська філія АКБ "ТАС-Комерцбанк", заснована у жовтні 2004 р., вже встигла зарекомендувати себе в краї як надійний фінансовий партнер як для корпоративних, так і для індивідуальних клієнтів та відкрити сучасні банківські відділення в Мукачеві, Хусті, Тячеві, Берегові, Воловці, Сваляві та Виноградіві.

Банк працює у всіх сегментах ринку банківських послуг для фізичних і юридичних осіб, а також здійснює факторингове обслуговування підприємств.

Запроваджено різноманітні програми із залучення депозитних вкладів у гривнях та іноземній валюті строком від 1 тижня до 36 місяців.

Банк кредитує купівлю нерухомості (строком до 10 років), автомобілів (від 30 до 60 місяців), споживчі кредити (від 1 до 5 років), придбання товарів тривалого користування (до 24 місяців).

ВАТ УСК "Гарант-АВТО" ЗАКАРПАТСЬКА ДИРЕКЦІЯ

МАТЯШОВСЬКИЙ
Віктор Васильович
Директор

88000, м. Ужгород, вул. Берчені, 12,
тел./факс: (0312) 61-26-40, 61-26-41
E-mail: Garant@uzh.ukrtel.net www.garant-auto.com

Народився 23 травня 1952 року в с. Порошково Перечинського району.

У 1974 р. закінчив з відзнакою Київський політехнічний інститут, у 1981 р. - економічний факультет Ужгородського державного університету, у 2001 р. - з відзнакою Київський національний економічний університет, отримавши диплом магістра страхового менеджменту.

З 1992 р. працює на керівних посадах у галузі страхування. З 1997 р. обіймає посаду керівника Закарпатської обласної дирекції ВАТ "УСК "Гарант-АВТО".

У 2002 р. нагороджений золотою відзнакою компанії "Гарант-АВТО".

Одружений, виховує двох синів.

Відкрите акціонерне товариство Українська страхова компанія "Гарант-АВТО" створено 26 березня 1992 року як спеціалізована компанія із страхування автотранспортних ризиків. За 12 років успішної роботи на ринку України товариство стало однією з провідних страхових компаній, що займається класичним страхуванням і нині за всіма основними показниками стабільно входить у десятку лідерів українського страхового ринку.

Компанія є одним із засновників і повноправним членом Моторного (транспортного) страхового бюро України (МТСБУ), членом Ліги страхових організацій України, Морського та Авіаційного страхових бюро України, колективним членом Академії наук національного прогресу та Українського союзу промисловців і підприємців.

Партнерами УСК "Гарант-АВТО" за кордоном є страхові, перестраховальні та регулювальні компанії AXA GROUP, GENERAL&COLOGNE RE, MUNICH RE, SWISS RE, HANNOVER RE, WARTA (Польща), ASIROM (Румунія), INTERPARTNER, INTERSCHADEN та INTERLEX (Німеччина), CORIS (Франція, Бельгія, Чехія, Україна), Белінгострах (Білорусь), QBE ASITO (Молдова), брокери AON GROUP LIMITED, HARRIS&DIXON, HEATH GROUP, WILLIS LIMITED та інші провідні компанії.

Важливий крок уперед акціонери і керівництво компанії зробили в 2000 р., створивши корпорацію

"Страхова група "Гарант". Під егідою корпорації, крім УСК "Гарант-АВТО", було зібрано ще 7 компаній: перестраховальна компанія НФСК "Гарант Ре", компанія зі страхування життя "Гарант-Лайф", СК "Київ", асистуюча компанія "Гарант-АСІСТАНС", недержавний пенсійний фонд "Автоальянс", консалтингова компанія "Гарант-Консалтинг", ЗАТ "УЦПЗ "Експерт-сервіс".

Головний офіс ВАТ УСК "Гарант-АВТО" знаходиться у м. Києві. Компанія має розвинуту мережу обласних дирекцій і філій (понад 50) у кожному обласному центрі. Обласні дирекції - повноважні представники УСК "Гарант-АВТО" у своєму регіоні, мають право самостійно укладати і супроводжувати договори страхування, у т. ч. здійснювати виплати страхових відшкодувань.

На території Закарпатської області ВАТ УСК "Гарант-АВТО" представляє обласна дирекція страхування - член Закарпатської торгово-промислової палати.

Закарпатську дирекцію було засновано у 1997 р. Сьогодні дирекція є однією з найвідоміших страхових структур краю. З метою донесення якісних страхових послуг до споживача вона відкриває свої представництва в районах області. Дирекція виступила ініціатором створення прес-клубу "Страхування" з участю мас-медіа області, завданням якого є популяризація страхової діяльності та підвищення страхової культури населення краю.

КРЕДИТНА СПІЛКА "МРІЯ"

БЕВЗЮК
Віталій Євгенович
 Голова правління

88000, м. Ужгород, вул. Володимирська, 1,
 тел./факс: (0312) 61-45-65
 E-mail: Mriya@mail.uzhgorod

Народився 22 вересня 1940 року.

У 1968 р. закінчив Львівський державний університет імені Івана Франка, за фахом - економіст.

З 1961 р. по 1965 р. працював на відповідальній роботі Закарпатського обласного виробничо-технічного управління зв'язку.

У 1965-1968 рр. - начальник Ужгородського районного вузла зв'язку; 1968-1980 рр. - начальник Ужгородського поштамту, з його ініціативи було побудовано дев'ять будинків відділень зв'язку з наданням житла для працівників поштамту.

У 1980-1986 рр. - голова Закарпатського обкому профспілки працівників зв'язку. Під керівництвом Віталія Євгеновича збудовано піонерський табір "Зв'язківець" у с. Турички, відділення зв'язку та корпус для відпочинку та санаторного лікування працівників у санаторії "Карпати" Мукачівського району.

У 1986-1989 рр. - заступник начальника Закарпатського обласного виробничо-технічного управління зв'язку.

У 1989-2001 рр. - начальник Ужгородського поштамту. Для покращення соціальних умов та умов праці у 1998 р. в Ужгороді збудовано 4-поверхову прибудову до будівлі поштамту, загальна площа - 2532 кв. м.

З 2001 р. і дотепер - голова правління кредитної спілки "Мрія".

Кредитна спілка "Мрія" створена у травні 1997 р. з ініціативи Бевзюка Віталія Євгеновича і об'єднувала на той час 513 осіб.

Головною метою цієї неприбуткової громадської організації є задоволення потреб громадян у взаємному кредитуванні, надання фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків та вкладів членів спілки, залучення коштів у банківській системі, підприємств та організацій.

На сьогодні кредитна спілка є найпотужнішою фінансовою установою в області, має свою мережу - 23 відокремлених підрозділи, які розташовані в райцентрах і сільських населених пунктах. Членами спілки є понад 8,5 тис. осіб. Активи станом на 01.10.05 р.

становлять понад 11,5 млн грн, а капітал спілки - 2,7 млн грн, працюють 76 штатних співробітників. Стратегія спілки - розвиток мережі, відкриття підрозділів у сільській місцевості, що наближає послуги до сільського населення, здешевлення кредитів за рахунок росту надання послуг, створення додаткових робочих місць.

КС надає короткотермінові кредити під доступні відсотки, переважно для придбання необхідних товарів, сплати комунальних платежів, задоволення побутових, соціальних потреб, з метою налагодження "малого бізнесу", оплати навчання. За 8 місяців цього року видано кредитів на суму понад 13 млн грн. Створена єдина комп'ютерна мережа для всієї інфраструктури кредитної спілки "Мрія".

За рейтинговою системою "Інвест-Газети" кредитна спілка "Мрія" у підсумках роботи за 2004 рік увійшла до рейтингу "ТОП-100. Крайні компанії фінансового сектору".

З метою координації діяльності кредитних спілок, надання їм методичної, технічної підтримки, сприяння фінансовій стабільності, представлення та захисту інтересів спілок у 1994 р. створено в державі Національну асоціацію кредитних спілок України, членом якої є кредитна спілка "Мрія" з 2004 р. Спілка також є учасником Центрального фонду ліквідності, Стабілізаційного фонду кредитних спілок НАКСУ.

У червні 2004 р. спілка перереєстрована та зареєстрована як фінансова установа в Державній комісії по регулюванню ринків фінансових послуг України, що зміцнило в населенні довіру до спілки.

Кредитна спілка "Мрія" діє відповідно до Закону України "Про кредитні спілки" та власного Статуту. Водночас спілка, вирішуючи власні завдання, виконує благодійну місію.

**Запрошуємо всіх громадян, підприємства
 до взаємовигідної співпраці.**

КРЕДИТНА СПІЛКА "УЖГОРОД-ПЛЮС"

ГЛАДИНЕЦЬ
Андрій Андрійович
Голова правління

м. Ужгород, вул. Капушанська, 170,
 тел./факс: (0312) 61-22-51
 E-mail: kredet@utel.net.ua

Народився 14 лютого 1957 року.

У 1981 р. закінчив Тернопільський фінансово-економічний факультет за спеціальністю "Кредитування".

З 1981 р. по 1983 р. працював економістом та старшим економістом Закарпатського управління Держбанку СРСР.

У 1983-1986 рр. - економіст, старший економіст Мукачівського відділення Будбанку СРСР.

У 1986-1997 рр. - керуючий Мукачівським відділенням Промбудбанку України.

У 1997 р. закінчив Київський інститут банківської справи, за фахом - менеджер банківської справи, у 1998 р. - Міжнародну академію управління кадрами, здобувши звання магістра економіки та підприємництва.

У 1997-2001 рр. - керуючий Закарпатським головним відділенням Промінвестбанку України. У 2001-2002 рр. - директор Закарпатської філії АКБ "Надра".

У 2002-2003 рр. - радник голови Закарпатської ОДА, голова правління Спілки підприємців Закарпаття.

З 2003 р. - голова правління кредитної спілки "Ужгород-плюс".

У 2001 р. Президією Міжнародної кадрової академії обраний членом-кореспондентом МКА.

Кредитний рух зародився в Німеччині наприкінці XIX ст. Нині кредитні спілки добре розвинуті в Канаді, США, Ірландії та інших країнах, де займають понад 65 відсотків усієї банківської системи цих країн. Уряди багатьох розвинувтих країн сприяють поширенню ідей кредитних спілок та їх розвитку. Існують комплексні програми розвитку кредитних спілок, створені відповідні умови і фонди їх підтримки.

Діяльність кредитних спілок в Україні регламентується Законом України "Про кредитні спілки" та Законом України "Про громадські об'єднання".

Кредитна спілка по своїй суті - народний банк, що функціонує під чітким контролем Державної комісії по регулюванню ринку фінансових послуг України. Вона має на меті фінансовий та соціальний захист її членів, шляхом залучення їх особистих заощаджень для

взаємного кредитування, надання послуг на більш вигідних та спрощених умовах, ніж у комерційних банках, для покращення свого соціального та економічного стану.

Ідеї взаємного кредитування, створення народного банку неухильно поширюються серед людей, які займаються малим та середнім бізнесом і стикаються з труднощами при отриманні невеликих кредитів у комерційних банках, у яких процес отримання кредитів надзвичайно бюрократизований, що не завжди є вигідним для мобільного малого та середнього бізнесу.

21 січня 2005 року в місті Ужгород відбулась установа конференція засновників кредитної спілки "Ужгород-плюс".

Кредитна спілка "Ужгород-плюс" була створена для захисту майнових інтересів та взаємкредитування її членів, які займаються малим та середнім підприємництвом.

Завдяки стабільній фінансовій діяльності авторитет кредитної спілки "Ужгород-плюс" неухильно зростає, що підтверджується фактами: протягом останніх трьох місяців активи та чисельність членів спілки збільшилися майже втричі, що дозволяє втілювати плани спілки з розширення мережі філій спілки на території Закарпаття. Зокрема, в найближчий час будуть відкриті філії спілки в Мукачеві, Тячеві, Берегово та інших містах Закарпаття.

У планах спілки передбачається автоматизація бухгалтерського обліку та операційної роботи з клієнтами, створення єдиної комп'ютерної мережі для всієї інфраструктури спілки "Ужгород-плюс" з підключенням до системи електронної пошти та Інтернету.

Кредитна спілка "Ужгород-плюс" розширює список фірм та організацій усіх форм власності, в тому числі з державними інституціями та органами місцевого самоврядування, в економічній та інших сферах.

Наш девіз: **"Об'єднатися, щоб достойно жити".**

**Запрошуємо громадян, підприємства
 всіх форм власності до взаємовигідної співпраці.**

МП "ПРОКК"

КОБАЛЬ
Володимир Володимирович
 Директор

ПроКК

м. Мукачєво, вул. Пушкіна, 15/2,
 тел./факс: (03131) 5-42-22
 E-mail: info@prokk.net www.prokk.net

Народився 12 вересня 1974 року в м. Красногвардійськ Республіки Крим.

У 1996 р. закінчив Ужгородський державний університет за спеціальністю "Прикладна математика".

З 1993 р. працює в галузі інформаційних технологій.

З 1994 р. - технічний директор ТзОВ "ТрансКом".

З 1996 р. - директор МП "ПроКК".

У 2002 р. пройшов стажування у США на провідних фірмах, які працюють у галузі інформаційних технологій.

Здобуває другу вищу освіту в Київському інституті інвестиційного менеджменту за спеціальністю "Фінансовий менеджмент".

Одружений, виховує трьох синів та доньку.

Фірма "ПроКК" працює на ринку інформаційних послуг з 1996 р. За період своєї роботи не тільки набула досвіду, але й суттєво розширила сферу своєї присутності, освоїла декілька напрямів роботи, сформувала команду однодумців, які є спеціалістами високого класу.

Основні напрями роботи підприємства:

- надання послуг доступу до мережі Інтернет;
- постачання і введення в експлуатацію комп'ютерної техніки, мережного обладнання, обладнання зв'язку, програмного забезпечення;
- впровадження програмного забезпечення ІС: Підприємство;
- реалізація і встановлення цифрових АТС і корпоративних телефонних мереж;
- проектування і встановлення корпоративних комп'ютерних мереж з робочими місцями на базі персональних комп'ютерів чи спеціалізованих терміналів, з використанням серверів на базі операційних систем Windows 2003 та Unix;
- монтаж внутрішніх електричних мереж, проектування;
- побудова внутрішніх і зовнішніх оптоволоконних мереж;
- розробка електронного обладнання для провайдерів доступу до мережі Інтернет.

МП "ПроКК" - піонер з надання послуг доступу до мережі Інтернет у містах Мукачєво, Свалява, Іршава.

Центральний вузол підприємства підключено до зовнішнього світу по каналах із надлишковою пропускною спроможністю, що гарантує високу якість обслуговування абонентів. Також використовуються резервні канали для забезпечення максимальної надійності зв'язку.

У м. Мукачєво підприємством побудована швидкісна лінія (100 Мбіт/с) мережі передачі даних, яка покриває практично всю територію міста.

МП "ПроКК" з 2000 р. є офіційним дилером компанії "АВВУ Україна", має підтверджений статус ІС: Франчайзі та авторизованого навчального центру. Спеціалісти МП пройшли повну атестацію з продуктів ІС. Підприємство, про що свідчать отримані сертифікати. Обслуговування вказаних продуктів включає продаж, встановлення, зміну конфігурації під реальні потреби замовників, супровід, підготовку користувачів, розробку нових рішень на базі ІС: Підприємство. Неодноразово компанія "АВВУ Україна" визначала МП "ПроКК" як кращого регіонального партнера.

На підприємстві є відділ розробок. Готова продукція власної розробки працює не тільки в Закарпатті, але й по всій Україні.

Досвід, професіоналізм, стабільність росту та бездоганна репутація - ось основні аргументи, що сприяють до співпраці з підприємством "ПроКК" зацікавлених осіб.

Вручення диплома академіком НАН України Б. Патонем

ДП "ЗАКАРПАТГЕОДЕЗЦЕНТР"

КАЛИНИЧ
Іван Васильович
 Директор

м. Мукачево, вул. Грушевського, 39,
 тел./факс: (03131) 3-53-13, 3-55-16
 E-mail: info@geodez.mk.uzhgorod.ua

Почесний геодезист України. Нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

Народився 31 березня 1959 року в м. Берегово на Закарпатті.

Закінчив Київський топографічний технікум, після якого був направлений на роботу в підприємство № 20 ГУК СРСР. Закінчив Львівський політехнічний інститут за спеціальністю "Інженерна геодезія". З 1982 р. працює на Закарпатті в структурі геології, а з 1995 р. - в ДП "Закарпатгеодезцентр".

З 2004 р. - здобувач наукового ступеня кандидата технічних наук на кафедрі вищої геодезії та астрономії Інституту геодезії НУ "Львівська політехніка".

Дочка - студентка НУ "Львівська політехніка", син - школяр.

У 1991 р. в місті Мукачево був відкритий **Закарпатський обласний центр геодезії, картографії та геоінформаційних систем**. За 14 років підприємство створило міцну базу для розвитку геодезії на Закарпатті.

У 1999 р. на базі Закарпатського обласного центру геодезії, картографії та геоінформаційних систем було створено Державне підприємство "Закарпатський геодезичний центр", яке очолює директор Калинич Іван

Васильович - високоосвічений фахівець з безцінним досвідом роботи, сучасний підприємець, прагматичний керівник.

Під керівництвом Івана Васильовича за п'ять років підприємство зміцнило та затвердило своє місце на ринку геодезичної та картографічної продукції в Україні, створена сучасна матеріально-технічна база підприємства, відкрито відділи в шести районних центрах області та філію в м. Ужгород, укладені вигідні контракти за межами області, виконуються роботи за державним замовленням, проводиться робота над новими перспективними проектами.

Основними видами діяльності підприємства є:

- створення та оновлення планів та карт масштабів 1:2000 - 1:25000 електронними засобами стереотопографічним методом та з використанням космічних знімків;
- розробка та створення геоінформаційних систем;
- виконання інженерно-геодезичних та топографічних робіт для проектування, будівництва і реконструкції населених пунктів, промислових, транспортних, енергетичних, гідротехнічних, гідромеліоративних та інших споруд і комплексів;
- проведення землепорядних та землеоціночних робіт;

Колектив центру

Обробка інформації в комп'ютерному центрі

- виконання землепорядних вишукувань і знімачів та складання відповідної документації для територіального кадастру (земельного, містобудівного, лісового, водного тощо);

- виконання інженерно-геодезичних і маркшейдерських знімачів для контролю видобутку корисних копалин, спостережень за деформаціями бортів кар'єрів;

- дослідження, випробування і впровадження науково-технічних розробок та нової техніки в практику інженерно-геодезичних робіт;

- складання та видання туристичних, спортивних карт і атласів, карт-схем населених пунктів.

Сьогодні на підприємстві працює 92 висококваліфікованих фахівців, які використовують у роботі новітні геодезичні, фотограмметричні, комп'ютерні технології та високотехнологічне програмне забезпечення.

За час існування підприємства обсяг виробництва зріс у 8 разів.

Створена та поновлюється потужна технічна база підприємства, запроваджуються нові технології виробництва топографо-геодезичної та картографічної продукції.

ДП "Закарпатгеодезцентр" є на сьогодні єдиним виробником картографічної продукції в Закарпатській області. Підприємство виконує картографічні роботи, від створення до видання картографічної продукції різних масштабів і форматів із вставками фотографій та довідкових таблиць. Розробляє геоінформаційні системи для обліку та планування територій, аналізу та моделювання геоморфологічних ситуацій, керування різними галузями господарства. Картографічні матеріали, які зберігаються в архіві підприємства, можуть бути використані як основа для виготовлення карт, планів, схем для будь-якого призначення.

Проводяться науково-методичні розробки із впровадження у виробництво супутникових технологій та обробки космічних знімків.

За час існування підприємства створено нові сучасні карти на електронних носіях на площу понад 1500 кв. км та масштабів 1:50 000, 1:1 000 000 на всю територію Закарпатської області.

Підприємство виконує великий обсяг робіт зі створення геодезичної мережі для проведення земельної реформи, особливо в гірській частині Закарпатської області, виконуються роботи з інвентаризації земель водного фонду, з інвентаризації земель спецілгоспів у Закарпатській області та держлігоспів у Хмельницькій області, а також поновлення планово-картографічних матеріалів для землеустрою на території Хмельниччини.

Виконується великий обсяг топографо-геодезичних робіт зі створення та оновлення карт масштабу 1:10 000 на територію Закарпатської області.

Протягом 2000-2004 рр. створено електронні плани на міста Чоп, Берегове, Мукачєво, Сваляву та на ряд сільських населених пунктів області.

Завершено інвентаризацію земель сільськогосподарського призначення Новоушицького району Хмельницької області та роботи з виготовлення державних актів на право власності на землю в обмін сертифікатів у Ярмолинецькому та Красилівському районах Хмельницької області.

Створено електронні індексні карти масштабу 1:10 000 усіх сільських рад Хмельницької області.

Підприємство неодноразово брало участь у міжнародних туристичних виставках та конференціях.

Працівники підприємства нагороджувались почесними урядовими та відомчими грамотами, двом працівникам присвоєно звання "Почесний геодезист України".

"Закарпатгеодезцентр" забезпечений сучасним обладнанням для виконання інженерно-геодезичних вишукувальних, фотограмметричних, картографічних та землепорядних робіт. Обробка результатів повністю комп'ютеризована, що дає змогу виконувати роботи оперативно, якісно та відповідно до діючих норм і стандартів.

Окрім цього, підприємство реалізує комп'ютерну техніку та програмне забезпечення, оптимізоване для обробки картографічної інформації.

Геодезичні роботи в горах

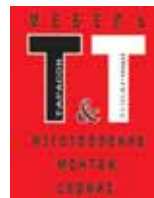

У високогірних районах доводиться допомагати техніці

"ТАРАСОВ І ТОВАРИШІ"

ТАРАСОВ
Володимир Петрович
Керівник

м. Мукачево, вул. Ужгородська, 73-а,
 тел./факс: (03131) 5-17-68, 5-35-77
 E-mail: tt@mk.ukrtel.net

Народився 21 квітня 1968 року в м. Мукачево.
 Батько Петро Філіпович працював на будівництві нафтопроводів. Мати Марія Яківна - медична сестра.
 Закінчив ПТУ № 7 м. Мукачево, здобувши спеціальність столяра-червонодеревщика.

Активно займався спортом - кандидат у майстри спорту та чемпіон України зі спортивного орієнтування. У 1994 р. закінчив Івано-Франківський спортивний технікум. Надалі працював тренером у відомій в Україні та за її межами школі спортивного орієнтування "Товариш".

З 1995 р. по 1999 р. працював на меблевому виробництві в Чехії. Накопивши досвід, Володимир Петрович створює фірму з виробництва меблів. Одними з перших в області стали виробляти шафи-купе. Продукція фірми виходила під торговельною маркою "Екстра", розширювався асортимент та поступово завоював авторитет серед замовників.

Однак у 2003 р. Володимир Тарасов вирішує створити нову фірму "Тарасов і товариші". Виробництво починалось з трьох працівників, які виконували весь цикл - від замовлення до кінцевої збірки меблів у клієнтів. Усі зароблені кошти інвестувались у виробництво.

Розширювалися можливості та асортимент меблевої продукції. При підборі кадрів не завжди перевага надавалась фахівцям з відповідними дипломами, адже

набагато легше й ефективніше підготувати нового спеціаліста, ніж перенавчити досвідчених. Правильність такого підходу підтвердило життя: сьогодні у фірмі на різних посадах працюють інженери, педагоги і навіть медичні працівники.

Спрямованість на високоякісні комплектуючі, робота на високотехнологічному сучасному обладнанні, зокрема розпилочні станки фірми "Robland" та кромко-облицювальний станок фірми "Holz Her", посилені увага при зібранні меблів дозволили завоювати довіру замовників. Серед постійних клієнтів "Тарасов і Т" - чотиризірковий готель "Star", фірма "Фішер-Мукачево", ПриватБанк, "Електронбанк", державні структури, магазини, аптеки. Індивідуальні проекти, комп'ютерний дизайн і висока якість продукції привернули увагу до продукції фірми не тільки жителів Мукачева, а й інших міст і районів Закарпаття.

Нині "Тарасов і Т" виготовляє на замовлення: офісні меблі, торгові меблі, у т. ч. з алюмінієвого профілю, меблі для дому, у тому числі шафи-купе, кухні, дитячі, гардеробні кімнати, ексклюзивні меблі, меблі з масиву, зокрема дуба, меблі для банків.

У найближчих планах фірми - створення власного салону меблів, де можна буде ознайомитись як із власною продукцією "Тарасова і Т", так і придбати найкращі зразки меблів вітчизняних і зарубіжних виробників.

ХУСТСЬКЕ ВИРОБНИЧЕ УПРАВЛІННЯ ВОДОПРОВІДНО-КАНАЛІЗАЦІЙНОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРИГАРА
Михайло Васильович
Начальник управління

90400, м. Хуст, вул. Маркуша, 94,
тел.: (03142) 4-30-96

Народився 6 січня 1959 року в с. Нижнє Селище Хустського району.

У 1981 р. закінчив теплотехнічний факультет Львівського політехнічного інституту (нині Національний університет "Львівська політехніка") та отримав диплом інженера-будівельника за спеціальністю "Водопостачання і каналізація". У 1987 р. був запрошений на роботу до виробничого управління водопровідно-каналізаційного управління на посаду головного інженера. У серпні 2002 р. був призначений начальником управління. Разом з дружиною виховують двох доньок.

Хустське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства було створено в березні 1984 р. Першим його начальником був Шведов Олександр Миколайович, головним бухгалтером - Петранич Маргарита Михайлівна, головним інженером - Наливайко Леонід Васильович. До складу ВУВКГ увійшли: водозабір "Ріка", каналізаційні очисні споруди, три каналізаційні насосні станції, водопровідні мережі. Забір води здійснювався із трьох шахтних колодязів глибиною 6 м та трьох експлуатаційно-розвідувальних свердловин. Водозабір "Тиса" був переданий на баланс підприємства Хустською фетрофільцевою фабрикою у 1986 р.

Нині водопостачання в місті здійснюється двома водозаборами "Ріка" і "Тиса" з подачею води до 20 тис. м³/добу; забір води здійснюється з 24-х свердловин глибиною від 20 м до 100 м, що є надійною запорукою якості води.

Довжина міських водопровідних мереж м. Хуст складає 59,1 км, каналізаційних мереж - 28 км.

Основним видом виробничої діяльності Хустського виробничого управління водопровідно-каналізаційного господарства є надання послуг з водопостачання та водовідведення. Підприємство забезпечує господарсько-питною водою понад 19,7 тис. мешканців, що становить 60% від усього населення м. Хуст та підприємств міста.

За 20 років функціонування підприємством були створені і розширені структури виробничих підрозділів, а саме:

1. Розширена зона обслуговування каналізаційних

очисних споруд. На сьогодні діє 6 каналізаційних перекачувальних станцій.

2. Успішно працюють дві бригади аварійно-відновлювальних робіт і диспетчерська служба.

3. Розширена абонентна служба, яка проводить розрахунки за надані послуги з водопостачання і водовідведення з населенням і організаціями та підприємствами.

4. На підприємстві діє механічний автотранспортний відділ, який нараховує близько 20 одиниць техніки.

На сьогодні на підприємстві працює 137 осіб.

Підприємство - одне із найперших у Закарпатській області запроваджує нові технології, а саме: прокладання водопроводу з поліетиленових труб класу PE-100 вітчизняного виробництва ТзОВ "Ельпласт+" м. Городок Львівської області. Ведеться реконструкція очисних споруд спільно з НТФ "Полісток" м. Харків щодо заміни зношеного обладнання та системи аерації на склопластикові розпилювачі.

Хустське підприємство пишається своїми працівниками - ветеранами виробництва, такими як: О.М. Шведов, М.М. Попович, Г.В. Багара, М.І. Ірголці, М.П. Калин, В.Ф. Ганинець, М.В. Пригара, Г.В. Баняс, О.І. Перец, Н.І. Перец, І.Ю. Лях, М.А. Альбрехт, Г.І. Синьо, Ю.М. Флора та ін.

Неодноразово підприємство виборювало першість на обласних конкурсах "Краще підприємство житлово-комунального господарства".

Інженерно-технічні працівники та службовці управління

ЗАКАРПАТСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

МУРГА
Валерій Іванович
Начальник управління

88000, м. Ужгород, вул. Собранецька, 156,
тел.: (03122) 3-54-15, факс: (0312) 61-21-87
E-mail: zls@mail.uzhgorod.ua

Народився 27 жовтня 1970 року в м. Кіров (Росія). Після закінчення у 1993 р. Санкт-Петербурзької лісотехнічної академії працював оперуповноваженим Тячівського РВ УМВС (відділ ДС БЕЗ).

З 1999 р. працював у Буштинському ДЛГ на посаді бухгалтера-ревізора, майстра лісу, помічника лісничого та лісничим Нересницького лісництва.

У 2002 р. призначений директором Хустського держлісгоспу. З 2005 р. очолює Закарпатське обласне управління лісового господарства.

Одружений. Виховує двох дітей: сина Валерія і доньку Іванну.

Закарпатське обласне управління лісового господарства як спеціально уповноважений державний орган Держкомлісгоспу України здійснює управління і контроль у галузі ведення лісового і мисливського господарства у всіх лісах області.

Ліси Закарпаття виконують переважно екологічні функції і тому мають обмежене експлуатаційне значення.

За розподілом укритих лісовою рослинністю земель, за віковими групами, категоріями захисності лісів експлуатаційний фонд становить 43,7% від загального запасу насаджень області.

Річні, нормативно дозволені обсяги заготівлі деревини від рубок головного користування та рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства, сягають 1,3 млн куб. м, або 46% від щорічного середнього приросту.

Загальна лісова площа - 694 тис. га розподілена між постійними лісокористувачами. На площі 492,1 тис. га лісове та мисливське господарство ведуть безпосередньо підпорядковані управлінню 18 лісгосподарських підприємств. Лісовий фонд площею близько 80 тис. га знаходиться в постійному користуванні підприємств об'єднання "Закарпатгроліс". На площі 66,9 тис. га лісгосподарські заходи здійснюють Карпатський біосферний заповідник, Національний природний парк "Синевир", Національний природний парк "Ужанський" та Закарпатський лісотехнікум, а на 10 тис. га - Ужгородське військове лісництво.

Лісовий фонд згаданих постійних користувачів представлений високопродуктивними деревостанами: з бука, ялини, ялиці, дуба, явора, ясена та інших порід; характеризується високими таксаційними показниками. Середній запас на 1 га вкритих лісовою рослинністю земель сягає більше 340 куб. м. Окремі деревостани мають запас 1000 куб. м. на 1 га і більше.

Річний середній приріст - 5 куб. м/га; 95,7% насаджень - II і вище бонітетів. Високоповнотні (0,8-1,0) деревостани займають 40,4%, середньоповнотні (0,5-0,7) - 56,8% і низькоповнотні (0,3-0,4) - 2,8% площі вкритих лісовою рослинністю земель.

У принципових підходах, стратегії і тактиці ведення лісового та мисливського господарства обллісгосп керується Лісовим кодексом України, іншими законодавчими і нормативними актами. При цьому постійно забезпечується правова і технічна регламентація лісгосподарського виробництва; контролюється використання лісових ресурсів залежно від природних та економічних умов, цільового призначення, місцерозташування, породного складу лісів, а також функцій, які вони виконують.

Такі шляхи діяльності дозволили ліквідувати розрив у часі між вирубкою та відновленням лісу; скоординувати роботу науково-дослідних установ у галузі ведення лісового господарства і спрямувати її на розробку та

ЗАКАРПАТСЬКЕ ОБЛАСНЕ УПРАВЛІННЯ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

МАЛЬКО

Василь Васильович

Заступник начальника управління -
головний лісничий

88000, м. Ужгород, вул. Собранецька, 156,
тел.: (03122) 3-54-15, факс: (0312) 61-21-87
E-mail: zls@mail.uzhgorod.ua

організацію виконання комплексних державних і регіональних програм з питань охорони, захисту лісів, підвищення їх продуктивності, раціонального використання та відтворення.

Упродовж десятиліть проводиться робота з переведення лісонасінневої справи на генетико-селекційну основу. Науковий супровід цих робіт здійснюється Карпатською лісовою науково-дослідною станцією, фахівці якої, разом зі спеціалістами лісового господарства, виявили і створили в лісовому фонді області численні генетичні резервати, постійні лісонасінневі ділянки, лісонасінневі плантації, плюсові насадження і дерева.

Обласне управління лісового господарства веде активний пошук шляхів заготівлі, переробки та реалізації недревних продуктів лісу. Особлива увага звертається на використання харчових продуктів лісу. Базою для такої діяльності служить наявність у лісовому фонді запасу сотень тонн грибів, ягід, дикорослих плодів та іншої цінної й екологічно чистої харчової і лікарської сировини.

У мисливських угіддях площею 148,5 тис. га нараховується 875 оленів, 874 козулі, 222 кабани, 41 лань, 55 ведмедів, 418 глухарів, 48 тетеруків, 557 лисиць, 644 куниці та багато іншої дичини.

З метою відновлення чисельності мисливської фауни щорічно здійснюється комплекс біотехнічних заходів. У системі управління лісового господарства нараховується 8 форелерозплідників, у яких проводиться інкубація понад 1,5 млн шт. ікри струмкової і райдужної форелі та гольця.

Проводиться розчищення форелевих потоків, будівництво і ремонт перепадів. У форелеві потоки щорічно випускається понад 500 тис. шт. малька форелі.

Постійно проводяться роботи з інтродукції деревних і чагарникових порід. Цьому сприяють географічне розташування та кліматичні умови області. Результат цієї роботи - створення і вирощування насаджень з інтродуцентів або з їх участю на площі понад 6,5 тис. га. Інтродукційний розсадник знаходиться у дендрарії

Народився 25 квітня 1963 року в с. Тересва Тячівського району Закарпатської області.

Трудову діяльність розпочав різьбярем сувенірного цеху Усть-Чорнянського лісокомбінату, куди повернувся після служби в лавах Радянської армії.

У 1984 р. за направленням вступив на навчання до Львівського лісотехнічного інституту, який закінчив у 1990 р. за спеціальністю "Лісове господарство".

Надалі працював майстром лісу Усть-Чорнянського лісокомбінату.

З 1994 р. по 1998 р. - лісничий Грушевського лісництва Буштинського держлісгоспу. У 1998 р. призначений на посаду головного лісничого Буштинського ДЛГ, а в 2002 р. - головою держкомлісгоспу; призначений на посаду директора Буштинського ДЛГ. У жовтні 2003 р. переведений лісничим Грушевського лісництва Буштинського ДЛГ, де і працював по березень 2005 р.

14 березня 2005 року призначений на посаду заступника начальника управління - головного лісничого Закарпатського обласного управління лісового господарства.

Одружений. Виховує двох дітей: доньку Іванну (1996 р. н.) та сина Василя (2000 р. н.).

"Березинка", в якому до 320 видів деревних і чагарникових порід, переважна більшість з яких - інтродуценти.

Враховуючи виключну і ніяким іншим природним чинником незамінну роль лісів у збалансованості навколишнього природного середовища регіону і прилеглих до нього територій, обллісгосп здійснює заходи щодо збереження існуючих та створення нових природно-заповідних об'єктів у лісовому фонді області. Площа природно-заповідних об'єктів на території лісового фонду в області становить близько 155 тис. га.

Усі види діяльності обллісгоспу, через систему безпосередньо підпорядкованих підприємств та інших постійних і тимчасових користувачів, спрямовані на збереження, охорону, захист, відтворення та раціональне використання лісових ресурсів та посилення екологічних функцій лісів.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "БЕРЕГІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО"

МАРИНЕЦЬ
Віктор Васильович
Директор

90233, Берегівський район, с. Яноші, вул. Головна, 50-а,
тел.: (03141) 2-44-23
E-mail: derzslishosp@Bereg.net.ua

Народився 14 грудня 1960 року в с. В. Береги Берегівського району Закарпатської області.

З 1977 р. по 1979 р. навчався в Сторожинецькій лісній школі, після закінчення якої здобув кваліфікацію майстра лісового господарства.

Після служби в армії працював лісником у Берегівському міжгосплісництві та одночасно навчався в Сторожинецькому лісному технікумі, який закінчив у 1984 р. і здобув кваліфікацію техника лісового господарства.

У 1987 р. призначений на посаду головного інженера Берегівського міжгосплісництва, у цьому ж році став головним лісником лісництва.

У 1996 р. без відриву від виробництва закінчив Київський національний аграрний університет за спеціальністю "Лісове господарство".

З 2001 р. - директор Берегівського державного лісгосподарського підприємства, з 2005 р. - директор ДП "Берегівське лісове господарство".

Разом з дружиною Іриною, педагогом, виховують двох доньок - Ірину та Катерину, учениць школи.

ДП "Берегівське лісове господарство" розташоване в південно-західній частині Закарпатської області на території Берегівського, Іршавського та Мукачівського адміністративних районів.

Загальна площа лісів - 7441,0 га, з них покрита лісом площа - 7003,9 га.

Ліси I групи (водоохоронні, захисні, зелені зони, пам'ятки природи, заповідні урочища) займають 3726,0 га (50,1%).

Основними лісоутворюючими породами є дуб звичайний - 89,4%, ясень звичайний - 3,9%, інші - 6,7%.

Згідно з лісорослинним районуванням територія лісгоспу відноситься до зони дубових рівнинних лісів.

Клімат району розташування Берегівського лісгоспу перехідний від теплого західноєвропейського до помірно теплого континентального, східноєвропейського. Середньорічна температура повітря - 9,9°C. Кількість опадів на рік - 1014 мм. Глибина промерзання ґрунту - 40-70 см. Відносна вологість повітря - 78%.

Рельєф території розміщення лісгоспу рівнинний. Висота над рівнем моря - від 100 до 136 м. Уся територія лісгоспу віднесена до рівнинних лісів.

До природно-заповідного фонду належать два об'єкти: заповідні урочища "Атак" площею 52,0 га і "Берегівське горбогір'я" площею 33,0 га.

У лісгоспі знаходиться вольєрне мисливське господарство площею 1484,0 га, де утримуються дикі тварини (мисливська фауна): олень благородний, лань європейська, косуля, кабан.

На території вольєрного господарства розташована база відпочинку для вітчизняних та іноземних мисливців "Берегліс".

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "БРУСТУРЯНСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО"

КУЦИН
Василь Йосипович
Директор

90522, Тячівський район, с. Лопухово, вул. Партизанська, 1,
тел.: (03134) 3-61-47, 3-61-47
E-mail: Brusturjanske_dlg@tyachiv.com

Народився 29 січня 1960 року в с. Калини Тячівського району Закарпатської області.

Виробничу діяльність розпочав у 1977 р., працюючи слюсарем-електриком Усть-Чорнянського лісокомбінату.

У 1980-1985 рр. навчався у Львівському лісотехнічному інституті, повернувся в Усть-Чорнянський лісокомбінат на посаду майстра лісозаготівель майстерської дільниці "Яновець".

У 1985-2000 рр. працював на посадах техкерівника, начальника лісопункту, першого заступника голови правління. З 2000 р. по 2001 р. - голова праління ВАТ "Усть-Чорнянський ЛК".

З 2001 р. по серпень 2005 р. працював директором приватної структури. З серпня 2005 р. призначений на посаду директора ДП "Брустурянське лісомисливське господарство".

Депутат Тячівської районної ради.

Одружений. Виховує двоє дітей.

ДП "Брустурянське лісомисливське господарство", створене в липні 2003 р., розміщене в східній частині Українських Карпат.

Структуру лісомисливського господарства складають чотири лісництва: Лопухівське, Кедринське, Турбатське та Плайське. Головна садиба лісгоспу розміщена в урочищі Гук.

За лісорослинним районуванням територія підприємства відноситься до поясу Карпатських гірських лісів, значна частина території знаходиться в межах хвойних лісів Горган з переважанням шпилькових (ялинових) лісів. Середня висота лісництв знаходиться між позначками 900-1100 м над рівнем моря.

Лісова площа лісомисливського господарства становить 26511 га. Головна водна артерія - р. Брустурянка, що є лівою притокою р. Тересва і належить до басейну Тиси.

Основну частину лісової площі складають ліси другої групи - експлуатаційні ліси, де проводяться рубки головного користування, розрахункова лісосіка якого складає 31,0 тис. куб. м на рік.

У лісах першої групи проводяться лише рубки, пов'язані з веденням лісового господарства.

На території господарства розміщені унікальні плантації кедра, за якими ведеться спостереження протягом усього періоду вирощування. Крім того, у лісових масивах лісгоспу розміщується декілька об'єктів природно-заповідного фонду, серед яких державного значення - "Горган та Тавліширка", "Горган" (Плайське лісництво), "Глади́н" (Турбатське лісництво); "Кедринський" (Кедринське лісництво), а також місцевого значення - "Аршична", "Явірник" (Кедринське лісництво); "Бертяник" (Плайське лісництво). Загальна площа природно-заповідного фонду складає 669,4 га.

Підприємством ведеться також і мисливське господарство, важливим завданням якого є збереження оптимальної кількості тварин і створення сприятливих умов для їх існування в мисливських угіддях. Мисливську фауну в лісах підприємства складають олень, кабан, ведмідь, заєць, козуля, глухар та інші.

Крім задоволення потреб народного господарства в деревині та продукції побічних лісових користувань, лісові насадження мають важливе природоохоронне і рекреаційне значення. Також ліси позитивно впливають на мікроклімат району і гідрологічний режим річок, використовуються для відпочинку місцевим населенням та туристами.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "БУШТИНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО"

БЕРЕЦЬ
Володимир Антонович
Директор

90556, Тячівський район, с. Буштино, вул. Кошута, 11,
тел./факс: (03134) 6-75-32
E-mail: lisgosp@tyachiv.com.ua

Народився 7 травня 1968 року в с. Стеблівка.

Трудову діяльність розпочав після закінчення у 1985 р. Стеблівської СШ у колгоспі "Дружба".

У 1996 р. здобув вищу освіту у Львівському ДЛТУ.

З 2003 р. працював на посаді головного інженера в Буштинському державному лісгосподарському підприємстві, а з листопада 2003 р. призначений його директором.

ДП "Буштинське лісове господарство" було організовано в 1995 р. на базі лісів Усть-Чорнянського та Буштинського лісокомбінатів згідно з наказом Міністерства лісового господарства України № 507 від 26.05.1995 р.

Лісгосп складається з 5 лісництв загальною площею 21104 га, з якої лісовою рослинністю вкрито 19184 га: молодняки - 4358 га, середньовікові - 7969 га, пристигаючі - 1724 га, стиглі - 5133 га.

Лісгосп розташований по західному схилу центральної частини Карпат. Згідно з лісорослинним районуванням територія лісгоспу відноситься до району дубово-букових лісів Полонинсько-Чорногорської області. Основними і переважаючими типами ґрунтів є бурі гірсько-лісові ґрунти і бурі лісові, які із збільшенням висоти над рівнем моря переходять у гірсько-підзолисті, а на полонинах - у дерново-буроземні. Основними лісоутворюючими породами є бук лісовий - 84,6%, дуб звичайний - 6,7%, дуб скельний - 3,7%, інші - 5,0%.

За рельєфом ділиться на два гірські масиви: західний та південний. Західний масив віднесений до району середньо-східного нагірного рельєфу Полонинсько-хребта Полонинсько-Чорногорської області, де розташовані лісові масиви Груниківського лісництва площею 4736 га, з яких 2126 га відносяться до природно-заповідного фонду Карпатського біосферного заповідника без вилучення із земель лісгоспу на підставі Указу Президента України "Про розширення території КБЗ" від 11.04.1997 р. № 325/97.

Західний масив - система хвилястих хребтів з їх численними відрогами різного ступеня залуженості, які у свою чергу утворюють хребти другого і третього порядку з гострими вершинами.

Південний масив - район Гутинських гір куполоподібної форми, які витягнуті по лівому березі ріки Тиса. До цього масиву відносяться урочища Буштинського лісництва, загальна площа яких становить 2254 га. Грушівське лісництво розташоване в районі низькогірного і терасового рельєфу Хустсько-Солотвинської котловини в басейні річки Тересва на площі 3727 га. Основна частина лісових масивів розташована на висоті 800-1000 м над рівнем моря. Найвищою горою є гора Кобилиця (1410 м), яка знаходиться на території Тарасівського лісництва (площа - 6354 га). На території лісгоспу, в лісовому фонді Нересницького лісництва (загальна площа - 4033 га) знаходиться постійна лісонасіннева ділянка дуба скельного віком 114 років. Площа ПЛНД - 43 га.

Основними напрямками діяльності підприємства є ведення лісового господарства, лісонасінневої справи та розсадницького господарства, охорона і захист лісів, ведення державного обліку лісів і тваринного світу. Значне місце займає виробництво продукції. Так, у 2003 р. підприємством виготовлено продукції на суму 2201,8 тис. грн, реалізація склала 2059,0 тис. грн, середньомісячна заробітна плата на одного працюючого склала 348 грн, до бюджетів різних рівнів та цільових державних фондів сплачено 895,8 тис. грн, у тому числі податків і платежів на суму 607,7 тис. грн.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ВЕЛИКОБИЧКІВСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО"

РОМАН
Дмитро Іванович
Директор

90615, смт Великий Бичків,
вул. Промислова, 39,
тел./факс: (03132) 3-33-04

Народився 16 червня 1956 року в с. Кобилецька Поляна Рахівського району.

У 1973 р. закінчив Закарпатський лісотехнічний технікум, у 1993 р. - Львівський лісотехнічний інститут. Працював техніком-лісівником, помічником лісничого, лісничим Щербіловського лісництва.

Після створення в 1995 р. Великобичківського ДЛМП призначений головним лісничим, а з 2003 р. - директором.

Депутат сільської та районної рад.

Нагороджений грамотами обласного управління лісового господарства "За вагомий внесок у розвиток лісового господарства області".

Одружений. Виховує дочок: Ромену, Христину, Тетяну.

ДП "Великобичківське лісомисливське господарство" створено в 1995 р., згідно з наказом МЛГ України від 26.05.1995 р. № 57 "Про створення державних лісогосподарських підприємств у Закарпатській, Івано-Франківській і Чернівецькій областях".

Територія Великобичківського ЛМГ розташована в басейні ріки Тиси з її притоками, це зона буково-ялицево-ялинових, букових та дубово-букових лісів.

Ліси ЛМГ займають площу 53416,9 га, або 40% лісів Рахівщини; вкриті лісовою рослинністю 50187,9 га, 49% ліси І групи - смуги уздовж берегів річок, що захищають нерестовища цінних промислових риб. До складу насаджень входять понад 20 порід. Щорічні нормативні дозволені рубки головного користування становлять 57,3 тис. куб. м.

Завдяки своєчасному і якісному проведенню лісівничих заходів, зокрема рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства, середній запас вкритих лісовою рослинністю земель на 1 га становить 334 куб. м, а стиглих і перестиглих насаджень - 418 куб. м, річний середній приріст на 1 га - 4,2 куб. м.

Лісонасіннева база підприємства становить 72,2 га постійних лісонасінневих ділянок, 137 га - генетичний резерват ясеня звичайного, 12 плюсових дерев. Вирощування посадкового матеріалу проводиться в

15 розсадниках на площі 4,2 га, в яких вирощується в достатній кількості посадкового матеріалу для власних потреб та для реалізації.

Великобичківське ЛМГ веде лісове та мисливське господарство, лісовідновлення, здійснює охорону Держлісфонду від пожеж та самовільних рубок. Лісова охорона ЛМГ становить 130 осіб.

Вагоме місце займає побічне користування лісом та підсобне господарство.

Для збереження та вивчення унікальних природних комплексів флори і фауни, збільшення площ цінних пристигаючих і стиглих ділянок лісу на території лісового фонду ЛМГ знаходиться 8 об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення площею 4474 га, близько 20 мінеральних джерел.

У кожному лісництві створено рекреаційну зону, три лісові будинки обладнано для прийому відпочиваючих. Через територію ДЛФ проходять пішохідні туристичні маршрути.

У трьох лісництвах створено арборетуми рідкісних, для умов Закарпаття, деревних порід.

Проведено реконструкцію контор лісництв, мисливських будинків, лісопильних цехів.

У структурі ЛМГ 9 лісництв, 1 транспортно-лісопильний цех. Підприємство забезпечує роботою 354 рахівчан.

За роки діяльності ЛМГ лісівники зберегли організаційну структуру і матеріальну базу, набули попередниками, ринки збуту продукції, а також збільшили площу Державного лісового фонду. Наприкінці 2003 р. прийнято в склад ДЛФ лісгоспу близько 6,0 тис. га малопродуктивних лісових ділянок Агролісу Рахівського району, в яких уже в 2004 р. було проведено лісогосподарські заходи для збільшення їх продуктивності.

Основна щоденна копітка робота лісівників ДП "Великобичківське лісомисливське господарство" - вирощувати, доглядати та зберігати ліси для наступних поколінь.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ВИНОГРАДІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО"

КІБЕЛБЕК
Ярослав Іванович
Директор

90300, м. Виноградів, вул. Копанська, 178,
тел.: (03143) 2-14-35, тел./факс: 2-23-48
E-mail: vin_dlg@sevlush.ukrtel.net

Народився 25 листопада 1949 року в с. Т. Ремета Перечинського району.

Після закінчення Львівського лісотехнічного інституту у 1977 р. за спеціальністю "Лісове господарство" працював майстром лісу, лісничим Міжгірського та Виноградівського лісництв.

У 1995 р. призначений директором Виноградівського держлісгоспу. У 1998 р. та у 2002 р. повторно обраний депутатом Закарпатської обласної ради, бере активну участь у громадському і політичному житті району та області.

Одружений. Має двох дітей: дочку Вікторію та сина Романа.

ДП "Виноградівське лісове господарство" засноване на державній власності, входить до складу Закарпатського обласного управління лісового господарства України на підставі наказу Міністерства лісового господарства України від 26.05.1995 р. № 57 "Про створення державних лісгосподарських підприємств".

Виноградівський лісгосп розташований у південній частині Закарпатської області на території Виноградівського адміністративного району, займає площу 11004 га.

Лісистість зони діяльності лісгоспу 15,8%.

Згідно з лісорослинним районуванням, територія лісгоспу відноситься до XII району дубових рівнинних лісів Притисянської низовини, а друга частина Виноградівського лісництва - до XI району дубово-букових передгірських і гірських лісів Вулканічного хребта.

Клімат району розміщення лісгоспу помірно континентальний. Цей регіон сприятливий для вирощування високопродуктивних насаджень дуба звичайного, бука лісового, ясеня, клена.

Середній вік насаджень - 65 років при повноті 0,7 із середнім запасом 240 куб. м на 1 га.

Відповідно до господарського призначення, місця розташування лісів і функцій, які вони виконують, ліси Виноградівського лісгоспу поділяються на I і II групи.

До I групи належать ліси, що виконують водоохоронні функції (387 га), захисні смуги лісів уздовж

залізниць, автомобільних доріг державного значення (305 га), ліси зелених зон навколо населених пунктів і промислових підприємств (3407 га), біосферні заповідники (941 га), пам'ятки природи (150 га).

До II групи віднесено експлуатаційні ліси (3743 га).

На території лісгоспу щорічно заготовляється 8,6 тис. куб. м деревини від рубок головного користування і близько 5,7 тис. куб. м деревини від рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства. Щорічно лісові культури створюються на площі близько 40 га.

Господарська діяльність державного підприємства "Виноградівське лісове господарство" спрямована на вирощування високопродуктивних деревостанів, покращення водозахисних, кліматорегулюючих, оздоровчих, захисних рекреаційних та інших корисних природних властивостей лісів, керуючись принципами забезпечення невиснажливого і рівномірного користування лісовими ресурсами для задоволення потреб населення в деревині, покращення породного складу і якостей деревини, а також охорони лісу від пожеж, самовільних рубок, шкідників і хвороб лісу, та на раціональне використання земель лісового фонду.

Територія рекреаційних лісів характеризується високими показниками ландшафтної, естетичної оцінки. Вони є прекрасним місцем відпочинку.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО
"ВОЛОВЕЦЬКЕ ЛІСОВЕ
ГОСПОДАРСТВО"

10

ЩЕРБЕЙ
Ігор Васильович
Директор

35

89100, смт Воловець, вул. Фабрична, 2,
тел.: (03136) 2-28-51,
тел./факс: (03136) 2-22-18

Народився 8 грудня 1970 року в с. Щербовець Воловецького району Закарпатської області. Після закінчення Закарпатського лісотехнічного технікуму проходив строкову військову службу (1990-1992 рр.).

У 2005 р. закінчив Львівський державний університет. Трудову діяльність розпочав робітником Жденіївського лісництва Воловецького лісокомбінату в 1986 р., після чого працював у різних сферах (лісовому господарстві, освіті, спорті). У 1999 р. був прийнятий на посаду майстра лісу Жденіївського лісництва Воловецького держлісгоспу, а з 2001 р. працював лісничим Жденіївського лісництва. З липня 2004 р. обіймає посаду директора Воловецького держлісгоспу.

Одружений, виховує дочку.

ДП "Воловецьке лісове господарство" утворене в 1995 р. наказом Міністерства лісового господарства України від 26 травня 1995 року № 57. Розташоване в північній частині Закарпатської області на території Воловецького адміністративного району. До його складу входять шість лісництв (Пашківське, Жденіївське, Підполозянське, Нижньоворітське, Верхньоволовецьке, Нижньоволовецьке) та цех переробки деревини.

Площа лісового фонду, на якому ведеться природоохоронна та виробнича діяльність, становить 27 281 га, з них вкрита лісом - 25 411 га. Господарська діяльність держлісгоспу спрямована на вирощування високопро-

дуктивних лісових насаджень, одержання деревини для народного господарства, охорону лісу від пожеж, шкідників і хвороб, з метою раціонального використання і відтворення лісових ресурсів, захисту ґрунтів від ерозії та охорони навколишнього середовища.

Територія держлісгоспу використовується для потреб мисливського господарства. За даними обліку мисливської фауни, в угіддях є козулі, кабани, рисі, білки, куниця, вовки, зайці та ін.

У держлісгоспі створена лісонасіннева база, яка включає постійні лісонасінневі ділянки дуба скельного, бука лісового, ялини європейської, ясеня звичайного. Також є ботанічні та гідрологічні пам'ятки природи: тис ягідний та бузок угорський, джерела та свердловини з водою, яка має лікувальні властивості.

Підприємство задовольняє потребу в деревині Воловецького адміністративного району на 71,1%. Основні сортименти, що заготовляються в лісгоспі, - це пиловник, будівельний ліс, сировина для оцтової кислоти.

У держлісгоспі працює 241 працівник, у тому числі 165 робітників, 50 лісників, 1 егер, 58 інженерно-технічних працівників, серед них - 27 фахівців з вищою освітою, 49 - з середньою спеціальною. Щорічно на період лісокультурних робіт додатково залучається понад 100 працівників. При лісгоспі діє шкільне лісництво, членами якого є 16 учнів Гуклівської школи.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ДОВЖАНСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО"

ЛЕДНЕЙ
Василь Іванович
Директор

90154, Іршавський район, с. Довге, вул. Січових стрільців, 2,
тел.: (03144) 7-14-02, тел./факс: 7-16-77

Народився 21 січня 1961 року в с. Довге Іршавського району.

Після закінчення Кіровського сільськогосподарського інституту працював егерем, лісничим (1982-1994 рр.) Річанського лісництва Довжанського лісокомбінату.

У 1994 р. призначений директором державної виробничо-господарської дирекції Довжанського лісокомбінату, в липні 1995 р. - директором Довжанського державного лісомисливського підприємства, у 1998 р. - начальником Закарпатського обласного управління лісового господарства.

З серпня 2003 р. - директор Довжанського державного лісомисливського підприємства.

Одружений Має двох дітей: Олесю та Василя.

ДП "Довжанське лісомисливське господарство" засноване на державній власності, входить до складу Закарпатського обласного управління лісового господарства України на підставі наказу Міністерства лісового господарства України від 26.05.1995 р. № 57.

Довжанське ЛМГ розташоване в центральній гірській частині Закарпатської області, займає площу 19 864 га.

Основне завдання підприємства полягає в охороні і захисті лісу, лісовідновленні, насінневій справі, збереженні та відтворенні мисливської фауни.

Відповідно до господарського призначення, місця розташування лісів і функцій, які вони виконують, ліси Довжанського ЛМГ поділяються на першу і другу групи.

До першої групи належать ліси, що виконують переважно захисні функції (площа - 4891 га), в тому числі захисні смуги лісів уздовж берегів річок (491 га), смуги лісів, що захищають нерестовища цінних риб (2708 га), приполонинні ліси альпійської зони (780 га), протиерозійні ліси (807 га), в яких будь-яка господарська діяльність заборонена, за винятком оздоровчих заходів.

До другої групи віднесено експлуатаційні ліси (14 973 га), в яких досить інтенсивно проводиться господарська діяльність, зокрема, щорічно заготовляється стиглий бук у межах 24 тис. куб. м деревини.

До складу лісомисливгоспу входять чотири лісництва загальною площею 19 864 га, з яких 18 621 га вкрито лісовою рослинністю. Найбільшим є Річанське лісництво (6488 га), угіддя якого знаходяться в районі середньовисотного гірського Полонинського хребта. Сюди входить і територія Лисичівського лісництва (6072 га) та частина Довжанського лісництва (4207 га). Лісові масиви Білківського лісництва (3097 га) займають нижню частину долини ріки Боржави. Основна площа лісів розташована в межах 700-900 м над рівнем моря. Максимальна висота, до якої піднімається межа лісу, - 1260 м над рівнем моря (полонина Кук).

Основною лісоутворюючою породою є бук лісовий, він займає площу 16878 га, що складає 91% вкритої лісовою рослинністю площі. За ним йде дуб скельний - 872 га (4%), ялина європейська - 496 га (3%) та інші деревні породи - 376 га (2%). У незначній кількості представлені клен, явір, граб, ясен звичайний, акація біла, вільха чорна, каштан їстівний.

Завдяки багатству фауни і флори, мальовничості ландшафтів та унікальності природних екосистем Довжанське державне лісомисливське підприємство відіграє важливу роль у захисті біорізноманіття регіону.

Адміністративний будинок лісомисливського підприємства

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ЗАГАТЯНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО"

КЛИМОВИЧ
Ярослав Семенович
Директор

90112, Іршавський район, с. Загаття, вул. Жовтнева, 1,
тел.: (03144) 2-38-14, тел./факс: 2-38-18

Заслужений лісівник України.

Народився 7 квітня 1953 року в с. Яблунька Богородчанського району на Івано-Франківщині.

У 1975 р. закінчив з відзнакою Львівський лісотехнічний інститут за спеціальністю "Лісове господарство"; у 2003 р. - факультет післядипломної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка за спеціальністю "Менеджмент організацій".

З 1975 р. - помічник лісного лісництва ім. Морозова Мукачівського лісокомбінату.

У червні 1995 р. призначений директором Загатянського держлісгоспу.

Переможець конкурсу "Кращий закарпатець-2001" у номінації "Кращий працівник лісового комплексу".

Згадки про багаті мисливські угіддя Іршавщини та перші топографічні матеріали з'явилися вже в XV ст. До XVIII ст. ліси краю слугували угорським князям. Пізніше лісові масиви, розташовані в центральній частині області, довгий час були мисливськими угіддями австрійської родини Шенборнів (1728-1928 рр.).

Після приєднання до Радянської України в Закарпатській області було створено лісгоспи та ліспроми. На території Загатського та Великодільського лісництв, що входили до складу Мукачівського лісгоспу, лісозаготівельні роботи проводив Загатський ліспром. Згодом, у 70-х роках, створено лісові підприємства-лісокомбінати, які об'єднали лісгоспи та ліспроми. Загатське та Великодільське лісництва увійшли до складу Мукачівського лісокомбінату.

У 1978 р. Ільницьке та вищезгадані лісництва перейшли до Довжанського лісокомбінату. Рішенням Закарпатської обласної ради народних депутатів лісове господарство в 1992 р. було відокремлено від лісокомбінатів і підпорядковано Закарпатському обласному управлінню лісового господарства.

У липні 1995 р. згідно з наказом Міністерства лісового господарства України, на базі частини лісового фонду Довжанського лісокомбінату було створено Загатянське державне лісгосподарське підприємство з адмінбудинком в с. Загаття.

Ліси підприємства займають 14 182 га, у т. ч. лісових - 13 803 га, лісовою рослинністю вкриті 13 142 га. До складу держлісгоспу увійшли три лісництва: Загатське (площа - 3202 га, охоплює гірський хребет Гат); Великодільське (площа - 5747 га) та Ільницьке (5233 га).

Лісові насадження підприємства високопродуктивні, в основному I класу бонітету, їх середній запас становить: у молодняках - 106 куб. м на 1 га, середньовікові - 339 куб. м на 1 га, пристигаючі - 395 куб. м на 1 га, стиглі і перестійні - 374 куб. м на 1 га.

Для збереження та вивчення ландшафту, унікальних природних утворень, флори, фауни, збереження еталонних природних деревостанів на території підприємства створено 5 об'єктів природно-заповідного фонду на площі 6356,7 га.

З дня створення колектив ДП "Загатянське лісове господарство" очолює Ярослав Семенович Климович. Його діяльність як депутата районної ради багаторазово відзначалася грамотами Закарпатського обласного управління лісового господарства, Іршавською районною радою та райдержадміністрацією, сільськими радами.

Нині очолюваний Ярославом Семеновичем колектив з 206 працівників примножує, доглядає і охороняє лісові багатства району.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "МУКАЧІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО"

**СПАЧИНСЬКИЙ
Валерій Яношович**
Директор

89645, Мукачівський район, с. Вільховиця, 3,
тел.: (03131) 3-13-45, 6-23-73
E-mail: forest@dlg-muk.mk.uzhorod.ua

Народився 10 квітня 1968 року в сім'ї службовців.

У 1993 р. закінчив Ленінградську лісотехнічну академію за спеціальністю "Лісове господарство".

У 1993 р. прийнятий у Мукачівський лісокомбінат інженером з охорони і захисту лісу. З 1996 р. працював головним спеціалістом сектору лісового і мисливського господарства Мукачівського держлісгоспу, а з 1997 р. - заступником начальника відділу лісового господарства цього ж підприємства. З 2001 р. - інженер-лісопатолог I категорії у Львівському ДЗЛЗ Центр "Львів-лісозахист", з 2002 р. - головний інженер-лісопатолог Закарпатського державного спеціалізованого лісо-захисного філіалу.

З 16 березня 2005 року - виконуючий обов'язки директора Мукачівського держлісгоспу.

Одружений, виховує двох синів і дочку.

ДП "Мукачівське лісове господарство" засновано у 1995 р. на базі лісів колишнього лісокомбінату.

Лісгосп складається з 6 лісництв загальною площею 27 077 га, з яких 24 903 га вкрито лісом. На правах лісництва (1755 га) працює виробнича лісонасіннева станція "Березинка". У лісгоспі загалом працює 257 осіб.

Панівними лісоутворюючими породами низинних дібров є дуб звичайний та ясен вузьколистий. Також зростає граб, липа, клен, вільха. Лісостани дуба скельного і бука є типовими для передгірської смуги.

До лісів I групи зараховано 13,0 тис. га, або 48% від загальної площі. Це зелена зона: берегозахисні насадження, курорти, заповідні та інші категорії лісів.

На території лісгоспу діє дендрарій "Березинка", в якому проводиться випробування порід інтродуцентів, перспективних для лісового господарства та озеленення. Усього в дендрарії випробувано близько 300 видів і форм деревно-чагарникових порід. Лісгосп є експериментальною базою Карпатської лісо-дослідної станції, з участю якої за тривалий час тут створено чимало дослідно-виробничих культур, ділянок екзотів, закладено різні дослідні лісозахисту, рубок догляду в молодняках, реконструкції цінних насаджень. Використовуються лісові об'єкти дендрарію для проведення семінарів, екскурсій. Частими гостями тут є лісівники з інших областей України та зарубіжжя.

У лісгоспі є пасіка з 200 бджолосімей.

Щорічний обсяг заготівлі деревини з головного користування - 19,7 тис. куб. м, рубок пов'язаних з веденням господарства, - 33 тис. куб. м. Деревина реалізується на внутрішній ринок, частина йде на переробку цехами в Майданському лісництві та промислового майданчику "Кольчино". Обсяг реалізованої продукції за 2004 р. становить 41334 куб. м на суму 4394,6 тис. грн.

Мисливські угіддя Мукачівського лісгоспу надані в користування трьом спеціалізованим мисливським товариствам. Вони здійснюють охорону та відтворення мисливської фауни, ведуть облік, підгодівлю тварин.

З мисливських звірів водяться олені, козулі, свині, є зайці, куниці, білки, лисиця. З птахів зустрічаються фазани, сіра куріпка, дикі гуси та качки.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ПЕРЕЧІНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО"

РОМАНЮК
Анатолій Васильович
Директор

89200, смт Перечин, вул. Будівельників, 7,
тел.: (03145) 21-5-77

Народився 16 квітня 1967 року в с. Дубрівка Баранівського району Житомирської області.

Закінчив у 1994 р. Львівський лісотехнічний інститут.

Працював провідним спеціалістом з організації лісокористування, з використання лісосічного фонду Перечинського ДЛГ, лісничим Дубриницького лісництва, головним лісничим Перечинського держлісгоспу.

З 2000 р. по 2005 р. - директор Великоберезнянського державного лісгосподарського підприємства.

З 2005 р. - директор Перечинського державного лісгосподарського підприємства.

Одружений. Виховує двох синів: Василя та Богдана.

ДП "Перечинське лісове господарство" - державне лісгосподарське підприємство, утворене в 1995 р. До його складу входять 6 лісництв.

Понад 200 працівників займаються вирощуванням, доглядом та охороною лісу, збиранням лісового насіння та частково заготівлею, вивезенням деревини та її переробкою.

Площа лісового масиву, на якому підприємство веде свою природоохоронну та виробничу діяльність, становить 31 512 га. Територія за характером рельєфу є гірською системою з висотами над рівнем моря від 350 до 1200 м.

Ліси I групи (водоохоронні, зелена зона населених пунктів, пам'ятки природи, заповідні лісові урочища) займають 9561 га.

21 972 га відносяться до експлуатаційних лісів. Основними лісоутворюючими деревними породами є бук, дуб, граб, ясен, клен, сосна, ялиця, ялина. Цінними інтродуцентами є каштан їстівний, псевдотсуга тисолиста, сосна Веймутова. Запас деревостанів становить 11661,98 тис. куб. м, а процент лісистості - 63,5%.

У лісгоспі створена постійна лісонасіннева база площею 34,3 га, з них - 17,5 га псевдотсуги тисолистої, культури якої почали закладатись ще в 1906 р. Є можливість заготовляти продукцію побічного користування: березовий сік, дикі плоди та ягоди, лікарську сировину, гриби; розвинуто бджільництво.

Сьогодні Перечинський лісгосп забезпечує роботою 240 осіб. Підприємством сплачено податків до бюджету та цільових фондів на суму 1,4 млн грн, за що Перечинський лісгосп визнано кращим платником податків Перечинського району.

Прибуток від реалізованої продукції становить понад 5 млн грн. Середньомісячна зарплата штатного працівника склала близько 500 грн.

Основним завданням діяльності лісгоспу є своєчасне і якісне лісовідновлення, аби майбутні покоління могли користуватися тими благами, які дарує нам прекрасна природа Карпат.

ДП "Перечинське лісове господарство"
завжди готове до співпраці.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "РАХІВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО"

ПРИСТУПА
Володимир Михайлович
Директор

90600, м. Рахів, вул. Б. Хмельницького, 3,
тел.: (03132) 2-34-98, факс: 2-17-25
E-mail: r_lisgosp@rambler.ru

Кандидат сільськогосподарських наук, член-кореспондент Лісівничої академії наук України.

Народився 8 грудня 1957 року в м. Львів. Після закінчення у 1980 р. Львівського лісотехнічного інституту працював помічником лісного Говерляньського та Квасівського лісництв, інженером лісових культур, начальником лісгосподарського відділу Рахівського лісокомбінату. Після створення в 1995 р. Рахівського держлісгоспу призначений головним лісничим, а з 1998 р. - директором держлісгоспу. У 2003 р. нагороджений відзнакою облдержадміністрації - нагрудним знаком "За розвиток регіону" та за особистий внесок у розвиток і підвищення ефективності лісгосподарського виробництва - відзнакою Державного комітету лісового господарства України "Відмінник лісового господарства України". Одружений, виховує доньку Ярославу та сина Романа.

ДП "Рахівське лісове господарство" розмістилося на схилах Черногорки, Гуцульських Альп та Свидовецьких гір, у долинах рік Чорної та Білої Тиси, складає 39 613 га, в т. ч. вкриті лісом площі 37 112 га. Ліси на площі 25 232 га віднесені до I групи - це деревостани у високогір'ї, на крутосхилах, захисні смуги уздовж гірських потоків і річок, зелені навколо населених пунктів, заказники, ліси заповідників, а на площі 11 880 га віднесені до II групи - тут ведеться обмежена лісоексплуатація. Щорічні нормативно дозволені рубки головного користування складають 55,5 тис. куб. м.

Територія лісового фонду лісгоспу вкрита високопродуктивними ялиновими та буковими лісами з домішками ялици білої, клена-явора, ясена звичайного, ільма, вільхи та інших цінних деревно-чагарникових порід. Середній запас деревини на 1 га вкритих лісом земель складає близько 370 куб. м, а окремі деревостани ялини мають запас понад 950 куб. м/га. Щорічний середній приріст - близько 6,0 куб. м/га.

Лісгосп веде лісомисливське господарство, лісовідновлення та лісонасінневу справу, здійснює охорону лісового фонду від пожеж та самовільних рубок.

Головним завданням лісовідновлення, яке щорічно проводиться на площі близько 150 га, є відтворення корінних високопродуктивних, біологічно стійких деревостанів з високими ґрунтозахисними та водорегулюючими властивостями. Для цього щорічно заготовляється близько 400 кг високоякісного лісового насіння, є 13 розсадників загальною площею 7,2 га, 11 плюсових дерев, 41 га лісонасінневих ділянок та 7 га лісонасінневих плантацій.

Для збереження та вивчення унікальних гірських природних комплексів, флори та фауни на території лісового фонду Рахівського лісгоспу виділено та охороняються об'єкти природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення на площі 4556 га, що складає 11,5% від загальної площі земель лісгоспу; багато мінеральних джерел, що мають найрізноманітніший природний склад та лікувальні властивості.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "СВАЛЯВСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО"

ЛАКАТОШ
Михайло Михайлович
Директор

89300, м. Свалява, вул. Шевченка, 59,
тел.: (03133) 7-38-93
E-mail: info@lisgosp.svl.uzhgorod.ua

*Заслужений працівник лісового господарства України.
Депутат обласної ради.*

Народився 11 липня 1955 року в с. Дешковича Іршавського району Закарпатської області.

Закінчив Львівський лісотехнічний інститут, за фахом - інженер лісового господарства (1981 р.).

Працював у Довжанському лісгоспі лісником, майстром лісу, інженером лісового господарства та лісничим; згодом - лісничим Берегівського лісництва, Мукачівського ЛК. З 1995 р. по 2005 р. - директор Берегівського державного лісгосподарського підприємства. З 2005 р. - директор Свалявського лісгоспу.

Одружений. Має сина Ярослава і доньку Катерину.

ДП "Свалявське лісове господарство" створене в липні 1995 р. на підставі наказу Міністерства лісового господарства України. Площа земель лісового фонду Свалявського лісгоспу - 38 658 га, з яких вкриті лісовою рослинністю землі займають 36 544 га. Лісистість району розташування лісгоспу досягає 69,5%. Лісові угіддя лісгоспу розкинулись у передгірській зоні між хребтом Синяк і головним полонинським хребтом Стой-Боржава. Ґрунтові та кліматичні умови передгір'я Карпат сприятливі для зростання високопродуктивних букових деревостанів. Гідрологія Свалявщини тісно поєднується з наявністю поверхневих, підземних та мінеральних вод, що обумовлює розвиток рекреаційно-курортної галузі.

До складу лісгоспу входить шість лісництв: Плосківське, Полянське, Ганьковицьке, Свалявське, Дусинське, Березниківське. Лісові насадження бука лісового з домішками явора та ясена - високопродуктивні і в основному I класу бонітету. Річний приріст досягає 5,6 куб. м на 1 га, що свідчить про багаті ґрунтові умови місцезростання. Загальний запас деревини в лісах господарства - близько 13,5 млн куб. м.

Основний напрям діяльності лісгоспу - створення високопродуктивних лісових насаджень з використанням садивного матеріалу цінних лісоутворюючих порід - бука, явора, ясена, захист їх від шкідників та хвороб лісу, а також охорона насаджень від лісових пожеж та

самовільних рубок. Близько половини земель лісового фонду (16,2 тис. га) відносяться до I групи лісів, що виконують водоохоронну, захисну, санітарно-гігієнічну, оздоровчу та рекреаційну функції. За останні роки проведено великий обсяг робіт із заміни пошкоджених хворобами, вітровалами, сніголомами та старих похідних ялиників на високопродуктивні, стійкі змішані насадження. Щороку лісовідновлення проводиться на площі понад 150 га. У лісгоспі є 9,4 га постійних лісових розсадників і 2,4 га тимчасових, де вирощується необхідний для посадки лісу посадковий матеріал. Для збереження генетичного фонду ясена, явора, бука, в'яза визначені заказники "Красна долина" (218,8 га), "Пінава" (30,0 га) та генетичні резервати на площі 137 га. Виділена постійна лісонасіннева база з високопродуктивних насаджень дуба і бука на площі 90,4 га. Проводяться роботи для покращення рекреаційних особливостей місцевості: реконструйовано мисливський будинок в урочищі Гідешир, облаштовані місця відпочинку в урочищах Квасний Потік, Солотвинське, Корнянка та Дулятин на р. Боржава. Річний обсяг заготівлі деревини становить 105 тис. куб. м, у тому числі від рубок головного користування - 43,9 тис. куб. м. За рік у середньому прибуток від виробничої діяльності становить близько 300 тис. грн.

Підприємство постійно технічно переоснащується, вводить новітні технології в лісгосподарське виробництво.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "УЖГОРОДСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО"

КОСТИВ
Іван Васильович
Директор

88411, Ужгородський район, с. Кам'яниця,
вул. Першотравнева, 42, тел./факс: (0312) 73-19-25
E-mail: lis@uz.ukrpack.net

Заслужений працівник сільського господарства України. Нагороджений медаллю "За трудову доблесть", відзнакою Закарпатської облдержадміністрації "За розвиток регіону", орденом "За заслуги" III ступеня, відзнакою Державного комітету лісового господарства України "Відмінник лісового господарства України".

Народився 13 липня 1954 року в с. Вільхівці Борщівського району Тернопільської області.

Закінчив Сторожнецький лісовий технікум (1973 р.), Львівський лісотехнічний інститут (1982 р.). Виробничу діяльність розпочав помічником лісного мисливсько-го лісництва Мукачівського лісокомбінату.

У 1978-1987 рр. - лісничий Білківського лісництва Довжанського лісокомбінату.

З 1987 р. - директор Ужгородського лісокомбінату.

З 1995 р. - директор Ужгородського держлісгоспу.

Тричі обирався депутатом Ужгородської райради.

ДП "Ужгородське лісове господарство" - одне з найстаріших у Закарпатті, організоване урядом Австро-Угорщини ще на початку XIX століття для управління державними лісами. На заході лісгосп межує зі словацьким держлісгоспом у Собранцях, на півдні - з угорською лісовою дирекцією в Ниредьгазі.

Лісова площа Ужгородського держлісгоспу становить 17 400 га, в тому числі земель, вкритих лісовою рослинністю, - 17 000 га. Головні водні артерії на території держлісгоспу - річки Уж та Латориця, які належать до басейну Тиси, головної притоки Дунаю.

Залежно від лісопромислового, екологічного та соціального значення, лісовий фонд поділений на дві групи. До першої (83% усіх лісів) належать "зелені зони" навколо адміністративного центру Закарпаття - м. Ужгород. Головна роль цих лісів - виконувати захисні функції, а також задовольняти потреби населення у рекреації. У лісах першої групи дозволяються лише рубки, пов'язані з веденням лісового господарства (рубки догляду). До другої групи (17% усіх лісів) належать ліси господарського призначення, у яких практикуються і промислові рубки. Загальний запас деревини у лісах становить 5 млн куб. м. Щорічний

розмір вирубки - 27 тис. куб. м, у тому числі головне користування - тільки 3,6 тис. куб. м. Основне лісогосподарське завдання у лісах першої групи - покращення водо- та ґрунтозахисної ролі екосистем уздовж берегів річок Латориця, Уж та на крутосхилах. У лісах "зеленої зони" лісогосподарські заходи спрямовані на покращення санітарно-гігієнічного стану лісів, їх ландшафтної, естетичної та рекреаційної цінності. У лісах другої групи важливе завдання - підвищення продуктивності лісів шляхом впровадження таких швидкорослих порід, як модрина, дугласія, дуб червоний та інші. У лісгоспі створена лісонасіннева база, яка включає постійні лісонасінневі ділянки дугласії, бука, дуба черешчатого. У лісах визначено понад 20 плюсових дерев. Окремі з них сягають значних розмірів: дуб скельний - висота 39 м, діаметр 76 см; дугласія - висота 44 м, діаметр 76 см; бук - висота 38 м, діаметр 66 см. З цих дерев збирається насіння для лісових розсадників. У Кам'яницькому лісництві на площі 93 га розташований ботанічний резерват, у якому збереглися 100-180-річні дубові та букові ліси.

При лісгоспі активно працює шкільне лісництво, яке займає призові місця в обласних та загальнодержавних конкурсах. Лісгосп має давні дружні зв'язки з лісівниками сусідніх країн: Словаччини, Польщі, Угорщини, Румунії, Австрії, Словенії і Німеччини.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ХУСТЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО"

МАМЧИЧ
Степан Іванович
Директор

90400, м. Хуст, вул. Сливова, 34,
тел./факс: (03142) 4-23-05
E-mail: dlg@khust.net

Народився 27 травня 1961 року в м. Сталінськ (Новокузнецьк) Кемеровської області.

Після закінчення в 1988 р. Львівського лісотехнічного інституту працював помічником лісного Мульчицького лісництва Рафалівського лісгоспу. У 1989-1990 рр. працював майстром цеху в Хустському лісокомбінаті. У 1996 р. переведений на посаду лісного Велятинського лісництва Хустського держлісгоспу. З 1997 р. - на посаді заступника начальника відділу лісового господарства Хустського ДЛГ. З березня 2002 р. працював головним лісничим. У 2005 р. призначений на посаду директора Хустського держлісгоспу.

Одружений. Виховує двох синів - Андрія і Степана та доньку Іванну.

ДП "Хустське лісове господарство" створено в 1995 р. згідно з Указом Президента від 24.02.1995 р. № 142/75 та наказом Мінлісгоспу України від 26.05.1995 р. № 57, у зв'язку з реорганізацією системи лісового господарства.

Хустський лісгосп розташований у південно-східній частині Закарпатської області на території Хустського адміністративного району. Загальна площа земель лісового фонду - 33 764 га, з них ліси I групи займають площу 14 799 га.

Вкриті лісовою рослинністю землі становлять 30 985 га. До складу лісгоспу входять 8 лісництв, які займаються посадкою, доглядом і охороною лісу, а також господарюванням.

Згідно з лісорослинним районуванням територія лісгоспу відноситься до району букових гірських лісів (Новобистрянське, Березівське, Монастирецьке, Драгівське і Вільшанське лісництва) і до району дубово-букових передгірських і гірських лісів (Хустське, Велятинське, Вишківське лісництва).

Лісгосп має затверджену розрахункову лісосіку рубок головного користування - 26 000 куб. м. Освоєння розрахункової лісосіки проводиться у повному обсязі. Рубки, пов'язані з веденням лісового господарства, здійснюються в межах, визначених матеріалами лісовпорядкування, що становить 18 000 куб. м.

Указом Президента України від 11.04.1997 р. № 325-97 "Про розширення території Карпатського біосферного заповідника" включено, без вилучення в землекористувача, до складу Карпатського біосферного заповідника територію Хустського лісгоспу площею 2057 га. Лісистість району розташування лісгоспу становить 43%.

У лісгоспі є такі види побічних користувань: сінокосіння, випасання худоби, збір дикорослих плодів, ягід, грибів, лікарської сировини. Заготівля харчових продуктів лісу проводиться в основному місцевим населенням і має непромисловий характер.

Мисливські угіддя Хустського лісгоспу надані в користування двом спеціалізованим мисливським товариствам. З мисливських тварин водяться олені, косулі, ведмеді, дикі свині, зайці, куниці, білки, дикий кіт, борсуки.

На території лісгоспу діють п'ять учнівських лісництв, які сприяють вихованню свідомого ставлення до праці та охорони навколишнього середовища.

Господарська діяльність підприємства спрямована на вирощування високопродуктивних деревостанів, покращення водозахисних, кліматорегулюючих, оздоровчих, захисних, рекреаційних та інших корисних природних властивостей лісу в інтересах охорони здоров'я людей і покращення навколишнього середовища.

ДЕРЖАВНЕ ПІДПРИЄМСТВО "ЯСІНЯНСЬКЕ ЛІСОМИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО"

ЗЕЛІНСЬКИЙ
Едуард Франтішкович
Директор

90630, Рахівський район, смт Ясіня, вул. Грушевського, 13,
тел.: (03132) 4-22-66, 4-20-45, 4-20-75, 4-20-43, 4-20-44,
тел./факс: (03132) 4-20-44

Народився 18 липня 1965 року в смт Ясіня Рахівського району Закарпатської області в сім'ї службовців.

У 1982 р. закінчив Ясінянську середню школу.

Після закінчення у 1983 р. Сторожницької лісової школи працював лісником, помічником лісного та лісничим Свидовецького лісництва.

У 1993 р. здобув вищу освіту, закінчивши Український державний лісотехнічний університет за спеціальністю "Лісове та садово-паркове господарство".

У 2004 р. призначений директором Ясінянського державного лісомисливського підприємства.

Одружений, виховує двох доньок.

ДП "Ясінянське лісомисливське господарство" створено за рішенням сесії Закарпатської обласної ради від 07.09.1994 р. "Про структуру управління лісами області" та наказом Міністерства лісового господарства України № 57 від 26.05.1995 р. "Про створення державних лісгосподарських підприємств".

З 1995 р. по 2003 р. Ясінянське ДЛМП очолювали директор М.Д. Сухарюк і головний лісничий І.В. Климуш, з 2003 р. - директор Е.Ф. Зелінський і головний лісничий М.В. Ластовецький, у 2004 р. лісгосп очолював М.М. Бунтушак.

Підприємство розташоване в північно-східній частині Закарпатської області, на території Рахівського району. До складу господарства входять шість

лісництв: Станіславське, Чорнотисянське, Довжанське, Лопушанське, Лазещинське та Свидовецьке.

Ліси Ясінянського ЛМГ займають площу 31 334 га, 28 853 га вкриті лісовою рослинністю.

Територія підприємства за характером рельєфу - гірські масиви, розділені між собою долиною річки Чорна Тиса і долиною її лівої притоки - річки Лазещина з висотою над рівнем моря від 710 до 1656 м, крутизна схилів становить 20-30 різних експозицій.

Середній вік насаджень - 67 років при повноті 0,7 із середнім запасом 359 куб. м на 1 га, що вказує на високу продуктивність насаджень. На території підприємства щорічно заготовляється 47 тис. куб. м від рубок головного користування і близько 25 тис. куб. м від РПЗВЛГ.

Господарська діяльність підприємства спрямована на вирощування високопродуктивних деревостанів, покращення водозахисних, кліматорегулюючих, оздоровчих, захисних, рекреаційних та інших корисних природних властивостей лісу.

Із мисливської фауни в лісах підприємства водяться олень, козуля, кабан, лисиця, заєць, куниця, ведмідь, рись, вовк, видра, дикий кіт, глухар, тетерів, рябчик, норка, тхір, білка, борсук та ін. На території господарства є можливість організувати відстріл дикої фауни іноземними мисливцями.

УЖГОРОДСЬКЕ ВІЙСЬКОВЕ ЛІСНИЦТВО

ХОМИН
Іван Михайлович
Начальник лісництва

89200, Закарпатська обл., м. Перечин,
пров. Червоноармійський, 5,
тел.: (03145) 2-14-61

Народився 3 березня 1954 року в с. Гривівка Ка-
луського району Івано-Франківської області.

У 1974 р. закінчив Сторожинецький лісний технікум
за спеціальністю "Лісове господарство". За направ-
ленням працював в Ужгородському лісокомбінаті.
З 1977 р. обіймав посаду техника-лісовода Ужгород-
ського військового лісництва. У 1998 р. призначений
начальником цього лісництва. У 2004 р. закінчив
Український державний лісотехнічний університет за
спеціальністю "Лісове господарство".

Одружений, виховує двох доньок.

Ужгородське військово лісництво організоване в
1949 р. на базі колишнього Тур'я-Реметівського та
Ужгородського лісгоспів розпорядженням РМ СРСР від
07.08.1947 р. № 10585 та наказом Міністерства лісо-
вого господарства СРСР від 20.05.1948 р. № 60/028.
На сьогодні входить до системи підрозділів Міністер-
ства оборони України.

Підприємство розташоване на загальній площі
9806 га, в т. ч. вкритої лісом площі 8979 га, в цент-
ральній частині області на території Перечинського
(3949 га), Ужгородського (5036 га) і Мукачівського
(821 га) адміністративних районів у басейні р. Уж
і приток басейну р. Тиса, за характером рельєфу від-
носиться до гірської зони. Загальний запас насаджень
становить 2926,3 тис. куб. м.

Згідно з геоботанічним лісівничим районуванням те-
риторія лісництва відноситься до трьох лісорослинних
районів: дубових рівнинних лісів; передгірних і низько-
гірних високопродуктивних дубово-букових лісів; буко-
вих гірських лісів (близько 70% території лісництва).
Переважаючими породами у лісфонді є бук лісовий -
75,5%, дуб скельний - 8,9% та дуб звичайний - 5,3%,
у насадженнях наявні цінні інтродуценти - сосна зви-
чайна, модрина європейська, псевдотсуга Мензиса,
каштан їстівний. Лісові насадження високопродуктивні -
I бонітету. Більша частина площі лісів - 9030 га відно-
ситься до I групи (92,1%) лісогосподарської частини
зелених зон навколо населених пунктів.

На території лісництва функціонують 4 території та

об'єкти природно-заповідного фонду місцевого зна-
чення площею 5,8 гектара.

За віковою структурою територія лісництва розпо-
ділена на молодняки - 870 га (9,7%), середньовікові -
4079 га (45,4%), пристигаючі - 1538 га (17,1%) та
стигли - 2491 га (27,8%).

Підприємство має затверджену розрахункову лісо-
сіку рубок головного користування, яка становить
7,1 тис. куб. м. Рубки, пов'язані з веденням лісового
господарства, ведуться в межах, визначених матеріа-
лами лісовпорядкування. Основні сортименти, що за-
готовляються, - це: пиловник, будівельний ліс та дрова.
Найбільшим споживачем деревини є КЕУ ВОК Міні-
стерства оборони України.

Основним напрямом діяльності Ужгородського вій-
ськового лісництва є комплексне ведення лісового
господарства, спрямоване на створення високопро-
дуктивних насаджень, підвищення продуктивності лісів,
охорону та захист лісів, збереження їх захисних та
водорегулюючих функцій, які забезпечують у складі
лісництва 3 майстерські ділянки.

На території лісництва щорічно заготовляється
18,8 тис. куб. м, у т. ч. 7,1 тис. куб. м вирубок голо-
вного користування. Затрати за 2004 р. на ведення
лісового господарства склали 601,2 тис. грн з прибут-
ком 84,1 тис. грн.

УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВЕГЕШ
Микола Миколайович
Ректор

88000, м. Ужгород, вул. Підгірна, 46,
тел.: (03122) 3-33-41, 3-42-02, факс: 3-33-41, 3-61-36
E-mail: adm@univ.uzhgorod.ua www.univ.uzhgorod.ua

Народився 28 листопада 1962 року в с. Міжгір'я Закарпатської області. Після закінчення у 1979 р. Міжгірської середньої школи з 1979 р. по 1984 р. навчався на історико-педагогічному факультеті Івано-Франківського державного педагогічного інституту ім. В. Стефаника.

У 1984 р. розпочав свою трудову діяльність учителем історії Синеvirської середньої школи Міжгірського району Закарпатської області.

У 1990-1993 рр. був аспірантом кафедри історії СРСР, а згодом - кафедри історії України. З 1992 р. працював асистентом, а в 1994-1996 рр. - доцентом кафедри історії України. З 1997 р. - доцент, а з 2000 р. - професор кафедри політології, яку очолює з 2002 р. У березні 2004 р. обрано деканом історичного факультету. З 11 лютого 2005 року - ректор університету. У 1994 р. захистив кандидатську, а у 1998 р. - докторську дисертації. Вчене звання професора присвоєно у 2000 р.

Професор М.М. Вегеш - один з провідних учених-істориків Закарпаття та України. Він очолює Науково-дослідний інститут карпатознавства УжНУ. За його редакцією виходить фахове видання з проблем історії, політології, етнології та культурології "Carpatica-Carpatika". М.М. Вегеш має близько 700 наукових та науково-популярних публікацій, монографій та статей, є автором та співавтором багатотомних видань ("Енциклопедія сучасної України", "Енциклопедія історії України", "Нариси історії Закарпаття", "Малий словник історії України"). Під загальною редакцією професора М.М. Вегеша побачила світ колективна монографія "Вони боронили Карпатську Україну".

Враховуючи великий внесок М.М. Вегеша в розвиток історичної науки, його удостоєно звання лауреата премії імені В. Гренджі-Донського (1993 р.) та академіка І. Крип'якевича (1996 р.).

У 1999 р. професор М.М. Вегеш обраний академіком Міжнародної Слов'янської академії наук. У 2001 р. Американський біографічний інститут обрав М.М. Вегеша своїм почесним членом.

Університет відкрито спільною постановою Ради Народних Комісарів УРСР та ЦК КП(б)У від 18 жовтня 1945 року у складі 4-х факультетів: історичного, філологічного, біологічного та медичного. Перша його назва: "Ужгородський державний університет".

За вагомий внесок у розвиток національної освіти і науки Указом Президента України від 19 жовтня 2000 року № 1148/2000 університету присвоєно статус національного і перейменовано в Ужгородський національний університет. Університет акредитовано за четвертим рівнем (рішенням Міжрегіональної акредитаційної комісії від 21.10.93 р., протокол № 7 та колегії Міністерства освіти України від 27.10.93 р. № 17/1, повторно - Державної акредитаційної комісії від 10.06.2003 р., протокол № 5).

Протягом першого навчального року в університеті навчалася 167 студентів, заняття з якими проводили 26 викладачів. Сьогодні підготовка фахівців проводиться за 24 напрямками та 41 спеціальністю на 85 кафедрах та 15 факультетах: біологічному, економічному, інженерно-технічному, історичному, математичному, медичному, міжнародних відносин, післядипломної освіти, романо-германської філології, фізичному, фізичного виховання і спорту, філологічному, хімічному та юридичному. На певному етапі розвитку в універ-

Головний корпус

ситеті діяли Ужгородський та Виноградівський загально-наукові факультети та загальнотехнічний факультет, які в подальшому послужили базою для відкриття економічного та інженерно-технічного факультетів. На факультеті післядипломної освіти проводиться підготовка лікарів-інтернів та перепідготовка фахівців із базових спеціальностей, працюють курси підвищення кваліфікації. Усього на сьогодні в університеті навчається понад 10 тис. студентів, у т. ч. 6,6 тис. за денною формою. Перший випуск спеціалістів відбувся у 1951 р., а за всі роки свого існування університет підготував понад 60 тис. фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів "спеціаліст" та "магістр".

В університеті на постійній основі працюють понад 900 штатних викладачів та наукових співробітників, серед яких 122 доктори наук, професори та близько 400 кандидатів наук, доцентів, один член-кореспондент ПАН України, один член-кореспондент Української академії аграрних наук, понад тридцять носять почесні звання України: заслужених діячів науки і техніки, працівників народної освіти, лікарів, винахідників тощо. До проведення навчального процесу та наукових досліджень в університеті щороку на умовах штатного сумісництва залучається близько 20 докторів наук з провідних наукових установ України. Підготовка науково-педагогічних кадрів здійснюється через аспірантуру з 50 спеціальностей та докторантуру.

Наукові дослідження проводяться на всіх кафедрах, у трьох науково-дослідних інститутах (фізики і хімії твердого тіла; фітотерапії; карпатознавства), в Інституті державного управління та регіонального розвитку, Центрі гунгарології та інших підрозділах. В університеті сформувалися відомі в Україні та за кордоном наукові школи з фізики і хімії складних напівпровідників, дослідження процесів зіткнення електронів і фотонів з атомами та молекулами, емісійної електроніки, алгебри, діалектології, теоретичної та прикладної гастроентерології тощо. Функціонують чотири спеціалізовані ради із захисту кандидатських дисертацій. Видається науковий вісник університету (серії "Медицина", "Біологія", "Математика", "Історія", "Філологія", "Хімія", "Фізика", "Педагогіка", "Економічні науки"). Науковцями університету видано близько 500 монографій та

Ректорат

понад 200 підручників і навчальних посібників. Університетський пункт спостережень штучних космічних об'єктів включено в міжнародні мережі та програми.

Університет має найбільшу в регіоні наукову бібліотеку, яка налічує 1,5 млн примірників книг.

Щороку на базі університету проводиться близько 10 міжнародних наукових конференцій і симпозіумів, виконується понад 60 науково-дослідних тем загальним обсягом понад 2 млн грн.

Науковці університету здобули п'ять Державних премій України в галузі науки і техніки, у т. ч. у 1989 р. за цикл робіт "Розробка, дослідження складних некристалічних халькогенідних матеріалів і створення на їх основі елементів оптоелектроніки та лазерної техніки"; у 1995 р. за цикл робіт "Елементарні процеси та резонансні явища в парних зіткненнях електронів, атомів і іонів"; у 2000 р. за цикл робіт "Хімія, технологія і властивості складних халькогенгалогенідних матеріалів"; у 2001 р. за цикл робіт "Нові фізичні ефекти в сильноанізотропних напівпровідниках та прилади на їх основі"; у 2003 р. за цикл робіт з проблем регіональної соціально-економічної політики в Україні.

Університет здійснює міжнародне співробітництво за договорами з 35 вищими навчальними закладами 13 країн, у т. ч. США, Німеччини, Франції, Канади, Китаю, Хорватії, Угорщини, Словаччини, Румунії та ін. Щороку в закордонні відрядження виїжджає близько 300 викладачів, аспірантів та студентів і стільки ж приймається Ужгородським національним університетом. Нині університет бере участь у 8 міжнародних наукових програмах.

Університет має своє видавництво, спортивний комплекс із закритим 25-метровим плавальним басейном, ботанічний сад, зоологічний музей, високогірну біологічну базу в с. Колочава, спортивно-оздоровчий табір "Скалка", санаторій-профілакторій, гірськолижну базу "Плішка" тощо.

Багато випускників університету стали відомими вченими, письменниками, педагогами, державними і громадськими діячами. Серед них академіки і члени-кореспонденти Національної академії наук України М.Ф. Шуба, С.П. Вассер (директор Інституту мікології НАН України), В.В. Німчук (директор Інституту української мови НАН України), О.Б. Шпенік (директор Інституту електронної фізики НАН України), Й.Й. Ділунг, Ю.Ю. Керча, Р.І. Костик, В.І. Кошечко, О.В. Мишанич, В.П. Мікловда, В.І. Пехньо, В.І. Фущич; директор Медичного радіологічного наукового центру Російської академії медичних наук, академік РАМН А.Ф. Циб, директор НДІ офтальмології ім. Філатова І.І. Логай, лауреат Державної премії України, провідний педіатр України П.С. Мошчич, директор Спеціальної астрофізичної обсерваторії Російської академії наук, член-кореспондент РАН Ю.Ю. Балега, лауреати Державної премії ім. Т. Шевченка письменник Іван Чендей та поети Петро Скунець, Дмитро Кремь, міністр охорони здоров'я України М.Є. Поліщук та багато інших.

МУКАЧІВСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

МИГАЛИНА
Юрій Вікентійович
Ректор

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26,
тел./факс: (03131) 2-11-09
E-mail: info@mti.edu.ua www.mti.edu.ua

Доктор хімічних наук, професор, академік Міжнародної кадрової академії, Української технологічної академії. Заслужений діяч науки і техніки України.

Народився 19 квітня 1939 року в м. Ужгород.

У 1961 р. закінчив хімічний факультет Ужгородського державного університету, де пройшов шлях від асистента до декана хімічного факультету.

Кандидат хімічних наук (1968 р.), доктор хімічних наук (1983 р.), професор (1984 р.).

У 1989-1994 рр. - завідувач кафедри хімії Хмельницького технологічного інституту.

З 1997 р. - ректор Мукачівського технологічного інституту.

Основний науковий напрям - хімія органічних похідних селену, телуру, прикладний аспект - розробка та вдосконалення фарбування волокнистих матеріалів. Разом зі співробітниками опублікував понад 140 наукових праць, має 12 авторських свідоцтв. Підготував 7 кандидатів наук.

Мукачівський технологічний інститут (МТІ) як самостійний вищий навчальний заклад освіти створений на базі Мукачівської філії Технологічного університету Поділля (м. Хмельницький) згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 526 від 29 травня 1997 року та наказом Міністерства освіти і науки України від 9 липня 1997 року № 254 "Про реформування

мережі вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, підпорядкованих Міністерству освіти".

МТІ заснований на державній формі власності і підпорядкований МОН України. Інститут визнано акредитованим за статусом вищого закладу освіти III рівня відповідно до рішення ДАК від 10 жовтня 2000 року (протокол № 29 серія СДШ, № 075773).

У Мукачівському технологічному інституті підготовка фахівців ведеться за трьома освітньо-кваліфікаційними рівнями: бакалавр, спеціаліст, магістр.

Інститут здійснює підготовку фахівців за п'ятьма напрямками базової вищої освіти (з 10-ти спеціальностей) з відповідними ліцензованими прийомами студентів:

Легка промисловість: швейні виробы; взуття, шкір-галантерейні та лимарні виробы.

Економіка і підприємництво: фінанси; облік і аудит; маркетинг.

Менеджмент: менеджмент організації, менеджмент зовнішньоекономічної діяльності.

Туризм.

Електротехніка: електричні системи і мережі, електричні системи електроспоживання (Виноградівський технологічний коледж Мукачівського технологічного інституту).

Інститут має бібліотеку, книжковий фонд якої налічує близько 40 000 одиниць, 300 найменувань періодичних

видань, функціонує 3 читальні зали на 120 місць. Щорічно бібліотека поповнюється сучасною науковою та методичною літературою. Навчальний заклад має також власну студентську кав'ярню.

Корпуси та всі підрозділи інституту пов'язані між собою в єдину телекомунікаційну і комп'ютерну мережу та мають доступ до всесвітньої мережі Інтернет по швидкісній виділеній системі.

У МТІ розроблена і впроваджена в навчальний процес система безперервної комп'ютерної підготовки, яка ґрунтується на наскрізних програмах для кожної спеціальності й має відповідне матеріально-технічне та методичне забезпечення. В інституті діє 9 комп'ютерних класів, у тому числі сучасний клас комп'ютерного дизайну та лінгафонний клас, у роботі якого використовуються новітні комп'ютерні технології.

У Мукачівському технологічному інституті на денній та заочній формах навчається близько 3000 тис. студентів. Першочерговими питаннями формування контингенту студентів є пошук ефективних форм і методів профорієнтаційної роботи серед учнівської і працюючої молоді, а також надання їй освітніх послуг при вступі до Мукачівського технологічного інституту. Важливу роль у цьому відіграє доузовівська підготовка. Починаючи з 1996 р., в МТІ діють підготовчі курси. Щорічно через систему доузовівської підготовки проходить у середньому близько 200 слухачів. Навчальний план підготовчих курсів включає дисципліни, з яких проводяться вступні іспити.

Важливою формою профорієнтації є робота з учнями шкіл м. Мукачево, що входять до навчального комплексу "За майбутнє". Це ЗОШ № 5, № 13 та лицей. Викладачі інституту проводять заняття в школах комплексу та беруть активну участь у випускних іспитах. Щороку на базі ЗОШ № 5 під час весняних канікул проводять олімпіади серед шкіл області на приз МТІ.

Науково-дослідна робота

Науково-дослідною роботою в МТІ займаються 145 викладачів і співробітників, серед яких 31 доктор наук, професор, 45 кандидатів наук, доцентів та близько 870 студентів. За роки існування інституту науковцями МТІ опубліковано більше 500 наукових праць, видано 4 монографії, 5 навчальних посібників та підручників, отримано більше 20 патентів на винаходи.

За ці роки значно розширилися наукові та культурні зв'язки інституту з навчальними та науковими закладами Чехії, Угорщини, Німеччини, Польщі, Англії, Росії, Білорусі та Молдови. Викладачі, співробітники та студенти є неодноразовими учасниками та призерами міжнародних і республіканських виставок, конференцій, симпозіумів та міжвузівських наукових форумів. Для наукового та творчого зростання молодих викладачів, співробітників та здібних студентів з 2000 р. в МТІ відкрито аспірантуру.

Культура, спорт і побут

Належна увага в МТІ приділяється фізичному вихованню студентів і залученню до спорту викладачів та співробітників інституту. Крім обов'язкових занять, передбачених навчальним розкладом, широко використовуються різноманітні позаурочні форми: фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі дня, туристичні походи, походи вихідного дня, заняття у факультетських секціях, групах загальної фізичної підготовки.

Організовані групи спеціалізацій з таких видів спорту, як волейбол, фрістайл, легка атлетика, спортивне орієнтування, настільний теніс, баскетбол, у яких займається більше 250 студентів.

Зусиллями інституту створені волейбольна та баскетбольна команди, які виступають у вищій лізі чемпіонату області, команди з міні-футболу, греко-римської боротьби та спортивного орієнтування.

6 студентів - майстри спорту міжнародного класу, 9 - кандидати у майстри спорту, 9 - призери збірних команд України з різних видів спорту.

Ректорат, деканати докладають значних зусиль для створення відповідних умов для розвитку спорту, в інституті виділяються кошти на придбання спортивного інвентарю, фінансування участі спортсменів у змаганнях як обласного, так і міжнародного рівня.

Традиційними для МТІ є організація KBK, виступів артистів, зустрічі з письменниками, народними депутатами України, керівниками місцевих державних органів влади, підприємств області та правоохоронних органів. Цікавою і різнобічною є програма танцювальної групи "Престиж", щорічні виступи студентів-аматорів перших курсів. За успішні виступи на оглядах-конкурсах і фестивалях художньої самодіяльності студенти інституту нагороджені грамотами, цінними подарунками.

КАРПАТСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПІДПРИЄМНИЦТВА

КОЗАК
Василь Михайлович
Ректор

м. Хуст, вул. Заводська, 1-а,
тел.: (03142) 5-31-60, тел./факс: 5-31-31
E-mail: kipi@khust.com rektor@kipi.khust.com

Народився у 1936 р. в Хустинському.
Закінчив Львівський лісотехнічний інститут у 1964 р.
У 1978-1981 рр. - декан загальнотехнічного факультету, 1981-1984 рр. - декан заочного факультету Херсонського індустріального інституту.

У 1989-1991 рр. - декан машинобудівного факультету Херсонського індустріального інституту.

У 1991-1994 рр. - проректор з організаційної та виховної роботи, з 1996 р. - помічник ректора Херсонського індустріального інституту.

З 1997 р. по 2000 р. - проректор з виховної роботи та зовнішніх зв'язків Херсонського економічно-правового інституту.

З травня 2000 р. - проректор Відкритого міжнародного університету розвитку людини "Україна" з питань діяльності Хустської філії.

З 1 лютого 2005 року - ректор Карпатського інституту підприємництва.

Кандидат технічних наук (1971 р.), доцент (1980 р.).

Проводить наукові дослідження, має понад 80 друкованих наукових праць та 5 винаходів.

Хустська філія вищого навчального закладу "Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна" (ВМУРОЛ) створена у квітні 2000 р. відповідно до статуту вищого навчального закладу - як територіально відокремлений структурний підрозділ. Наказом № 20 від 01.02.2005 р. філія реорганізована в Карпатський інститут підприємництва ВНЗ "Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна".

Відповідно до рішення ДАК та за наказом МОН України (Протокол № 55 від 19 квітня 2005 року) Карпатський інститут підприємництва визнано акредитованим за статусом вищого навчального закладу III рівня акредитації.

Основна мета діяльності інституту - надання освітніх послуг. До інституту приймаються студенти, які мають повну загальну середню освіту за результатами тестування без вступних іспитів. Випускники загальноосвітньої школи, нагороджені золотою або срібною медалями, випускники навчальних закладів I-II рівнів

акредитації, які отримали диплом з відзнакою, учасники міжнародних, Всеукраїнських олімпіад, переможці обласних олімпіад звільняються від тестування і зараховуються на навчання за співбесідою. Навчання проводиться на контрактній основі з фізичними та юридичними особами за денною, заочною та дистанційною формами навчання. Оплата за навчання є найменшою в області. Після закінчення ВНЗ студенти отримують диплом державного зразка.

Карпатський інститут підприємництва здійснює підготовку фахівців за напрямками: "Соціологія", "Менеджмент", "Філологія" - освітньо-кваліфікаційних рівнів "бакалавр" та "спеціаліст". В інституті здійснюється підготовка за 5 спеціальностями:

- "Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності";
- "Менеджмент організацій";
- "Соціальна робота";
- "Українська мова та література";
- "Переклад".

В інституті діють факультети: менеджменту; філології і соціальних технологій; заочного та дистанційного навчання та 9 кафедр.

Станом на 01.09.2005 р. в інституті навчається 1855 студентів, з них 28 з особливими потребами.

Головний корпус
Карпатського інституту підприємництва

На дистанційній формі студенти навчаються за спеціальностями: "Правознавство", "Фінанси", "Бухгалтерський облік", "Діловодство".

Створено 7 локальних центрів дистанційного навчання в містах та районах області (Ужгород, Виноградів, Хуст, Берегове, Тячів, Рахів, Міжгір'я).

Професорсько-викладацький склад Карпатського інституту підприємництва розглядається як цілісна система дослідних робіт, спрямованих на вивчення актуальних для людства взагалі та зокрема для Закарпаття проблем гуманітарного, суспільствознавчого, природничого та правового напрямів.

Важливу роль у підготовці молодих фахівців і вирішенні різних наукових проблем відіграє організація наукових конференцій і семінарів, що сприяють успішному використанню складних теоретичних проблем у навчальному процесі, розширенню наукових зв'язків.

З 2000 р. в інституті проведено:

- 4 міжнародні науково-практичні конференції;
- 5 студентських науково-практичних конференцій;
- 1 Всеукраїнська науково-практична конференція;
- 3 науково-практичні конференції.

Науково-дослідна робота студентів виражається в найрізноманітніших формах: виконання курсових і дипломних проектів; проведення досліджень різної тематики, що дає їм змогу брати участь у всеукраїнських конкурсах, олімпіадах та перемагати. Зокрема, переможцями ставали:

- студентка Т. Ковач отримала диплом III ступеня у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових праць і творчих робіт школярів (2001 р.);
- В. Вароді посіла 1 місце у IV Всеукраїнському конкурсі "Молода економіка" (2003 р.);
- студент Я. Тегза посів 1 місце у Всеукраїнській олімпіаді із соціальної роботи (2005 р.).

Найбільш розповсюдженою формою науково-дослідної роботи студентів є участь у наукових конференціях.

Адміністрація інституту приділяє велику увагу поліпшенню якісного складу викладачів. За офіційними обліковими даними навчальний процес за всіма спеціальностями забезпечує 68 осіб, з них 41 - з нау-

ковими ступенями та званнями. За п'ять років існування були захищені 4 кандидатські дисертації викладачами: П.О. Кризь, О.Й. Фізеші, Н.Ю. Баняс, О.В. Пулянович. На сьогодні над кандидатськими дисертаціями працюють 9 осіб, над докторськими - 4 особи. У 2005-2006 навчальному році заплановано захист 4 дисертацій.

З метою підготовки конкурентоспроможних фахівців у сучасних ринкових умовах інститут постійно оновлює інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу. Бібліотека інституту постійно поновлюється новими виданнями. Бібліотечний фонд складає 41 460 примірників спеціальної, науково-методичної та художньої літератури.

Для здійснення освітньої діяльності в Карпатському інституті підприємництва ВНЗ "ВМУРоЛ "Україна" створена достатня матеріально-технічна база. У розпорядженні інституту два власних корпуси та один орендований. Студенти забезпечуються гуртожитком.

Інститут має 70 власних сучасних комп'ютерів. З метою полегшення роботи всіх підрозділів створений навчально-інформаційний центр, при якому діють 3 комп'ютерні лабораторії та 2 спеціалізовані лінгфонні кабінети, пов'язані єдиною мережею. Усі підрозділи використовують єдину інформаційну систему обробки та передачі інформації за допомогою локальної мережі з доступом до мережі Інтернет. Завдяки цьому студенти використовують власну інформаційну базу інституту та глобальну мережу Інтернет.

Згідно з вимогами Болонського процесу, для підвищення якості навчального процесу запроваджено кредитно-модульну систему, яка передбачає відхід від репродуктивних методів і перехід до самостійної творчої навчальної роботи студентів. У навчальний процес впроваджуються нетрадиційні активні форми і методи навчання. Серед інноваційних освітніх технологій запроваджено комп'ютерне тестування як форма контролю навчальних дисциплін.

Стан соціальної сфери інституту є об'єктом постійної уваги керівництва і студентського самоврядування. Зокрема, це питання надання пільг в оплаті за навчання деяким категоріям студентів. Для студентів є широкі можливості розвинути свій талант у сферах творчості непрофесійного спрямування. Цьому значною мірою сприяють діяльність клубів "Студентське дозвілля", "Творча молодь", метою яких є створення команд КВК, "Брейн-ринг", "Парламентські дебати", "Дивослово". У ВНЗ постійно проводяться тематичні вечори відпочинку, концерти, конкурси тощо.

Керівництвом інституту значна увага приділяється фізичній культурі та спорту. Студенти займаються в спортивних секціях, беруть участь в обласних і всеукраїнських змаганнях з великого тенісу, настільного тенісу, футболу, легкої та важкої атлетики, баскетболу, гімнастики. За період свого існування інститут вийшов у лідери і неодноразово здобував перемогу в спортивних змаганнях серед навчальних закладів області.

Міжнародна науково-практична конференція
"Розбудова держави: освіта, наука, економіка"

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНСЬКА БОГОСЛОВСЬКА АКАДЕМІЯ

БЕДЬ
Віктор Васильович
Ректор

*88000, м. Ужгород, пл. Театральна, 5-7,
тел.: (03122) 3-34-60
E-mail: vwb@utel.net.ua*

Українська Богословська Академія - перший в Україні навчально-науковий комплекс, на базі якого можна здобути вищу духовну та вищу світську освіту. До складу навчально-наукового комплексу входять вищий духовний заклад освіти Української Православної Церкви - Ужгородська Українська Богословська Академія імені святих Кирила і Мефодія та вищий навчальний заклад освіти, ліцензований Міністерством освіти і науки України, - Карпатський університет імені Августина Волошина.

Ужгородська Українська Богословська Академія імені святих Кирила і Мефодія як вищий духовний навчальний заклад Української Православної Церкви започаткувала свою діяльність 30 січня 2002 року з благословення Блаженнішого Володимира, Митрополита Київського і всієї України, Предстоятеля Української Православної Церкви.

29 грудня 2003 року рішенням Священного Синоду Української Православної Церкви Ужгородська Українська Богословська Академія імені святих Кирила і Мефодія офіційно визнана вищим духовним навчальним закладом УПЦ - друге рішення в тисячолітній історії канонічного православ'я в Україні, після створення Київської Духовної Академії в 1820 р.

27 травня 2004 року Академія зареєстрована в Державному комітеті України у справах релігії, про що видано свідоцтво за № 32.

Академія здійснює підготовку спеціалістів (бакалаврів та магістрів) та науково-педагогічних кадрів (доктори в галузі наук та доктори наук) з вищою духовною освітою за канонами Української Православної Церкви.

У листопаді 2002 р. Карпатський університет імені А. Волошина зареєстрований у Міністерстві освіти і науки України як вищий навчальний заклад і в подальшому ліцензований з правом підготовки спеціалістів з вищою освітою.

Випускники-богослови Академії отримують дипломи про вищу богословську освіту, оформлені згідно з вимогами Української Православної Церкви, та вищу світську освіту державного зразка. Випускники Карпатського університету імені А. Волошина отримують дипломи про вищу освіту державного зразка та дипломи, оформлені відповідно до міжнародних стандартів.

Для реалізації цих завдань створено навчально-науковий комплекс. На базі Академії діють аспірантура, докторантура та спеціалізовані вчені ради із захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора богослов'я, доктора в галузі наук, доктора богословських наук та доктора наук, згідно із європейськими стандартами, передбаченими міждержавною Болонською угодою.

Академія як навчально-науковий комплекс передбачає не тільки підготовку фахівців з вищою освітою, але

й забезпечує творчий пошук у контексті науково-дослідницької роботи. Академія у своїх наукових розробках поєднує в єдину цілісність два напрями свого навчального процесу (духовний і світський), що дозволяє з богословської точки зору осмислювати філософські, історичні, соціологічні та інші актуальні аспекти сучасного буття. Науково-дослідну роботу у вищевказаних напрямках забезпечують кафедри: теоретичного богослов'я, практичного богослов'я, філософії та релігієзнавства, правознавства, класичних та сучасних літературних мов, економіки, психології та педагогіки, комп'ютерних наук, церковного музикознавства.

Дух сьогодення вимагає від Церкви і держави нового розуміння взаємовідносин. Церква за своєю божественною місією покликана освячувати всі сфери людського буття. Без віри і духовності немає держави і нації, немає історії та культури народу. Біля витоків історії і самобутності нашої нації стояли видатні церковні діячі, які причислені Церквою до лику святих: Кирило і Мефодій, рівноапостольний князь Володимир, Нестор Літописець, Агапіт-лікар, Аліпій-іконописець і воїн Ілля Муромець - люди, які започаткували та дали імпульс християнській культурі нашого народу і самобутній історії нашої держави.

Навчально-науковий комплекс Українська Богословська Академія, який у своїй основі має дві структурні інституції - Ужгородську Українську Богословську Академію імені святих Кирила і Мефодія та Карпатський університет імені Августина Волошина, - ставить собі за мету виховання майбутніх пастирів Церкви Христової та підготовку спеціалістів з вищою світською освітою на основі християнських духовних цінностей українського народу, що послужить во славу Богу, на користь нашої дорогій Вітчизні та в ім'я безсмертя нашого народу.

УЖГОРОДСЬКА УКРАЇНСЬКА БОГОСЛОВСЬКА АКАДЕМІЯ імені СВЯТИХ КИРИЛА І МЕФОДІЯ

Вища духовна освіта

Богословський факультет

Спеціальності:

1. Богослов'я. Спеціалізація: священнослужитель.
2. Богослов'я. Спеціалізація: християнський місіонер.

3. Теологія. Спеціалізація: християнський педагог.
4. Церковне музикознавство. Спеціалізація: регент церковного хорового колективу.

КАРПАТСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені АВГУСТИНА ВОЛОШИНА

Вища світська освіта

Філософський факультет

Спеціальності:

1. Філософія.
2. Релігієзнавство (теологія).

Юридичний факультет

Спеціальність:

1. Правознавство.

Економічний факультет

Спеціальність:

1. Фінанси.

Психологічний факультет

Спеціальність:

1. Психологія.

Філологічний факультет

Спеціальності:

1. Мова і література, переклад (англійська).
2. Мова і література, переклад (німецька).

Факультет комп'ютерних наук

Спеціальність:

1. Програмування для електронно-обчислювальної техніки і автоматизованих систем.

Факультет підготовки молодших спеціалістів

(на базі 9-ти класів)

Спеціальності:

1. Правознавство (напрямок 0601 - Право).
2. Фінанси (напрямок 0501 - Економіка і підприємництво).
3. Програмування для електронно-обчислювальної техніки і автоматизованих систем (напрямок 0804 - Комп'ютерні науки).

ЗАКАРПАТСЬКИЙ ХУДОЖНІЙ ІНСТИТУТ

НЕБЕСНИК
Іван Іванович
Ректор

88015, м. Ужгород, вул. Минайська, 38/80,
тел.: (0312) 66-37-37,
факс: (0312) 66-32-90

Народився 25 червня 1955 року в с. Середнє Ужгородського району.

У 1977 р. закінчив хімічний факультет Ужгородського державного університету. Сферою його наукових пошуків було вивчення гімназійної освіти в Чехословаччині.

З 1982 р. працює в Ужгородському училищі прикладного мистецтва. У червні 1990 р. обраний директором цього навчального закладу.

Під керівництвом І.І. Небесника в училищі було проведено реорганізацію навчально-виховної роботи, відкрито нові спеціалізації, підвищено рівень акредитації закладу, налагоджено зв'язки з провідними художніми закладами України.

У 1995 р. рішенням Кабінету Міністрів України училищу присвоєно нову назву - Ужгородський коледж мистецтв ім. А. Ерделі (II рівня акредитації).

У 2000 р. І.І. Небесник захистив дисертацію на тему: "Розвиток художньої освіти у Закарпатті в ХХ столітті" і здобув науковий ступінь кандидата педагогічних наук. Він є автором монографії та десятків наукових статей, присвячених проблемам розвитку художньої освіти, у фахових виданнях України.

У 2004 р. йому присвоєно вчене звання доцента, а за особистий внесок у культурний розвиток регіону - почесне звання "Заслужений працівник освіти України".

Найважливішим результатом діяльності І.І. Небесника і очолюваного ним колективу є відкриття **Закарпатського художнього інституту** згідно з Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 червня 2003 року.

Через відсутність у Закарпатті навчальних закладів у ХІХ і на початку ХХ століть багато молодих людей опинялося далеко від дому, за кордоном, де вони згодом ставали видатними митцями і нині вважаються представниками культур інших народів. Серед них Мігай Мункачі, Шимон Голлоші, Ігор Грабар, Гнат Рошкович та інші. Тому діяльність Адальберта Ерделі, який здобував художню освіту на початку ХХ століття в Будапешті, вдосконалював свою майстерність у

Німеччині, Італії, Франції, але повернувся на Закарпаття і розбудовував тут разом з Йосипом Бокшаєм художню освіту і діяльність Спілки художників, - це подвиг на благо свого народу.

Засноване в 1946 р. корифеями образотворчого мистецтва училище закінчили такі відомі нині митці, як В. Микита, Ю. Герц, П. Бедзір, І. Шутев, Ф. Семан, Е. Медвецька, М. Медвецький та багато інших. Училище з часом трансформувалося в коледж з правом підготовки бакалаврів. Десятки його випускників продовжували здобуття вищої художньої освіти у вищих навчальних закладах Львова і Києва. Багато з них повернулися в Ужгород і працюють тут викладачами.

Сьогодні Закарпатський художній інститут та його коледж мистецтв ім. А. Ерделі здійснюють підготовку з образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва зі спеціалізаціями: "Живопис", "Художня кераміка", "Художня обробка металу", "Художня обробка дерева", а також за напрямом - "Дизайн" зі спеціалізацією "Графічний дизайн".

Серед викладацького складу - такі відомі фахівці, як Михайло Приймич, Ольга Лукач, Юрій Чергіль, Марія Копанська, Надія Пономаренко, Михайло Михайлюк, Антон Ковач, Людмила Корж-Радько, Василь Скакандій, Іван Маснюк та багато інших.

Екзаменаційна комісія оцінює роботи студентів

ЗАКАРПАТСЬКИЙ БАЗОВИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ КОЛЕДЖ

60
ROK

ДАНКО
Віктор Миколайович
Директор

90400, м. Хуст, вул. Львівська, 143,
тел./факс: (031424) 23-87
E-mail: med-college@khust.net

Народився 3 березня 1948 року в м. Мукачево Закарпатської області.

У 1967 р. закінчив Виноградівське медичне училище з відзнакою. Після закінчення працював фельдшером у Виноградівській ЦРЛ.

Закінчив Львівський медичний інститут у 1975 р.

Протягом 1976-1978 рр. - завідувач лікарської амбулаторії с. Вербовець Виноградівського району.

У 1978-1996 р. - завідувач дитячого відділення № 2 Хустської центральної районної лікарні.

З 1996 р. - директор Закарпатського державного медичного коледжу.

Нагороджений відзнакою Закарпатської обласної державної адміністрації - "За розвиток регіону" (2004 р.).

Одружений. Дружина Данко Наталія Василівна - підприємець.

Син Віктор - лікар акушер-гінеколог Хустської районної лікарні, одружений. Син Олександр - студент економічного факультету Ужгородського національного університету.

Закарпатський базовий державний медичний коледж створено в результаті реорганізації Хустського медичного училища за рішенням № 372 від 21.12.2001 р. сімнадцятої сесії III скликання Закарпатської обласної ради народних депутатів.

Коледж є правонаступником Хустської школи медичних сестер, яка була заснована у 1946 р., а також Хустського медичного училища.

Сьогодні Закарпатський базовий державний медичний коледж - вищий навчальний заклад I і II рівнів акредитації.

Медичний коледж здійснює підготовку фахівців за двома освітньо-кваліфікаційними рівнями "молодший спеціаліст" та "бакалавр" з напрямів "Медицина" та "Фармація" за такими спеціальностями: "Лікувальна справа", "Сестринська справа", "Акушерська справа", "Фармація".

Сьогодні медичний коледж має сучасну навчально-матеріальну базу, кабінети, лабораторії, оснащені найновішим обладнанням, навчальними посібниками,

медичним інструментарієм, інформаційно-довідковою літературою, працюють тренажерний зал, 2 комп'ютерні кабінети.

У своїй структурі навчальний заклад має три відділення за денною формою навчання: фельдшерське, медсестринське, акушерсько-фармацевтичне.

У коледжі працює висококваліфікований склад викладачів, який успішно і якісно здійснює підготовку молодих фахівців для лікувально-профілактичних та аптечних закладів області та України.

Гордістю коледжу є його випускники, які сумлінно працюють в Україні. За роки свого існування коледжем підготовлено 7760 молодих фахівців. Відрадно те, що 30% з них продовжили навчання і завершили повний курс навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. Серед них є чимало відомих в Україні і за межами нашої держави науковців, висококваліфікованих лікарів, а саме: П.П. Лейбович - директор Інституту шкіри і обличчя міста Нью-Йорка, доктор медичних наук, професор; Ю.М. Липчей - лікар Кіровоградського обласного пологового будинку, доктор медичних наук; І.Ю. Лавкай, І.І. Чопей, М.М. Рішко - доценти медичного факультету Ужгородського національного університету та інші.

УКРАЇНСЬКА АЛЕРГОЛОГІЧНА ЛІКАРНЯ

ЧОНКА
Ярослав Васильович
Головний лікар

90575, Тячівський район, м. Солотвино, вул. Терека, 42,
 тел./факс: (03134) 2-15-00, 3-20-36, 56-13-50
 E-mail: chonka@speleoterapia.org www.speleoterapia.org

Народився 28 серпня 1951 року в с. В. Криве Тячівського району.

У 1974 р. закінчив з відзнакою медичний факультет УжДУ. Працював спочатку лікарем-терапевтом, а потім з 1977 р. по 1981 р. - завідувачем Буштинської амбулаторної поліклініки.

З 1981 р. - заступник головного лікаря, а з 1994 р. - головний лікар Української алергологічної лікарні.

Кандидат медичних наук (1988 р.).

Автор понад 50 наукових праць.

Віце-президент Європейської комісії зі спелеотерапії при ЮНЕСКО.

Українська алергологічна лікарня була відкрита у 1976 р.

Основним методом лікування є спелеотерапія - метод немедикаментозної реабілітації та лікування захворювання органів дихання, в основі якого лежить використання мікроклімату підземних об'єктів (соляних шахт і карстових печер).

На повну потужність лікарня вийшла після введення лікувального корпусу в 1980 р. Нині вона найбільша у світі. Протягом року лікарня приймає майже 4000 хворих, у тому числі 1200 дітей. Ефективність лікування становить 80-85% серед дорослих та 90-95% - серед дітей.

Основний колектив лікарні, сформований ще у 80-х роках, становить 30 лікарів, серед яких 5 кандидатів наук.

Сьогодні це спеціалізований заклад, де проводиться комплексна діагностика і лікування хворих на бронхіальну астму та інші неспецифічні захворювання органів дихання.

В останні роки багато уваги приділяється розширенню діагностично-лікувальних можливостей та імунологічній діагностиці, зокрема вивчаються показники гуморального і клітинного імунітету, що дозволило краще контролювати ефективність лікування.

У лікарні один з кращих в Україні діагностичних алергологічних кабінетів, в арсеналі якого понад 100 діагностичних алергенів. Запроваджено автоматичний комп'ютеризований контроль за середовищем лікувального підземного відділення.

Відповідно до вимог часу в лікарні працюють над покращенням побутових умов проживання пацієнтів, вводяться "люкси" та "напівлюкси", що відповідно сприяло збільшенню кількості іноземних пацієнтів. У 2003 р. в лікарні пролікувалося понад 300 іноземців з країн близького та далекого зарубіжжя.

Традиційно високим є рівень наукової роботи в лікарні, на базі якої захищено понад 20 кандидатських

Головний корпус лікарні

Підземний лікувальний корпус

та докторських дисертацій. Кандидатська дисертація Чонки Ярослава Васильовича на тему: "Вивчення впливу спелеотерапії на хворих з алергічними формами бронхіальної астми" дала поштовх для подальших наукових робіт співробітників лікарні. На цю тему опубліковано понад 50 наукових робіт, якими доведено значно кращу ефективність лікування алергічних форм бронхіальної астми, ніж інфекційних.

В Українську алергологічну лікарню приймаються хворі на бронхіальну астму легкого і середнього ступенів важкості, хронічний бронхіт з обструктивним та бронхоспастичним компонентом, з переадаптуванням.

В організації лікувального процесу провідне місце займає комплексний підхід у діагностиці й лікуванні.

Лікувальна робота базується на широкому використанні немедикаментозних методів терапії, таких як: фітотерапія, електролікування, магнітотерапія, голкорексотерапія, електроакупунктура, лазеротерапія, вібромасаж і лікувальна фізкультура.

Лікарня має такі підрозділи: 3 терапевтичні відділення для дорослих, дитяче відділення, палати інтенсивної терапії та реанімації, рентгенівський, стоматологічний та алергологічний кабінети, ЛОР-кабінет, лабораторно-діагностичне відділення, кабінети функціональної діагностики, фізіотерапевтичне відділення з кабінетом голкорексотерапії, зали лікувальної фізкультури.

Комфортне проживання ефективно доповнює лікувальний процес. Лікарня має можливість приймати хворих на лікування за готівку та за безготівковим рахунком.

Протипокази:

- ішемічна хвороба серця;
- гіпертонічна хвороба;
- захворювання нирок;
- захворювання центральної нервової системи з порушенням церебрального крово- і лікворобігу.

Основним методом лікування є спелеотерапія. Спеціально побудовані в товщі масиву підземні відділення на глибині 300 метрів від поверхні землі на шахті № 9 Солотвинського солерудника мають унікальні характеристики: температура повітря 22-23 °С, відносна вологість - 20-26%. Вміст мікроорганізмів у повітрі відділення такий, як і в операційній.

Палати підземного лікувального корпусу

Хворі захищені від впливу несприятливих факторів зовнішнього середовища: відсутні алергени та шкідливі гази, знижені до мінімуму радіаційний фон і вплив електромагнітних полів, повітря насичене біологічно активним аерозолем хлористого натрію, який має лікувальний вплив на слизову дихальних шляхів. Підземне відділення оснащено вентиляційною системою, що забезпечує провітрювання палат, водопроводом та каналізацією, електроосвітленням, телефоном зв'язком та ліфтом для спуску та підйому хворих.

Курс лікування складається з 20-21 сеансів спелеотерапії, які призначаються індивідуально, виходячи із особливостей перебігу, фази і ступеня важкості захворювання.

Сьогодні колектив лікарні активно займається вивченням впливу спелеотерапії на інші захворювання, зокрема шкіряні алергологічні хвороби, опікові хвороби, для розширення показань для лікування спелеотерапією.

Заслужену славу, як в Україні, так і поза її межами, мають унікальні солоні озера. Своїми лікувальними властивостями вони перевершують навіть знамените Мертве море. З давніх-давен дивовижна цілюща сила Солотвинських озер притягує всіх, хто бажає з рук самої природи отримати здоров'я. У співдружності з медичним факультетом Ужгородського національного університету колективом лікарні контролюється стан солоних озер та ефективність лікування в них шкіряних хвороб, зокрема псоріазу. Опубліковано вже понад шість наукових робіт на цю тематику.

Ефективне лікування можливе тільки в поєднанні із задоволенням духовних потреб людини. Навіть глибоко під землею спілкування з духовним світом гармонійно впливає на людську життєдіяльність.

У бездоганно чистому царстві солотвинських солей діти під наглядом вихователів і медперсоналу проводять час змістовно й цікаво.

Неповторні Карпати, прекрасні будь-якої пори, - справжній друг і цілитель. Це підтверджують практичні результати Української алергологічної лікарні.

Спелеотерапія - високоефективний метод лікування!

Науково-практична конференція

САНАТОРІЙ "КАРПАТИ"

СІКСАЙ
Павло Гейзович
Головний лікар

89641, Мукачівський район, с. Карпати,
 тел.: (03131) 544-33, 210-88, факс: 542-93, 210-88
putivka@karpaty.mk.uzhgorod.ua www.karpaty.mk.uzhgorod.ua

Народився 27 травня 1941 року в м. Мукачево Закарпатської області.

З 1960 р. по 1966 р. навчався на медичному факультеті Ужгородського державного університету.

Здобувши вищу освіту, працював лікарем (1966-1973 рр.), головним лікарем (1973-1977 рр.) санаторію "Шаян".

Протягом 1977-1984 рр. обіймав посаду голови Закарпатської обласної ради з управління курортами профспілок.

З 1984 р. - головний лікар санаторію "Карпати".

Лікар вищої категорії, заслужений лікар України.

Санаторій "Карпати" - одна з основних кардіологічних оздоровниць України, де лікуються хворі з хронічними захворюваннями органів кровообігу, невротичними розладами, захворюваннями органів системи травлення, обміну речовин, опори та руху, нирок.

У 2002 р. санаторію було присвоєно вищу акредитаційну категорію.

Курорт "Карпати" розміщений у лісопарку з колишнім мисливським замком австрійського державного діяча графа Фрідріха Шенборна (1841-1907 рр.). Родовища кремнистих мінеральних вод у зоні курорту відомі населенню і використовуються з XIX століття:

Карпатське (орієнтовні запаси - до 200 куб. м/добу), Латорицьке (до 100 куб. м/добу).

Санаторій "Карпати" на 486 місць функціонує з 1946 р. Є три спальні корпуси, один з них - у замку, водооздоровниця з ванним відділенням і закритим плавальним басейном, адміністративні будови, концертна зала, їдальня, парк-дендрарій з розміщеним у центрі штучним озером, "Джерелом краси".

Для успішного лікування створені та працюють спеціалізовані медичні відділення: кардіореабілітаційне для лікування хворих, які перенесли гострий інфаркт міокарда та кардіоневрологічне. У 1999 р. відкрито спеціалізоване відділення на 30 ліжок для оздоровлення вагітних з акушерською та екстрагенітальною патологією.

У санаторії впроваджено сучасні методики діагностики та лікування: добове (холтерівське) моніторування ЕКГ та АТ, визначення центральної гемодинаміки, реологічні дослідження судин головного мозку, легень, печінки, кінцівок на сучасних діагностичних апаратах, велоергометрія, ультразвукові дослідження внутрішніх органів, ЕКГ з комп'ютерним аналізом результатів досліджень та сучасні дослідження в клініко-діагностичній та біохімічній лабораторіях.

Медичні показання

- Ішемічна хвороба серця, стенокардія напруження I-II функціональних класів, атеросклеротичний кардіосклероз, хронічна серцева недостатність I стадії, постінфарктний кардіосклероз.
- Гіпертонічна хвороба I-II стадій.
- Ревматичні води серця в неактивній стадії ревматичного процесу I стадії.
- Міокардитичні кардіосклерози I стадії.
- Вегетосудинна (нейроциркуляторна) дистонія.
- Неврози.
- Супутні захворювання органів травлення.
- Супутні захворювання системи сечовиділення.
- Супутні захворювання системи опори та руху.

Лікувальні ресурси

Мінеральна вода Карпатського родовища св. № 5 - слабомінералізована кремніста хлоридно-гідрокарбонатна кальцієво-натрієва, слаболужна, холодна. Використовується зовнішньо в басейні і для питного лікування із "Джерела краси".

У бюветі використовується мінеральна вода "Поляно-Купель" вуглекисла середньомінералізована гідрокарбонатна натрієва для зовнішнього бальнеолікування у ваннах, лікувально-плавальному басейні.

Клімат м'який. Середньорічна температура повітря - 8,5-10,5 °С. Середня температура липня - 19-20 °С, січня - 3-4 °С. Літо й осінь теплі, тривалі. Перші заморозки спостерігаються у жовтні. Сніговий покрив нестійкий. Річна сума опадів - 600-800 мм. Середня річна відносна вологість - 75-82%. Згідно з кліматичним зонуванням, зона курорту відноситься до дуже теплої (сума Т 260-300 °С). Сумарність годин сонячно-го світіння - близько 2000 на рік.

Механізм лікувальної дії

Мінеральна вода "Карпатська" при внутрішньому застосуванні має холеретичну, діуретичну, дезінтоксикаційну дію. Кліматолікування сприяє нормалізації реактивності функціонального стану організму, покращенню обміну речовин.

Методи лікування

Питне лікування:

прийом мінеральних вод, у т. ч. дегазованих, підігрітих до Т 20 °С, теплих - 40 °С, до і після їжі, диференційовано, залежно від характеру захворювання, по 150 мл на прийом, до 1 л на добу.

Ванни лікувальні (мінеральні, хвойні, "перлинні").

Гідротерапія (підводний душ-масаж).

Інгаляції мінеральною водою.

Лікувальне плавання в басейнах з підігрівом води до Т 28 °С - 30 °С.

Душі циркулярний, Шарко.

Теплолікування озокеритом.

Електротерапія. Аерозольтерапія. Механотерапія.

Акупунктура. Масаж рефлексогенних зон.

Мануальна терапія. Психотерапія.

Кліматолікування.

Аеротерапія. Геліотерапія.

Можливе поєднання лікування, відпочинку, туризму, полювання.

Як до нас приймати?

Проїзд Львівською залізницею до ст. Карпати, 10 км від Сваляви, 16 км від Мукачево, 56 км від Ужгорода.

Сполучення залізницею та автошляхами (автобусне, автомобільне).

САНАТОРІЙ "КРИШТАЛЕВЕ ДЖЕРЕЛО"

МІШКО
Василь Степанович
Головний лікар

89321, Свалявський район, с. Солочин,
тел.: (03133) 3-26-16, тел./факс: 3-24-37
E-mail: likarinfo@djerelo.com.ua www.djerelo.com.ua

Раді запропонувати Вам чудовий відпочинок в одній із найкращих оздоровниць Карпат - санаторії "Кришталеве джерело". Він знаходиться на висоті 280 м над рівнем моря і щільно взятий у кільце хвойних і листяних лісів, навколо багато невеличких галявин, гірських потоків. З півночі та сходу оздоровниця оточена схилами Карпатського хребта з альпійськими луками.

Основна спеціалізація санаторію - гастроентерологія. Головний лікувальний фактор - вуглекисла гідрокарбонатно-натрієва мінеральна вода "Лужанська-12" тип "Боржомі". Наявність кремнію, йоду, цинку та бору робить її ефективною при захворюванні шлунково-

кишкового тракту, імунної, ендокринної, серцево-судинної і сечовивідної систем, а також при порушенні обміну речовин.

Мінеральна вода "Лужанська" також сприяє виведенню радіонуклідів з організму.

Профіль лікування:

1. Хвороби шлунка - хронічний гастрит із збереженою та підвищеною секреторною та моторною функцією шлунка.
2. Хвороби кишківника - хронічні коліти й ентероколіти в стадії ремісії.
3. Хвороби печінки і жовчних шляхів.
4. Хвороби підшлункової залози.
5. Хвороби ендокринної системи - зниження вмісту цукру в крові при захворюванні на цукровий діабет.

Досвідчені висококваліфіковані медичні працівники санаторію допоможуть покращити стан Вашого здоров'я. Для цього тут є всі необхідні умови.

У санаторії "Кришталеве джерело" прекрасна база для медичних обстежень та процедур: електрокардіографія, мінеральні ванни, апаратна фізіотерапія, фітотерапія, парафіно-озокеритолікування, промивання шлунково-кишкового тракту, мікроклізми, інгаляція, рефлексотерапія, фізкультура, масаж, кліматотерапія.

Показання для лікування:

1. Хвороби шлунка, хронічний гастрит; функціональні розлади шлунка з порушенням секреції або моторики; виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки у фазі ремісії.

2. Хвороби кишківника, хронічні коліти та ентероколіти в стадії ремісії.

3. Хвороби печінки та жовчних шляхів - гепатити, холецистити, ангіохоліти в неактивній фазі і без явищ жовтяниці, дискінезія жовчних шляхів і жовчного міхура, жовчнокам'яна хвороба.

4. Хвороби підшлункової залози, хронічні панкреатити (крім туберкульозного) в стадії ремісії.

5. Хронічні захворювання нирок та сечовивідних шляхів.

6. Хвороби ендокринної системи, зниження вмісту цукру в крові при захворюванні на цукровий діабет.

7. Виведення радіонуклідів з організму.

Помірно теплий гірський мікроклімат, лікувальні процедури, цілюща мінеральна вода, спокійна краса гір, лісів і полонин допоможуть Вам стати здоровими...

Затишні одно-, двокімнатні номери зі всіма зручностями та доступні ціни задовольняють будь-який смак. Ваш відпочинок буде приємним і незабутнім.

Відпочиваючих приймаємо протягом цілого року. Взимку до Ваших послуг - гірські підйомники, влітку та восени - гриби, ягоди, лікарські трави.

Поруч із санаторієм проходить траса Прага - Ужгород - Львів - Київ.

У вартість путівки входить проживання, триразове дієтичне харчування, долікарське та лікарське обстеження, цілодобова невідкладна медична допомога, лікування згідно з показаннями, мінеральні ванни, промивання кишково-шлункового тракту, мікроклізми, інгаляції, парафіно-озокеритне лікування, апаратна фізіотерапія, терапевтична стоматологія, лікувальна фізкультура, сегментарний масаж, кліматотерапія.

До послуг відпочиваючих: ресторанне харчування, кафе, відео-, кіносеанси, концерти, танцювальні вечори, кабельне телебачення, бібліотека, сучасна тренажерна зала, спортивні майданчики, прогулянки на конях, взимку - катання на лижах, прокат лижного та спортивного інвентарю.

А ще: екскурсії містами Закарпаття (міста Ужгород, Мукачево) з відвідуванням історичних пам'яток, форелевого господарства; дегустація зокарпатських вин у винних підвалах смт Середнє, одноденні поїздки за кордон (Угорщина). Влітку та восени в лісах багато грибів, ягід, лікарських трав. Створені належні умови для піших прогулянок територією - теренкури в гірській місцевості. Біля санаторію протікає кришталеву чиста гірська річка Пеня.

Не тільки лікування в санаторії "Кришталеве джерело", а й заспокійлива краса оточуючих гір, лісів і полонин допоможе Вам стати здоровим, сильним, гарним фізично та духовно.

Відпочиваючих приймаємо протягом усього року. Ціни доступні.

Ми зробимо Ваш відпочинок приємним і незабутнім.

ЗАКАРПАТСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

ГРИГАШ
Людмила Захарівна
Директор

88018, м. Ужгород, просп. Свободи, 16,
тел.: (03122) 2-39-98, 2-39-82
E-mail: libr@email.uz.ua www.biblioteka.uz.ua

Народилася у 1945 році в м. Нижній Тагіл (Росія).
У 1970 р. з відзнакою закінчила Хустське культосвіт-
не училище, у 1976 р. - КДІК (Рівненський бібліотечний
факультет).

З 1962 р. працювала в бібліотеках Ужгородського
району (с. Петрівка, с. Середнє), інспектором райвід-
ділу культури. З 1971 р. - в обласній бібліотеці для
дітей ім. Д. Вакарова: бібліотекар, методист, завідувач
відділу, заступник директора з наукової роботи, ди-
ректор. У 1986-1988 рр. - старший бібліограф бібліо-
тектора. З 1989 р. обіймає посаду директора ЗОУНБ.

Заслужений працівник культури України (1995 р.).

ЗОУНБ - один із провідних культурних центрів краю,
головний заклад у сфері бібліотечно-інформаційного
обслуговування населення Закарпатської області, на-
уково-дослідний, методичний, координаційний центр для
бібліотек усіх систем і відомств, центральне обласне
книгосховище, обласний депозитарій краєзнавчої літе-
ратури, центр краєзнавчої літератури та інформації з
питань культури і мистецтва.

Бібліотека створена у вересні 1945 р. як обласна
бібліотека для дорослих. У 1980 р. отримала статус
обласної універсальної наукової бібліотеки.

Нині ЗОУНБ користується понад 20 тис. читачів, до
їх послуг - близько півмільйона примірників видань на
18 мовах світу. Розпочато формування фонду на елек-
тронних носіях інформації, роботу зі створення елек-
тронного каталогу. Гордістю бібліотеки є фонд рідкіс-
них та цінних видань XIX-XX століть, серед яких - при-
життєві видання видатних діячів культури та мистецтва,
енциклопедії, словники, книги, що є зразками худож-
нього та поліграфічного оформлення. Частина з них
увійшла до Державного реєстру національного культур-
ного надбання України. Створено електронну базу даних
"Рідкісна книга". Нині в ЗОУНБ функціонують 11 відділів,
серед них - відділ літератури іноземними мовами, у струк-
турі якого - сектор угорської літератури, що здійснює
методичну роботу з питань оптимізації бібліотечного
обслуговування в місцях компактного проживання угор-
ців, обслуговує угорськомовне населення Ужгорода.

В останні роки бібліотека значно розширила свій
інформаційний потенціал. З січня 2003 р. діє Інтернет-
центр, створений за сприяння Посольства США в
Україні в рамках проекту LEAR "Інтернет для публічних
бібліотек".

До послуг користувачів бібліотеки - сайт www.bib-
lioteka.uz.ua, де розміщені електронні версії найбільш
популярних бібліографічних видань ЗОУНБ, а також
"Хроніка культурного життя Закарпатської області",
інформація про нові надходження та новини культури.

Як головна книгозбірня області готує та видає "Ка-
лендар краєзнавчих пам'ятних дат", анований ката-
лог "Книга Закарпаття", щоквартальник "Закарпаття
на сторінках преси".

На базі інформаційно-бібліографічного відділу діє
Регіональний центр інформації, який включає довідково-
аналітичні бази та банки даних, у тому числі електрон-
ні, про регіон. За спільним проектом МФ "Відроджен-
ня" та Міністерства культури і туризму України в біб-
ліотеці реалізується Регіональний інформаційний пор-
тал "Закарпаття", який акумулює найважливіші інфор-
маційні ресурси про область.

З червня 2004 р. в бібліотеці діє також інформа-
ційний центр "Вікно в Америку", створений за грантом,
наданим Посольством США в Україні. Його послуга-
ми можуть користуватися всі, хто цікавиться США.

Конференція в читальній залі бібліотеки

ДУХОВНЕ ЖИТТЯ ЗАКАРПАТТЯ

РЕЛІГІЙНІ ГРОМАДИ. СТАТИСТИКА

Історія духовного життя на Закарпатті така ж непроста й неоднозначна, як і історія Закарпаття в цілому.

Усі релігійні конфесії Закарпаття в різні часи зазнали утиску і намагання їх знищити. Але духовенство разом зі своїми вірниками зберегли віру своїх батьків. І тільки з проголошенням незалежності України було реалізовано найвищі людські цінності, а серед них - свободу віросповідання.

Незважаючи на всі проблеми, що залишилися у спадок Україні від радянських часів, у Закарпатті вдається мирно вирішувати міжконфесійні проблеми.

У 2004 р. релігійна мережа області зросла на 60 одиниць. Таким чином, станом на 01.01.2005 р. в області за зареєстрованими статутами діяли 1530 релігійних організацій, які належать до 36 конфесій, течій і напрямів. Серед них - 1448 релігійних громад, 44 монастирі, 6 місіонерських товариств, 9 релігійних братств, 4 релігійні центри, 11 управлінь. Підготовка кадрів священнослужителів здійснюється у 5 духовних навчальних закладах. Крім того, в області з різним ступенем активності діють ще 200 релігійних громад, які з тих чи інших причин не зареєстрували своїх статутів.

Найчисленнішою за кількістю громад і віруючих залишається Українська Православна Церква. Її дві єпархії (Мукачівська та Хустська) об'єднують 586 релігійних організацій (551 громаду, 27 монастирів, 4 релігійні братства, 2 духовні навчальні заклади). Організація обслуговує 486 священнослужителів, діють 360 недільних шкіл, видається 6 періодичних видань.

Друга за чисельністю - Греко-католицька церква

(Мукачівська греко-католицька єпархія), у складі якої - 382 релігійні організації (370 громад, 9 чоловічих монастирів, 1 релігійне братство, 2 духовні навчальні заклади). Парафії обслуговують 183 священнослужителі, діють 110 недільних шкіл, видаються 2 періодичні релігійні видання.

В Ужгородській богословській академії ім. Теодора Ромжі навчаються 111 слухачів у м. Ужгород та 31 студент - у філії в м. Хуст.

Римо-католицькій церкві (представлена Мукачівською дієцезією РКЦ) підпорядкована 92 релігійні організації (82 громади, 8 монастирів, 1 духовний навчальний заклад). У громадах працюють 28 священнослужителів, діють 80 недільних шкіл, видаються 2 періодичні релігійні видання.

Чисельність релігійних організацій Української Православної Церкви Київського патріархату (Закарпатська єпархія УПЦ КП) становить 19 громад. У них працюють 16 священнослужителів.

У протестантизмі, представленому в області 20 напрямками, нараховується понад 400 релігійних організацій. Серед них найчисленніша - Закарпатська реформатська Церква - 110 громад.

Обласне об'єднання Християн віри євангельської (п'ятидесятників) об'єднує 45 релігійних організацій.

Християнській євангельській церкві Живого Бога підпорядкована 41 релігійна організація.

Кількість релігійних громад Адвентистів сьомого дня нараховує 47 громад, Євангельських християн-баптистів - 68 громад, Свідків Єгови - 59 громад.

У власності релігійних громад перебуває 991 культова споруда; у користуванні - 110; 40 приміщень пристосовано під молитовні, 120 - орендуються. Упродовж 1992-2004 рр. збудовано 387 культових споруд, будується ще 227 (УПЦ - 96, ГКЦ - 65, протестантськими деномінаціями - 60).

В області діють іудейські релігійні громади, з них 6 - незалежні іудейські релігійні громади, 2 - громади об'єднання іудейських релігійних організацій України, по одній громаді прогресивного іудаїзму та традиційного іудаїзму.

Зареєстровано і діють у Закарпатті релігійні організації східних культів та мусульман, серед них - релігійні громади Товариства свідомості Крішні, релігійний центр Українського об'єднання буддистів школи Карма, релігійна громада духовного управління мусульман України, а також Новоапостольська церква, старообрядницька церква, громада Рідної української віри, мормонів, Української автокефальної православної церкви.

Псевдоготична дерев'яна церква Успіння Богородиці в с. Новоселиця Виноградівського району, збудована у 1656 р.

Василь Мандзюк,
заступник начальника відділу у справах національностей та релігій Закарпатської ОДА

МУКАЧІВСЬКА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЄПАРХІЯ

**ЄПИСКОП
МІЛАН ШАШІК**
Преосвященний владика

88017, м. Ужгород, вул. Закарпатська, 18,
тел.: (03122) 4-39-66, факс: (0312) 61-22-26
E-mail: eparchygc@utel.net.ua www.mgce.uz.ua

Його преосвященство Владика Мілан народився 17 вересня 1952 року в Леготі (Словаччина). 31 липня 1971 року вступив до Місійної Конгрегації Отців Лазаристів. 27 вересня 1973 року склав вічні обіти. 6 червня 1976 року був рукоположений у сан священника. З 1990 р. по 1992 р. навчався в Папському Інституті Духовності в Римі. З 5 жовтня 1992 року по 7 липня 1998 року працював в Апостольській Нунціатурі України. Упродовж одного року був директором новіціату Місійної конгрегації на Словаччині. У серпні 2000 року повернувся в Україну і став парохом у смт Перечин на Закарпатті. 12 листопада 2002 року іменованій Апостольським Адміністратором Мукачівської єпархії. Архієрейську хіротонію отримав з рук Святійшого Отця Івана Павла II 6 січня 2003 року в Римі в базиліці св. Петра.

Володіє, крім української, словацькою, польською, російською, чеською та італійською мовами.

На Закарпатті християнство візантійського обряду було прийнято ще до розділення Церкви у 1054 р., в часи місії св. Кирила і Мефодія (863 р.). 24 квітня 1646 року в каплиці Ужгородського замку, під проводом Партенія Петровича, який згодом став мукачівським єпископом, 63 священники відновили єдність із Вселенською Церквою. 19 вересня 1771 року Папа Климент XIV буллою "Eximiam Regalium Principum" канонічно створив Мукачівську єпархію. Канонічне створення Мукачівської єпархії сприяло розвитку релігійно-культурного життя не тільки краю, а й навколишніх країн. Єпархія стала коліскою, з якої утворились нові єпархії: Крижевацька (1777 р.), Пряшівська (1818 р.), Клуж-Герла (1857 р.), Гайдудорозька (1912 р.), а у зв'язку із зростанням вихідців з Мукачівської єпархії в Північній Америці, Апостольська столиця створила для них візантійську митрополію в Пітсбурзі (1969 р.), з підлеглими їй єпархіями - Пасейською (1963 р.), Пармською (1969 р.) та Ван-Найською (1981 р.).

Важким був для єпархії період переслідування з боку комуністичної влади у 1949-1989 рр., основна мета якого була знищення Греко-католицької церкви.

Зразком героїчної вірності в цей період була мученицька смерть єпископа Теодора Ромжі, який став символом опору здійснення планів ліквідації Греко-католицької церкви. За радянської влади з 1945 р. по 1952 р. було заарештовано та вивезено в табори 127 греко-католицьких священників, з них четверо було розстріляно, 20 священників померло в таборах і в'язницях. Мукачівська греко-католицька єпархія, незважаючи на жорстокі переслідування, продовжувала діяти підпільно завдяки добре організованій праці священників та вірників, поки їй не було легалізовано 20 листопада 1989 року. Першим єпископом після легалізації Церкви став Іоанн Семедій, який керував єпархією і в підпіллі з 1978 р.

Сьогодні Греко-католицька церква налічує 370 громад, має понад 320 тис. вірників. У її власності 184 культові споруди. Спільно з римо-католиками відправляються служби в 20 храмах, з православними - у 19 храмах. За роки легалізації збудовано 81 храм і будуються 65.

На території Закарпаття знаходиться 9 чоловічих монастирів та 17 жіночих монастирів.

У єпархії 200 єпархіальних священників. Священник для єпархії готує Богословська академія імені Теодора Ромжі в Ужгороді, 31 студент навчається за кордоном. У 2005 р. була відкрита двоєрічна катехична школа в місті Хуст для підготовки до вступу в Академію.

При Мукачівській єпархії діє благодійний фонд "Карітас-Caritas" та утримується греко-католицький ліцей у селі Карачин, де навчаються 33 учні.

Новозбудована (2004 р.) церква Вознесіння
в с. Сімерки Перечинського району

УЖГОРОДСЬКА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА БОГОСЛОВСЬКА АКАДЕМІЯ і.м. БЛАЖЕННОГО ТЕОДОРА РОМЖИ

ЛОВСКА

Тарас

Митрофорний протоієрей
монсіньор

Ужгородський р-н, с. Минай, вул. Патруся Карпатського, 2-а,
тел.: (0312) 66-40-90, факс: 66-50-75
E-mail: seminary@mgce.uzhgorod.ua

Народився 18 жовтня 1966 року в с. Дротинці Виноградівського району. Середню освіту здобув у Виноградіві, а бакалаврат з теології - у Папському Університеті Урбаніяна в Римі (Італія, 1994 р.). У квітні 1994 р. висвячений на священника владикою Іоанном Семедієм у катедральному соборі в м. Ужгород. Продовжував теологічні навчання у Папському Східному Інституті в Римі, де у 1997 р. здобув ліцензіат з церковного права Східної Церкви. З 2000 р. був парохом у м. Виноградіві. 1 лютого 2003 року призначений ректором Ужгородської духовної академії.

З 27 вересня 2003 року - протосинкел Мукачівської греко-католицької єпархії.

Започаткування цього вагомого для Греко-католицької церкви духовного закладу краю сягає часів єпископа Михайла Мануїла Ольшавського, який у 1744 р. заснував у м. Мукачеві богословську школу. З 1775 р. школа продовжує свою діяльність у стінах Ужгородського замку, який цесарівна Марія-Терезія подарувала Мукачівському єпископу Андрію Бачинському.

Перенесена з Мукачеві в Ужгород богословська школа єпископа Ольшавського була перетворена владикою Бачинським у духовну семінарію з чотирирічним терміном навчання, що носила назву ім. Трьох Святителів. У 1941 р. семінарія отримала статус академії.

З 1949 р., у час ліквідації Мукачівської греко-католицької єпархії, академію закрили. Але із закриттям

владою богословської академії не закрилися серця хлопців, які чули поклик Христа-Вчителя: "Ходіть за мною". Тому намагалися знаходити вихід зі скрутного становища, яке ставило бар'єр їхньому вихованню та навчанню згідно з нормами. Вихід був один - підпільна семінарія, виховання та навчання протягом років у хатах. У підпіллі з 1956 р. до 1991 р. було підготовлено і висвячено 53 священники.

Релігійна свобода, повернена у 1989 р., дала можливість відновити діяльність богословської академії. Вона почала діяти в м. Мукачеві під керівництвом ректора - владика Йосифа Головача. Для покращення умов виховання семінаристів керівництво Мукачівської єпархії шукало можливості для побудови нової богословської академії, оскільки старе приміщення - замок перебуває в державній власності.

Отримавши у 1992 р. територію під будівництво при в'їзді в с. Минай, що біля Ужгорода, 28 червня того ж року був посвячений наріжний камінь будови академії.

1992-1993 навчальний рік розпочали вже в Ужгороді, але ще не в новобудові, а лише у вагончиках, які були розміщені на території майбутньої академії. Та ні літня спека, ані зимовий холод не перешкоджали семінаристам докладати зусилля, щоб стати священниками, апостолами Христа.

На сьогодні в академії навчається 111 студентів в Ужгороді і 31 студент - у філії в м. Хуст.

УЖГОРОДСЬКИЙ КАФЕДРАЛЬНИЙ СОБОР

Один з кращих архітектурних ансамблів Ужгорода - Кафедральний греко-католицький собор і резиденція мукачівських єпископів - давно перетворилися на візитну картку міста над Ужем, практично, жоден краєвид міста не обходиться без зображень храму і резиденції.

У першій половині XVII ст. володар міста Янош Х Другет вирішив переселити в Ужгород з Гуменного (Словаччина) єзуїтів і за власний кошт придбав для колегії землю в Ужгороді, відселивши звідти міщан. Будівництво колегії розпочалося цього ж року. Наглядав за ним ректор єзуїтів отець Дьєрдь Добронокі. Усі необхідні матеріали надавав Янош Х Другет.

У 1645 р. Янош Другет помер, але його дружина, владна Анна Якушич, завершила будівництво, і на початку 1646 р. колегія була вже готова.

Весь комплекс включав власне колегію, школу і церкву. Спочатку збудували колегію і школу, церкву - дещо пізніше. Вона була невелика, з однією вежею. Протягом 1732-1740 рр. був споруджений у пізньобароковому стилі новий єзуїтський костюл. У листопаді 1773 р. папа Климент XIV розпустив орден єзуїтів і вони покинули Ужгород. Наступного року, під час пасхальних свят, пожежа, а потім буревій пошкодили колегію і церкву. Нарешті, у 1775 р. церкву передали Мукачівській греко-католицькій єпархії. За пропозицією двірцевого архітектора Ф. Гіллебранда її перетворили на Кафедральний собор. Перебудова й пристосування до потреб греко-католицького обряду тривали кілька років і були завершені у 1779 р. Урочисте освячення Воздвиженського соборного храму відбулося на день іменин цісарівни Марії-Терезії 15 жовтня 1780 року єпископом А. Бачинським, який з цього часу постійно мешкав у своїй новій резиденції.

Грунтовне оновлення внутрішнього інтер'єру храму здійснив у 1858 р. єпископ Василь Попович. На стіни були нанесені мармурові арабески, оновлено іконостас, розмальовано стіни.

Радикальні зовнішні зміни собору, які надали йому сучасного вигляду, були здійснені за часів єпископа Івана Пастелія. Роботи під керівництвом архітектора Ласло Фабрі були завершені 1877 р., а наступного року на одній з веж встановили годинник.

У 1939 р. плафон собору прикрасив монументальним розписом Воздвиження Чесного Хреста художник Йосип Бокшай, який 1942 р. виготовив і кольорові вітражі на вікні у секрестії. У підземеллях собору знаходиться крипта. Тут, починаючи із заснування єзуїтського костюлу, хоронили заможних католиків, а згодом мукачівських владик, зокрема Андрія Бачинського, Олексія Повчія, Василя Поповича. Останнім мукачівським єпископом, кого поховали тут, був Теодор Ромжа, якого за відмову перейти в православ'я було вбито КДБ у 1947 р. Похорони єпископа-мученика відбулися 4 листопада в Кафедральному храмі в присутності великої кількості вірників. 28 червня 2003 року, після ідентифікації тлінних останків, святі мощі Теодора Ромжі, після кількарічного перебування за кордоном, повернулися в Кафедральний собор. Єпископа Теодора Ромжу Папа Іоанн Павло II у 2001 р., під час відвідин України, проголосив блаженним.

Після Другої світової війни, коли почалися переслідування греко-католицької церкви, Воздвиженський храм передали (1949 р.) православним. Частина приміщень церковного комплексу була передана Ужгородському національному університету, де була розміщена бібліотека.

У 1989 р. Мукачівську греко-католицьку єпархію було легалізовано, але повернення храму відбулося тільки після кількарічної впертої боротьби 10 жовтня 1991 року (урочисте перебрання сталося 7 січня 1992 року).

ХУСТСЬКА ЄПАРХІЯ

ІОАНН

Архієпископ

Хустський і Виноградівський

90400, м. Хуст,
пл. Незалежності, 12,
тел.: (031424) 21-32, факс: 20-79

Народився 14 березня 1964 року в м. Рівне.

У 1981 р. закінчив Рівненську середню школу.

19 серпня 1985 року архієпископом Волинським і Рівненським Даміаном рукоположений у сан диякона та призначений у Свято-Михайлівський храм с. Здовбиця Здолбунівського району. 22 лютого 1987 року єпископом Волинським і Рівненським Варлаамом рукоположений у сан священника та призначений у Свято-Варваринський храм с. Шпанів Рівненського району.

21 липня 1987 року був призначений настоятелем Преображенського храму с. Трушівці Чигиринського району Черкаської області.

31 грудня 1993 року в Києво-Печерській лаврі прийняв чернечий постриг з ім'ям Іоанн, на честь св. ап. і єв. Іоанна Богослова.

7 січня 1994 року возведений у сан ігумена.

2 серпня 1994 року Блаженнішим Митрополитом Київським і всієї України Володимиром возведений у сан архімандрита та призначений секретарем Київської єпархії.

У 1996 р. закінчив Київську Духовну Академію.

13 грудня 1996 року в Трапезному храмі Києво-Печерської лаври був рукоположений у сан єпископа Переяслав-Хмельницького, вікарія Київської Митрополії.

Рішенням Священного Синоду УПЦ від 26 липня 2000 року призначений керуючим Хустською єпархією.

28 липня 2004 року Предстоятелем Української Православної Церкви Блаженнішим Митрополитом Київським і всієї України Володимиром возведений у сан архієпископа.

Хустська єпархія Української Православної Церкви (УПЦ) утворена рішенням Священного Синоду УПЦ від 29 липня 1994 року, шляхом розподілу Мукачівської єпархії на дві самостійні. До початку листопада 1998 року Хустською єпархією керував Преосвящений єпископ Мефодій (Петровцій), а з 21 листопада 1998 року рішенням Синоду УПЦ на Хустську кафедру призначений єпископ Агапіт (Бевцик). З 26 серпня

2000 року Хустську єпархію очолює архієпископ Іоанн (Сіопко).

У м. Хусті на сьогодні діють чотири православні храми: Кафедральний собор Свв. рівноапостольних Кирила і Мефодія, Свято-Благовіщенський, Свято-Вознесенський та на честь ікони Божої Матері "Всіх скорбящих Радість", що знаходиться на Єпархіальному комплексі.

До складу Хустської єпархії входять п'ять районів Закарпатської області: Хустський, Виноградівський, Міжгірський, Рахівський і Тячівський, які розділені на 17 благочиній: 1. Хустський район: Хустське, Березівське і Сокирницьке благочинія; 2. Виноградівський район: Виноградівське, Великокомятське і Королевське благочинія; 3. Міжгірський район: Міжгірське, Синевирське і Келечинське благочинія; 4. Рахівський район: Рахівське, Великобичківське і Ясінянське благочинія; 5. Тячівський район: Тячівське, Вільхівське, Вонігівське, Дубівське і Солотвинське благочинія.

У 172 населених пунктах Хустської єпархії діє 221 храм, які обслуговують 287 священників. За період з 1999 р. по 2004 р. у єпархії збудовано та освячено 29 храмів, 42 храми знаходяться в стадії будівництва. На території єпархії є 18 монастирів: 11 чоловічих і 7 жіночих.

НАНКІВСЬКА ІКОНА ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

Нанківська ікона
Пресвятої Богородиці

За благословенням
Преосвященнішого Іоанна,
архієпископа Хустського і Виноградівського

Каплиця на честь з'явлення Нанківської
ікони Божої Матері "Просльозившої"
в с. Нанково Хустського району

Господь наш, Спаситель світу Ісус Христос благоволив народитися від Духа Святого і Марії Діви. Благословенна і Пречиста Богородиця послужила великій тайні Боговтілення. Своєю материнською любов'ю, своїм заступництвом і ходатайством Вона з'єднує нас з Богом, відводить від глибин гріха до спасіння, від землі до небесних висот.

Матір Божа благословила й боголюбивий закарпатський край своєю святою іконою. З'явлення Нанківської ікони Богоматері, відомої як "Просльозивша", - це свідчення її великої невимовної любові.

...Це був серпень 1690 року, у с. Нанково тоді було лише декілька хат. На місцевості, що має назву "Полянки", де паслись отари овець і корів, як сяє сонце, з'явився образ Богоматері. З очей Пресвятої Богородиці стікали сльози. Навколо ікони зібрався весь нанківський люд, котрий у глибокому роздумі обдумував, що б значило це чудо!

Важко відповісти на питання, чим було зумовлено таке рішення, але спочатку ікону не хотіли прийняти. Згідно з народним переказом, господар поля пожалів ділянку землі, де з'явилася ікона, яку, за традицією, потрібно було віддати для побудови монастиря в честь Пресвятої Діви. Поставили ікону на підводу, запрягли волів, але ті стояли мов вкопані, бо були затримані Божою силою. Ікона не хотіла покидати вибране місце. Запрягли ще декілька пар волів, яких підганяли батогами, і якось було влучено батогом по святому образу - від цього удару на нижній частині лику Божої Матері з'явився шрам.

За таку зневагу до святині рід господарів поля було покарано: будучи найбільшою родиною в Нанкові, він повністю виродився.

Ікона ж залишала своє вибране місце, просуваючись по долині річки Хустець. У якому напрямку рухалася ікона, на тому благословенному шляху виростали нарциси.

Про те, куди була відвезена і де нині знаходиться оригінал Нанківської чудотворної ікони, невідомо. Це були часи, коли Закарпаття входило до складу Австро-Угорської імперії, тому існують думки, що ікону могли відвезти до столиці держави - Відня або навіть до самого Риму. Нанківчан-старожили твердять, що оригінал зберігається у м. Марія-Повча (Угорщина), але іконографічна схема Нанківської ікони не відповідає Марія-Повчанській.

Нині в нанківській Свято-Духівській церкві зберігається список зі святої ікони. На місцевості, де було з'явлення ікони, забило джерело, з якого утворилася криниця. Уже більше трьох століть вода в криниці ніколи не висихає, навіть у найзасушливіші часи. Вода ця чудодійна. Хто її вживає з вірою, той виліковується від душевних та тілесних недугів. Скільки було воєн - ікона охороняла Нанково від нашествия ворогів. На території села не було ні одного полеглого, всі полягли поза межами Нанково.

Нині на місці з'явлення ікони Пресвятої Богородиці працює парафіяльного священника Іоанна Юрини та за благодійної підтримки вихідця села М.В. Яреми збудовано каплицю та упорядковано криницю.

День святкування на честь з'явлення
Нанківської ікони Божої Матері "Просльозившої" - 10 серпня за н.с.

Закарпатська обл., Хустський район, с. Нанково
www.nankivska-ikona.org

МУКАЧІВСЬКА ДІЄЦЕЗІЯ

МАЙНЕК

Антал

Єпископ-Ординарій

м. Мукачево, вул. Миру, 15,
тел./факс: (03131) 5-46-70
E-mail: antal@rowkat.uzhorod.ua

Народився 18 листопада 1951 року в м. Будапешт. Закінчив державну гімназію в м. Сент-Ендре та Будапештський університет, отримавши диплом інженера з електроніки. У 1977 р. вступив до ордену Святого Франциска 48:9 OFM. Тут він здобув теологічну освіту, закінчивши Теологічний інститут в Естергомі (м. Будапешт) і паралельно - інженерно-педагогічну освіту.

17 квітня 1982 року в м. Будапешт його висвятили священником. З 1982 р. по 1989 р. викладав комп'ютерну електротехніку та фізику у Францисканській гімназії в місті Сент-Ендре.

У 1989 р. разом з двома братами по ордену прибув у місію до римсько-католицьких угорськомовних вірників у радянське Закарпаття, де обслуговував вірників Хустського і Тячівського районів.

Єпископом висвятили 6 січня 1996 року в Римі. Апостольським Адміністратором Закарпаття призначили 7 жовтня 1997 року.

20 грудня 2000 року з нагоди 2000-ліття Різдва Христового Закарпатська обласна державна адміністрація нагородила єпископа Майнека Антала Почесною грамотою за багаторічну працю для гармонізації державно-церковних і міжконфесійних стосунків та за вагомий особистий внесок у відродження духовного життя області, активну просвітницьку і благодійну діяльність.

За рішенням Святого Престолу 14 серпня 1993 року була утворена Римсько-Католицька Апостольська Адміністрація Закарпаття. Першим Апостольським Адміністратором Закарпаття став архієпископ Антоніо Франко-Апостольський Нунцій в Україні. 9 грудня 1995 року Папа Іван Павло II призначив єпископом-помічником Закарпатської Апостольської Адміністрації керівника Виноградівської францисканської місії - Антала Майнека. 6 січня 1996 року Папа Іван Павло II в Римі урочисто висвятив Антала Майнека єпископом.

7 жовтня 1997 року Святейший Отець призначив Антала Майнека ординарієм Римсько-Католицької Апостольської Адміністрації Закарпаття. Церковне життя розвивалося все швидше. З 1998 р. щороку

в Мукачівському кафедральному соборі відбувається висвячення священників. Проводиться багато освячень нових костьолів, зростає число вірників. Серед них працює десять священників, а також три монахи, які є уродженцями Закарпаття. У пастирській роботі їм допомагають монахи та священники, які прибули з Центральної України, Угорщини, Словаччини, Румунії, Німеччини. У різних семінаріях навчається 10 закарпатських юнаків.

Однією з найвизначніших подій для Церкви було створення на території Апостольської Адміністрації Закарпаття Святейшим Отцем Іваном Павлом II Мукачівської дієцезії. Водночас Його Святість призначила Антала Майнека, Апостольського Адміністратора Закарпаття, першим римсько-католицьким єпископом Мукачева. Урочиста інтронізація відбулася 27 вересня 2002 року в кафедральному соборі Святого Мартина з Туру в м. Мукачево.

Нині Римсько-католицька церква нараховує двадцять три заповнені парафії, в побічному обслуговуванні є 26 парафій, загальна кількість віруючих близько 70 тисяч осіб. Під опікою церкви знаходяться п'ять дитячих садочків, три дитячі будинки.

Римсько-католицька церква видає дві газети: україномовну "Світло" та угорськомовну "UJ NAJTAS".

Святування 100-річчя Мукачівського Кафедрального собору.
Почесний гість - єпископ Віденський Кристоф (2005 р.)

ЗАКАРПАТСЬКА РЕФОРМАТСЬКА ЦЕРКВА

ГОРКАЙ
Василь Степанович
Єпископ

90200, м. Берегово, вул. Мукачівська, 83,
тел./факс: (03141) 2-34-60
E-mail: refegyhaz@bereg.uzhgorod.ua

Народився 18 березня 1945 року в с. Серне Мукачівського району в сім'ї реформатського священика в шістнадцятому поколінні. Але до 1954 р. йому було заборонено займатися пастирською діяльністю.

Закінчив Мукачівський кооперативний технікум та Ужгородське музичне училище. Працював учителем музики. Навчався в Бережанській семінарії. У 1988 р. посвячений на священика. У 1991 р. обраний благочинним в Ужгородському районі.

З 1998 р. - єпископ Закарпатської реформатської церкви (в 2002 р. обраний повторно).

Член Всеукраїнської ради церков, віце-президент Всесвітнього союзу Реформатських церков (з 2002 р.). Представляв Реформатську церкву України на з'їздах Всесвітньої реформатської церкви в Женеві, Кембриджі, Единбурзі.

З XVII ст. в Угорщині і відповідно на Закарпатті серед угорського населення поширюється кальвінізм. Більшість угорськомовного населення Закарпаття (близько 70%) є віруючими реформатської церкви.

Самостійний Закарпатський Реформатський Церковний Єпископат було створено у 1921 р., до нього належало 77 громад, 3 громади-філії та 3 місійні громади - усього близько 65 000 віруючих. Богослужіння проводили 76 священиків та 5 помічників священика, діяла 51 конфесійна школа (державних шкіл на Закарпатті було 38). Із входженням Закарпаття до складу Чехословаччини багато з цих закладів було відібрано в реформатської церкви, а інші не змогли протриматися без державних дотацій і були закриті.

Часом випробування та загартування віри для реформатської церкви на Закарпатті став період після Другої світової війни. Тоді реформатська церква нараховувала 140 000 членів, 90 храмів, 6 молитовних будинків. У час жорстоких репресій єдиною втіхою та підтримкою було духовне життя, яке все одно підтримувалось пасторами церкви. Згодом багато з них були звинувачені в антирадянській пропаганді та засуджені на різні строки, в тому числі і до 25 років. Священиків виселяли з квартир, відбирали храми, школи.

У вільній Україні, нарешті, здійснилась свобода совісті та віросповідання. Реформатська церква з новими силами стала виконувати своє покликання на славу Бога та для блага людських душ. Закриті церкви були знову відкриті та відновлені.

Нині на Закарпатті діє 110 громад реформатської церкви. Значною є участь церкви в милосердницькій діяльності. Створені і функціонують 4 ліцеї інтернатного типу: в с. Великі Береги з гуманітарним та природничим нахилом, в с. Велика Добронь з фізико-математичним та хіміко-біологічним нахилом, ліцеї в м. Тячів та с. Петрово, де загалом навчається понад 400 учнів (викладання необов'язкових предметів здійснюється за рахунок реформатської церкви); 5 дитячих садочків, де виховується понад 200 дітей, дитячий будинок сімейного типу в м. Мукачево, 7 благодійних їдалень, де безкоштовно харчуються понад 300 людей, благодійна аптека, яка забезпечує ліками нужденних з 50% знижкою. Щоліта реформатська церква оздоровлює в дитячих таборах понад 2000 дітей. З 1995 р. в с. Велика Добронь функціонує реформатський медичний центр, де нині проживає 60 сиріт та фізично чи розумово хворих дітей.

Храми реформатської церкви на Закарпатті

ОБ'ЄДНАНА ХРИСТІЯНСЬКА ЄВАНГЕЛЬСЬКА ЦЕРКВА ЖИВОГО БОГА

БАЛЮК
Сергій Васильович
Єпископ

89600, м. Мукачево, а/с 190,
тел.: (03131) 5-24-36
E-mail: balyuk@livegod.org www.livegod.org

Народився 5 жовтня 1962 року в м. Червоноград Львівської області в сім'ї шахтаря. Виховання в християнській сім'ї (батько Сергія був пресвітером церкви) дозволило вистояти Сергієві в роки гоніння на християн з боку радянської системи. Навчаючись з 1970 р. по 1980 р. у середній школі м. Червоноград, Сергій зазнавав утисків і гонінь за свою віру. Гірко було чути, приміром, такі слова: "Балюк, встань! Таким як ти - не місце у нашій країні." Та, попри це, Сергій підпільно займався в християнському гуртку з молоддю та відвідував церкву. Свою першу проповідь виголосив 11-річним, навчаючись у 4-му класі...

Закінчивши школу та здобувши спеціальну освіту, Сергій Балюк недовго працював електриком. У 1982 р. вступив до Мукачівського сільськогосподарського технікуму, який закінчив у 1985 р., здобувши спеціальність ветеринара. Навчаючись у технікумі, займався проповідницькою діяльністю в Закарпатській області, організував християнський гурток серед студентів. Ще під час навчання у 1984 р. почав місіонерську євангелізаційну діяльність серед ромів м. Мукачево. Результатом цієї роботи, попри заборони та переслідування, виклики "на адмінкомісію", звинувачення в антирадянській пропаганді, штрафи та "профілактику" у КДБ, все ж таки стала поява церкви в ромському таборі.

У 1985 р. вступив до Львівського сільськогосподарського інституту, який так і не закінчив, тому що повністю присвятив себе пасторській роботі.

У 1991 р. завдяки місіонерській діяльності Сергія Балюка було засновано першу церкву серед українців, а згодом - інші церкви на Закарпатті, в інших областях України і навіть поза її межами.

8 березня 1996 року був рукоположений у сан єпископа і очолив Об'єднану Християнську Євангельську Церкву Живого Бога, яка, власне, стала результатом його праці.

17 вересня 2002 року на установчому з'їзді був обраний головою Християнської Євангельської Церкви Живого Бога України.

Нині Сергій Балюк очолює Християнську Євангельську

Церкву Живого Бога України, займається пасторською, місіонерською, просвітницькою роботою та літературною діяльністю. Відвідав 16 країн світу, де організував та був учасником конференцій, семінарів, виступав із проповідями. Є автором чотирьох книг. Заснував три успішно діючі місії. Автор та ведучий телевізійної програми "Твоє призначення".

Одружений. Виховує двох синів.

Християнська Євангельська Церква Живого Бога є однією з гілок протестантської віри і сповідує спасіння по благодаті через прийняття Слова Істини, покаяння й увірування, тобто особистого навернення до Ісуса Христа, прийняття прощення гріхів і вічного спасіння.

Християнська Євангельська Церква Живого Бога на Закарпатті бере свій початок з 1984 р., коли в ромський табір у м. Мукачево прийшов молодий християнин родом з Червонограда Сергій Балюк. Господь дав йому в серце велику любов до ромського народу і покликав на Закарпаття почати серед цих людей Церкву. Роми сприйняли Євангеліє дуже натхненно, і в таборі народилася Церква, яка назвою своєю опирається на місце з Біблії:

"А коли я спізнаюся, то щоб знав ти, як треба поводитися в Божому домі, що ним є Церква Бога Живого, стовп і підвалина правди". (1 Тим. 3:15)

Через 7 років, у 1991 р., Сергій Балюк розпочав роботу й з українським населенням Мукачево, маючи бачення заснувати українську Церкву Живого Бога.

Церковний хор "Емануїл" (м. Мукачево, 2005 р.)

За кілька років в західному регіоні України було утворено вже 10 українських та ромських церков, які **8 березня 1996 року утворили Об'єднану Християнську Євангельську Церкву Живого Бога**. Її очолив, будучи рукоположеним у єпископи, Сергій Васильович Балюк. На початку 1999 року Бог надихнув Сергія Балюка створити окремі ЦЖБ у кожному районному центрі. У той час уже постійно діяли Церкви в містах Мукачево, Ужгород, Берегово та смт Королево. На означений термін бачення єпископа здійснилось, і сьогодні ХЄЦЖБ нараховує 55 церков, з яких - 23 ромські.

26 липня 2001 року Об'єднанням Християнських Євангельських Церков Живого Бога було зареєстровано місію "Нова Батьківщина", що діє в Німеччині. Вона займається проповіддю Євангелія серед людей, що жили на теренах СНД, а нині виїхали з рідної країни на заробітки чи в пошуках кращого життя. Крім того, місія поширює Слово серед німців, що переселилися з колишнього СРСР. У своєму середовищі вони відкинуті і прагнуть духовного хліба, який дає їм місія.

Щороку в Об'єднанні Християнських Євангельських Церков Живого Бога відбуваються християнські, молитовні та жіночі конференції. Щоосені проходять Західно-Українська лідерська конференція, лідерські семінари, євангелізаційні концерти, наметові служіння та місіонерські поїздки. Регулярно проходять пасторські зібрання, водні хрещення та рукоположення нових служителів у сан пресвітерів та пасторів.

Нині Об'єднання має широке бачення місіонерської роботи і вже працює в таких областях України: Львівська, Рівненська, Вінницька, Волинська, Івано-Франківська, Закарпатська та в місті Київ. За межами нашої країни Об'єднання діє в Туреччині, Німеччині, Італії, Португалії та Угорщині. Перший свій крок у цьому напрямі Церква зробила ще у квітні 2001 року. Саме тоді, на конференції "Щоб велич сили була Божа", присвяченій 9-й річниці ЦЖБ м. Мукачево, пастор Сергій Балюк оголосив своє бачення створення місії "Хліб з України", місії, що займалася б спрямуванням, фінансуванням та підтримкою місіонерів у Туреччині, Угорщині, Німеччині, Італії, Португалії.

Сьогодні збудовано 13 християнських культурних центрів у таких населених пунктах: Мукачево, Чомонин, Баркасово, Жнятино, Гать, Яноші, Кіш-Бийгань, Свалява, Собатино, Середнє, Королево, Холмовець, які стали не просто місцем богослужінь, а й центрами

У колі дітей

культури, духовності та соціальної допомоги. У м. Мукачево будується великий Християнський культурний центр. Подібні будівництва ведуться в містах Ужгород, Виноградів, Тячів.

Сьогодні при ХЄЦЖБ діють численні служіння: музичне, дитяче, служіння милосердя, відео- та аудіопроект, театральне, танцювальне, книжкове, молитовне, операторське, діє кілька освітніх програм, а також щотижня на регіональному телеканалі "М-студіо" транслюється телепередача "На шляху до вічності" з проповідями єпископа Сергія Балюка.

У рамках соціальної роботи Об'єднання діють дитячий будинок "Родина", будинок для сиріт-підлітків "Сім'я", фонд адаптації сиріт до життя в суспільстві "Новий початок", реабілітаційний центр по роботі з алко- та наркозалежними, фонд по роботі з дітьми з особливими потребами "Нове життя". Щорічно працюють дитячі літні табори, де діти відпочивають, оздоровлюються, навчаються слову Божому, розкривають свої таланти.

Велику увагу Церква приділяє роботі серед ромського населення. У семи ромських таборах у християнських культурних центрах відкриті школи для дітей. У цих школах діти навчаються читати та писати. Для цього залучаються вчителі із звичайних шкіл з українською чи угорською мовами навчання, залежно від того, якою мовою спілкується та чи інша громада. У цих школах діти також харчуються. Усього навчанням у цих закладах охоплено близько 200 дітей і харчується 300 дітей. Також у селах Баркасово та Жнятино організована вечірня школа для дорослих.

Щовесни та осені силами церкви організовується медичний огляд у таборах. Медогляд проводять лікарі із різних країн світу, надаючи при цьому посильну медичну допомогу. Церква також займається благоустроєм побутового життя ромів: збудовано водозабірники та водопроводи в м. Свалява та с. Собатино, збудовані криниці в селах Чомонин, Баркасово, Жнятино. У с. Середнє пробурено свердловину і збудовано водонапірну башту. У селах Яноші та Кіш-Бийгань збудовані водяні помпи та душеві. У м. Мукачево будується лазня.

Останнім часом у баченні єпископа ХЄЦЖБ Сергія Балюка зародилося нове служіння, місія, проект, покликаний нести Євангеліє неспасеним людям - "Твоє призначення". Єпископ Сергій упевнений, що кожна людина, і народ у цілому, має своє особисте і унікальне призначення від Бога. Бажанням Сергія Балюка є донести усвідомлення унікальності до кожного українця, пробудивши його до нового життя, сповненого усвідомлення власної значущості і важливості для Бога і Його плану. Тож невдовзі на телеекранах України з'явиться однойменна програма єпископа Балюка. Бюлетні місії "Твоє призначення" друкуються та розповсюджуються для всіх бажаючих.

Християнська Євангельська Церква Живого Бога має власне видання - україномовну газету "Сходи", яка з травня 1999 р. щомісячно виходить у світ на 8-ми сторінках накладом 4 тисячі примірників, створено сайт Об'єднання в мережі Інтернет: www.livegod.org

ЗАКАРПАТСЬКИЙ ФУТБОЛ

ІСТОРІЯ ЗАКАРПАТСЬКОГО ФУТБОЛУ

Після появи в Ужгороді "копаного м'яча" і ознайомлення з ним гімназійної молоді та дітей міської знаті й землевласників гра завоювала прихильність населення і за досить короткий період стала спортом № 1 у Закарпатті. А розпочалося все з того, що в 1893 р. у Будапешті серед викладачів гімнастики середніх шкіл Угорщини було проведено семінар, метою якого було ознайомлення з іграми з м'ячем, у тому числі з англійським "копаням м'ячем". На семінарі були присутні викладачі ужгородської, мукачівської та берегівської гімназій. Однак футбол був включений тільки до шкільної програми в Ужгороді, де здобув визнання, хоча й не відразу. Заняття почали проводити на площі "Фізеш" (Вербова), яка згодом стала улюбленим місцем ужгородців, а невідомий до цього часу "англійський шкіряний м'яч" зумів завоювати серця закарпатців. Оскільки територія на той час була надзвичайно зарослою верболозами, то й дістала назву "Вербова". Тут проводилися перші тренування, шкільні спортивні свята та товариські ігри. Саме 1893 рік слід вважати роком народження закарпатського футболу, хоча пройде ще довгих вісім років, поки він здобуде визнання.

15 серпня 1901 року в Ужгороді відбулася перша офіційна товариська зустріч на збудованій молоддю футбольній площі (нині стадіон "Спартак") з командою будапештського атлетичного клубу (до речі, перші ігри проходили без сітки на воротах). На нього прийшли подивитися більше 1000 осіб (в Ужгороді на той час проживало 14 тис. населення). Матч, який закінчився з рахунком 0:3, судив ужгородський арбітр Юго Майзельс, а вже 29 серпня 1901 року ужгородці розгромили збірну міст Кошице та Пряшів (4:1), а 16 серпня 1902 року - міста Кішвард (5:0).

Через рік у Собранцях, а потім у Берегові, Мукачеві й Виноградіві з'явилися власні футбольні команди, а влітку 1902 р. було організоване Товариство ужгородських футболістів. Проте це все одно був лише початок, адже футбол мав розважальний характер та й був привілеєм лише заможних верств населення.

Другим його відродженням вважають 1910 рік, коли у новоствореному УАК (Ужгородський атлетичний клуб) було організовано футбольну секцію. Перша товариська зустріч цієї команди відбулася у Шаторалаяуйгелі (ужгородці програли - 2:3). Команда брала участь і в розіграші чемпіонату Північної та Північно-Східної Угорщини. А в 1914 р. у чемпіонаті свого округу виграла в команди НАК (Нодьвародський атлетичний клуб, нині Румунія) і здобула право участі у фіналі першості тодішньої Угорщини. Проте через початок Першої світової війни він так і не відбувся.

Станом на 15 січня 1919 року на території Підкарпатської Русі існували дві футбольні команди в Ужгороді: УАК (Ужгородський атлетичний клуб) і УГК (Ужго-

родський гімнастичний клуб), але в 1919 р. футбольні команди почали вже створюватися при спортивних товариствах, хоча чимала кількість закарпатців грали у цей період ще й у багатьох угорських, австрійських та чехословацьких командах і досягали при цьому значних результатів.

З часом почали виникати спортивні клуби, що об'єднували представників окремої соціальної групи. Така політика заохочувалася, адже сприяла прагненню заможних верств відігравати в спортивному русі провідну роль. Проте такий стан речей не завадив створенню футбольних команд при національних осередках, політичних партіях чи релігійних організаціях. Так, соціал-демократи утворили гімнастичні товариства РТЄ (Робітничі Тіловиховні Єднання); Аграрна партія - сільські кінні їзди; Народна соціалістична партія підтримувала чеський "Сокол", Чехословацька християнська партія та Автономна землеробська партія створювали спортивні гуртки "Орел", а Єврейська сіоністська партія згуртувала своїх членів у "Хакоах" та "Маккабі". Шкільну молодь залучали в український "Пласт", російський "Скавт", чеський "Скаутинг", угорський "Черкес", єврейський "Кадімах" та ін. Подібним чином були утворені клуби УАЦ, УКІШЕ, УТЕ, УТК, які були переважно угорськими.

Новостворені футбольні команди Чехословаччини, у т. ч. у Закарпатті, були розділені на так звані футбольні жупи. У Закарпатті, згідно із вказівкою Чехословацької футбольної асоціації, у 1920 р. сформувалися дві жупи - слов'янська (об'єднувала футболістів та команди чеської і словацької національностей) та закарпатська (Карпатоліої Лобдоруго Керулет - угорської національності).

Навесні 1919 року в Ужгороді було створене перше Ужгородське робітниче тілоартуюче товариство (УРТТ), яке протягом двох десятиліть (1921-1941 рр.) було лідером у спортивному житті Закарпаття. Воно не один раз ставало чемпіоном краю, а в 1933 р. стало чемпіоном Словаччини серед угорських команд.

Угорськомовна УТК (Ужгород) - переможець великоднього турніру в Кошице (березень 1935 р.)

Естафету підхопила СК "Русь" з Ужгорода. Спортивний клуб було засновано 15 серпня 1925 року. Кольорами клубу були визнані зелено-червоні, емблема: зліва - синьо-жовті смуги (офіційний герб краю), справа - червоний ведмідь. Хоча клуб і засновано у 1925 р., проте футбольна секція почала діяти тільки навесні 1926 р.

Усе доводилося починати з нуля. Не було ні гравців, ні фінансів, ні футбольного поля, ні форми. За досить короткий час були вирішені всі проблеми, що стояли перед командою СК "Русь": на зібрані членами кошти вдалося купити два повні комплекти спортивної форми для першої та другої команд, придбати чотири футбольні м'ячі. Перші тренування проводилися на футбольному полі УАК, а з 1927 р. по 1930 р. - на стадіоні Чехословацького спортклубу (ЧсСК). Уже з літа 1930 р. футбольна команда "Русь" грала на своєму власному стадіоні, побудованому частково на кошти, подаровані можливими членами та прихильниками клубу, а також на банкові позики (векселі). У 1929 р. СК "Русь" уперше вдалося стати чемпіоном не лише краю, а й Східної Словаччини, обігравши чемпіона ЧсСК (Кошице) з рахунком 2:1. Етапним для неї можна назвати 1933 рік. Учетверте поспіль вона виграла чемпіонат Підкарпатської Русі та Східної Словаччини, взяла участь у фіналі загальнословацького чемпіонату, де зустрічалися ЧсСК (Братислава) та ШК (Жиліна). Після проведення календарних зустрічей із ЧсСК (Братислава) - 3:2 та 0:0, із ШК (Жиліна) - 1:3 та 4:0 СК "Русь" набрала 5 очок при співвідношенні забитих і пропущених м'ячів (8:5) і вперше за час свого існування стала чемпіоном Словаччини серед слов'янських футбольних команд.

1933 рік став знаменним і для УРТТ. Після завоювання чемпіонського титулу Підкарпатської Русі команда стала чемпіоном Словаччини серед угорських спортивних клубів. Подібного ще не було: дві ужгородські команди розігрували між собою звання абсолютного чемпіона Словаччини. Перші дві зустрічі закінчилися з рахунком 1:0 та 2:3. Усе вирішив третій додатковий матч, де перемогла команда СК "Русь" з рахунком 3:2.

У 1934 р. чемпіонат ЧСР відбувався за новою системою. Із кращих футбольних команд створювалися так звані "дивізії", яких було п'ять: середньочеська, дивізія чеської провінції, моравсько-сілезька, словацько-підкарпатська, дивізія німецького союзу. Як бачимо, система розіграшу футболу у ЧСР проводилася за національним принципом. Словацька дивізія була розділена на дві групи - Західну (команди Західної і Середньої Словаччини) та Східну (команди Східної Словаччини і Закарпаття).

На підставі попередніх спортивних результатів у Східну Словацько-Підкарпатську дивізію було включено дві сильніші слов'янські команди (СК "Русь" та ЧсСК з Ужгорода) і дві угорські футбольні дружини, які у своєму національному розіграші посіли перші два місця (МШЕ (Мукачеве) та БФТЦ (Берегово).

За звання чемпіона Словаччини у 1936 р. ужгородці

боролися з командою ФТЦ (Філяково). Перший матч закінчився з рахунком 1:1, а в матчі-відповіді ужгородці здобули перемогу 2:1 та й удруге завоювали звання чемпіона Словаччини і право боротися в Чехословацькій державній лізі. Саме в 1936 р. футболісти СК "Русь" стали відомі всій футбольній Чехословаччині як "літаюча команда вчителів". До того ж команда, мабуть, уперше у світі стала регулярно літати на матчі. Футболісти СК "Русь" були аматорами (в широкому розумінні цього слова). Учні вчительської семінарії, гімназії, вчителі та службовці пишалися тим, що могли одягнути на себе блакитну футболку з тодішнім гербом Підкарпатської Русі. Футболісти основного складу і дублери (резерв), незалежно від своїх професій, двічі на тиждень (по вівторках і четвергах) приходили на тренування, а в суботу та неділю - грали в товариських чи календарних матчах. Уже наприкінці 1936 р. - на початку 1937 р. В. Федаком у клубі були організовані підліткові футбольні групи, які за короткий час нараховували 120 юнаків. Було створено чотири дитячі та юнацькі групи, у яких двічі на тиждень проводилися тренувальні заняття, влаштовувалися товариські, а згодом і календарні матчі з іншими дитячими та юнацькими командами. Саме з них розпочали свою футбольну кар'єру Д. Товт, М. Мигалина, В. Гаžo, В. Юхвід, М. Кречко, І. Богдан, Й. Богдан, І. Томаш, В. Вишньовський, В. Гаваші та ін.

У чемпіонаті Підкарпатської футбольної жупи серед слов'янських брало участь тринадцять команд. Подібна система була і в Угорській футбольній жупі. Тут брали участь 16 команд. Команди поділялися на дві зони (західну і східну) та проводили між собою календарні змагання у два кола. Команди-переможниці обох зон у фінальних змаганнях виявляли чемпіона Закарпаття. Між 1921-м та 1938-м роками 18 разів проводилися чемпіонати краю, з яких 17 - за національним принципом (слов'янські та угорські команди окремо проводили свої розіграші і виявляли своїх чемпіонів) і тільки один раз, у 1926 р., під назвою "ліги" був проведений спільний розіграш, у якому брали участь футбольні команди слов'янських та угорської національностей. Єдиним таким "абсолютним" чемпіоном краю була угорська футбольна команда УТК з Ужгорода.

"Літаюча команда вчителів" - СК "Русь" (м. Прага, 1936 р.)

Кращою футбольною командою Закарпаття в ЧСР була "Русь" (Ужгород), яка, крім шестиразового крайового чемпіонського звання, мала також 6 перемог у чемпіонатах Східної Словаччини (1929-1934 рр.), п'ять разів була фіналістом (1929 р., 1930 р., 1931 р., 1932 р. та 1934 р.) і двічі - абсолютним чемпіоном усієї Словаччини. Це єдина футбольна команда Закарпаття, яка в сезоні 1936-1937 рр. була членом Чехословацької державної ліги.

Кінець 1938 року вніс повний безлад, і до того ж ще й несформований чемпіонат краю. Протягом 15-18 березня 1939 року гортистські війська окупували територію Закарпаття, почалося закриття багатьох культурно-національних установ, організацій, у т. ч. і спортивних. Припинила діяльність і Підкарпатська футбольна жупа та Суддівська колегія. Проте вже весною 1940 р. в Хусті було створено Закарпатське відділення (філію) Угорського футбольного союзу, яке провело велику роботу із збереження старих та утворення нових національних футбольних команд. З метою виховання нових суддівських кадрів у 1940 р. у Виноградів та Хусті були проведені семінари, які закінчувалися екзаменами. Було підготовлено 20 спеціалістів, які згодом проводили матчі не тільки в області, але й по всій Угорщині.

У 1938-1942 рр. на Закарпатті було створено два спортивних центри - західний в Ужгороді та східний у Хусті. До 1943 р. вони діяли незалежно один від одного, і тільки у 1943-1944 рр. футбольним центром Закарпаття знову став Ужгород. Угорська влада вела і "роботу" з ліквідації ще існуючих українських клубів СК "Русь" (Ужгород), СК "Русь" (Хуст) та "Бескид" (Севлюш), а також усілякими способами перешкождала утворенню нових спортивних гуртків і товариств. Незважаючи на це, СК "Русь" (Ужгород) усе ж таки спромоглася відіграти провідну роль у другій лізі угорського чемпіонату і стати символом невіголошуваної публічної ідеї "Русь" - була, "Русь" - є, "Русь" - буде!

Історія закарпатського радянського футболу бере свій початок з 1945 р., від часу проведення першого чемпіонату Закарпатської України. 31 травня 1945 року в краї почав діяти Комітет фізичної культури і спорту, який очолив В. Федак. 23 серпня та 6 вересня

В атаці Йосип Беца - майбутній Олімпійський чемпіон

1945 року в Києві повинна була відбутися перша повоєнна спартакіада, на якій згідно із запрошенням мали виступати і футболісти (дві збірні команди).

У загальному підсумку обох збірних команд Закарпаття на першій післявоєнній республіканській спартакіаді по 3-й групі нашими футболістами було забито 79 голів та пропущено 9. Наш край гідно постав перед шанувальниками футболу України в особі спортивної делегації, яка була нагороджена Червоним прапором Республіканського комітету фізкультури та спорту при Раднаркомі УРСР.

У жовтні 1945 р. на першу річницю визволення Закарпаття в Ужгород була запрошена одна з кращих команд України "Стахановець" (Сталіно, Донецьк), яка мала провести три товариські зустрічі в Ужгороді, Мукачеві та Берегово. Перший футбольний матч між командами "Стахановець" та "Спартак" було проведено в Ужгороді 28 жовтня. Незважаючи на те, що до неччани перемогли ужгородців з рахунком 3:0, це був дебют нової команди Закарпаття вже радянської доби.

Футбол за досить короткий період відновив свою популярність. За один тільки рік (червень 1945 р. - червень 1946 р.) кількість футболістів збільшилася з 750 до 3315 гравців. У 1946 р. в області було зареєстровано більше півсотні команд, створена секція футбольних суддів. У 1947 р. вже знаходимо відомості про команди "Спартак", "Динамо", "Червона зірка" (всі з Ужгорода), "Більшовик" (з такою назвою були команди в Берегово, Солотвині, Хусті, Іршаві), дві команди в Мукачевому (пивзаводу та тютюнової фабрики), "Червона зірка" (Перечин). Зрозуміло, що всі вони виникали не з нуля, а мали спортсменів з клубів, які виступали ще в угорських чи словацьких чемпіонатах.

Так починалося становлення новітньої історії закарпатського футболу, сторінки якої було вписано видатними представниками нашого краю

2001 рік увійшов в історію крайового спорту як 100-літній ювілей закарпатського футболу. З нагоди цього ювілею Президент України Леонід Кучма надіслав на адресу закарпатців вітальну телеграму, де, зокрема, були і такі рядки: "...сини Закарпаття, заслужені майстри спорту СРСР Михайло Мигалина, Василь Турянчик, Йожеф Сабо, Йосип Беца, Штефан Решко, Василь Рац, Іван Яремчук, майстри спорту Ференц Медвідь, Віктор Пасулько, майстри спорту СРСР Михайло Коман, Золтан Сенгетовський, Іштван Секеч, Ернест Юст, Тіберій Попович, Іван Гецко, Степан Варга та багато інших прославили свій край та нашу Батьківщину на просторах колишнього СРСР, Європи та світу. Жоден інший регіон не дав такого підсилення українському футболу - як за кількістю гравців, так і за їхнім природним обдаруванням, професійним ставленням до своєї справи".

Володимир Мерцин,
за матеріалами сайту вболівальників
ФК ОСК "Закарпаття"
www.zakarpacie.com.ua

БЕЦА
Йосип Йосипович
Олімпійський чемпіон

Народився 6 листопада 1930 року в м. Мукачево. Ази футбольної науки про шкіряний м'яч юнак почав засвоювати у відомого сьогодні заслуженого тренера України Карла Сабо з Мукачева. Перших помітних успіхів Йосип Йосипович домогся у складі збірної області, яка у 1946 р., в унісон із здобуттям чемпіонства України майстрами ужгородського "Спартака", виборює звання чемпіона республіки серед юнацьких команд. Першою дорослою командою Беци стає мукачівський "Більшовик", у складі якого він удостоївся звання чемпіона Української ради товариства "Більшовик".

Вихованець мукачівської команди "Більшовик" продовжив свій шлях у футболі в командах м. Станіслава (Івано-Франківськ) та львівського СКА.

Саме у львівській команді, будучи її капітаном, Йосип Йосипович привернув до себе увагу керівництва московського Центрального будинку Радянської Армії (ЦБРА). Всесоюзне визнання прийшло до Йосипа саме під час виступів за цей московський армійський клуб. У 1955 р. армійці стали володарями Кубка СРСР, двічі в 50-х роках вигравали бронзові медалі. У 1956 р. Й. Беца дебютував у збірній СРСР у матчі проти збірної Франції. Успішна гра "забронювала" для нього квиток до Мельбурна. За підсумками сезону 1956 року, його, півзахисника збірної СРСР та ЦБРА, було включено до списку 33 кращих футболістів країни.

Олімпійські ігри в Мельбурні вписали яскраву сторінку в історію радянського футболу - гравці, серед яких був і Беца, вперше вибороли золоті олімпійські медалі.

Завершивши виступи у 1959 р. через важку травму, Йосип обрав тренерську професію, працював з командою військово-фізкультурного інституту, а в 1962 р. був запрошений до ростовського СКА. Саме під час керівництва командою Беци ростовчани досягли найбільших успіхів у своїй історії: були володарями Кубка СРСР, віце-чемпіонами та бронзовими призерами чемпіонату Союзу, а Йосипу Йосиповичу було присвоєно звання заслуженого тренера РРФСР.

Працював Й. Беца і з іншими відомими клубами, зокрема з ереванським "Араратом", якого привів до бронзових нагород чемпіонату СРСР. Тренував також львівський СКА, алма-атинський "Кайрат", запорізький "Металург", одеський СКА, дніпропетровський "Дніпро".

Нині Йосип Беца, хоча й перебуває на заслуженому відпочинку, та не пориває з футболем - тренує юних футболістів у мукачівському клубі "Іскра". Вихованці Йосипа Беци були неодноразовими переможцями та призерами республіканських та міжнародних змагань.

Йосип Йосипович - почесний громадянин м. Мукачево, нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня.

СКА (Ростов) - срібний призер чемпіонату СРСР 1966 року. Крайній справа - головний тренер Беца Йосип Йосипович

Йосип Йосипович разом із вихованцями футбольного клубу "Іскра" - чемпіоном Закарпатської області

ФУТБОЛІСТИ ЗАКАРПАТТЯ У СКЛАДІ КИЇВСЬКОГО "ДИНАМО"

Перше знайомство закарпатських футболістів з динамівцями відбулося восени 1946 р., під час товариської зустрічі між киянами та першим повоєнним чемпіоном України - ужгородським "Спартаком". Матч зібрав багато вболівальників. І наші земляки не підвели, продемонструвавши красиву технічну комбінаційну гру, але програли з рахунком 0:1.

У 1948 р. становище провідної команди України в першості СРСР погіршилося. Начальник київського "Динамо" з політичного виховання М. Кузнецов приїхав до Ужгорода, щоб відібрати талановитих футболістів. Першими виявили бажання грати в "Динамо" захисник Георгій Лавер та нападаючий Іван Фабіян. Восени цього ж року запрошення виступати за киян отримали технічний нападаючий Дезидерій Товт, півзахисники Василь Гаžo та Михайло Мигалина, а також молоді гравці Ернест Юст, Василь Годничак (Мукачєво), Золтан Сенгєтовський та Золтан Дьєрфі. Ці футболісти у 1949 р. грали за дублерів київського "Динамо", які вперше вийшли переможцями першості країни і були нагороджені малими золотими медалями.

По-різному склалася футбольна доля закарпатців у київському "Динамо". Г. Лавєр у 1949-1951 рр. провів 69 ігор за основний склад, потім перейшов до мінського "Динамо", а в 1953 р. повернувся до ужгородського "Спартака". Фабіян грав за динамівців два сезони (1949-1950 рр.) і також повернувся на Закарпаття. Три сезони провів у київському "Динамо" Д. Товт. 85 разів виходив він на футбольне поле і забив 25 голів. В. Годничак протягом 1949-1950 рр. сім разів виступав за основний склад, а згодом став старшим тренером київських "Трудових резервів". 55 разів у 1949-1953 рр. виступав за основний склад динамівців З. Сенгєтовський. 108 матчів зіграв М. Мигалина (1949-1956 рр.), 123 - Е. Юст (1949-1957 рр.), 169 - М. Коман (1949-1959 рр.). М. Коман, до речі, став одним із кращих бомбардирів клубу - 63 голи; він забив

і ювілейний - 500-й гол "Динамо" в чемпіонатах СРСР. Після закінчення активних виступів на полі Михайло Коман залишився в київському клубі одним із тренерів і причетний, практично, до всіх майбутніх тріумфів киян. Михайло Коман і нині продовжує працювати з юними киянами.

Великою була заслуга наших земляків М. Мигалини, Е. Юста, З. Сенгєтовського та М. Коман в тому, що в 1952 р. київське "Динамо" стало срібним призером чемпіонату СРСР. А в 1954 р. вони і ще один закарпатський футболіст Тіберій Попович (Мукачєво) допомогли "Динамо" завоювати Кубок СРСР. Їм було присвоєно звання майстрів спорту, а капітану команди М. Мигалині першому серед закарпатських футболістів - звання заслуженого майстра спорту СРСР, яке було також першим для українських футболістів у післявоєнні роки.

Михайло Михайлович Мигалина в "Динамо" виступав з 1949 р. У перший же рік у складі дублюючого складу завоював золоті медалі чемпіонату СРСР, а наступного сезону вже міцно закріпився в основному складі. У 1952 р. кияни стали другими призерами чемпіонату СРСР, а через два роки Мигалина як капітан команди-переможниці вперше в історії "Динамо" підняв над головою кришталевий кубок - один з найпочесніших футбольних трофеїв - Кубок СРСР. У 1956 р. М. Мигалина залишив великий футбол, повернувся до Ужгорода, де став граючим тренером "Спартака".

На тренерську роботу перейшов і Е. Юст. Він був другим тренером ужгородської команди майстрів, а в 1963 р. його запросили до Львова, де він став тренером (з 1969 р. - старшим тренером) місцевих "Карпат". Слід згадати, що львівська команда у 1969 р. завоювала Кубок СРСР, а Ернесту Юсту було присвоєно почесне звання заслуженого тренера УРСР.

Наприкінці 50-х років знову дещо погіршилися футбольні справи киян. З метою зміцнення клубу до його

Київські динамівці - володарі Кубка СРСР, 1964 р.
Серед них - закарпатці: І. Сабо, В. Турянчик, Ф. Медвідь,
тренер М. Коман

"Динамо" (Київ) на фоні Кубка володарів кубків
Європи, 1975 р. Четвертий зліва Ш. Рєшко

складу були запрошені гравці інших українських команд, у тому числі й футболісти Закарпаття. У 1957-1960 рр. кольори "Динамо" захищав Іван Диковець з Ужгорода, який 26 разів виступав за основний склад клубу та забив 6 голів, Тіберій Попович, Іштван Секеч.

У 1959 р. запрошення до столичної команди отримали воротар А. Гаваші, півзахисник В. Турянчик та нападаючий Й. Сабо. У 1962 р. до київського "Динамо" прийшов і молодий Ференц Медвідь.

Андорій Гаваші - талановитий воротар, який відразу став воротарем основного складу киян і навіть був кандидатом у збірну СРСР. У 1960 р. А. Гаваші блискуче розпочав сезон, але після прикромі поразки киян у Ленінграді з рахунком 5:1 вирішив, у тому числі для закінчення своїх університетських студій, повернутися до ужгородського "Спартака", провівши у складі "Динамо" 16 ігор.

В. Турянчик, Й. Сабо та Ф. Медвідь зробили неабиякий внесок у піднесення престижу провідної команди України. Вони по 4 рази були чемпіонами СРСР, стільки ж разів отримували срібні нагороди, двічі разом з командою завойовували Кубок СРСР, відзначалися в багатьох міжнародних зустрічах. Красномовні цифри: заслужений майстер спорту В. Турянчик 308 разів зіграв за "Динамо" (Київ) і забив 11 голів, заслужений майстер спорту Й. Сабо - 246:42, майстер спорту міжнародного класу Ф. Медвідь - 243:19. Крім того, Й. Сабо 35, а Ф. Медвідь 7 разів виступали за збірну СРСР, забивши відповідно 7 та 2 голи. Усі троє закінчили Київський інститут фізичної культури і продовжили працювати на спортивній ниві. Так, Й. Сабо був головним тренером київського "Динамо" та збірної України, нині - віце-президент київського "Динамо". В. Турянчик тренував юнацькі команди, ужгородську "Говерлу", нині - віце-президент ФК "Закарпаття". Ф. Медвідь був старшим тренером групи підготовки в київському "Динамо" (помер у 1997 р.).

Помітний слід в історії "Динамо" залишив і вихованець закарпатського футболу, заслужений майстер спорту Штефан Решко. Виступав за ужгородський "Спартак", вінницький "Локомотив", одеський "Чорноморець" та київське "Динамо". Загалом у вищій лізі

"Динамо" (Київ) - переможець Кубка сезону, 1985 р.
Зліва сидять: третій - Іван Яремчук, поряд - Василь Рац

провів 272 матчі, з них 200 - за "Динамо". У складі киян грав на місці центрального захисника і чотири рази ставав чемпіоном СРСР, тричі - срібним призером, двічі - володарем Кубка СРСР, володарем Кубка кубків та Суперкубка Європи (1975 р.). У 1976 р. на Олімпіаді в Монреалі у складі збірної СРСР Ш. Решко завойовував бронзову медаль.

Крім згаданих футболістів, в основному складі "Динамо" по кілька разів грали Василь Напуда, Матвій Бобаль, Володимир Коман та Анатолій Мущинка. За дубль успішно виступали, стали чемпіонами та призерами першості СРСР серед дублерів Володимир Пласкіна, Йосип Микуланинець та інші.

Фундаментально закріпилися в київському "Динамо" Василь Рац з Фанчикова (Виноградівський район) та Іван Яремчук з Великого Бичкова (Рахівський район).

Свій шлях у футбол Василь Рац, хлопеч з Фанчикова на Виноградівщині, розпочав у ДЮСШ районного центру в тренера Пребуша. Перш ніж потрапити в київське "Динамо", Василь грав у вінницькій "Ниві" та львівських "Карпатах", набираючись досвіду гри в командах майстрів. У "Динамо" він прийшов уже "готовим" футболістом. З цією командою Рац і здобув свої найвищі титули - звання триразового чемпіона СРСР, володаря Кубка країни, переможця Кубка володарів кубків європейських країн, заслуженого майстра спорту. З 1986 р. Василь Рац - гравець основного складу збірної команди СРСР. Він відмінно виступив на чемпіонаті світу 1986 року в Мексиці, став срібним призером чемпіонату Європи 1988 року у ФРН. Окрім цього, В. Рац разом з В. Пасульком - срібні призери чемпіонату Європи 1988 року у ФРН. Після виступів у київському "Динамо" грав в іспанській "Еспаньйолі", угорському "Ференцвароші", був одним із тренерів цієї ж команди. Нині проживає в Угорщині, займається бізнесом.

У 1985 р. в основному складі "Динамо" почав свої виступи Іван Яремчук з Великого Бичкова, що на Рахівщині. Першим тренером І. Яремчука був відомий у минулому нападаючий ужгородського "Спартака" та київського "Динамо" Іван Фабіян. Саме Іван Іванович порекомендував його колишнім одноклубникам. Так Яремчук опинився в Київській школі-інтернаті спортивного профілю. Першою командою майстрів для Івана став черкаський "Дніпро". Потім виступав за київських "армійців". Відмінна фізична підготовка та високі бійцівські якості привели його в київське "Динамо", де він став заслуженим майстром спорту, завойовував золоті нагороди чемпіонату СРСР, ставав володарем Кубка СРСР, Кубка володарів кубка європейських країн, неодноразово виступав за збірну СРСР, у тому числі на чемпіонаті світу.

За 42 роки (1948-1990 рр.) в основному складі київського "Динамо" виступив 21 закарпатський футболіст. Загалом вони зіграли понад 2000 матчів. Треба сподіватися, що ці цифри зростатимуть.

Володимир Мерцин,
за матеріалами книги В. Пагирі та Х. Роглева
"Закарпатці в Києві"

ТУРЯНЧИК
Василь Юрійович
 Заслужений
 майстер спорту

Народився 17 квітня 1935 року в с. Чинадієво Мучаківського району.

Майбутній "залізний капітан" опанував практично всі футбольні спеціалізації, крім голкіпера: починав форвардом (у 1953 р. юнаком у збірній Закарпаття був саме нападником), потім - півзахисником ужгородського "Спартака" та команди Львівського окружного будинку офіцерів (ОБО), а з 1959 р. - півзахисником та захисником київського "Динамо".

Першим тренером Василя Юрійовича був заслужений тренер України Кароль Сабов. Уже в 16-річному віці, ще під час виступу за збірну команду школярів Закарпаття, на здібного юнака звернули увагу фахівці. Першою серйозною командою Василя Турянчика стала "Червона зірка", що виступала на першість Закарпаття. Потім було запрошення до місцевої команди "Іскра", яка виступала на першості України серед колективів фізкультури.

З 1954 р. Василь Турянчик захищає кольори кращої команди майстрів Закарпаття - ужгородського "Спартака", яке на той час виступало в розіграші першості Радянського Союзу серед майстрів класу "Б".

Британські любителі автографів. Під час турне в Англії (м. Лондон, 1961 р.)

У зв'язку з призовом на військову службу два сезони Василь Турянчик виступав за армійську команду Львівського ОБО.

Восени 1957 р. Турянчик знову повертається в ужгородський "Спартак", на місце півзахисника. Цього року, у зв'язку із серйозною підготовкою Радянського Союзу до Кубка Європи, вперше було створено збірну команду класу "Б", яку очолили відомі тренери Олег Ошенков та Олег Пономарьов. До її складу були включені і ряд гравців ужгородського "Спартака": Андрій Гаваші, Йозеф Сабо, Степан Горват, Іван Хаткевич і Василь Турянчик. Андрія Гаваші та Василя Турянчика через рік навіть називали кандидатами в першу збірну Союзу. Але, на жаль, у першій збірній СРСР Василю Юрійовичу так і не судилося зіграти жодного матчу. Це, напевно, чи не єдина його мрія, яка не збулася.

У 1959 р. Турянчика, Сабо та Гаваші запрошують до київського "Динамо", яке тоді потребувало свіжих сил. Уперше Василь Турянчик одягнув футболку київського "Динамо" 1 червня 1959 року в грі проти "Тоттенхем Хотспурс", за яку виступала майже

Єдиноборство із Стрельцовим. Фінальна гра на Кубок з московським "Торпедо" (м. Москва, 1966 р.)

половина гравців збірної Англії. І хоча динамівці матч програли з рахунком 0:1, новобранці київським уболівальникам сподобались. А першу календарну гру у складі "Динамо" Турянчик провів у Москві проти улюбленця публіки "Спартака", яку кияни виграли з рахунком 1:0.

З червня 1959 р. по 1969 р. Василь Турянчик провів у складі киян 308 ігор у чемпіонаті СРСР.

У складі київського "Динамо" Василь Юрійович став чотириразовим чемпіоном СРСР (1961, 1966, 1967, 1968-х рр.), триразовим срібним призером (1960, 1965, 1969-х рр.) та дворазовим володарем Кубка СРСР. Тричі входить до списку "33-х кращих". У складі киян Василь Турянчик забив 12 голів у чемпіонатах, два - у поєдинках за Кубок СРСР, ще один - у Єврокубках. І чи не кожний гол був вирішальним, а у 1962 р. став автором 800-го ювілейного гола, забитого київським "Динамо". У 1967 р. газетою "Комсомольское знамя" вперше серед спортивних журналістів республіки визначався як кращий гравець України. Переможцями цього конкурсу, набравши однакову кількість балів, стали Василь Турянчик та Володимир Мунтян.

Останній 308-й матч за київське "Динамо" Турянчик провів проти армійців Москви. Йшов дощ. Один із друзів по команді сказав: "Ось так Київ оплакує прощання з футболістом Василем Турянчиком". Хоча Василя Юрійовича і запрошували до різних клубів, він відмовився і повернувся додому.

Закінчивши Київський інститут фізкультури, спочатку тренував дитячі команди Мукачева та Іршави, згодом і команди майстрів - мукачівський "Приладобудівник" та ужгородське "Закарпаття". З 1971 р. і дотепер працює в головній команді області - ФК "Закарпаття", обіймаючи посаду віце-президента клубу.

Василь Турянчик - завжди в хорошій спортивній формі і нині продовжує виступати за різні ветеранські команди.

У 2003 р. за вагомий внесок у розвиток закарпатського футболу, високу професійну майстерність

Василь Юрійович був нагороджений відзнакою Закарпатської ОДА - нагрудним знаком "За розвиток регіону".

Під час святкування 110-ї річниці українського футболу, що проходило 12-13 жовтня 2004 року на батьківщині українського футболу - у Львові, Василю Юрійовичу в Театрі опери та балету імені Соломії Крушельницької були вручені Почесні грамоти Президента України та Кабінету Міністрів України, а також орден "За заслуги" III ступеня.

Перед грою ветеранів, присвяченою 80-річчю Президента Азербайджану Г. Алієва (м. Баку, 2003 р.)

Разом з ветеранами футбольної команди м. Мукачево, 2005 р.

Київські динамівці на екскурсії в "Ла-Скала" (м. Мілан, Італія)

Привітання капітанів перед грою на Кубок європейських чемпіонів з "Гурніком" (м. Забже, Польща, 1968 р.)

ФК "ДИНАМО" КИЇВ

САБО
Йожеф Йожефович
Віце-президент

Народився 29 лютого 1940 року в м. Ужгород. Першим тренером Й. Сабо був відомий футбольний педагог Золтан Дьєрфі, який зумів у чотирнадцятирічному хлопчині розвинути майбутнього футболіста. У 1956 р. Йожеф виступав за команду калузького "Хіміка", який очолював син Золтана Дьєрфі - Золтан Золтанович. Одночасно виступав за команду ужгородського хлібокомбінату та навчався у вечірній школі. А вже наступного року Йожеф уперше одягнув футболку ужгородського "Спартака".

У 1959 р., разом з Василем Турянником та Андрієм Гаваші, Йожефа запрошено до київського "Динамо". З цієї славетною командою пов'язані найбільші успіхи Йожефа - титули чемпіона СРСР 1961, 1966, 1967, 1968 років, три срібні медалі першостей країни, володіння Кубком СРСР 1964 та 1966 років.

З цього клубу Й. Сабо виїжджав на світові чемпіонати до Чилі та Англії. У Лондоні збірна СРСР уперше і єдиний раз у своїй історії здобула бронзову нагороду світової першості.

У 1970 р. Й. Сабо виступав за луганську "Зорю", а наступних два сезони - за московське "Динамо". 41 раз Й. Сабо виступав за збірну СРСР, забивши в її складі 7 м'ячів. У 1972 р. у складі Олімпійської збірної СРСР у Мюнхені Й. Сабо став володарем бронзової нагороди.

Після однієї з ігор київського "Динамо".
 Крайній справа Йожеф Сабо

Після завершення активних виступів Йожеф працював тренером у командах майстрів. У 1992 р., в непрості для київського "Динамо" часи, став його головним тренером. З ним кияни здобули звання чемпіонів та володарів Кубка України. Йожеф Йожефович відкрив для українського футболу чимало талановитих гравців. Деякі з них і нині грають у "Динамо", зокрема Ващук, Шовковський, а Андрій Шевченко, нині гравець італійського "Мілану", отримав у 2003 р. "Золотий м'яч" як кращий футболіст Європи.

Йожеф Сабо був головним тренером київського "Динамо" до повернення в команду Валерія Лобановського, передавши йому відновлену та боекздатну команду.

Будучи головним тренером першої команди України у кваліфікаційному турнірі до ЧС, Й. Сабо вивів її до плей-офу, де українці поступилися збірній Німеччини.

У кризовий для київського "Динамо" 2003 рік керівництво клубу знову довірило долю команди Йожефу Йожефовичу, і він впорався із завданням, вивівши команду в Лігу чемпіонів.

Дружина Марія Марко - математик за фахом. Син Юрій закінчив Пітсбурзький університет із відзнакою за двома спеціальностями - "Управління будівництвом" та "Системотехніка". Донька Ольга - випускниця факультету кібернетики Київського державного університету. Юрій і Ольга працюють за фахом у США.

Прес-конференція головного тренера київського "Динамо"
 (Ліга чемпіонів)

РЕШКО
Штефан Михайлович
 Заслужений майстер спорту

Заслужений майстер спорту (1975 р.), заслужений працівник фізичної культури та спорту, доцент.

Народився 24 березня 1947 року в с. Ключарки на Мукачівщині. У футбол почав грати в 1961 р., навчаючись в ужгородському ПТУ № 5, першим його тренером був Василь Федака. Виступав за команду ужгородського Фанерно-меблевого комбінату, на якому працював, та за ужгородський "Спартак". Згодом був запрошений грати за команду майстрів - ужгородську "Верховину", звідки перейшов до вінницького "Локомотива". З 1968 р. грав за одеський "Чорноморець", а в 1971 р. влився до складу київського "Динамо". Загалом у вищій лізі провів 272 матчі (72 за "Чорноморець" та рівно 200 за "Динамо").

"Центральний захисник у команді! Таке визначення вже саме промовляє за себе - центральний!" Саме так визначив свого часу місце, а швидше роль Штефана Решко в "Динамо" пори найвищого злету, його товариш по команді і не менш видатний майстер Л. Буряк.

А ось як характеризується Решко в енциклопедії "Российский футбол за 100 лет": "Прыгучий, цепкий, смело учавствовал в единоборствах, чисто играл в отборе мяча, строго соблюдал игровую дисциплину, умело боролся за верховые мячи, хорошо играл на опережение" (Москва, 1997, с. 443). Штефан Михайлович за 272 гри у вищій лізі отримав тільки два

попередження, а в 35 міжнародних зустрічах - жодного.

У грі за Суперкубок Європи з мюнхенською "Баварією" в 1975 р. повністю переграв видатного німецького нападаючого Герда Мюллера, який тільки збірній СРСР у трьох іграх забив 7 голів, до того ж Мюллер отримав попередження, хоча частіше бувало навпаки. Після матчу Мюллер потиснув Штефанові руку і сказав: "Сьогодні Ти був сильніший за мене".

У складі київського "Динамо" чотири рази ставав чемпіоном СРСР, тричі - срібним призером, двічі - володарем Кубка СРСР, один раз - володарем Кубка європейських володарів кубків та Суперкубка Європи (1975 р.). У збірній колишнього Радянського Союзу провів 15 ігор. У 1976 р. на Олімпійських іграх у Монреалі у складі збірної СРСР Ш. Решко завоював бронзову медаль. Закінчив свої виступи у футболі в 1979 р.

Штефан Михайлович має дві вищі освіти. У 1982 р. закінчив Одеський педагогічний інститут, а в 1980 р. - Вищу школу МВС.

З 1980 р. - на викладацькій роботі. Нині є начальником спеціальної та фізичної підготовки Національної академії внутрішніх справ України.

Активну участь бере в роботі Федерації футболу України: очолює Контрольно-дисциплінарний комітет та Комітет з питань безпеки проведення змагань та справедливої гри.

Київські динамівці - володарі Суперкубка Європи, 1975 р. (поряд з кубком - Ш. Решко)

Вшанування пам'яті В. Лобановського в день 30-річчя перемоги в Суперкубку Європи, 2005 р.

ФК "ЗАКАРПАТТЯ"

КУШЛИК
Петро Іванович
Головний тренер

"Спартак" (Ужгород) був створений у січні 1946 р., з якого включився у розіграш першості України з футболу, де брали участь 36 команд, розділених на чотири зони. Послідовно перегравши двічі всі команди західної зони (одна нічия з львів'янами - 2:2), ужгородці вийшли до фіналу. У фінальному турнірі, який відбувся в Києві наприкінці липня, "Спартак" уперше завоював звання чемпіона республіки.

У серпні-вересні 1946 р. відбувся турнір за право участі в першості СРСР серед команд майстрів. Ужгородці завоювали право виступати у II Всесоюзній лізі майстрів. У цьому ж році брали участь у розіграші Кубка СРСР - виграли в "Динамо" (Ленінград) та здобули поразку від московських одноклубників. До речі, це була єдина поразка "Спартака" в іграх сезону. 1946 рік - рік першої зустрічі ужгородців з флагманом українського футболу київським "Динамо", яка завершилась перемогою спартаківців 1:0.

У сезонах 1947-1949 рр. "Спартак" гідно виступав у першості СРСР. Саме це покоління гравців, як вважають фахівці, й поклало початок так званій "закарпатській футбольній школі".

Після реорганізації чемпіонату СРСР спартаківці виграли зональний турнір 1950 року і у фінальних іграх, які проходили в Києві, знову стали чемпіонами України. Тоді ж ужгородці завоювали Кубок УРСР.

Крім того, "Спартак" виборов право виступати серед команд майстрів у класі "Б", тому 1953 рік приніс команді ще більш вагомий успіх: вони стали чемпіонами УРСР з футболу в класі "Б".

У 1954 р. постановою Головного управління у справах фізкультури і спорту "Спартак" (Ужгород) був включений у клас "Б" першості СРСР як чемпіон "України". З цього моменту до 1971 р. (реорганізації першості СРСР з футболу) ужгородці незмінно виступали серед команд майстрів. З 1954 р. команда виступала по-різному: були чемпіонати, коли команда Ужгорода проводила їх вдало, інколи не зовсім, але повагу з боку суперників вона викликала завжди.

У 1961 р. основну команду краю було переймено-

вано на "Верховину". Найкращі результати - у 1964 р. (третє місце з 16 команд) та у 1970 р. (третє - з 13).

Після реорганізації розіграшу першості у 1971 р., команда, назва якої змінилася на "Говерла", виступала у II лізі української зони. У 1972 р. вона була другою серед 24-х команд. Слід виділити також четверте місце у 1973 р., п'яте - у 1974 р. і шосте - у 1977 р.

У 1982 р. команду було знову перейменовано, на цей раз на "Закарпаття". У 1984 р. і 1985 р. найвищим досягненням "Закарпаття" було відповідно четверте і п'яте місця у II лізі 6 зони. Покращити результат ужгородського "Спартака" так і не змогли.

У чемпіонатах незалежної України I ліги "Закарпаття" виступає з 1992 р. Того ж року посіло четверте місце серед 13-ти команд. У 1999 р. команда стала називатись - Футбольна команда обласний спортивний клуб (ФК ОСК) "Закарпаття".

У сезоні 2000/2001 рр. Футбольна команда ОСК "Закарпаття" посіла друге місце серед 18 команд I ліги і, вперше за свою історію, виборола право виступати серед елітних команд України. Але новачку не вдалося закріпитись у вищій лізі, і, посівши останнє місце, команда знову почала виступати в I лізі першості України. Та, виборовши першість у сезоні 2003/2004 рр. серед 18 команд I ліги, ужгородці знову повернулись до вищої ліги українського футболу і змогли в упертій боротьбі в сезоні 2004/2005 рр. утриматись у ній.

ФК "Закарпаття", сезон 2005-2006 рр.

ЇХ БАТЬКІВЩИНА ЗАКАРПАТТЯ

ГЕЦКО
Ніна Романівна
Олімпійська чемпіонка з гандболу

Голова Федерації гандболу Закарпаття, член президії Федерації гандболу України. Заслужений майстер спорту СРСР. Олімпійська чемпіонка в складі жіночої збірної Радянського Союзу з гандболу на Олімпіаді 1976 р. в Монреалі (Канада), чемпіонка світу в складі збірної СРСР 1982 р. в Будапешті (Угорщина).

Народилася 20 липня 1957 року в м. Застафоні (Грузія). Після переїзду в м. Берегово, в 1968 р. одинадцятирічною дівчинкою вона почала займатись гандболом у місцевій ДЮСШ під керівництвом майбутнього заслуженого тренера України Йосипа Зупка. З 1970 р. по 1975 р. юна берегівчанка виступала за збірну школярів, а згодом і за молодіжну збірну Радянського Союзу, з 1972 р. Ніна більше 17 років виступала в складі команд "Спартак", а потім "Колос" та "Бактянка" м. Берегово, яка брала участь у чемпіонаті колишнього СРСР.

У 1976-1981 рр. навчалась у Київському інституті фізичного виховання та спорту.

У 1989-1991 рр. - чемпіонка світу та Олімпійських ігор Ніна Гецько виступала за один з кращих жіночих гандбольних клубів світу, неодноразового володаря Кубка європейських чемпіонів - "Вашаш" (Будапешт).

З 1991 р. по 1994 р. Ніна Гецько в складі одного з кращих гандбольних клубів Ісландії "Стярна", з яким неодноразово ставала чемпіонкою та володарем

Кубка цієї європейської держави, визнавалась кращим гравцем Ісландії за амплу.

У 1994-1998 рр. захищала кольори одного з кращих клубів світу, багаторазового володаря Кубка європейських чемпіонів з гандболу "Будучность" (Югославія). У складі цієї прославленої гандбольної команди ставала триразовою чемпіонкою та володарем Кубка країни, визнавалась кращим гравцем Югославії.

Нагороджена Почесною грамотою Президента України, грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1976 р.). У 1998 р. Ніна Гецько визнавалась "Жінкою року Берегівщини".

У 2003 р. Ніні Гецько присвоєно звання "Почесний громадянин м. Берегово".

У 2003 р. з нагоди 50-річчя першого виступу атлетів України на XV Олімпійських іграх 1952 р. в Гельсінкі Ніна Гецько нагороджена Подякою Національного олімпійського комітету України та пам'ятним подарунком. У серпні 2003 р. Ніна Гецько нагороджена відзнакою Закарпатської обласної державної адміністрації - нагрудним знаком "За розвиток регіону". Щорічно з 2003 р. з ініціативи Управління фізичної культури і спорту Закарпатської ОДА проводиться I Міжнародний гандбольний турнір "Кубок Карпат", присвячений Олімпійській чемпіонці Ніні Гецько.

Н. Гецько вручає кубок переможцю Міжнародного турніру "Кубок Карпат" - команді з м. Михаловце - чемпіонкам Словаччини (м. Ужгород, 2005 р.)

Ветерани київського "Спартак" - Олімпійські чемпіонки З. Турчина, Л. Бобрусь, М. Літошенко в гостях у Ніни Гецько. Турнір "Кубок Карпат" (м. Ужгород, 2003 р.)

ГРЕНДЖА-ДОНСЬКА

Зірка
(США)

Донька Василя Гренджі-Донського, видатного закарпатського українського поета та письменника (1897-1974 рр.), Зірка була різдвяним подарунком поетові, який у 1921 р. поселився в Ужгороді після повернення із фронту та розпаду Австро-Угорської монархії. Не довго судилося малій доні жити в родинному гнізді, бо мама, угорка, виїхала в Угорщину назавжди, а дівчинка залишилася з батьком.

У 1931 р. Зірка Гренджа-Донська (тоді Аліса) вступила до Ужгородської реальної гімназії. Національне почуття, яке прищепив батько, розвивалося все більше і більше. Аліса була активним членом Закарпатського Пласту. За звичаєм, при пластовій ватрі її охрестили Зіркою. І це стало її ім'ям назавжди.

Восени 1938 р. Закарпаття відійшло до Угорщини. Почалися переслідування активних українців. Василь Гренджа-Донський був заарештований та кинутий у тячівську тюрму, а згодом перевезений у концтабір Варюлопош в Угорщині. Зірка вимушена була емігрувати спочатку в Угорщину, згодом - у країни Західної Європи. У 1950 р., разом з чоловіком Михайлом Данилюком, переїхала до США. Однак сімейне життя в неї не склалося. Чоловік залишив її разом з дворічним сином Марком. Тільки самовіддана праця та активна участь у громадській роботі вирвала її з глибокої депресії. Зірка була секретарем Українського Золотого Хреста, вчителем у Рідній школі при церкві Св. Михаїла,

секретарем відділу Українського Конгресового Комітету Америки, координатором Фестивалів Націй, членом Ради директорів Інтернаціонального Інституту Мінесоти, організатором виставок народного мистецтва та інших громадських заходів.

У 1974 р. помер батько. У тестаменті поет заповів свою літературну спадщину Зірці. Повернувшись додому, взялася за упорядкування творів. У 1981 р., через сім років після смерті, вийшов перший том "Творів Гренджі-Донського", в якому були зібрані поетичні твори. Між 1981 р. та 1992 р. вийшло з друку 12 томів.

Батько дав своїй дочці нову мету життя: Зірка відчула потяг до літературної творчості. Вийшли друком кілька групових статей, репортажів та спогадів, талановитих прозових творів. Та головним її завданням була і залишається праця над спадщиною творів батька.

Зірка ніколи навіть не припускала думки, що не вдасться відвідати свою Батьківщину.

"Я не могла б глянути батькові у вічі, коли б допустилася такого гріха - забути свою рідну мову... Марко ніколи не бачив України, але я надіюсь, що колись ми приїдемо на мою рідну Верховину, і я зможу показати йому ті місця, де виросла й набрала безмежної любові у серці, того, що таке дороге..."

І свою мрію Зірка здійснила. У 1993 р. та 1997 р. вони відвідали Закарпаття, а Марко полонив верховинців своєю прекрасною українською мовою!

На прийомі в посла України в Словаччині Дмитра Павличка (Братислава, травень 1997 р.)

На Батьківщині разом з сином Марком і племінницею (Міжгір'я, 1997 р.)

ЦІПОЛА Гізела Альбертівна Народна артистка СРСР та України

Народилася 27 вересня 1944 року в с. Гать Березівського району.

"Співочий дім" - так у селі Гать називали білу хатину родини Ціполів. Та це й не дивно, адже в їхній сім'ї співали всі - батько, мати, п'ятеро братів і сестер. Гізела згадувала, що дуже любила в дитинстві слухати співачок по радіо, а потім брати ті ж високі звуки. Трохи пізніше дізналась, що та музика була "класична".

Професійне навчання розпочала в Ужгородському музичному училищі імені Д. Задора, клас Андрія Євгеновича Задора. Після закінчення музичного училища вступила до Харківської консерваторії.

Під час навчання бере участь і стає переможницею у найпрестижніших міжнародних вокальних конкурсах. У 1967 р. перемагає на Всесоюзному камерному конкурсі в Києві, а в 1968 р. - на Міжнародному конкурсі вокалістів імені Глінки в Києві. Ще студенткою четвертого курсу Харківської консерваторії Гізела Ціпола запрошується до кращих оперних театрів

СРСР: Великий оперний театр (м. Москва), Ленінградський театр опери та балету імені С.М. Кірова (нині Маріїнський театр опери та балету) та Київський театр опери та балету імені Т.Г. Шевченка.

Після закінчення у 1969 р. Харківської консерваторії починається активна концертна діяльність Гізели Ціполи в СРСР та за кордоном. У 1970 р. вона отримує першу премію на Міжнародному конкурсі вокалістів імені П. Чайковського в Москві. У 1973 р. стає заслуженою артисткою України та здобуває звання лауреата премії Грузії імені З. Паліашвілі за краще виконання партії Етери з опери З. Паліашвілі "Абесалом та Етері".

У ці роки Гізела Альбертівна знаходить своє щастя і одружується зі Стефаном Васильовичем Турчаком, видатним українським диригентом, головним диригентом Київського оперного театру імені Т.Г. Шевченка, народним артистом СРСР, Героєм Соціалістичної Праці. Ці яскраві постаті цінували одне в одному не звання і титули, а багатство людської душі.

З народним артистом СРСР Анатолієм Солов'яненко в опері "Сільська честь"

Мімі в опері Пуччіні "Богема"

У ролі Катерини Ізмайлової в однойменній опері Д. Шостаковича

1976 рік став переломним для Гізели Ціполи, вона була визнана кращою "Чю-Чю-сан" світу. На міжнародному конкурсі в Токіо Гізела завойовує всі три кубки - золотий, срібний і бронзовий. До неї приходять світове визнання та слава. Виступи Гізели Ціполи проходять із триумфом у Франції, Італії, Швейцарії, Іспанії, Голландії, Німеччині, Канаді, Польщі, Чехословаччині, Болгарії, Угорщині, Фінляндії, а також у всіх республіках колишнього СРСР. Цього ж року Гізели Ціполі було присвоєно звання народної артистки УРСР.

У 1982 р. Гізела Ціпола озвучила велику українську оперну співачку Соломію Крушельницьку у фільмі режисера О. Фіалка "Повернення Батерфляй".

На початку 80-х років у Київському оперному театрі імені Т.Г. Шевченка під музичним керівництвом, спочатку О. Сімеонова із Ленінграда, а потім С. Турчака, була здійснена постановка опери Дмитра Шостаковича "Катерина Ізмайлова". Використовуючи багатий спектр свого сильного голосу, тамде Гізели і Стефана Турчака створив сильний, неприборканий характер героїні, яка свідомо кидає виклик своєму оточенню та власній долі.

Режисер незабутньої київської "Катерини Ізмайлової" Ірина Олександрівна Молостова розповідала про гастролі Київського театру за кордоном: "Я згадую гастролі на травневому Вісбаденському фестивалі у 1982 р. Виступ Гізели Ціполи в партії Катерини був подібний до вибуху бомби. Що робилося в залі - вам передати неможливо. Триумф?! - це не те слово, яким можливо описати ту подію. Такого слова просто не існує". Аналогічний успіх мав спектакль під час гастролей у Берліні, Дрездені, в інших містах і країнах.

У 1983 р. на замовлення Міжнародного фонду імені Д. Шостаковича (Франція) був зроблений запис опери "Катерина Ізмайлова", де партію Катерини виконувала Гізела Ціпола. Запис мав великий успіх у всьому світі.

У репертуарі Ціполи 35 оперних партій, понад 400 романсів багатьох композиторів світу мовою оригіналу. Партнерами співачки були - Солов'яненко, Третяк, Мірошниченко, Чавдар, Гнатюк, Пономаренко,

Разом з коханою людиною Стефаном Турчаком

Манон Масне

Майборода. У 1988 р. Гізели Ціполі було присвоєно звання "Народна артистка СРСР".

Хоча в жилах Гізели тече не лише угорська кров, адже один дідусь - австрієць, інший - словак, але вона записана по бабусі - угоркою, і угорська музика їй особливо близька. У 1995 р. в Будапешті Ціпола записала три компакт-диски з творами угорських композиторів - Ліста, Еркеля, Кодая, Бартока.

Останнім часом особливу увагу Гізела Ціпола приділяє популяризації та пропаганді класичної музики, очолює декілька музичних фестивалів. Зокрема, очолює журі Міжнародного дитячо-юнацького мистецького конкурсу "Срібний дзвін" на своїй Батьківщині - Закарпатті.

Проте Гізела Ціпола не мислить себе поза великим мистецтвом, оскільки її унікальне драматичне сопрано і нині викликає захоплення у шанувальників класичної музики. Гізела продовжує працювати над собою, шукати для себе нові твори, адже вона ніколи не повторює програму у своїх концертах. Перед нею відкриті всі зали не тільки України. Гізела Ціпола і далі співатиме - для себе і своїх шанувальників.

"Чю-Чю-сан" Пуччіні

БЕДЬ
Віктор Васильович

88000, м. Ужгород, пл. Театральна, 5-7,
тел.: (0312) 61-28-01
E-mail: vwb@utel.net.ua

Ректор Ужгородської Української Богословської Академії імені святих Кирила і Мефодія та Карпатського університету імені Августина Волошина, президент Адвокатського бюро "Срібна Земля", шеф-редактор газети "Срібна Земля", голова громадсько-політичної коаліції "Християнський народний Союз Закарпаття". Доктор філософії, кандидат юридичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної кадрової академії, член Національної спілки журналістів України та Міжнародної Асоціації адвокатів (штаб-квартира м. Лондон, Великобританія).

Народився 5 травня 1964 року в м. Тячів.

Закінчив юридичний факультет Львівського державного університету (магістр права), у 2002 р. здобув у МАУП другу вищу освіту (магістр психології і магістр фінансів) та в УУБА вищу духовну освіту (магістр богослов'я) в 2005 р.

Професійну діяльність розпочав у 1988 р. стажистом-адвокатом, а з 1989 р. працював адвокатом Закарпатської обласної колеїї адвокатів. У 1989-1990 рр. був співзасновником та головою Тячівської районної організації Народного Руху України за перебудову та Закарпатської крайової (обласної) організації Народного Руху України (1990-1992 рр.).

У 1990 р. був обраний депутатом Тячівської міської ради та народним депутатом України. У Верховній Раді України став одним із співзасновників і членом національно-патріотичної опозиції - Народної Ради. У парламенті працював у комісіях: спеціальній комісії ВР із розслідування причин аварії на Чорнобильській АЕС (1990-1991 рр.), з питань діяльності правоохоронних органів (1990-1991 рр.), Конституційній комісії України (1991-1994 рр.), Президії ВР з реорганізації органів Комітету державної безпеки в Службу безпеки України (1991-1992 рр.), з питань оборони та державної безпеки (1992-1994 рр.), разом з народними депутатами від опозиції був учасником політичної акції студентського голодування в м. Києві (1990 р.).

Після роботи у Верховній Раді України створює та працює в адвокатському бюро "Срібна Земля",

у 2002 р. очолює Закарпатське обласне відділення Спілки адвокатів України, а з 2004 р. стає головою Закарпатської кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури та членом Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури при Кабінеті Міністрів України.

З 1991 р. Віктор Бедь займається викладацькою та науковою діяльністю, яку розпочав на юридичному факультеті УжДУ. У 1997-1998 рр. завідував кафедрою права Ужгородського державного інституту інформатики, економіки та права.

З 1997 р. розпочинає викладацьку діяльність у навчально-консультаційному центрі Закарпатської філії МАУП, де обіймає посаду декана юридичного факультету та завідувача кафедри правознавства. У 1999 р. очолює створений на базі Закарпатської філії МАУП Закарпатський інститут імені Августина Волошина МАУП.

У 2002 р. за активної участі Віктора Васильовича створено Ужгородську Українську Богословську Академію імені святих Кирила та Мефодія (вищий духовний навчальний заклад УПЦ). На базі цієї Академії та Карпатського університету імені Августина Волошина було створено Українську Богословську Академію - перший в Україні навчально-науковий комплекс, де можна здобути вищу духовну та вищу світську освіту.

У жовтні 2004 р. єпископом Мукачівським і Ужгородським УПЦ преосвященним Агапітом Віктор Бедь рукоположений у священницький чин диякона.

За трудову та активну громадську діяльність нагороджений ювілейною медаллю Президента України "10 років незалежності України", медаллю УПЦ "10 років Харківському собору", золотою медаллю Міжнародної кадрової академії "За заслуги в освіті", орденом Козацької Слави III ступеня (відзнака Міжнародної громадської організації "Козацтво Запорозьке"), медаллю Спілки адвокатів України "За заслуги в розвитку адвокатури", золотою медаллю імені святого Алексія, Хрестом доктора богослов'я II ступеня, відзнакою Закарпатської ОДА "За розвиток регіону".

Одружений, виховує двох синів: Віктора (1993 р. н.) та Юліана (1995 р. н.).

МІЖНАРОДНИЙ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТВОРЧО-СПОРТИВНИЙ ЦЕНТР "ВІЖИ-3000"

ГЕЦКО
Юрій Михайлович
Президент центру

Автор двох концепцій: "Механізм управління інтелектом людини у вільний час" та "Вічне життя буде".

Академік, віце-президент Української міжнародної академії оригінальних ідей, президент Українсько-угорської секції ТПП України, член Ради ТПП України (2005 р.). Почесний працівник туризму України, віце-президент Міжнародної федерації секторболу (1994 р.). Почесний громадянин Берегівського району.

Народився 13 квітня 1950 року в м. Виноградово.

З 1954 р. мешкає в м. Берегово. У 1967-1980 рр. працював на Берегівському меблевому заводі, пройшов шлях від столяра до інженера-конструктора.

Заочно закінчив Львівський лісотехнічний інститут.

З 1980 р. пройшов шлях від інструктора до першого секретаря Берегівського РК КПУ. З 1992 р. очолює СП "Віжибу". З 2000 р. і по сьогодні - президент українського ТОВ "Міжнародний інтелектуально-економічний творчо-спортивний центр "ВІЖИ-3000".

Ще у 1963 р. Ю. Гецько розробив систему організації дозвілля молоді, створивши Молодіжний клуб "Глобус", діяльність якого продовжувалась до 1993 р. За цей час було організовано понад 700 заходів (багато з яких уперше в країні), створено понад 25 клубів за інтересами.

Юрій Гецько - палкий прихильник та організатор футболу на Закарпатті. За його сприяння та підтримки була створена одна з найкращих команд області "ВІЖИБУ", був віце-президентом ОФК "Закарпаття", організатором багатьох футбольних турнірів серед дорослих і дітей на призи "ВІЖИБУ", а також одним із співорганізаторів першого офіційного матчу Національної збірної України з футболу, який відбувся в Ужгороді 29 квітня 1992 року зі збірною Угорщини.

Ю. Гецько закоханий у свій край. За 30 років ним організовано і значною мірою профінансовано фотота відеозйомки Закарпаття. Цей архів складається із 4 фільмів, близько 200 відеокасет та 7 тисяч фотографій. Розроблено символіку та сувенірну продукцію, що притаманна тому чи іншому регіону, для всіх районів Закарпаття.

У 1967 р. Юрій Гецько розробив і до 1977 р. вдосконалив концепцію "Вічне життя буде", де йдеться про шляхи вирішення проблем значного подовження життя людей та створення для цього нової моделі управління планетою. За цю розробку, а також за концепцію "Механізм управління інтелектом людини у вільний час" у 1994 р. Ю. Гецько був обраний академіком Української міжнародної академії оригінальних ідей. У травні 2003 р. він обраний першим віце-президентом цієї академії. Для реалізації концепції Юрій Михайлович намагається об'єднати зусилля науковців, державних діячів, економістів, підприємців, усіх людей доброї волі не лише Закарпаття та України, а й впливових людей світу. Ю. Гецько, на запрошення однодумців, неодноразово виступав з викладенням концепції у країнах Західної Європи та США.

Одним з етапів реалізації концепції є проведення щорічного конкурсу на здобуття почесних призів "Карпатський медвідь", "ВІЖИБУ" та "ВІЖИ-3000". Призи вручаються в різних номінаціях (усього в 21 номінації) особистостям або колективам, які зробили вагомий внесок в економічний, культурний та інтелектуальний розвиток Закарпаття, України та світу.

Юрій Гецько - один з перших на Закарпатті нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня (1998 р.).

На найвищій точці України - горі Говерла з легендарною людиною Олександром Суханом, який на інвалідній колясці піднявся на цю вершину. Ю. Гецько - спонсор сходження

ДК "ГАЗ УКРАЇНИ" НАК "НАФТОГАЗ УКРАЇНИ"

ВАРГА

Іван Іванович

Перший заступник

генерального директора

55

Народився 1 вересня 1950 року в с. Березники Свалявського району Закарпатської області.

Навчався в місцевій середній школі. Вищу освіту здобув в Ужгородському державному університеті за спеціальністю "Математика".

Обдарованого молодого математика-обчислювача після закінчення Ужгородського держуніверситету на роботу направили до столиці - до Головного науково-дослідного та інформаційно-обчислювального центру Державного планового комітету України, де Іван Варга пройшов шлях від інженера-математика до завідувача відділу Центру. Саме в цей час відбувся швидкий розвиток та впровадження в усі сфери діяльності електронно-обчислювальної техніки. У стислий термін він опанував роботу спершу на великих ЕОМ типу "Урал-14", ЕС-1022, ЕС-1040, а згодом - на персональних комп'ютерах. У ці роки Іван Варга займався проектуванням, розробкою й впровадженням системного та прикладного програмного забезпечення для потреб планування економіки України.

На початку 90-х років талановитого і вже досвідченого математика-науковця запросили на роботу до Держплану України, Міністерства економіки.

Відтоді діяльність Івана Варги безпосередньо пов'язана з макроекономічними прогнозами, розробкою й впровадженням перспективних проектів функціонування народногосподарського комплексу України в умовах незалежності, формування нових економічних моделей господарювання.

У нових економічних умовах Іван Варга на практиці реалізує сміливі економічні проекти, співпрацює із зарубіжними партнерами з ФРН та США як керівник комерційних та науково-впроваджувальних підприємств.

У 1995 р. стався черговий крутий поворот долі, який багато в чому визначив не лише подальшу діяльність Івана Варги, а й значною мірою позитивно вплинув на розвиток економіки України, сприяв зміцненню її енергетичної безпеки. Івану Варзі запропонували очолити представництво в Україні російсько-американської компанії "ITERA International Trading Corp.", яка починала в

той час реалізовувати масштабний проект поставки в Україну природного газу з Туркменістану. То був надзвичайно складний період для розвитку бізнесу в Україні, де звичним явищем тоді були галопуюча інфляція, криза неплатежів, а законодавча база лише напрацьовувалася. Проте президент потужної міжнародної компанії "ITERA International Trading Corp." І.В. Макаров повірив у цей проект і в найкоротший термін забезпечив його практичну реалізацію. Одним з найактивніших учасників втілення цього масштабного енергетичного проекту в життя став Іван Варга.

Вже у 1996 р. міжнародна група компаній "ІТЕРА" довела обсяги поставок туркменського природного газу в Україну до 22,5 млрд куб. м на загальну суму понад 1,85 млрд дол. США. І найголовніше - у надзвичайно складних умовах господарювання було забезпечено високий рівень розрахунків споживачів за газ. У цей час було запроваджено товарні поставки продукції українських підприємств до Туркменістану, значно зросли й розрахунки з азійським партнером грошовими коштами.

Міжнародна група компаній "ІТЕРА" у 1994-2000 рр. зробила величезний внесок у забезпечення України вкрай необхідними енергоресурсами. Іван Іванович Варга тривалий час був віце-президентом, а згодом і президентом ЗАТ "Торговельно-енергетична компанія

"ІТЕРА Україна", що входить до Міжнародної групи компаній "ІТЕРА". Талант досвідченого топ-менеджера, який на практиці застосував математичні моделі та прогресивні методи управління, спрямовані передусім на зміцнення енергетичної безпеки й незалежності України, знайшли заслужене визнання серед колег, високих урядовців.

У 2002 р. Івану Варзі було запропоновано використати набутий досвід у роботі державних газопостачальних підприємств. Його запрошують на посаду першого заступника генерального директора дочірньої компанії "Газ України" НАК "Нафтогаз України".

Оскільки переважна частина газу з ресурсів НАК "Нафтогаз України" реалізується саме через ДК "Газ України", І. Варга ініціював використання у її діяльності передових методів і засобів менеджменту, а в роботі підприємств з газопостачання та газифікації - енергозберігаючих технологій. Прихід до провідної газопостачальної компанії України нової потужної команди однодумців і застосування ними нових методів управління надало фактично всій газовій галузі нового імпульсу, а її розвиток набув високої динаміки. Реалізація Компанією комплексної програми розвитку газової галузі зумовила якісну перебудову та впорядкування внутрішнього газового ринку країни. Він відчутно оздоровився. Зросли, стали стабільними й надійними поставки газу. Було оптимізовано цінову політику, порядок розрахунків за спожитий газ.

Завдяки впровадженню з ініціативи І. Варги в діяльності ДК "Газ України" автоматизованої системи "Навігатор" значно зросла ефективність контролю за фактичним споживанням газу та розрахунків за нього. Відчутно поліпшилась дисципліна газопостачання, розрахунків. Було досягнуто стабільної і майже стовідсоткової оплати газу промисловими й енергогенеруючими підприємствами. Значно зріс рівень розрахунків підприємств комунальної теплоенергетики, інших категорій споживачів.

Цьому сприяла також відкритість у роботі Компанії, наближення її до споживачів. Практично у всіх регіонах України голови облдержадміністрацій і міських рад, керівники підприємств з газопостачання та газифікації, депутати знають Івана Варгу не лише як висококваліфікованого топ-менеджера і фахівця, а й чуйну

щирю людину, готову завжди прийти на допомогу. За доступність і відкритість його цінують і серед журналістів.

Реалізація стратегічних напрямів діяльності НАК "Нафтогаз України" вивела ДК "Газ України" в число лідерів паливно-енергетичного комплексу, дозволяє їй робити відчутний внесок у стабільний економічний розвиток держави, зміцнення її паливно-енергетичного комплексу, примноження добробуту громадян України. У цьому - вагома заслуга й Івана Варги.

Водночас Іван Іванович як керівник з масштабним державним мисленням глибоко усвідомлює покладену на Компанію перед суспільством відповідальність за ефективне управління газовими ресурсами держави. Особливо нині, на початку нового ХХІ століття, вже позначеного принципово новими підходами до використання джерел енергії, а відтак і природного газу.

Стрімко злинули роки. Здається, ніби зовсім недавно проводжали батьки до Ужгорода на навчання руського хлопчину, на якого замріяно задивлялися дівчата не лише з математичного факультету. В університеті він навчився розуміти й любити гармонію цифр і математичних формул. У столиці, у найвищих урядових установах - мислити з їх допомогою державними категоріями. А опанувавши мистецтво топ-менеджменту в енергетичній сфері, відкрив для себе потаємну чарівність й велику силу мелодії блакитного палива.

Здобуті знання й досвід він передав синові Сергію, який своє становлення пов'язав з фінансовою сферою.

Прийшли визнання й повага зарубіжних колег. Як добре знаний і серед провідних міжнародних енергокомпаній фахівець Іван Варга - постійний учасник міжнародних зустрічей і переговорів. Під час поїздок до різних куточків світу захопився туризмом, художньою та релігійною літературою.

Проте найулюбленішими залишилися оті, наспівані мамою пісні рідного краю та дзвіночки гірських потічків. Любов до Карпат і Срібної землі Іван Варга зберіг у серці на все життя. Нині шану до народної музики і пісні, вільної незалежної України він прищеплює іншому Іванкові - наймолодшому у роді Варгів.

КОРПОРАЦІЯ "УКРТЕПЛОЕНЕРГО"

ДАНИЛЕНКО
Анатолій Григорович
 Генеральний директор

м. Київ, вул. Черняхівського, 16/30,
 тел.: (044) 422-22-72
www.teploenergo.com.ua

Народився 12 листопада 1962 року в м. Хуст Закарпатської області.

Мати - Даниленко Анна Федосіївна - працювала завідувачем міської бібліотеки, а також викладачем та завідувачем бібліотеки в Культпросвітучилищі.

Батько - Даниленко Григорій Федотович - працював головним ветлікарем Хустського лісокомбінату.

Після закінчення Хустської СШ № 2 Анатолій Григорович вступив до Закарпатського лісотехнічного технікуму. Під час навчання працював робітником на Хустміськкомбінаті (до 1981 р.) Після повернення з лав Радянської армії продовжив навчання на сантехнічному факультеті Київського інженерно-будівельного інституту за спеціальністю "Водопостачання та водовідведення". Одночасно працював над дослідженням "Очищення стічних вод методом флотажі".

У 2002 р. закінчив Міжрегіональну Академію управління персоналом і здобув другу вищу освіту, за фахом - економіст.

У 1997 р. А.Г. Даниленко заснував власне підприємство ТОВ "Інженерний центр тепловодопостачання", а в 2002 р. - корпорацію "Укртеплоенерго", яка нині об'єднує вже 9 власних підприємств.

Анатолій Григорович - активний член товариства "Закарпатці у м. Києві". Він професійно займається спортом, захоплюється колекціонуванням предметів мистецтва.

Одружений, разом з дружиною виховує сина та доньку.

Корпорація "Укртеплоенерго" вже 8 років працює в галузі будівництва та модернізації систем тепло- та водопостачання, підготовки та очищення води, автоматизації і диспетчеризації житлових, адміністративних, промислових і громадських споруд. Постійно оновлювана інженерно-виробнича структура корпорації створює найкращі умови для використання комплексного підходу до кожного проекту. До складу входить виробнича база, складські приміщення, проектно-конструкторське бюро, монтажне підприємство, сервісна служба, відділи збуту та ін.

Сьогодні інтереси корпорації "Укртеплоенерго" представлені в Києві, Одесі, Сімферополі, Дніпропетровську, Донецьку, Харкові та Львові. Керівництво корпорації забезпечує 140 працівникам медичну та соціальну допомогу, страхування, спортивний розвиток, навчання та відпочинок. Найближчим часом відкривається власний будинок відпочинку поблизу м. Хуст Закарпатської області.

Одним з основних досягнень корпорації є виробництво національного продукту з використанням власної технології. Серед продукції - розбірні пластинчасті теплообмінні апарати "Дан", модульні блоки з повною комплектацією та готовністю до роботи в системах опалення, гарячого водопостачання і вентиляції, насосні станції підвищення тиску і пожежогасіння "Світязь", шафи керування для теплових пунктів і насосних станцій на основі контролерів та частотних перетворювачів, металовироби. Нові технологічні розробки дозволяють бути незалежними від іноземних компаній, забезпечити український ринок якісною продукцією.

Незабаром добудовується нова велика виробнича база неподалік від Києва, на території якої будуть розташовані декілька виробничих комплексів, конференц-зала, готель, сауна, склад.

Восьмирічна робота дозволяє назвати чимало об'єктів, на яких завдяки підприємствам корпорації було змонтовано інженерне обладнання, що забезпечує надходження тепла та води до адміністративних та житлових будівель, лікарень, шкіл та інших громадських споруд.

Анатолій Григорович вважає своїм основним професійним та життєвим завданням створити таку структуру, яка могла би задовольнити потреби тих людей, що працюють у цій структурі або оточують її, допомогти їм стати самодостатніми. Завдяки таким структурам, які створюють власну, українську продукцію, держава, вважає А.Г. Даниленко, ставатиме ще більш заможною, самодостатньою, захищеною, а люди казатимуть: "Ми - українці! І ми горді, що працюємо в цій державі".

ДОЧИНЕЦЬ

Мирослав

Прозаїк, публіцист, видавець

Народився 3 вересня 1959 року в м. Хуст Закарпатської області. Друкуватися в періодиці почав з шостого класу - у газетах "Зірка", "Пионерская правда", "Молодь Закарпаття", у журналі "Барвінок". Навчаючись у дев'ятому класі, став переможцем обласного конкурсу юних літераторів, який проводила Спілка письменників України. Працюючи з 1976 р. слюсарем на лісокомбінаті, був позаштатним кореспондентом всесоюзної галузевої газети "Лесная промышленность".

У 1977 р. вступив на факультет журналістики Львівського держуніверситету. Був членом редколегії університетської багатотиражки "За радянську науку", редактором газети "Джерела", активно займався в літературній студії "Франкова кузня". Під керівництвом професора В. Здоровеги, відомого теоретика української журналістики, написав наукову творчу роботу "Від чого вільний вільний час", розділи з якої друкувалися в пресі, зокрема журналі "Вітчизна" (1983, № 12).

Професійну журналістську роботу розпочав у 1982 р. у газеті "Молодь Закарпаття". У журналістських колах області й України здобув ім'я завдяки публіцистичним циклам про світоглядні і моральні проблеми молоді, нарисам про неординарних особистостей. Відзначався грамотами обкому і ЦК комсомолу України. Як кращий журналіст з України, висвітлював Московський фестиваль молоді і студентів, фестиваль угорсько-радянської молоді у Вільнюсі.

У 1990 р. заснував у Мукачеві газету демократичного спрямування "Новини Мукачева", яка продовжує виходити й нині як рекламно-інформаційна. Паралельно працював власкором газет "Карпатський край", "Срібна Земля", "Фест". Широко друкувався в республіканських та всесоюзних газетах і журналах - "Комсомольская правда", "Известия", "Україна", "Людина і світ", "Ранок", "Радянська жінка", "Літературна Україна", "Молодь України". Окремими розділами публіцистика М. Дочинця з'являлася в збірках "Володарі долі" (1987), "Славою овіяні" (1987), "Переконуюче слово" (1988). За статтю "Межа безмежного"

("Соціалістична культура", 1987, № 3) визнаний переможцем республіканського конкурсу авторів, що пишуть на теми культури.

Продовжує плідну працю в публіцистиці. Напрацьовує, готуючи окремі видання, три цикли нарисів та есеїв - "Імперія почуттів", "Лінії долі" та "Анатомія явища". Друкується в обласній та республіканській пресі.

У 1998 р. М. Дочинець заснував у Мукачеві видавництво "Карпатська вежа", у якому як головний редактор і директор підготував і видав за 5 років понад сотню видань. Здебільшого це перші збірки місцевих авторів, альманахи, краєзнавчі праці, книги для дітей та брошури про відомих людей краю.

У 1998 р. удостоєний звання "Журналіст року Закарпаття". У 2004 р. став лауреатом міжнародної літературної премії "Карпатська корона".

Член Асоціації українських письменників з 2003 р.

Окремими виданнями вийшли книги Мирослава Дочинця:

"Гірчичне зерно" (1989), "Оскал собаки" (1991), "Мукачево і мукачівці" (1994), "Мункачі з Мукачева" (1995), "Роса на фігових листках" (1995), "Він і вона" (1996), "Дами і Адами" (2002), "Гра в ляльки" (2003), "Куфрик з фіглями" (2003), "Карпатський словоблуд" (2004, у співавторстві).

На літературному фестивалі в Румунії

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КЛИМПУШ

Орест Дмитрович

Народний депутат України

Народився 14 лютого 1941 року в селищі Ясіня Рахівського району в сім'ї активного учасника національно-визвольної боротьби на Закарпатті - Головного Команданта Карпатської Січі Дмитра Климпуша.

Після закінчення школи працював бракером, автослюсарем Ясінянського лісокомбінату, одночасно заочно навчався в Хустському лісотехнікумі. Згодом з відзнакою закінчив Київський автодорожній інститут, після чого три роки працював головним інженером Хустської автобазы. Після закінчення аспірантури працював у Державному автотранспортному НДІ, де пройшов шлях від інженера до обраного колективом директора. Одночасно очолював республіканське НВО "Автотранс". Кандидат технічних наук, автор понад 60 наукових публікацій, 3 монографій, 13 авторських свідоцтв. У 1992 р. обраний академіком Транспортної академії України.

У 1992-1994 рр. - перший Міністр транспорту України. Після здобуття Україною незалежності О. Климпуш створив вітчизняне Міністерство транспорту, сформував його дієву структуру, яка функціонує й понині та об'єднує всі види транспорту.

З 1994 р. по 1998 р. - депутат Верховної Ради України від Рахівського виборчого округу.

1998-2002 рр. - Надзвичайний і Повноважний посол України в Угорщині та Словенії. Завдяки діяльності О.Д. Климпуша встановлені взаємовигідні контакти між багатьма українськими та угорськими підприємствами.

Його високий авторитет в офіційних і ділових колах Угорщини сприяв тому, що під час лиховісних паводків у Закарпатті гуманітарна допомога з боку Угорщини була найдієвішою.

1998-2001 рр. - віце-президент Дунайської комісії у складні роки югославської кризи на Дунаї.

З 2002 р. - народний депутат України по Рахівському в. о. № 75. Голова підкомітету з питань автомобільного транспорту і дорожнього господарства Комітету з питань будівництва, транспорту, житлово-комунального господарства та зв'язку, керівник депутатської групи з міжпарламентських зв'язків з Угорщиною, член Постійної делегації Верховної Ради України у ПАРЄ.

Орест Дмитрович - активний учасник розробки і прийняття Конституції України, Закону "Про статус гірських населених пунктів України", законопроектів про автомобільні дороги, автомобільний та залізничний транспорт, дорожній рух, порти, Повітряного кодексу та Кодексу торгового мореплавства. Постійні турботи О. Климпуша щодо будівництва доріг і мостів, АТС і шкіл, газифікації, запровадження нових маршрутів місцевих та транскордонних поїздів та багато іншого добре відомі закарпатцям.

Нагороджений орденами "За заслуги" III та II ступенів, заслужений працівник транспорту України.

Орест Дмитрович захоплюється гірськими лижами, волейболом, гірським туризмом.

Разом з колегами в сесійній залі Верховної Ради України

На відпочинку в рідних Карпатах

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА АВТОМОБІЛЬНИХ ДОРІГ УКРАЇНИ

КЛИМПУШ

Мирослав Дмитрович

Перший заступник голови Державної служби автомобільних доріг України

Академік Транспортної академії України. Має звання "Заслужений будівельник України", "Відмінник освіти України", "Почесний дорожник Росії", "Заслужений дорожник Польської Республіки", "Почесний автотранспортник України". Нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня та багатьма медалями.

Народився 26 квітня 1945 року в с. Ясіня Рахівського району. Із золотою медаллю закінчив Ясіньку середню школу. Вступив до Київського автомобільно-дорожнього інституту, який закінчив з відзнакою у 1970 р., здобувши кваліфікацію інженера-будівельника за спеціальністю "Мости і тунелі". З 1964 р. по 1967 р. проходив службу в Збройних силах.

Багаторазовий чемпіон України з гірськолижного та воднолижного спорту, входив до складу збірної команди СРСР та протягом 15 років захищав честь України з гірськолижного спорту, майстер спорту.

Трудову діяльність Мирослав Дмитрович розпочав у Київському мостобудівному управлінні № 2 на будівництві шляхопроводів на автомагістралі Київ - аеропорт "Бориспіль". За 15 років роботи в МБУ-2 пройшов шлях від майстра до начальника управління.

У 1985 р. М.Д. Климпуша переводять до апарату Міншляхбуду, де він активно впроваджує нові технології будівництва мостів, удосконалює управління мостовим господарством України.

У 1986-1987 рр. Мирослав Дмитрович брав активну участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС.

Практичне знання угорської, німецької та кількох слов'янських мов дозволили М. Климпушу плідно співпрацювати з дорожніми органами Угорщини, Словаччини та Польщі з підготовки і підписання ряду міждержавних угод, зокрема з реконструкції мосту через р. Тиса на угорському кордоні та будівництво мосту через р. Західний Буг на польському кордоні. За реалізацію унікального інженерного рішення, яке дозволило в рекордно короткі строки збільшити пропускну спроможність мосту на прикордонному пункті пропуску "Чоп - Захонь" М.Д. Климпушу було присвоєно звання "Заслужений будівельник України".

З травня 1997 р. М. Климпуш - заступник голови Української державної корпорації "Укравтодор" (правонаступниця Міншляхбуду), де серед інших напрямів він займається створенням міжнародних і національних транспортних коридорів, залученням для цих цілей кредитів Світового банку, Європейського банку реконструкції та розвитку. У 2005 р. завершилася реалізація майже 10-річної роботи із залучення першого кредиту ЄБРР для реабілітації автодороги Київ - Чоп від угорського і словацького кордонів до м. Стрий, що виконувалася під управлінням М. Климпуша.

Мирослав Дмитрович підтримує зв'язки з рідним Ясіням та Закарпаттям, за його ініціативою здійснюється реконструкція мосту в центрі села. М. Климпуш безпосередньо брав участь у ліквідації наслідків катастрофічних повеней у Закарпатті в 1998 р. та 2001 р. З 2000 р. М. Климпуш як перший заступник голови Державної служби автомобільних доріг України координує науково-технічну політику галузі, впроваджує сучасні технології і матеріали, безпосередньо бере участь в інженерному керівництві реконструкцією ряду унікальних об'єктів.

Дружина - Валентина Іванівна Климпуш (Сопко) - лікар-нефролог вищої категорії. Сини - Юрій (1980 р. н.) та Роман (1982 р. н.) закінчили Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка, магістри міжнародного права.

Разом із родиною

ГОЛОВНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-ОБЧИСЛЮВАЛЬНИЙ ЦЕНТР КИЇВСЬКОЇ МІСЬКІДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ

КУБІЧКА
Андрій Іванович
 Директор

02206, м. Київ, вул. Космічна, 12-А,
 тел.: (044) 513-52-52, факс: 241-65-38
 E-mail: info@giuc.kiev.ua www.giuc.kiev.ua

Указом Президента України від 10 листопада 2003 року № 1285 присвоєно почесне звання "Заслужений економіст України" за вагомий особистий внесок у соціально-економічний та культурний розвиток міста Києва, багаторічну сумлінну працю та вагомий трудові здобутки.

Народився 26 вересня 1943 року в с. Малий Березний Великоберезнянського району.

У 1965 р. закінчив фізико-математичний факультет Ужгородського державного університету за спеціальністю "Обчислювальна математика".

Трудову діяльність розпочав у Донецькому відділенні Інституту економіки АН УРСР на посаді молодшого наукового співробітника. У 1969 р. перейшов працювати в Інформаційно-обчислювальний центр тресту "Київміськбуд" на посаду старшого інженера. На цьому підприємстві, реорганізованому в Комунальне підприємство "Головний інформаційно-обчислювальний центр" Київської міської державної адміністрації, пройшов трудовий шлях до директора підприємства (1990 р.). На цій посаді виявив себе як творчий та ініціативний керівник. Організатор і співавтор розроблення сучасних напрямів інформатизації в галузях міського господарства, найбільш суттєвих для забезпечення життєдіяльності міста.

Плідна діяльність Андрія Івановича з інформатизації та вдосконалення управління міським господарством у житлово-комунальній сфері, освіті, охороні здоров'я, культурі, будівництві, на транспорті, в енергетиці і в державному управлінні значною мірою сприяла підвищенню ефективності роботи цих галузей.

Створений стабільний науково-виробничий колектив, де працює 300 висококваліфікованих фахівців.

Андрій Іванович підтримує та всіляко допомагає студентам, аспірантам, розуміючи, що це майбутній інтелектуальний потенціал держави. Молодь проходить навчання, підготовку та перепідготовку для роботи з інформаційними технологіями та комп'ютерною технікою.

За виробничі здобутки Андрій Кубічка нагороджений відзнакою "Знак пошани" Київської міської державної адміністрації, одержав 22 заохочення керівництва.

А.І. Кубічка - представник ділової еліти України. Він є одним із меценатів Фонду ім. Глушкова. У 2003 р. нагороджений відзнакою УПЦ КП за відродження духовності, становлення Помісної Української Православної Церкви Київського патріархату.

Разом з дружиною виховали двох синів: Андрія (1975 р. н.) - кандидата фізико-математичних наук, наукового співробітника НДІ соціально-економічного розвитку міста Києва та Євгена (1978 р. н.) - начальника бюро.

Введення даних квитанцій за допомогою сканера

Введення даних квитанцій на сплату житлово-комунальних послуг

Комунальне підприємство "Головний інформаційно-обчислювальний центр" (КП ІОЦ) засноване у 1963 р. в структурі Київського міськвиконкому.

Спираючись на понад 40-річний досвід, найсучаснішу техніку та кваліфікованих фахівців у галузі інформаційних технологій, КП ІОЦ бере участь в інформатизації практично всіх галузей міського господарства.

Сьогодні це сучасне, потужне підприємство інформаційно-обчислювальної галузі з науковою організацією виробництва і праці, яке має потужні сервери, оптико-волоконний зв'язок, Web-сайти в Інтернеті та понад 300 висококваліфікованих фахівців.

Головний інформаційно-обчислювальний центр Київської міської державної адміністрації займається науковими дослідженнями, розробкою та впровадженням програмних продуктів для підприємств і організацій у житлово-комунальній галузі, освіті, охороні здоров'я, культурі, будівництві, на транспорті, в енергетиці, а також для органів державної влади.

Основні напрями робіт, які виконує КП ІОЦ КМДА:

- програмно-комп'ютерне, інформаційне та науково-організаційне супроводження систем і задач автоматизованого оброблення інформації в міському господарстві;

- науково-технічні розробки та впровадження нових інформаційних технологій у міському господарстві;

- створення, експлуатація та обслуговування засобів телекомунікації, технічне обслуговування та ремонт комп'ютерної техніки;

- наукові дослідження та створення програмного забезпечення;

- наукові дослідження, створення та актуалізація загальноміських баз даних;

- надання науково-технічних консультацій з питань інформатизації;

- участь у реалізації загальноміської та державної програм інформатизації;

- навчання, підготовка та перепідготовка кадрів для роботи з інформаційними технологіями та комп'ютерною технікою.

На підприємстві створені та супроводжуються загальноміські бази даних: квартиронаймачів; пільговиків; мешканців, яким надано субсидію; житлового фонду.

Друк довідкових форм для різних установ міста

Найбільшу питому вагу у виробничій діяльності КП ІОЦ КМДА займають роботи в житлово-комунальній галузі, в першу чергу, з нарахування та сплати населенням м. Києва за житлово-комунальні послуги. Розробки в цій сфері визнані одними з найкращих в Україні. Їх впровадження сприяло:

- значному підвищенню рівня сплати коштів населенням за житлово-комунальні послуги;

- прискоренню розрахунків за надані житлово-комунальні послуги (проводиться щоденне зарахування коштів на розрахункові рахунки постачальників послуг), прискоренню надходження коштів до бюджету;

- оперативному і своєчасному одержанню достовірної і точної інформації про стан нарахування та сплати населенням міста за житло і комунальні послуги;

- спрощенню розрахунків між населенням та підприємствами-постачальниками послуг, житловими організаціями;

- значному підвищенню якості управлінських рішень з проблем житлово-комунального господарства.

У виробничій діяльності КП ІОЦ широко використовуються сучасні технологічні рішення та телекомунікаційні засоби. Усі роботи проводяться цілеспрямовано із своєчасним врахуванням особливостей, змін та специфіки кожного замовника. Крім традиційних, підприємство виконує багато спеціальних робіт, володіє великим обсягом актуалізованих інформаційних матеріалів у всіх галузях міського господарства.

Друк квитанцій на сплату житлово-комунальних послуг

Принтери для друку квитанцій

ПАГИРЯ

Василь Васильович

Поет, письменник,
літературознавець, перекладач

Автор 58 книг, переважно краєзнавчої тематики.

Лауреат літературно-мистецької премії ім. В. Гренджі-Донського, член Товариства Ю.І. Гуци-Венеліна та угорського товариства ім. Шандора Петефі.

Почесний громадянин Мукачеве.

Народився 1 січня 1923 року в с. Щербовець на Воловеччині. Закінчивши народну школу, працював лісорубом фірми "Латориця", був артистом Руського Народного театру в Ужгороді, а в 1944 р. як неблагонадійного фашисти вивезли його з рідного краю і до кінця війни тримали в концтаборах Данії.

Повернувшись у визволене Закарпаття, працював майстром лісозаготівель, технікером Підполозького і Перехреснянського лісопунктів, лісничим Пашківського лісництва. Навчався в Хустському лісотехнічному і Мукачівському кооперативному технікумах, закінчив філологічний факультет Ужгородського державного університету.

З 1955 р. живе в Мукачеві, працював головою робітничого комітету Мукачівського лісокомбінату, головою райкому профспілки працівників торгівлі. Десять років на громадських засадах був ректором Університету правових знань.

Перші вірші В. Пагирі з'явилися в газеті "Карпато-руський голос" в 1941 р. Добірка поезій, написаних у концтаборах, побачила світ у збірнику поетів-антифашистів "Віщий вогонь" (1974).

Друкувався в районних, обласних і республіканських газетах і журналах, у колективних збірниках "Перша зустріч", "Новоліття", "Відлуння", в канадських газетах "Українське життя", "Життя і Слово", в журналі "Наш голос", у США - в газетах "Америка" і "Свобода", в лондонському журналі "Визвольний шлях", в угорській газеті "Непсодбшаг" і журналі "Будапешт", у пражських журналах "Дукля", "Дружно вперед", газеті "Нове життя", в Народних календарях як пражських і київських, так і Календарях "Просвіти" в Ужгороді.

На вірші В. Пагирі написали музику композитори І. Вімер, Б. Гранкін, В. Білоусов, Ф. Турянин, А. Мункачі,

І. Піров, С. Соболев, І. Білик та інші. Всього більше двадцяти пісень.

Перша книжка новел "Сім кроків" вийшла в 1968 р. Потім аж через 25 літ, коли Україна стала самостійною, побачили світ історико-літературні книги Василя Пагирі "Я світ узрів під Бескидом", "Відлуння Карпат", повість-щоденник про перебування в концтаборах "Перед світанком". Після 1994 р. В. Пагиря щороку видає по 5-6 книг. Це посібники для богословів "Монастирі Закарпаття", "Світочі Карпатського краю", "Єрусалимська трагедія". Понад десять книг присвячені Мукачеве: "Мукачево і мукачівці", "Мукачево", "Мукачево в історичних портретах", "Росвігово і росвігівці", "Славетні мукачівці" та інші. Про рідну Воловеччину - "Зорі Верховини", "Верховино, мати моя", про Іршавщину - "Боржавське відлуння", сваявцям подарував "Десять світочів Свалявщини".

Документальні матеріали про пошук могили угорського поета Шандора Петефі за Байкалом зібрані у двотомнику "Загадковий Петрович". Книга "Закарпатці у діаспорі" містить нариси про земляків, які проживають у діаспорі, "Закарпатці в Києві" та "Від Карпат - до Дніпра" розповідають про земляків, що проживають у Києві. Видані також книги: "Синевирський партизан" про командира партизанського загону Луку Сятину, "Дорогами війни і праці" про Юрія Млавця, разом з О. Довганичем - "Закарпатські воїни генерала Людвика Свободи".

Поезії В. Пагирі вийшли окремими книгами "Ти мені приснилась" та "Як вечір настане", переклади поезій з інших мов близько 50 поетів увійшли до збірки "Вірші місячної ночі".

Поезії В. Пагирі перекладено угорською і кабардино-балкарською мовами.

Відомий дослідник творчості письменників Закарпаття Іван Хланта видав два бібліографічних покажчики "Василь Пагиря", в яких зафіксовано понад дві тисячі публікацій літератора, який нині готує до друку "Енциклопедію Мукачеве в іменах", у якій буде понад 500 нарисів про видатних земляків.

ЛЯВИНЕЦЬ

Іван

Єпископ - емерит
празького екзархату (Чехія)

Народився 18 квітня 1923 року в с. Воловець на Закарпатті. Закінчивши п'ять класів народної школи, вступив до Мукачівської російської гімназії. Богослов'ю почав навчатися в Ужгороді і продовжив на богословському факультеті Віденського університету.

Був рукоположений пряшівським єпископом Павлом Гойдичем у 1946 р. у священники. Працював отець Іван секретарем єпископа, спірітуалом духовної семінарії, в Пряшеві катехетом горожанської школи, професором латинської мови Греко-католицької руської гімназії, директором інтернату, очолював Маріянську конгрегацію. Разом з владикою Василем Гопком заснував часопис "Благовісник" і "Видавництво Благовісника", редактором якого був до 1949 р. Редагував і дитячий часопис "Зоря".

Після ліквідації в 1950 р. греко-католицької церкви на Пряшівщині виконував таємно функцію вікарія єпархії. У 1955 р. був заарештований і на сфабрикованому процесі засуджений до чотирьох років ув'язнення. По закінченні терміну ув'язнення йому було заборонено проживати в Кошицькому і Пряшівському краях (Словаччина). Оселившись у Празі, працював різноробочим, таємно проводячи богослужіння, боровся за легалізацію греко-католицької церкви. У 1959 р. був амністований Президентом Новотним і став парохом Церкви св. Климента в Празі.

При розпаді Чехословаччини у 1993 р. греко-католики Чехії опинилися в ізоляції. До того часу вони входили до Пряшівської єпархії, яка знаходилась на території Словаччини. Щоб релігійне життя набуло законних норм і прав, Папа Іван Павло II у 1996 р. заснував для греко-католиків Чехії окремих екзархат і першим єпископом призначив отця Івана Лявинця, довічного управителя праської парохії св. Климента. У 1996 р. Папа Іван Павло II іменував о. Івана Лявинця екзархом для греко-католиків Чехії. Він займався будівництвом греко-католицьких храмів у Чехії та Моравії. Створював нові парафії. Заснував і редагував часопис "Єдиним серцем", який виходить українською і чеською мовами.

Іван Лявинець відомий і як літератор. Свою літературну діяльність розпочав ще гімназистом. Писав і друкував свої поезії в газетах "Альманах 12", "Шахи", "Живая струя". У 1942 р. видав збірку віршів російською мовою "Страна простацкая" під псевдонімом Іван Горянин. Публікувався і під різними криптонімами. У 2003 р. відійшов на заслужений відпочинок.

Нині проживає в Празі, та не забуває про свій рідний край. З 1997 р. неодноразово відвідував його, щоб допомогти розвивати Христову віру і на Карпатських горах.

Закарпатці в гостях у Владики (м. Прага, 1997 р.)

Перший приїзд на Батьківщину (с. Воловець, 1997 р.)

МАРКУСЬ
Василь
 Політолог, публіцист
 (США)

Один із найвидатніших представників Закарпаття в українській діаспорі США, відомий у світі політолог, публіцист, громадський діяч, академік НАН України.

Народився 27 грудня 1922 року в с. Бедевля Тячівського району. Закінчив Хустську гімназію. У травні 1942 р. Василь Маркус був заарештований і засуджений до п'яти років ув'язнення за участь у роботі молодіжного підпілля на Закарпатті. Це була так звана "Ковнерська справа", по якій проходило понад сто молодих людей. Амністований у 1943 р.

Після звільнення у 1943 р. навчався на філологічному факультеті Будапештського університету.

По звільненні Закарпаття В. Маркус включився у політичне життя краю і був обраний делегатом Першого з'їзду Народних Комітетів Закарпаття, який 26 листопада 1944 року прийняв Маніфест про возз'єднання Закарпаття з Україною. Однак у 1945 р. В. Маркус змушений покинути рідний край, рятуючись від переслідувань за свої українські державницькі переконання. Життя скитальця-емігранта гартувало його як борця за українську національну ідею, незалежну українську державу і місце Закарпаття в ній.

Здобувши вищу юридичну і політичну освіту в університетах Німеччини, Швейцарії, Бельгії, Франції, Василь Маркус розпочав наукову роботу. Його докторська дисертація "Приєднання Закарпатської України до Радянської України, 1944-1945 рр." вийшла окремою книгою у 1956 р. французькою мовою в м. Лювен (Бельгія). Реакція на появу книги на батьківщині вченого була негативною. Комуністична система не допускала відмінні від офіційної точки зору погляди на процес приєднання Закарпаття до Радянської України. У 1993 р. книга вийшла у перекладі на українську.

У 1959 р. вийшла друга франкомовна монографія В. Маркуса "Міжнаціональні відносини на Радянській Україні. 1918-1923 рр." у Парижі. Загалом Василем Маркусом у зарубіжній науковій пресі надруковано понад 200 оглядів, статей, рецензій. В. Маркус був членом редакційної колегії 11-томного видання "Енциклопедія українознавства", головним редактором

7-томного видання "Енциклопедія української діаспори".

Після здобуття незалежності Україною роботи Василя Маркуса друкуються і в Україні: 1993 рік - "Політична і державно-правова еволюція українського Закарпаття" (Ужгород), 1995 рік - "Берестейська унія з сучасної перспективи" (Київ), у 1995 р. у видавництві "Гражда" (Ужгород) під псевдонімом Василь Марко вийшла збірка віршів "Спомини".

В останні роки В. Маркус зосередився на громадсько-політичній діяльності. У США є заступником голови і членом Президії Наукового товариства імені Т.Г. Шевченка, неодноразово відвідував Україну та Закарпаття. Василь Маркус постійно стежить за станом справ на Батьківщині, часто виступає в загальнодержавній та обласній пресі з науковими та публіцистичними статтями, є визнаним авторитетом з політичних і конфесійних проблем Закарпаття.

Як представник першої хвилі українських емігрантів В. Маркус родить не покладатися лише на закордонне українство у справі розбудови незалежності України, оскільки сьгоднішня діаспора вже інша: "Я бачу це по своїх дітях. Вони інакше думають. Це прагматичні люди, які практично дивляться на свою кар'єру, на своє ставлення до України. Україна для них - це земля батьків, якій варто симпатизувати. Але це не їхня країна. Така доля всіх еміграцій, і ми маємо ставитись до цього з розумінням. Україну повинні будувати українці в Україні".

Випускники Хустської гімназії, 1942 р. В. Маркус у центрі

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

МИГОВИЧ

Іван Іванович

Народний депутат України

Народився 17 вересня 1942 року в с. Мала Мартинка на Свалявщині в родині робітника і селянки. Трирічним хлопчиком залишився без батька, який повернувся з війни важкохворим і невдовзі помер. Пройшов шлях від навчання у Тибавській семирічній школі, Мукачівському сільгосптехнікумі, Українському поліграфічному інституті ім. І. Федорова - до пошукача Академії суспільних наук (м. Москва). Така широка амплітуда здобутих знань дозволила Івану Івановичу осмислювати і змінювати життя як у сфері агрономічній - бригадиром-садівником, так і журналістській. Здібному юнакові давалася і громадсько-політична робота - від комсомольського пропагандиста до завідувача сектору ідеологічного відділу ЦК КПРС (м. Москва).

Найбільше Івана Миговича приваблювала науково-дослідна справа. У 1973 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: "Критика ідеології сучасного хасидизму", а в 1986 р. - докторську - "Ідеологія і політична практика клерикального націоналізму". Іван Іванович стає першим доктором філософських наук на Закарпатті, а нині є членом-кореспондентом Української академії політичних наук.

З-під пера науковця вийшло до трьох десятків книг і брошур, близько двохсот статей у центральній і місцевій періодиці, збірниках наукових праць. Серед них монографії: "Благочестивий" іудаїзм і сіонізм" (1978), "Преступний альянс" (1985), "Релігія і церкви в нашому краї" (1993), "Соціальне самопочуття і ціннісні орієнтації закарпатців" (1994, у співав.), "Основи соціології" (1996), "Закарпатський соціум" (1998, у співав.) та інші. В останнє десятиріччя активно займається актуальними питаннями соціального пізнання. Підготував і видав перший в Україні посібник "Соціальна робота: вступ до спеціальності" (1997). Був ініціатором створення серії фундаментальних праць із соціальної роботи, 7 книг якої побачили світ у Києві протягом 2000-2003 рр. Свої наукові пошуки Іван Мигович поєднує з педагогічною та організаторською діяльністю в Ужгородському національному університеті, столичних вузах. Ним написані навчальні посібники і

підручники із соціальної роботи, основ соціології, етнополітики, релігієзнавства. Завдяки йому з'явилися відділ соціальних проблем Карпатського регіону Інституту соціології Національної академії наук України в Ужгороді, кафедра соціальної роботи Ужгородського національного університету.

Івана Івановича не полишає обов'язок перед простими людьми-земляками, інтереси яких він невпинно захищає, очолюючи обласну організацію закарпатських комуністів. Його невтомну діяльність спостерігаємо як депутата Верховної Ради України третього і четвертого скликань. З парламентської трибуни І.І. Мигович у нескінченних депутатських запитах до Президента, Уряду, інших високих інстанцій відстоює, захищає права і свободи людей, етнічних спільнот, усього трудового народу від корумпованого чиновництва, порушень законодавства.

Автор законопроектів "Про громадянство", "Про державну міграційну службу", "Про соціальну роботу в Україні" та інших нормативно-правових актів.

Іван Іванович Мигович - член Національної спілки журналістів, Соціологічної асоціації України та інших громадських організацій.

Одружений. Дружина Магдалина Михайлівна і донька Віра - педагоги, син Мирослав - інженер-фізик.

Разом із побратимами: Микола Ющик - депутат словацького Парламенту від комуністів (зліва). Травень 2005 р.

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ

КУЦИН
Михайло Миколайович
 Генерал-лейтенант

79058, м. Львів,
 вул. Батуринська, 2,
 тел./факс: (032) 233-32-44, 233-32-49, 233-34-22

Командувач військ Західного оперативного командування Сухопутних військ Збройних сил України (колишній Прикарпатський військовий округ).

Академік Інженерної академії України (м. Харків).

Народився 15 серпня 1957 року в с. Свобода Берегівського району Закарпатської області.

У 1974 р. закінчив 10 класів фізико-математичної школи-інтернату в м. Ужгород.

У Збройних силах з 1 вересня 1974 року.

У 1978 р. закінчив Благовіщенське вище танкове командне училище.

З вересня 1974 р. по липень 1978 р. - курсант Благовіщенського вищого танкового командного училища.

З 1978 р. по 1980 р. - командир танкового взводу Групи Радянських військ у Німеччині.

З липня 1980 р. по вересень 1987 р. - командир взводу, а пізніше - роти курсантів Харківського вищого танкового командного училища.

З вересня 1987 р. по червень 1990 р. навчався у Військовій академії бронетанкових військ.

Після завершення навчання в академії з червня 1990 р. по грудень 1992 р. обіймав посади заступника командира танкового батальйону, заступника начальника штабу танкового полку, командира танкового батальйону Білоруського військового округу.

У Збройні сили України зарахований наказом Міністра оборони України 23 грудня 1992 року.

Військову Присягу на вірність народу України склав 1 жовтня 1992 року.

З 1992 р. по 1996 р. - начальник штабу, командир полку Прикарпатського військового округу.

З березня 1996 р. по вересень 1999 р. - начальник штабу, а потім - командир механізованої дивізії Західного оперативного командування.

З вересня 1999 р. по червень 2001 р. навчався в Національній академії оборони України на факультеті оперативно-стратегічного рівня.

Після навчання з червня 2001 р. по березень 2004 р. - начальник штабу, командувач армійського корпусу Західного оперативного командування.

З березня 2004 р. - перший заступник, з липня 2004 р. - командувач військ Західного оперативного командування.

Нагороджений медалями "За бездоганну службу" I, II, III ступенів, медаллю "10 років Збройним Силам України". За успішне опанування складної бойової техніки відзначений медаллю "За бойові заслуги". За зразкове виконання військових обов'язків нагороджений відзнакою Президента України - медаллю "За військову службу Україні" III ступеня. За зразкове виконання посадових обов'язків заохочений знаком Сухопутних військ ЗС України, за вмiле керівництво військами нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня.

Разом з дружиною виховують двох доньок.

Урочиста відправка військовослужбовців Миротворчої місії в Республіку Ірак (2005 р.)

Міжнародні навчання "Кооператив Бест Ефорт" (2005 р.)

ПОПОВИЧ Іван Дмитрович Народний артист України

Самобутній виконавець із неповторним баритоном, завжди впізнаваний. Його називають лицарем української естради, золотом та отаманом Карпат.

Народився 22 квітня 1949 року в с. Осій Іршавського району на Закарпатті.

Після закінчення Хустського культосвітнього училища вступив до Дрогобицького педагогічного інституту. Саме на другому курсі ДПІ, після співу разом Мар'яном Шуневичем, вирішив професійно займатися вокалом. З другого курсу інституту перевівся у Львівську консерваторію, де навчався відразу на двох відділеннях - диригентському та вокальному.

Першим музичним колективом Івана Поповича був ансамбль Львівського медінституту "Медикус". Через деякий час він створив вокально-інструментальний ансамбль "Ровесник", який згодом був перейменований на "Ватру". Під час навчання в консерваторії отримав гран-прі на X Всесвітньому фестивалі молоді та студентів у Берліні (1973 р.). Приз Івану Поповичу вручала Анжела Девіс. На святковому бенкеті вона запросила співака на "білий" танець.

Після закінчення консерваторії з 1975 р. по 1979 р. був художнім керівником "Ватри". З 1979 р. по 1988 р. - соліст Київського мюзик-холу, з концертами об'їздив майже весь Радянський Союз, неодноразово виступав з гастрольями за кордоном.

У 1988-1989 рр. - соліст Державного духового оркестру. У 1990 р. Івану Дмитровичу Поповичу було присвоєно високе звання "Народний артист України".

Візитна картка Івана Поповича - пісні "Закарпаття моє", "Василина", "Золото Карпат", "Коло річки-броду". У традиціях естрадного мистецтва, на якому виховувався він та перша українська пісенна плеяда - Зінкевич, Ротару, Яремчук, - виконання пісень, кожна з яких є самодостатнім завершеним твором.

Уже понад 30 років працює Іван Попович на українській естраді і ніколи не переходив від одного стилю до іншого. Були і спади, і підйоми, як і в кожній творчій людині, але й нині на його концертах повні зали.

Особливо тепло сприймає співака українська діас-

пора. В Австралії, Канаді, Південній Америці його концерти проходять завжди з аншлагом. А в нинішньому році тричі виступав у США. Уперше навесні був на гастрольях із львівським ансамблем "Галичина", потім улітку - на фестивалі української громади в урочищі "Верховина" поблизу Нью-Йорка, восени взяв участь у фестивалі української пісні у Вашингтоні, а також у Лейбор-дей (День праці) у Нью-Йорку. Іван Попович співав, стоячи на оформленій у національному стилі платформі, яка рухалася по П'ятій авеню. Поруч йшли знані українці і їхні діти. Коли, порівнявшись з центральною трибуною, Іван Попович заспівав "Золото Карпат", усі підвелися, вітаючи наших земляків.

На каналі "Культура" Національного радіо митець веде авторську програму "Іван Попович в колі друзів", а на Першому національному телеканалі - авторську програму "Вечорниці в Івана Поповича", а після цьогорічних гастроль у США отримав пропозицію відзняти їх і в Нью-Йорку.

Іван Попович плідно працює з талановитою молоддю, очолюючи кафедру естрадного співу в Київському коледжі естрадно-циркового мистецтва. Його студенти й випускники ставали лауреатами багатьох конкурсів та фестивалів, у тому числі "Пісенний вернісаж", "Слов'янський базар".

Разом з дружиною Марічкою, економістом за фахом, виховують доньку Соломію - старшокласницю.

Фестиваль "День праці", м. Нью-Йорк, жовтень 2005 р.

РОВТ
Олександр Семенович
(США)

Народився 23 липня 1952 року в м. Мукачево в родині службовця. У 1969 р. на "відмінно" закінчив середню школу № 5. Успішно здав іспити до Львівського торгово-економічного інституту. Тоді за конкурсом на одне місце претендували 25 осіб. Там же познайомився зі своєю майбутньою дружиною Ольгою. Подружжя виростило і виховало двох синів: Філіпа, який став юристом, і Макса, який тепер навчається у коледжі.

У 1973 р., успішно закінчивши інститут, переїхав до Угорщини. Не маючи ні друзів, ні знайомих у цій країні, свою трудову діяльність Олександр Ровт розпочав з нуля. За короткий проміжок часу він домогся воістину величезних результатів. З посади простого різнораба у магазині він поступово доріс до начальника Головного управління збуту плодово-овочевої продукції Угорщини, тобто фактично став керівником однієї з найбільших галузей народного господарства Республіки.

Нині пан Ровт — президент компанії "IBE Trade Corp." (Нью-Йорк, США), сфера діяльності якої — виробництво і реалізація мінеральних добрив.

Корпорація, очолювана О. Ровтом, є одним зі світо-

вих лідерів хімічної індустрії. Офіси "IBE Trade Corp." знаходяться в Нью-Йорку, Будапешті, представництва компанії у Москві, Києві, Одесі, Ужгороді. Річний обсяг продажу складає 3,5 млн тонн мінеральних добрив. Середній річний фінансовий обіг — понад 600 млн дол. "IBE Trade Corp." за класифікацією IFA (Міжнародна асоціація виробників мінеральних добрив) займає понад 12% світового ринку з реалізації аміаку, більше 4% з реалізації карбаміду, понад 6% з реалізації аміачної селітри.

Дистрибуція продукції здійснюється в Північній Америці, Європі, Азії і Південній Америці.

Виробничі активи "IBE Trade Corp." — це контрольний пакет у ВАТ "Міндобрива" (м. Россош, Росія), 85% компанії "Worldwide Chemical LLC", що є мажоритарним акціонером ЗАТ "Сєверодонецьке об'єднання "Азот", 5% у ВАТ "Стірол", 50% у СП "IBE-Стірол" з виробництва КАС потужністю 800 тис. тонн.

Виробничі і життєві успіхи О. Ровта пов'язані з його неабиякими здібностями і величезною працьовитістю. Олександр Семенович — людина, що всього досягла в житті сама. Здобувши у Львові прекрасну економічну освіту, він не зупинився на досягнутому.

О. Ровт з Президентом України В. Ющенком під час його візиту до США (жовтень 2005 р.)

О. Ровт з робітниками під час свого візиту на ЗАТ "Сєверодонецьке об'єднання "Азот"

Самостійно вивчив угорську, англійську, німецьку, чеську, польську та інші мови. Постійно займається самоосвітою, багато читає, надаючи перевагу документальній та історичній літературі.

Успіхи підприємця не віддалили його від простих людей. Виїхавши з рідного краю, Олександр Семенович не забув своїх земляків. У важкі дні, коли багато закарпатців постраждало від повені, він одним з перших прийшов на допомогу.

Мукачівській центральній районній лікарні він подарував дві укомплектовані машини "швидкої допомоги", неодноразово виділяв кошти на лікарські препарати для дітей. Багато будинків у Мукачеві завдяки коштам, що були надані американцем українського походження О. Ровтом, були відреставровані і отримали нове життя.

У 2002 р. Олександру Семеновичу присвоєно звання "Почесний громадянин м. Мукачево".

Олександр Семенович — людина щедрої душі, філантроп і меценат. За кошти бізнесмена Володимир-Волинська школа-інтернат придбала автомобіль, був відновлений Шацький національний парк, три мільйони карбованців він передав на реконструкцію санаторію "Лісова пісня". У подарунок від Олександра Ровта волинські медики отримали дороге діагностичне обладнання. І це тільки маленька частка добрих справ О. Ровта, про які він, до речі, не любить говорити.

В інтерв'ю кореспондентові газети "Київський телеграф" (від 26.03.2005 р.) О. Ровт зауважив: "Я ніколи не чекаю нагород за свою добродійність. Допомогати людям потрібно безкорисливо і тільки за покликом серця. У всіх світових релігіях сказано: десятину треба віддати".

За благодійну діяльність у 2004 р. Олександр Ровт був визнаний "Людиною Року" України у сфері меценатства. Цєю престижною щорічною міжнародною премією відзначаються особисті заслуги видатних людей у розвитку незалежної України.

На цьому Олександр Семенович не зупиняється.

Він добре знає, що на сьогодні Україна потребує

інвестиційної підтримки. Починаючи з 2004 р., компанія "Worldwide Chemical LLC", що є дочірньою фірмою "IBE Trade Corp.", допомагає вийти на якісно новий рівень у виробництві мінеральних добрив ЗАТ "Северодонецьке об'єднання "Азот".

Інвестиції в ЗАТ відповідно до плану санації склали 120 млн дол.

Підприємство модернізується, впроваджуються нові західні технології та "ноу-хау". За 9 місяців 2005 року чистий прибуток Закритого акціонерного товариства склав 229,5 млн грн (за аналогічний період минулого року — 147 млн грн), підприємством сплачено податків у сумі 188,5 млн грн, у т. ч. в державний бюджет — 170,2 млн грн (за 9 місяців 2004 року — 58,9 млн грн, у т. ч. у держбюджет — 42,9 млн грн), кредиторська заборгованість за рік скорочена на 192 млн грн, на 25% (до 1300 грн) підвищена середня заробітна плата тощо.

За заслуги перед українським народом, особистий внесок у розвиток хімічної промисловості, високий професіоналізм у роботі Олександр Семенович Ровт у 2005 р. нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України.

*Наталія Донченко,
Євгеній Степанов*

О. Ровт з дружиною Ольгою Василівною на банкеті на честь церемонії нагородження премією "Людина Року"

Прес-конференція компанії "IBE Trade Corp." в інформаційному агентстві "Інтерфакс - Україна" (березень 2005 р.)

Після церемонії нагородження в Національному палаці "Україна" (м. Київ)

ЧЕРЕПАНЯ Михайло Іванович

Народився 19 листопада 1940 року в с. Нове Давидкове Мукачівського району Закарпатської області в багатодітній селянській сім'ї. Після закінчення 7-го класу вступив до Закарпатського лісотехнічного технікуму в м. Хуст, по закінченні якого працював робітником будівельного управління Рубіжанського хімкомбінату.

У 1959-1962 рр. пройшов службу в лавах Радянської армії. У 1962 р. вступив до Ужгородського державного університету на філологічний факультет.

З 1965 р. працював інженером Ужгородського фанерно-меблевого комбінату.

З 1967 р. - на комсомольській роботі, до 1969 р. виконував функції інструктора Закарпатського обкому ЛКСМ, завідувача кабінету комсомольської роботи Закарпатського обкому ЛКСМ, а також завідувача відділу комсомольських організацій Закарпатського обкому ЛКСМ.

У 1969 р. став першим секретарем Ужгородського міського комітету ЛКСМ, а з 1973 р. перейшов на партійну роботу.

З 1973 р. працював завідувачем організаційного відділу Ужгородського міського комітету Компартії України, а з 1976 р. обраний другим секретарем Ужгородського міського комітету Компартії України.

З 1979 р. по 1981 р. підвищував кваліфікацію як слухач Вищої партійної школи при ЦК КП України, по закінченні якої працював інструктором відділу пропаганди та агітації Закарпатського обкому Компартії України.

З 1982 р. - помічник першого секретаря Закарпатського обкому Компартії України, а з 1986 р. - завідувач відділу організаційної партійної та кадрової роботи Закарпатського обкому Компартії України.

З 1991 р. по 1996 р. працював у народному господарстві, спочатку заступником директора Київського міжрегіонального управління будівництва "Восток-інвестмор", а згодом з 1993 р. - директором ТОВ "Востоктрансінвест".

У 1996 р. на запрошення керівництва ОДА Закарпатської області працював заступником начальника управління головного державного інспектора праці області.

З 1999 р. по 2003 р. очолював Управління у справах національностей та міграції Закарпатської облдержадміністрації.

З 2003 р. - на пенсії.

Одружений. Має двох дітей - сина і доньку та трьох онуків.

Виступ на пленумі

У колі сім'ї

ЧЕРЕПАНЯ В'ячеслав Михайлович

03150, м. Київ, вул. Червоноармійська, 62/64,
тел./факс: (044) 201-63-27, 201-63-28

Народився 11 вересня 1967 року в сім'ї службовців. У 1984 р. закінчив СШ № 2 м. Ужгорода із золотою медаллю та вступив на історичний факультет УжДУ, який закінчив із червоним дипломом.

У 1991 р. розпочав працювати вчителем історії та суспільствознавства в Ужгородській СШ № 15.

З кінця 1991 р. пробує себе у підприємстві: спочатку директором брокерської контори "Веко-брокер", а з 1992 р. - заступником директора Українсько-американського спільного підприємства. Згодом у 1996 р. стає віце-президентом, а з 1998 р. - президентом уже потужної комерційної структури "Вест-Контрейд", входить до керівництва низки комерційних структур, які багато інвестують в економіку Закарпаття.

У 2002 р. на запрошення мера м. Ужгорода В.В. Погорелова йде працювати заступником міського голови з питань діяльності виконавчих органів Ужгородської міськради. Опікується промисловістю, енергетикою, транспортом та зв'язком міста. Разом з міським головою проводять транспортну реформу в місті. Впорядковує розрахунки за споживання енергоносіїв комунальними підприємствами та населенням міста. Вперше гаряча вода подається мешканцям міста безперебійно не тільки взимку, але й у міжсезонний період.

З 2003 р. по 2004 р. працював заступником голови

Закарпатської облдержадміністрації. Відповідає за енергетику, транспорт, житлово-комунальне господарство, управління майном області, інвестиції, розвиток підприємства, розбудову інфраструктури туризму та курортів Закарпаття. Проводить на практиці політику губернатора Закарпаття І.М. Різака щодо покращення розрахунків за енергоносії, якісну підготовку об'єктів області до зимового періоду. Втілює ряд заходів щодо раціонального використання комунального майна, залучення інвестицій у регіон. Саме в цей період створюється система "єдиного вікна" у багатьох райцентрах, які спрощують реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності.

З 2004 р. по 2005 р. працює заступником голови новоствореного Державного комітету природних ресурсів України, м. Київ. Відповідає за законотворчу роботу центрального органу виконавчої влади та за зв'язки з Верховною Радою України. Завдяки йому приймається низка законів та законодавчих актів, які на практиці сприяють контролю з боку держави за раціональним використанням надр України.

З 1998 р. є постійним помічником-консультантом народного депутата України Н.І. Шуфрича.

Член СДПУ(о) з 1997 р., брав активну участь у розбудові парторганізації на Закарпатті.

Одружений. Має сина та доньку.

Представлення законопроекту на засіданні ВР України

Родина

ШУФРИЧ

Іван Юлійович

Почесний консул Словацької
Республіки в м. Ужгород

м. Ужгород, вул. Тиха, 8,
тел.: (0312) 61-20-86

Народився 31 травня 1940 року в м. Тячів у сім'ї службовців. Невдовзі вся сім'я переїхала на постійне місце проживання до м. Ужгород. Після закінчення дев'ятого класу розпочав трудову діяльність на Ужгородській взуттєвій фабриці, одночасно продовжив навчання у вечірній школі робітничої молоді, активно займається тенісом. У 1957 р. Іван Юлійович вступив до Львівського інституту фізичної культури. Закінчивши його, у 1961 р. був направлений на тренерську роботу в Ужгородську школу спортивної молоді.

Роботу поєднує з виступами на республіканських, всесоюзних і міжнародних змаганнях, неодноразово стаючи переможцем. У 1964 р. Івану Юлійовичу присвоєно звання майстра спорту СРСР, а в 1965 р. - судді республіканської категорії України.

Після служби в лавах Збройних сил працював у Закарпатській обласній раді "Динамо", спочатку начальником навчально-спортивного відділу, а згодом заступником голови обласної ради "Динамо".

У 1985 р. перейшов на роботу в Закарпатське обласне фізкультурно-спортивне товариство профспілок старшим тренером з тенісу, потім став завідувачем відділу, начальником управління спортивних споруд товариства профспілок Закарпаття.

З березня 1992 р. - генеральний директор українсько-словацького підприємства "Рокада", яке було найбільш орієнтованим на співпрацю з підприємствами Словаччини, де він здобуває численних партнерів і друзів.

Цілком закономірно, коли в 1995 р. було прийнято рішення Міністерством закордонних справ Словаччини створити представництво Республіки в Закарпатті, саме Івану Юлійовичу був вручений Патент на виконання обов'язків Почесного консула в новоствореному Консульстві в Ужгороді. До компетенції консульства входило: правозахист громадян Словаччини, всебічний розвиток відносин між Україною та Словаччиною з поглибленою увагою до дружніх стосунків між західними областями України та східними Словаччини, розвитку співпраці у сфері культури, науки, освіти, а також підтримка словацьких громадських організацій у Закарпатті.

З набуттям чинності закону про закордонних словаків консульство надавало консультаційну допомогу у здобутті статусу закордонних словаків. Іван Юлійович неодноразово брав участь в організації та проведенні зустрічей урядових делегацій України і Словаччини, в тому числі на найвищому рівні. Значна увага приділялась співпраці зі словацькими громадськими організаціями Закарпаття в організації фольклорних фестивалів, обміні культурними делегаціями.

Іван Юлійович брав активну участь у відкритті в 1997 р. в ужгородській школі першого класу зі словацькою мовою навчання. У 2004 р. була створена самостійна школа зі словацькою мовою навчання. Вся робота здійснювалась на громадських засадах.

І.Ю. Шуфрич активно виступав за необхідність відкриття Генерального консульства Словацької Республіки в Ужгороді, яке й було відкрито в 2000 р. І після відкриття Генерального консульства Іван Юлійович продовжує виконувати обов'язки Почесного консула Словаччини. Діяльність Івана Юлійовича відзначена як Україною: у 2000 р. нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня, а в 2003 р. присвоєно звання "Заслужений працівник фізкультури і спорту", так і Словацькою Республікою: нагороджений пам'ятними срібними медалями Міністрів культури (1998 р.), закордонних справ (2000 р.), оборони (2005 р.).

Круглий стіл експертів з питань формування стратегії національної консолідації України (м. Ужгород, 2003 р.)

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

ШУФРИЧ

Нестор Іванович

Народний депутат України

03150, м. Київ, вул. Червоноармійська, 62/64,
тел./факс: (044) 201-63-27, 201-63-28

Народився 29 грудня 1966 року в м. Ужгород.

У шкільні роки був керівником Ужгородського міського штабу піонерів, обирався делегатом VIII Всесоюзного зльоту піонерів. У неповні п'ятнадцять років став майстром спорту зі стрільби з лука.

У 1984 р. вступив на історичний факультет УжНУ.

З 1985 р. по 1987 р. проходив строкову службу в Південній групі військ в Угорщині. З 1987 р. працював перекладачем торгово-промислового підприємства Міноборони в Будапешті.

У 1992 р. закінчив історичний факультет УжДУ.

У 1989 р. Н. Шуфріч обіймає посаду радника із зовнішньоекономічних зв'язків коопоб'єднання "РЕТРО"; у 1989-1991 рр. - комерційний директор СП "ТЕКОП-КАРПАТ"; з 1991 р. по 1998 р. - директор, а згодом і президент СП "ВЕСТ-КОНТРЕЙД".

Політичну кар'єру Нестор Шуфріч розпочав у 1994 р., коли став одним з керівників Співки підприємців Закарпаття. Перемагає на довиборах до Верховної Ради України, але з причини низької явки ужгородців вибори визнають такими, що не відбулися.

У 1997 р. вступив до лав Соціал-демократичної партії України (об'єднаної). А потім, за пропозицією В. Медведчука та Е. Ландовського, Н. Шуфріч обирається заступником голови обласного осередку партії та бере активну участь у розбудові Закарпатської обласної організації СДПУ(о).

Виступ з трибуни Верховної Ради України

У 1998 р. обраний народним депутатом ВР України третього скликання. За чотири роки завдяки депутатським ініціативам Н.І. Шуфріча в Закарпатський регіон було спрямовано додатково понад 200 млн грн. З 2002 р. - народний депутат України четвертого скликання, заступник голови Комітету з питань бюджету, уповноважений представник фракції СДПУ(о).

За час роботи у Верховній Раді України Нестор Іванович є автором 51 законодавчої ініціативи, зокрема, про мораторій на підвищення цін і тарифів на житлово-комунальні послуги населенню, про спеціальний режим інвестиційної діяльності в Закарпатті, про гарантування вільного розвитку, використання і захист російської мови, а також регіональних мов або мов меншин в Україні та ряд інших важливих законопроектів.

У 2004 р. захистив дисертацію на тему: "Трансформація і розвиток сільського господарства в Угорщині" на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук в Інституті аграрної економіки УААН.

Володіє угорською, словацькою, англійською мовами.

Н.І. Шуфріч - перший заступник голови СДПУ(о), член Політбюро СДПУ(о), нагороджений Золотим значком СДПУ(о). Держава також відзначила працю депутата орденами "За заслуги" III та II ступеня.

Виховує двох синів - Олександра та Нестора і робить усе для того, щоб вони росли в благополучній країні, з європейським статусом і міжнародним визнанням.

На відпочинку з синами. Крим, 2005 р.

АКЦІОНЕРНА ЕНЕРГОПОСТАЧАЛЬНА КОМПАНІЯ "КИЇВЕНЕРГО"

75
ROZBOUDOVANO

ЯЩЕНКО

Борис Васильович

Голова правління - генеральний директор

01001, м. Київ, пл. І. Франка, 5,
тел.: (044) 239-41-62, 201-58-67, факс: 239-47-06
E-mail: pubrel@kieveNERGO.com.ua www.kieveNERGO.com.ua

Заслужений енергетик України.

Кандидат економічних наук.

Народився 1 липня 1952 року в м. Хуст Закарпатської області в сім'ї старшого лісничого Хустського лісокомбінату Ященко Катерини Федорівни.

У 1969 р. закінчив середню школу № 2 м. Хуст та вступив до Львівського політехнічного інституту за спеціальністю "Економіка та організація енергетики".

Після закінчення інституту як молодий спеціаліст у 1975 р. був направлений на роботу в районне енергетичне управління "Київенерго". На зазначеному виробництві (нині це Акціонерна енергопостачальна компанія "Київенерго", в якій працює майже 15 тис. осіб) пройшов трудовий шлях від інженера до голови правління - генерального директора.

Має сталі професійні контакти з енергетиками Закарпатської області, особливо з Хустським РЕМ Відкритого акціонерного товариства "Закарпаттяобленерго" (начальник Ю.В. Плиска).

Нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, нагрудним знаком "Знак пошани" Київського міського голови.

Одружений, має дорослих сина та доньку, які пішли батьківським шляхом, здобувши фах економіста.

У 1890 р. акціонерним товариством "Савіцький і Страус" було збудовано першу в Києві центральну електричну станцію загального користування постійного струму потужністю 150 кінських сил.

Станція освітлювала театр, вулицю Хрещатик та забезпечувала струмом перший у Європі електричний трамвай. Це було початком створення підприємства електричних мереж міста Києва.

30 квітня 1930 року було організовано державне акціонерне товариство "Киевток", яке в 1934 р. перейменовано на "Київенерго".

У 1995 р. було створено Державну акціонерну енергопостачальну компанію "Київенерго". З 1998 р. вона була перейменована на Акціонерну енергопостачальну компанію "Київенерго".

"Київенерго" - це унікальний енергокомплекс, який об'єднує виробництво, передавання та розподіл енергії і повністю забезпечує потреби міста в електричній та до 85% - тепловій енергії.

Установлена теплофікаційна потужність теплотрасс: ТЕЦ-5 - 1874 Гкал/год, ТЕЦ 6 - 1740 Гкал/год, котельня теплових мереж - 3106 Гкал/год, котельня Житло теплоенерго - 1764 Гкал/год, заводу "Енергія" - 104 Гкал/год. Розподіл та транспортування тепла до

Адміністративний будинок виконавчої дирекції "Київенерго"

Елегазова підстанція "Центр"

споживачів виконується мережею теплопроводів довжиною 4,3 тис. км та 2,4 тис. бойлерних.

Установлена електрична потужність електростанцій:

- ТЕЦ-5 "Київенерго" - 700 МВт;
- ТЕЦ-6 "Київенерго" - 500 МВт.

Загальна довжина кабельних ліній електропередавання становить понад 9 тис. км, повітряних ліній - 1,5 тис. км.

Акціонерна енергопостачальна компанія "Київенерго" впроваджує проект "Реабілітація та розширення централізованого теплопостачання столиці". Це перший інвестиційний проект у сфері централізованого теплопостачання в Україні. Вартість - 250 млн доларів США, з них 200 млн доларів США - позика Світового банку.

Проект складається з таких компонентів:

- будівництво районної котельні "Позняки" тепловою потужністю 380 Гкал/год;
- реабілітація станцій теплопостачання СТ-1 та СТ-2 з модернізацією 6 водогрійних котлів потужністю 100 Гкал/год кожний, заміною 5 водогрійних котлів 100 Гкал/год кожний та 2 котлів по 180 Гкал/год і встановленням 1 котла 180 Гкал/год;
- встановлення 1 водогрійного котла 180 Гкал/год на ТЕЦ-5 та 2 аналогічних котлів на ТЕЦ-6;
- реконструкція систем водопідготування СТ-1, СТ-2 та ТЕЦ-5;
- заміна близько 156 км теплопроводів попередньо ізольованими трубами;
- заміна близько 1400 одиниць арматури теплових мереж;
- завершення будівництва електричної підстанції "Центр" 110/10 кВ;
- встановлення приладів обліку теплової енергії.

"Київенерго" вперше в Україні створила цілодобову довідкову службу 088. Службу створено на початку 2000 р. з метою організації якісного інформаційного обслуговування киян у частині тепло- та електропостачання, оперативного реагування на їх звернення до АК "Київенерго".

Основними завданнями служби є:

- оперативне інформування споживачів про роботу

енергетичної системи міста та стану його енергопостачання, причини припинення та термін відновлення постачання електричної і теплової енергії, час проведення ремонтних або експлуатаційних робіт;

- надання споживачам довідкової інформації щодо порядку розрахунків за спожиту енергію, чинних тарифів, пільг та категорій споживачів, яким вони надаються, розпорядку роботи підрозділів компанії та послуг, які вони надають;
- надання керівництву та підрозділам компанії інформації про стан енергопостачання споживачів;
- надання інформації підрозділам Київської міської державної адміністрації.

Довідкова служба 088 приймає заявки від споживачів про припинення електро- і теплопостачання та незадовільний температурний режим центрального опалення та гарячого водопостачання, незадовільну роботу приладів обліку електричної енергії побутових споживачів і оперативно передає їх відповідним підрозділам.

Протягом 2004 року до довідкової служби 088 надійшло близько 670 тис. звернень проти 500 тис. у 2003 р. Чисельність чергового персоналу служби - до 7 осіб у денні та до 4 у нічні зміни.

"Київенерго" - компанія, яка успішно розвивається. У найближчих перспективних планах компанії:

- введення в експлуатацію на ТЕЦ-6 теплофікаційного енергоблоку № 3 потужністю 250 МВт;
- модернізація теплофікаційного енергоблоку № 1 потужністю 100 МВт на ТЕЦ-5 з використанням парогазових технологій;
- завершення роботи з впровадження автоматизованої системи розрахунків за електроенергію з побутовими споживачами;
- спорудження підземної підстанції 110/10 кВ у районі Європейської площі з метою підвищення надійності електропостачання центральної частини м. Києва;
- модернізація технологій утилізації побутових та промислових відходів м. Києва;
- розширення спектра інформаційно-консультативних послуг, що надаються інформаційно-довідковою службою 088 та мережею сервісно-консультаційних центрів.

Панорама м. Києва з ТЕЦ-5

ТЕЦ-6

ШВАРЦ
Вольф Людвікович
Адвокат (США)

Народився 20 липня 1947 року в м. Мукачево Закарпатської області.

Після закінчення восьмого класу пішов працювати на Мукачівський приладобудівний завод та одночасно навчався у вечірній школі. З 1966 р. по 1968 р. проходив строкову службу в Радянській армії.

У 1969 р. вступив до Харківського юридичного інституту та успішно закінчив його за спеціальністю "Правознавство". Знання, набуті в інституті, з успіхом застосовував на практиці, довгий час був членом Закарпатської обласної колегії адвокатів. Виконуючи адвокатські обов'язки, брав активну участь у розгляді судами Західної України гучних кримінальних справ по захисту громадян від їх незаконного притягнення до кримінальної відповідальності. Вольф Людвікович неодноразово був учасником судових засідань разом з патріархом української адвокатури - Островським Семеном Олександровичем, на працях якого донині українські адвокати вчаться, як правильно здійснювати правозахисну діяльність. Також представляв законні права та інтереси громадян у судах України в цивільних справах.

Здійснюючи правозахисну діяльність, захищаючи законні права та інтереси громадян, Вольф Шварц завжди пам'ятає поради відомого французького філософа і математика доби пізнього середньовіччя Рене Декарта, який казав, що "перед тим як сперечатися, потрібно уточнити поняття", і вважає, що цією пороною потрібно користуватись не тільки юридичним особам, але й громадянам, адже тоді вони у своїх суперечках будуть спиратися не лише на офіційно встановлені поняття, але й на практику людської діяльності, вироблену життям.

У 1989 р. виїхав на постійне проживання до Сполучених Штатів Америки. Мешкає у штаті Нью-Джерсі, місто Спрінгфілд. До 1995 р. навчався та працював у юридичних фірмах, набираючись досвіду роботи в американській системі правосуддя та міжнародного правознавства. З 1995 р. по 2003 р. працював кор-

поративним адвокатом корпорації IBE TRADE CORP., США, яка стала одним із стратегічних інвесторів в Україні. З 1997 р. до сьогодні корпорація здійснює значні інвестиції в розвиток економіки Закарпаття. У 2004 р. вклала кошти в придбання державного виробничого підприємства "Об'єднання "Азот". Державна комісія з відбору інвесторів вирішила, що його співвласником стане американська компанія Worldwide Chemical LLC. Компанія Worldwide Chemical LLC, США - дочірня компанія американського хімічного трейдера IBE TRADE CORP., одного зі світових лідерів хімічної промисловості. Її представництва працюють не тільки в США та Україні, а й у Туреччині, Росії і Угорщині, а продукція продається в усьому світі.

З 1996 р. - адвокат Київської міської колегії адвокатів.

З 2004 р. донині Вольф Шварц працює корпоративним адвокатом корпорації "Unistar International Corporation", New Jersey, USA, яка в 2003 р. відкрила своє представництво в Києві. Представництво проводить маркетингові дослідження металургійної галузі України, а також аналізує юридичні аспекти захисту вкладів іноземних інвесторів в економіку України.

Має двох дітей: сина Олександра (1976 р. н.) та дочку Інгу (1988 р. н.), яка є кандидатом до вступу в Йельський університет (США).

Зустріч друзів

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Андрусь Микола Іванович голова Закарпатської обласної ради	42
Балудянський Михайло Андрійович вчений, педагог	17
Балюк Сергій Васильович Єпископ Об'єднаної Християнської Євангельської Церкви Живого Бога	122
Басараб Петро Михайлович директор ТОВ "Едельвейс - Лего"	63
Бачинський Андрій Федорович культурно-освітній, церковний діяч	16
Бевзюк Віталій Євгенович голова правління кредитної спілки "Мрія"	71
Бедь Віктор Васильович ректор Навчально-наукового комплексу Українська Богословська Академія	102, 142
Берец Володимир Антонович директор ДП "Буштинське лісове господарство"	82
Беца Йосип Йосипович Олімпійський чемпіон	129
Бокшай Йосип Йосипович художник	26
Борканюк Олексій Олександрович антифашист, Герой Радянського Союзу	23
Бреза Ірина Юріївна голова Ужгородського прес-клубу реформ	60
Вакарова Галина Володимирівна голова Товариства польської культури Закарпаття	59
Варга Іван Іванович перший заступник генерального директора ДК "Газ України" НАК "Нафтогаз України"	144
Вегеш Микола Миколайович ректор Ужгородського національного університету	96
Гаваші Олег Олодарович голова Закарпатської обласної державної адміністрації	43
Гецько Ніна Романівна голова Федерації гандболу Закарпаття	138

Гецько Юрій Михайлович президент Міжнародного інтелектуально-економічного творчо-спортивного центру "ВІЖИ-3000" . . .	143
Гладинець Андрій Андрійович голова правління кредитної спілки "Ужгород-плюс"	72
Гончарко Віктор Сергійович директор Закарпатської філії АППБ "Аваль"	68
Горкай Василь Степанович Єпископ Закарпатської реформатської церкви	121
Гренджа-Донська Зірка літератор, громадський діяч	139
Даниленко Анатолій Григорович генеральний директор корпорації "Укртеплоенерго"	146
Данко Віктор Михайлович директор Закарпатського базового державного медичного коледжу	105
Даць Михайло Іванович начальник Будівельного управління № 21 ЗАТ "Нафтогазбуд"	64
Дочинець Мирослав прозаїк, публіцист, видавець	147
Зелінський Едуард Франтішкович директор ДП "Ясінянське лісомисливське господарство"	94
Зріні Ілона національна героїня Угорщини	18
Ерделі Адальберт Михайлович художник	27
Іоанн Архієпископ Хустський і Виноградівський	118
Калинич Іван Васильович директор ДП "Закарпатгеодезцентр"	74
Кібелбек Ярослав Іванович директор ДП "Виноградівське лісове господарство"	84
Климович Ярослав Семенович директор ДП "Загатянське лісове господарство"	87
Климуш Дмитро Іванович головний командант "Карпатської Січі"	22
Климуш Мирослав Дмитрович перший заступник голови Державної служби автомобільних доріг України	149
Климуш Орест Дмитрович народний депутат України	148

Ковач Володимир Степанович директор Закарпатського регіонального управління ПриватБанку	.66
Ковчар Отто Олександрович президент Закарпатської торгово-промислової палати	.62
Козак Василь Михайлович ректор Карпатського інституту підприємництва	.100
Костів Іван Васильович директор ДП "Ужгородське лісове господарство"	.92
Кубічка Андрій Іванович директор Головного інформаційно-обчислювального центру Київської міськдержадміністрації	.150
Куцин Василь Йосипович директор ДП "Брустурянське лісомисливське господарство"	.81
Куцин Михайло Миколайович командувач військ Західного оперативного командування	.156
Кушлик Петро Іванович головний тренер ФК "Закарпаття"	.136
Лакатош Михайло Михайлович директор ДП "Свалявське лісове господарство"	.91
Ледней Василь Іванович директор ДП "Довжанське лісомисливське господарство"	.86
Ловска Тарас ректор Ужгородської греко-католицької Богословської Академії	.116
Лукачовіч Антон Генеральний консул Словацької Республіки в Закарпатті	.54
Лявинець Іван Єпископ-емерит празького екзархату	.153
Майнек Антал Єпископ-Ординарій Мукачівської дієцезії	.120
Макара Микола Петрович голова Русинського науково-освітнього товариства	.57
Малько Василь Васильович заступник начальника - головний лісничий Закарпатського обласного управління лісового господарства	.79
Мамчич Степан Іванович директор ДП "Хустське лісове господарство"	.93
Маринець Віктор Васильович директор ДП "Берегівське лісове господарство"	.80

Маркусь Василь політолог, публіцист	154
Матяшовський Віктор Васильович директор Закарпатської дирекції ВАТ УСК "Гарант-АВТО"	70
Мішко Василь Степанович головний лікар санаторію "Кришталеве джерело"	110
Мигалина Юрій Вікентійович ректор Мукачівського технологічного інституту	98
Мигович Іван Іванович народний депутат України	155
Мункачі Мігай художник	19
Мурга Валерій Іванович начальник Закарпатського обласного управління лісового господарства	78
Небесник Іван Іванович ректор Закарпатського художнього інституту	104
Нікогосян Сергій Сенікеримович голова Товариства вірменської культури Закарпаття "Арарат"	58
Пагіря Василь Васильович поет, письменник, літературознавець, перекладач	152
Попович Іван Дмитрович співак, народний артист України	157
Пригара Михайло Васильович начальник Хустського виробничого управління водопровідно-каналізаційного господарства	77
Пристапа Володимир Михайлович директор ДП "Рахівське лісове господарство"	90
Прокопець Василь Іванович директор Закарпатської філії АКБ "ТАС-Комерцбанк"	69
Пронін Василій богослов, науковець, історик	25
Решко Штефан Михайлович начальник кафедри спеціальної та фізичної підготовки Національної академії внутрішніх справ України	135
Ровт Олександр Семенович бізнесмен, меценат	158
Роман Дмитро Іванович директор ДП "Великобичківське лісомисливське господарство"	83
Романова Тетяна голова Закарпатського товариства російської культури "Русский дом"	56

Романюк Андрій Васильович директор ДП "Перечинське лісове господарство"	89
Сабо Йозеф Йозефович віце-президент ФК "Динамо" (Київ)	134
Сіклаварі Вілмош Генеральний консул Угорської Республіки в Закарпатті	55
Сіксаї Павло Гейзович головний лікар санаторію "Карпати"	108
Спачинський Валерій Яношович директор ДП "Мукачівське лісове господарство"	88
Троян Михайло Васильович історик	28
Турянчик Василь Юрійович віце-президент ФК "Закарпаття"	132
Хомин Іван Михайлович начальник Ужгородського військового лісництва	95
Ціпола Гізела Альбертівна оперна співачка, народна артистка СРСР та України	140
Черепаня В'ячеслав Михайлович	161
Черепаня Михайло Іванович	160
Чонка Ярослав Васильович головний лікар Української алергологічної лікарні	106
Шашік Мілан Преосвященний владика Мукачівської греко-католицької єпархії	115
Шварц Вольф Людвікович юрист	166
Шенборни історична династія графів Закарпаття	20
Шпіра Хаїм Лазар рабин м. Мукачево	24
Шуфрич Іван Юлійович Почесний консул Словацької Республіки в Закарпатті	162
Шуфрич Нестор Іванович народний депутат України	163
Щербей Ігор Васильович директор ДП "Воловецьке лісове господарство"	85
Яценко Борис Васильович голова правління - генеральний директор Акціонерної енергопостачальної компанії "Київенерго"	164

ЗМІСТ

Возз'єднанню Закарпаття з Україною - 60 років	3
---	---

ГЕРАЛЬДИКА ЗАКАРПАТТЯ

Герб Закарпатської області	8
Історичні герби Закарпаття	8
Історія створення герба Закарпаття	9
Сучасні герби Закарпаття	12

ІСТОРИЧНІ ПОСТАТІ ЗАКАРПАТТЯ

Бачинський Андрій Федорович	16
Балудянський Михайло Андрійович	17
Ілона Зріні	18
Мігай Мункачі	19
Династія Шенборнів	20
Климуш Дмитро Іванович	22
Борканюк Олексій Олександрович	23
Шпіра Хаїм Лазар	24
Архімандрит Василій Пронін	25
Бокшай Йосип Йосипович	26
Ерделі Адальберт Михайлович	27
Троян Михайло Васильович	28

НАЦІОНАЛЬНІ ГРОМАДИ ЗАКАРПАТТЯ

Угорці Закарпаття	30
Словаки Закарпаття	31
Русини Закарпаття	32
Німці Закарпаття	34
Євреї Закарпаття	36
Вірмени Закарпаття	38
Болгари Закарпаття	40

ЗАКАРПАТТЯ ОФІЦІЙНЕ. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Закарпатська обласна рада	
Голова облради Андрусь Микола Іванович	. 42
Закарпатська обласна державна адміністрація	
Голова облдержадміністрації Гаваші Олег Олодарович	. 43
Концепція сталого розвитку Закарпаття	. 44
Генеральне консульство Словачької Республіки в Закарпатській, Львівській, Івано-Франківській, Тернопільській та Чернівецькій областях	. 54
Генеральне консульство Угорської Республіки в Закарпатській, Львівській, Івано-Франківській та Чернівецькій областях	. 55
Закарпатське обласне товариство російської культури "Русский дом"	. 56
Русинське науково-освітнє товариство	. 57
Товариство вірменської культури Закарпаття "Арарат"	. 58
Товариство польської культури Закарпаття	. 59
Ужгородський прес-клуб реформ	. 60

ЗАКАРПАТТЯ СЬОГОДНІ

Закарпатська торгово-промислова палата	. 62
ТОВ "Едельвейс - Лего"	. 63
ЗАТ фірма "Нафтогазбуд". Будівельне управління № 21	. 64
Закарпатське регіональне управління ПриватБанку	. 66
АППБ "Аваль". Закарпатська філія	. 68
АКБ "ТАС-Комерцбанк". Закарпатська філія	. 69
ВАТ "УСК "Гарант-АВТО". Закарпатська дирекція	. 70
Кредитна спілка "Мрія"	. 71
Кредитна спілка "Ужгород-плюс"	. 72
МП "ПроКК"	. 73
Державне підприємство "Закарпатський геодезичний центр"	. 74
"Тарасов і Товариші"	. 76
Хустське виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства	. 77
Закарпатське обласне управління лісового господарства	. 78
Державне підприємство "Берегівське лісове господарство"	. 80
Державне підприємство "Брустурянське лісомисливське господарство"	. 81
Державне підприємство "Буштинське лісове господарство"	. 82
Державне підприємство "Великобичківське лісомисливське господарство"	. 83

Державне підприємство "Виноградівське лісове господарство"	84
Державне підприємство "Воловецьке лісове господарство"	85
Державне підприємство "Довжанське лісомисливське господарство" . . .	86
Державне підприємство "Загатянське лісове господарство"	87
Державне підприємство "Мукачівське лісове господарство"	88
Державне підприємство "Перечинське лісове господарство"	89
Державне підприємство "Рахівське лісове господарство"	90
Державне підприємство "Свалявське лісове господарство"	91
Державне підприємство "Ужгородське лісове господарство"	92
Державне підприємство "Хустське лісове господарство"	93
Державне підприємство "Ясінянське лісомисливське господарство" . . .	94
Ужгородське військове лісництво	95
Ужгородський національний університет	96
Мукачівський технологічний інститут	98
Карпатський інститут підприємництва	100
Навчально-науковий комплекс Українська Богословська Академія . . .	102
Закарпатський художній інститут	104
Закарпатський базовий державний медичний коледж	105
Українська алергологічна лікарня	106
Санаторій "Карпати"	108
Санаторій "Кришталеве джерело"	110
Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека	112

ДУХОВНЕ ЖИТТЯ ЗАКАРПАТТЯ

Релігійні громади. Статистика	114
Мукачівська греко-католицька єпархія	115
Ужгородська греко-католицька богословська академія імені Блаженного Теодора Ромжі	116
Ужгородський кафедральний собор	117
Хустська єпархія Української Православної Церкви	118
Нанківська ікона Пресвятої Богородиці	119
Мукачівська дієцезія Римо-католицької церкви	120
Закарпатська реформатська церква	121
Об'єднана Християнська Євангельська Церква Живого Бога	122

ЗАКАРПАТСЬКИЙ ФУТБОЛ

Історія закарпатського футболу	126
Беца Йосип Йосипович	129

Футболісти Закарпаття у складі київського "Динамо"	130
Турянчик Василь Юрійович	132
Сабо Йожеф Йожефович	134
Решко Стефан Михайлович	135
ФК "Закарпаття"	136

ЇХ БАТЬКІВЩИНА ЗАКАРПАТТЯ

Гецько Ніна Романівна	138
Гренджа-Донська Зірка	139
Ціпола Гізела Альбертівна	140
Бедь Віктор Васильович	142
Гецько Юрій Михайлович	143
Варга Іван Іванович	144
Даниленко Анатолій Григорович	146
Дочинець Мирослав	147
Климпуш Орест Дмитрович	148
Климпуш Мирослав Дмитрович	149
Кубічка Андрій Іванович	150
Пагіря Василь Васильович	152
Лявинець Іван	153
Маркусь Василь	154
Мигович Іван Іванович	155
Куцин Михайло Миколайович	156
Попович Іван Дмитрович	157
Ровт Олександр Семенович	158
Черепаня Михайло Іванович	160
Черепаня В'ячеслав Михайлович	161
Шуфрич Іван Юлійович	162
Шуфрич Нестор Іванович	163
Яценко Борис Васильович	164
Шварц Вольф Людвікович	166
Іменний покажчик	167

ЗАКАРПАТТЯ

ХТО € ХТО

Міжнародне довідково-біографічне видання
другий випуск

АВТОР ІДЕЇ ТА АВТОР-УПОРЯДНИК
ВАДИМ БОЛГОВ

АВТОРСЬКИЙ ДИЗАЙН ТА ХУДОЖНЕ ОФОРМЛЕННЯ
ІЛЛЯ БОЛГОВ

ДИРЕКТОР ПРОЕКТУ
ВОЛОДИМИР МЕРЦИН

НАУКОВИЙ КОНСУЛЬТАНТ
ВІТАЛІЙ ЧЕПАК

НАД ВИДАННЯМ ПРАЦЮВАЛИ
ОЛЕКСАНДР ГЕРШМАН
ОЛЕНА ЄМЕЛЬЯНЕНКО
ОЛЕКСАНДР КОРЧИНСЬКИЙ
НАТАЛІЯ МІНЬКО

ФОТОМАТЕРІАЛИ

О. Токача, С. і М. Варгів, О. Попова, О. Філіпова, І. Данилюка, М. Дочинця
з архівів Мукачівського історичного замку "Паланок", прес-служби та фан-клубу
ФК "Динамо" (Київ), МІЕТСЦ "ВІЖИ-3000", Українського видавничого консорціуму, домашніх
архівів В. Турянчика, Й. Беци, Х. Роглева, В. Пагірі та Інтернет-ресурсів.

РЕДАКЦІЯ ВИСЛОВЛЮЄ ПОДЯКУ

всім закарпатцям, які підтримали проект, зокрема -
Владиці МІЛАНУ ШАШІКУ, МИКОЛІ ВЕГЕШУ, ЮРІЮ ГЕЦКУ, ДМИТРУ ДАНИЛЮКУ, ІВАНУ
НЕБЕСНИКУ, ВАСИЛЮ ПАГІРІ, ХРИСТО РОГЛЕВУ, ІВАНУ ШУФРИЧУ, МИКОЛІ ЯРЕМІ.

Швидкісний доступ до мережі Інтернет надано компанії "Адамант"

Україна, 03056, м. Київ,
вул. Борщагівська, 143-б,
тел.: (044) 45-777-43 (багатоканальний)
E-mail: karpaty@publish.org.ua
<http://www.fromAtoZ.com.ua>

Підписано до друку 15.12.2005
Виготовлено — ВАТ "ПОЛІГРАФКНИГА"
Наклад 5000 прим. (1-2000)

НЕ ДЛЯ ПРОДАЖУ

*Передрук матеріалів без дозволу редакції заборонено.
Рекламадавці несуть відповідальність за зміст рекламних оголошень, за дотримання авторських прав і прав третіх осіб, за
наявність посилань на ліцензії та зазначень сертифікатів продукції
та послуг у порядку, визначеному чинним законодавством України. Видавець виходить з того,
що рекламадавець завчасно отримав усі необхідні для публікації дозволи.*